

Հաշվապահական հաշվառման միջազգային ստանդարտ 39 *Ֆինանսական գործիքներ. Ճանաչումը և չափումը*

Նպատակը

- 1 Սույն ստանդարտի նպատակն է սահմանել սկզբունքներ ֆինանսական ակտիվների, ֆինանսական պարտավորությունների և ոչ ֆինանսական հոդվածների գնման կամ վաճառքի որոշ պայմանագրերի ճանաչման և չափման համար: Ֆինանսական գործիքների վերաբերյալ տեղեկատվության ներկայացման պահանջները սահմանված են ՀՀՄՍ 32 *Ֆինանսական գործիքներ. ներկայացումը* ստանդարտում: Ֆինանսական գործիքների վերաբերյալ տեղեկատվության բացահայտման պահանջները սահմանված են ՀՀՄՍ 7 *Ֆինանսական գործիքներ. բացահայտումներ* ստանդարտում:

Գործողության ոլորտը

- 2 Սույն ստանդարտը պետք է կիրառվի բոլոր կազմակերպությունների կողմից բոլոր տեսակի ֆինանսական գործիքների նկատմամբ, բացառությամբ՝
- (ա) դուստր կազմակերպություններում, ասոցիացված կազմակերպություններում և համատեղ ձեռնարկումներում այն մասնակցության, որը հաշվառվում է ՀՀՄՍ 27 *Համախմբված և առանձին ֆինանսական հաշվետվություններ*, ՀՀՄՍ 28 *Ներդրումներ ասոցիացված կազմակերպություններում* և ՀՀՄՍ 31 *Մասնակցություն համատեղ ձեռնարկումներում* ստանդարտների համաձայն: Այնուամենայնիվ, կազմակերպությունները պետք է սույն ստանդարտը կիրառեն դուստր կազմակերպությունում, ասոցիացված կազմակերպությունում կամ համատեղ ձեռնարկման մեջ այն մասնակցության համար, որը ՀՀՄՍ 27, ՀՀՄՍ 28 կամ ՀՀՄՍ 31-ի համաձայն հաշվառվում է ըստ սույն ստանդարտի: Կազմակերպությունները պետք է սույն ստանդարտը կիրառեն նաև այն ածանցյալ գործիքների նկատմամբ, որոնք հիմնված են դուստր կազմակերպությունում, ասոցիացված կազմակերպությունում կամ համատեղ ձեռնարկման մեջ մասնակցության վրա, բացառությամբ երբ տվյալ ածանցյալ գործիքը համապատասխանում է կազմակերպության բաժնային գործիքի սահմանմանը՝ ըստ ՀՀՄՍ 32-ի.
 - (բ) վարձակալությունների գծով իրավունքների և պարտականությունների, որոնց նկատմամբ կիրառվում է ՀՀՄՍ 17 *Վարձակալություն* ստանդարտը: Այնուամենայնիվ՝
 - (i) վարձատուի կողմից ճանաչված՝ վարձակալության գծով դեբիտորական պարտքերի նկատմամբ կիրառվում են սույն ստանդարտի ապաճանաչման և արժեզրկման դրույթները (տե՛ս 15-37-րդ, 58-րդ, 63-65-րդ պարագրաֆները և Ա հավելվածի ԿՈՒ36-ԿՈՒ52 և ԿՈՒ84-ԿՈՒ93 պարագրաֆները).
 - (ii) վարձակալի կողմից ճանաչված ֆինանսական վարձակալության կրեդիտորական պարտքերի նկատմամբ կիրառվում են սույն ստանդարտի ապաճանաչման դրույթները (տե՛ս 39-42-րդ պարագրաֆները և Ա հավելվածի ԿՈՒ57-ԿՈՒ63 պարագրաֆները).
 - (iii) վարձակալությունների մեջ պարունակվող ածանցյալ գործիքների նկատմամբ կիրառվում են սույն ստանդարտի պարունակվող ածանցյալ գործիքների վերաբերյալ դրույթները (տե՛ս 10-13-րդ պարագրաֆները և Ա հավելվածի ԿՈՒ27-ԿՈՒ33 պարագրաֆները).
 - (գ) աշխատակիցների հատուցման պլանների գծով գործատուների իրավունքների և պարտականությունների, որոնց նկատմամբ կիրառվում է ՀՀՄՍ 19 *Աշխատակիցների հատուցումներ* ստանդարտը.

- (դ) կազմակերպության կողմից թողարկված ֆինանսական գործիքների, որոնք համապատասխանում են բաժնային գործիքի սահմանմանը՝ ըստ ՀՀՄՍ 32-ի (ներառյալ օպցիոնները և վարանտները), կամ որոնք, ՀՀՄՍ 32-ի 16Ա և 16Բ պարագրաֆների կամ 16Գ և 16Դ պարագրաֆների պահանջների համաձայն, պետք է դասակարգվեն որպես բաժնային գործիք: Այնուամենայնիվ, նման բաժնային գործիքների տիրապետողը պետք է կիրառի սույն ստանդարտը այդ գործիքների նկատմամբ, բացի այն դեպքից, երբ դրանք համապատասխանում են վերը նշված (ա) կետի բացառությանը:
- (ե) իրավունքների և պարտականությունների, որոնք առաջանում են (i) ապահովագրական պայմանագրերի գծով, ինչպես սահմանված է ՖՀՄՍ 4 *Ապահովագրական պայմանագրեր* ստանդարտում, բացի թողարկողի իրավունքներից և պարտականություններից, որոնք առաջանում են այնպիսի ապահովագրական պայմանագրի գծով, որը համապատասխանում է 9-րդ պարագրաֆի ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրի սահմանմանը, կամ (ii) պայմանագիր է, որը ՖՀՄՍ 4-ի գործողության ոլորտում է, որովհետև այն պարունակում է ըստ հայեցողության մասնակցության հատկանիշ: Այնուամենայնիվ, սույն ստանդարտը կիրառվում է ՖՀՄՍ 4-ի գործողության ոլորտում գտնվող պայմանագրում պարունակվող ածանցյալ գործիքի նկատմամբ, եթե, իհարկե, այդ ածանցյալ գործիքը ինքնին ՖՀՄՍ 4-ի գործողության ոլորտում գտնվող պայմանագիր չէ (տե՛ս սույն ստանդարտի 10-13-րդ պարագրաֆները և Ա հավելվածի ԿՈՒ27-ԿՈՒ33 պարագրաֆները): Ավելին՝ եթե ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրեր թողարկողը նախկինում բացահայտորեն հստակեցրել է, որ ինքը նման պայմանագրերը համարում է ապահովագրական պայմանագրեր և օգտագործել է ապահովագրական պայմանագրերին կիրառելի հաշվառում, նման ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրերի նկատմամբ թողարկողը կարող է ընտրել՝ կիրառել սույն ստանդարտը կամ ՖՀՄՍ 4-ը (տե՛ս պարագրաֆներ ԿՈՒ4 և ԿՈՒ4Ա): Թողարկողը կարող է այդ ընտրությունը կատարել պայմանագիր առ պայմանագիր, բայց ընտրությունը յուրաքանչյուր պայմանագրի համար անհակադարձելի է:
- (զ) [հանվել է]
- (է) ձեռնարկատիրական գործունեության միավորման ժամանակ ձեռք բերողի և վաճառողի միջև պայմանագրերը՝ ձեռք բերվողին ապագա ամսաթվին գնելու կամ վաճառելու համար:
- (ը) փոխառությունների գծով պարտավորվածություններ, բացի 4-րդ պարագրաֆում նկարագրված փոխառությունների գծով պարտավորվածությունների: Փոխառությունների գծով պարտավորվածությունների թողարկողը պետք է ՀՀՄՍ 37 *Պահուստներ, պայմանական պարտավորություններ և պայմանական ակտիվներ* ստանդարտը կիրառի փոխառությունների գծով այն պարտավորվածությունների նկատմամբ, որոնք սույն ստանդարտի գործողության ոլորտում չեն: Այնուամենայնիվ, բոլոր փոխառությունների գծով պարտավորվածությունների նկատմամբ պետք է կիրառվեն սույն ստանդարտի ապաճանաչման դրույթները (տե՛ս պարագրաֆներ 15-42 և Ա հավելվածի պարագրաֆներ ԿՈՒ36-ԿՈՒ63):
- (թ) ֆինանսական գործիքներ, պայմանագրեր և պարտականություններ բաժնետոմսերի վրա հիմնված վճարման գործարքների շրջանակներում, որոնց նկատմամբ կիրառվում է ՖՀՄՍ 2 *Բաժնետոմսերի վրա հիմնված վճարում* ստանդարտը, բացառությամբ սույն ստանդարտի 5-7-րդ պարագրաֆների գործողության ոլորտում գտնվող պայմանագրերի, որոնց նկատմամբ կիրառվում է սույն ստանդարտը:
- (ժ) կազմակերպության՝ վճարումներ ստանալու իրավունքները՝ փոխհատուցելու համար այն ծախսումները, որոնք պահանջվում է կատարել ՀՀՄՍ 37-ի համաձայն՝ որպես պահուստ ճանաչված պարտավորությունը մարելու համար, կամ որի գծով այն պահուստ էր ճանաչել նախորդ ժամանակաշրջանում՝ ՀՀՄՍ 37-ի համաձայն:

3 [հանվել է]

4 Հետևյալ փոխառությունների գծով պարտավորվածությունները գտնվում են սույն ստանդարտի գործողության ոլորտում՝

- (ա) փոխառությունների գծով պարտավորվածություններ, որոնք կազմակերպությունը նախատեսում է որպես ֆինանսական պարտավորություններ չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով: Կազմակերպությունը, որն ունի իր փոխառությունների գծով պարտավորվածություններից առաջացող ակտիվների՝ դրանց առաջացումից կարճ ժամանակ անց վաճառելու նախկին պրակտիկա, պետք է կիրառի սույն ստանդարտը նույն դասում գտնվող իր բոլոր փոխառությունների գծով պարտավորվածությունների նկատմամբ:
- (բ) փոխառությունների գծով պարտավորվածություններ, որոնք կարող են մարվել զուտ հիմունքով՝ դրամական միջոցներով կամ մեկ այլ ֆինանսական գործիք մատակարարելով կամ թողարկելով: Այդպիսի փոխառությունների գծով պարտավորվածությունները ածանցյալ գործիքներ են: Փոխառությունների գծով պարտավորվածությունը չի համարվում մարված զուտ հիմունքով միայն այն պատճառով, որ փոխառությունը մարվում է մասնակի վճարումների միջոցով (օրինակ՝ շինարարության հիպոտեկային վարկը, որը մարվում է մասնակի վճարումների միջոցով՝ շինարարությանը զուգընթաց):
- (գ) շուկայականից ցածր տոկոսադրույքով փոխառություն տրամադրելու պարտավորվածություններ: 47(դ) պարագրաֆը սահմանում է այսպիսի փոխառությունների գծով պարտավորվածություններից առաջացող պարտավորությունների հետագա չափումը:

5 Սույն ստանդարտը պետք է կիրառվի ոչ ֆինանսական հողվածի գնման կամ վաճառքի այն պայմանագրերի նկատմամբ, որոնք կարող են մարվել զուտ հիմունքով՝ դրամական միջոցներով կամ մեկ այլ ֆինանսական գործիքով, կամ ֆինանսական գործիքների փոխանակմամբ, կարծես պայմանագրերը լինեին ֆինանսական գործիքներ, բացառությամբ այն պայմանագրերի, որոնք կնքվել էին և շարունակում են գործել ոչ ֆինանսական հողվածի ստացման կամ մատակարարման նպատակով՝ ըստ կազմակերպության ակնկալվող գնման, վաճառքի կամ օգտագործման պահանջների:

6 Գոյություն ունեն տարբեր եղանակներ, որոնցով ոչ ֆինանսական հողվածի գնման կամ վաճառքի պայմանագիրը կարող է մարվել զուտ հիմունքով՝ դրամական միջոցներով կամ մեկ այլ ֆինանսական գործիքով, կամ ֆինանսական գործիքների փոխանակմամբ: Դրանք ներառում են

- (ա) երբ պայմանագրի պայմանները թույլ են տալիս կողմերից յուրաքանչյուրին մարել այն զուտ հիմունքով՝ դրամական միջոցներով կամ մեկ այլ ֆինանսական գործիքով, կամ ֆինանսական գործիքների փոխանակմամբ:
- (բ) երբ զուտ հիմունքով՝ դրամական միջոցներով կամ մեկ այլ ֆինանսական գործիքով, կամ ֆինանսական գործիքների փոխանակմամբ մարելու հնարավորությունը բացահայտ կերպով սահմանված չէ պայմանագրի պայմաններում, բայց կազմակերպությունն ունի նման պայմանագրերը մարելու պրակտիկա զուտ հիմունքով՝ դրամական միջոցներով կամ մեկ այլ ֆինանսական գործիքով, կամ ֆինանսական գործիքների փոխանակմամբ (կամ գործարքի կողմի հետ հաշվանցման պայմանագրեր կնքելով, կամ պայմանագիրը վաճառելով մինչև դրա իրագործումը կամ իրագործման ժամկետի ավարտը):
- (գ) երբ, նման պայմանագրերի դեպքում, կազմակերպությունը, գնի կարճաժամկետ տատանումներից կամ դիլերային մարժայից շահույթ ստանալու նպատակ հետապնդելով, ունի պայմանագրի հիմքում ընկած հողվածի ստանալու և ստանալուց հետո կարճ ժամանակամիջոցում հողվածը վաճառելու պրակտիկա:
- (դ) երբ պայմանագրի առարկա հանդիսացող ոչ ֆինանսական հողվածը հեշտությամբ փոխարկելի է դրամական միջոցների:

Պայմանագիրը, որի նկատմամբ կիրառելի են (բ) և (գ) կետերը, կնքված չէ ոչ ֆինանսական հողվածի ստացման կամ մատակարարման նպատակով՝ ըստ կազմակերպության ակնկալվող գնման, վաճառքի կամ օգտագործման պահանջների, և, հետևաբար, գտնվում է սույն ստանդարտի գործողության ոլորտում: Այլ պայմանագրեր, որոնց համար կիրառելի է 5-րդ պարագրաֆը, գնահատվում են որոշելու համար, թե արդյոք դրանք կնքվել են և շարունակվում են գործել ոչ ֆինանսական հողվածի ստացման կամ մատակարարման նպատակով՝ ըստ կազմակերպության ակնկալվող գնման, վաճառքի կամ օգտագործման պահանջների, և, համապատասխանաբար, թե արդյոք դրանք գտնվում են սույն ստանդարտի գործողության ոլորտում:

- 7 Ոչ ֆինանսական հողվածի գնման կամ վաճառքի տրված օպցիոնը, որը կարող է մարվել զուտ հիմունքով՝ դրամական միջոցներով կամ մեկ այլ ֆինանսական գործիքով, կամ ֆինանսական գործիքների փոխանակմամբ՝ համաձայն 6-րդ պարագրաֆի (ա) կամ (դ) կետերի, գտնվում է սույն ստանդարտի գործողության ոլորտում: Նման պայմանագիրը չի կարող կնքվել ոչ ֆինանսական հողվածի ստացման կամ մատակարարման նպատակով՝ ըստ կազմակերպության ակնկալվող գնման, վաճառքի կամ օգտագործման պահանջների:

Սահմանումներ

- 8 ՀՀՄՍ 32-ում սահմանված տերմինները սույն ստանդարտում օգտագործվում են ՀՀՄՍ 32 11-րդ պարագրաֆում ներկայացված իմաստներով: ՀՀՄՍ 32-ը սահմանում է հետևյալ տերմինները՝

- ֆինանսական գործիք.
- ֆինանսական ակտիվ.
- ֆինանսական պարտավորություն.
- բաժնային գործիք.

և տրամադրում է ուղեցույց՝ նշված տերմինները կիրառելու համար:

- 9 Ստորև բերված տերմինները սույն ստանդարտում օգտագործվում են հետևյալ իմաստներով.

Ածանցյալ գործիքի սահմանումը

Ածանցյալ գործիք. ֆինանսական գործիք կամ սույն ստանդարտի գործողության ոլորտում գտնվող այլ պայմանագիր (տե՛ս 2-7-րդ պարագրաֆները)՝ օժտված ստորև նշված բոլոր երեք հատկանիշներով՝

- (ա) դրա արժեքը փոփոխվում է՝ ի պատասխան սահմանված տոկոսադրույքի, ֆինանսական գործիքի գնի, ապրանքի գնի, արտարժույթի փոխարժեքի, գների կամ դրույքների ինդեքսի, պարտքային վարկանիշի կամ պարտքային ինդեքսի, կամ այլ փոփոխականի փոփոխությունների՝ պայմանով, որ ոչ ֆինանսական փոփոխականի դեպքում այդ փոփոխականը հատուկ չէ պայմանագրի կողմերից մեկին (երբեմն կոչվում են «հիմքում ընկած»).
- (բ) այն չի պահանջում սկզբնական զուտ ներդրում կամ պահանջում է ավելի փոքր սկզբնական զուտ ներդրում պայմանագրերի այլ տեսակների համեմատ, որոնք շուկայական գործոնների փոփոխություններին, ըստ ակնկալիքների, կհակազդեին նույնանման կերպով.
- (գ) նրա գծով վերջնահաշվարկը կատարվում է ապագա ամսաթվին:

Ֆինանսական գործիքների չորս կատեգորիաների սահմանումները

Ֆինանսական ակտիվ կամ ֆինանսական պարտավորություն՝ չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով. ֆինանսական ակտիվ կամ ֆինանսական պարտավորություն, որը բավարարում է հետևյալ պայմաններից որևէ մեկը.

- (ա) այն դասակարգված է որպես առևտրական նպատակներով պահվող: Ֆինանսական ակտիվը կամ ֆինանսական պարտավորությունը դասակարգվում է որպես առևտրական նպատակներով պահվող, եթե այն՝

- (i) ձեռք է բերվել կամ ստանձնվել է հիմնականում կարճ ժամանակամիջոցում վաճառելու կամ հետգնելու նպատակով.
 - (ii) սկզբնական ճանաչման պահին որոշելի, միասին կառավարվող ֆինանսական գործիքների պորտֆելի մի մաս է, որի համար առկա է վկայություն կարճ ժամկետում շահույթ ստանալու արդիական փաստացի պատկերի վերաբերյալ. կամ
 - (iii) ածանցյալ գործիք է (բացառությամբ այնպիսի ածանցյալ գործիքի, որը ֆինանսական երաշխավորության պայմանագիր է կամ նախատեսված և արդյունավետ հեջավորման գործիք).
- (բ) սկզբնական ճանաչման ժամանակ կազմակերպության կողմից այն նախատեսվել է որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով: Կազմակերպությունը կարող է օգտագործել այդպիսի նախատեսումը, միայն երբ դա թույլատրված է 11Ա պարագրաֆով, կամ երբ դա հանգեցնում է ավելի տեղին տեղեկատվության, քանի որ՝
- (i) այն վերացնում կամ էապես նվազեցնում է չափման կամ ճանաչման անհետևողականությունը (որը երբեմն կոչվում է «հաշվառման անհամապատասխանություն»), որը այլապես կառաջանար ակտիվները կամ պարտավորությունները տարբեր հիմունքներով չափելու կամ դրանց գծով օգուտները և վնասները տարբեր հիմունքներով ճանաչելու արդյունքում. կամ
 - (ii) ֆինանսական ակտիվների խումբը, ֆինանսական պարտավորությունների խումբը կամ ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների խումբը կառավարվում է, և դրա կատարողականը գնահատվում է իրական արժեքի հիմունքով՝ ռիսկերի կառավարման կամ ներդրումային փաստաթղթավորված ռազմավարության համաձայն, և այդ խմբի վերաբերյալ ներքին տեղեկատվությունը՝ նույնպես իրական արժեքի հիմունքով, տրամադրվում է կազմակերպության հանգուցային կառավարչական անձնակազմին (ինչպես սահմանված է ՀՀՄՍ 24 *Կապակցված կողմերի բացահայտումներ* ստանդարտում (2003 թ. վերանայված տարբերակ)), օրինակ՝ կազմակերպության տնօրենների խորհրդին և գլխավոր գործադիր տնօրենին:

ՖՀՄՍ 7-ի 9-11-րդ և Բ4 պարագրաֆները կազմակերպությունից պահանջում են տրամադրել բացահայտումներ այն ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների վերաբերյալ, որոնք այն նախատեսել է որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով, ներառյալ, թե այն ինչպես է բավարարել այդ պայմանները: Վերը նշված (ii) կետի համաձայն որակված գործիքների համար այդ բացահայտումը ներառում է նկարագրողական բացատրություն այն մասին, թե ինչպես է չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով նախատեսումը համապատասխանում կազմակերպության փաստաթղթավորված ռիսկերի կառավարման կամ ներդրումային ռազմավարությանը:

Ներդրումներն այն բաժնային գործիքներում, որոնք ակտիվ շուկայում չունեն գնանշված շուկայական գին, և որոնց իրական արժեքը չի կարող արժանահավատորեն չափվել (տես պարագրաֆ 46(գ) և Ա հավելվածի պարագրաֆներ ԿՈՒ80 և ԿՈՒ81), չպետք է նախատեսվեն որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով:

Անհրաժեշտ է նկատել, որ 48, 48Ա, 49-րդ պարագրաֆները և Ա հավելվածի ԿՈՒ69-ԿՈՒ82 պարագրաֆները, որոնք սահմանում են ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության իրական արժեքի արժանահավատ չափման որոշման պահանջները, հավասարապես կիրառելի են բոլոր այն հոդվածներին, որոնք չափվում են իրական արժեքով՝ լինի դա նախատեսում կամ այլ կերպ, կամ որոնց իրական արժեքը բացահայտվում է:

Մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումներ. ֆիքսված կամ որոշելի վճարումներով և ֆիքսված մարման ժամկետով ոչ ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ, որոնք կազմակերպությունը հստակ մտադրված է և ի վիճակի է պահել մինչև մարման ժամկետի լրանալը (տես Ա հավելվածի ԿՈՒ16-ԿՈՒ25 պարագրաֆները), բացառությամբ՝

- (ա) նրանց, որոնց կազմակերպությունը սկզբնական ճանաչման ժամանակ նախատեսում է որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով.
- (բ) նրանց, որոնց կազմակերպությունը նախատեսում է որպես վաճառքի համար մատչելի.
- (գ) նրանց, որոնք բավարարում են փոխառությունների և դեբիտորական պարտքերի սահմանմանը:

Կազմակերպությունը չպետք է որևէ ֆինանսական ակտիվ դասակարգի որպես մինչև մարումը պահվող, եթե ընթացիկ ֆինանսական տարվա կամ նախորդ երկու ֆինանսական տարիների ընթացքում կազմակերպությունը մինչև մարման ժամկետը լրանալը վաճառել կամ վերադասակարգել է մինչև մարումն ժամկետը պահվող ներդրումների նշանակալի մասը (նշանակալի՝ համեմատած մինչև մարումը պահվող ներդրումների ողջ գումարի հետ), բացառությամբ այնպիսի վաճառքի կամ վերադասակարգումների, որոնք՝

- (i) տեղի են ունենում մարման ժամկետին կամ ֆինանսական ակտիվի հետգնման իրավունքի իրագործման ամսաթվին այնքան մոտ (օրինակ՝ մարման ժամկետից երեք ամիս կամ ավելի պակաս առաջ), որ շուկայական տոկոսադրույքների փոփոխությունները նշանակալի ազդեցություն չէին ունենա ֆինանսական ակտիվների իրական արժեքի վրա.
- (ii) տեղի են ունենում այն բանից հետո, երբ կազմակերպությունը արդեն ստացել է ֆինանսական ակտիվների ըստ էության ամբողջ սկզբնական հիմնական գումարը՝ սահմանված վճարումների ժամանակացույցի կամ վաղաժամկետ վճարումների միջոցով. կամ
- (iii) վերագրելի են առանձին բացառիկ դեպքի, որը կազմակերպության հսկողությունից դուրս է, և որը չէր կարող խելամտորեն կանխատեսվել կազմակերպության կողմից:

Փոխառություններ և դեբիտորական պարտքեր. Ֆիքսված կամ որոշելի վճարումներով ոչ ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ, որոնք գնանշված չեն գործող շուկայում, բացառությամբ այն ակտիվների՝

- (ա) որոնք կազմակերպությունը մտադիր է անմիջապես կամ մոտ ապագայում վաճառել, որոնք պետք է դասակարգվեն որպես առևտրական նպատակներով պահվող, և նրանց, որոնց կազմակերպությունը սկզբնական ճանաչման ժամանակ նախատեսել է որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով.
- (բ) որոնք կազմակերպությունը սկզբնական ճանաչման ժամանակ նախատեսել է որպես վաճառքի համար մատչելի. կամ
- (գ) որոնց գծով տիրապետողը կարող է չփոխհատուցել ըստ էության ողջ իր սկզբնական ներդրումը այլ պատճառով, քան պարտքային դիրքի վատթարացումը, որի դեպքում ակտիվները պետք է դասակարգվեն որպես վաճառքի համար մատչելի:

Փոխառություններ և դեբիտորական պարտքեր չներկայացնող ակտիվների խմբում ձեռք բերված մասնակցությունը (օրինակ՝ փոխադարձ ֆոնդերում կամ այլ նման ֆոնդերում մասնակցությունը), փոխառություն կամ դեբիտորական պարտք չէ:

Վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվներ. ոչ ածանցյալ գործիք հանդիսացող ֆինանսական ակտիվներ, որոնք կազմակերպության կողմից նախատեսված են որպես վաճառքի համար մատչելի, կամ որոնք դասակարգված չեն որպես (ա) փոխառություններ և դեբիտորական պարտքեր, (բ) մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումներ, կամ (գ) ֆինանսական ակտիվներ՝ չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով:

Ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրի սահմանումը

Ֆինանսական երաշխավորության պայմանագիր. պայմանագիր, որով թողարկողից պահանջվում է կատարել սահմանված վճարումներ՝ փոխհատուցելու համար վնասը, որը կրում է այդ պայմանագրի տիրապետողը՝ որոշակի պարտապանի կողմից պարտքային գործիքի սկզբնական կամ փոփոխված պայմանների համաձայն վճարումը ժամանակին չկատարելու հետևանքով:

Ճանաչմանը և չափմանը վերաբերող սահմանումներ

Ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության ամորտիզացված արժեք. գումար, որով ֆինանսական ակտիվը կամ ֆինանսական պարտավորությունը չափվում է սկզբնական ճանաչման պահին՝ հանած հիմնական գումարի մարումները, գումարած կամ հանած սկզբնական գումարի և մարման գումարի տարբերության կուտակված ամորտիզացիան՝ հաշվարկված արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով, և հանած ցանկացած նվազեցում արժեզրկման կամ անհավաքագրելիության գծով (ուղղակիորեն կամ կարգավորող հաշիվների օգտագործման միջոցով):

Արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդ. ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության (կամ ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունների խմբի) ամորտիզացված արժեքի հաշվարկման և համապատասխան ժամանակահատվածի կտրվածքով տոկոսային եկամտի կամ տոկոսային ծախսի բաշխման մեթոդ: Արդյունավետ տոկոսադրույքը այն դրույքն է, որը ֆինանսական գործիքի գործողության ակնկալվող ժամկետի կամ, համապատասխան դեպքերում, ավելի կարճ ժամանակահատվածի համար գնահատված դրամական միջոցների ապագա վճարումները կամ ստացվելիք գումարները զեղչում է ճշգրիտ մինչև ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության զուտ հաշվեկշռային արժեքը: Արդյունավետ տոկոսադրույքը հաշվարկելիս կազմակերպությունը պետք է գնահատի դրամական միջոցների հոսքերը՝ հաշվի առնելով ֆինանսական գործիքի բոլոր պայմանագրային պայմանները (օրինակ՝ վաղաժամկետ վճարման, գնման կամ համանման օպցիոնները), սակայն չպետք է հաշվի առնի ապագա պարտքային կորուստները: Այս հաշվարկը ներառում է պայմանագրի կողմերի միջև վճարված կամ ստացված բոլոր այն վճարները և «կետերը», որոնք արդյունավետ տոկոսադրույքի բաղկացուցիչ մաս են կազմում (տե՛ս ՀՀՄՍ 18 Հասույթ ստանդարտը), ինչպես նաև գործարքի հետ կապված ծախսումները և բոլոր այլ պարգևավճարներ և զեղչեր: Ենթադրվում է, որ դրամական միջոցների հոսքերը և համանման ֆինանսական գործիքների խմբի ակնկալվող ժամկետը կարելի է արժանահավատորեն գնահատել: Այնուհանդերձ, այն հազվադեպ դեպքերում, երբ հնարավոր չէ արժանահավատորեն գնահատել ֆինանսական գործիքի (ֆինանսական գործիքների խմբի) դրամական միջոցների հոսքերը կամ դրա ակնկալվող ժամկետը, կազմակերպությունը պետք է օգտագործի ֆինանսական գործիքի (ֆինանսական գործիքների խմբի) պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքերը պայմանագրային ժամկետի ամբողջ ընթացքում:

Ապաճանաչում. կազմակերպության ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունից նախկինում ճանաչված ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության դուրս բերում:

Իրական արժեք. գումար, որով ակտիվը կարող է փոխանակվել կամ պարտավորությունը՝ մարվել իրազեկ, պատրաստական կողմերի միջև՝ «անկախ կողմերի միջև գործարքում»¹:

Կանոնավոր կերպով գնում կամ վաճառք. ֆինանսական ակտիվի գնում կամ վաճառք այնպիսի պայմանագրի համաձայն, որի պայմանները պահանջում են ակտիվի մատակարարում՝ համապատասխան շուկայում գործող կարգավորմանը կամ գործարար սովորույթով սահմանված ժամկետի ընթացքում:

Գործարքի հետ կապված ծախսումներ՝ լրացուցիչ ծախսումներ, որոնք ուղղակիորեն վերագրելի են ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության ձեռքբերմանը, թողարկմանը կամ օտարմանը (տե՛ս Ա հավելվածի ԿՈՒ13 պարագրաֆը): Լրացուցիչ ծախսումը այն ծախսումն է, որը կազմակերպությունը չէր կրի, եթե այն ձեռք չբերեր, չթողարկեր կամ չօտարեր ֆինանսական գործիքը:

Հեջի հաշվառմանը վերաբերող սահմանումներ

Կայուն պարտավորվածություն: սահմանված քանակի ռեսուրսներ սահմանված գնով սահմանված ապագա ամսաթվին կամ ամսաթվերին փոխանակելու պարտավորեցնող համաձայնություն:

¹ 48–49-րդ պարագրաֆները և Ա հավելվածի ԿՈՒ69–ԿՈՒ82 պարագրաֆները պարունակում են ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության իրական արժեքի որոշման պահանջները:

Կանխատեսված գործարք. չպարտավորված, սակայն ակնկալվող ապագա գործարք:

Հեջավորման գործիք. նախատեսված ածանցյալ գործիք կամ (միայն արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների ռիսկի հեջավորման դեպքում) ոչ ածանցյալ ֆինանսական ակտիվ կամ ոչ ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություն, որի իրական արժեքը կամ դրամական միջոցների հոսքերը, ակնկալվում է, որ կչեզոքացնեն նախատեսված հեջավորված հոդվածի իրական արժեքի կամ ապագա դրամական միջոցների հոսքերի փոփոխությունները (72-77-րդ պարագրաֆները և Ա հավելվածի ԿՈՒ94-ԿՈՒ97 պարագրաֆները ավելի են մանրամասնում հեջավորման գործիքի սահմանումը):

Հեջավորված հոդված. ակտիվ, պարտավորություն, կայուն պարտավորվածություն, մեծապես հավանական կանխատեսված գործարք կամ զուտ ներդրում արտերկրյա ստորաբաժանման մեջ, որը՝ (ա) կազմակերպությանը ենթարկում է իրական արժեքի կամ ապագա դրամական միջոցների հոսքերի փոփոխությունների ռիսկի, և (բ) նախատեսվում է որպես հեջավորվող (78-84-րդ պարագրաֆները և Ա հավելվածի ԿՈՒ98-ԿՈՒ101 պարագրաֆները ավելի են մանրամասնում հեջավորված հոդվածի սահմանումը):

Հեջի արդյունավետություն.՝ այն աստիճանը, որքանով հեջավորված հոդվածի իրական արժեքի կամ դրամական միջոցների հոսքերի փոփոխությունները, որոնք վերագրելի են հեջավորված ռիսկին, չեզոքացվում են հեջավորման գործիքի իրական արժեքի կամ դրամական միջոցների հոսքերի փոփոխություններով (տես Ա հավելվածի ԿՈՒ105 - ԿՈՒ113 պարագրաֆները):

Պարունակվող ածանցյալ գործիքներ

- 10 Պարունակվող ածանցյալ գործիքը հիբրիդային (համակցված) ֆինանսական գործիքի, որը ներառում է նաև ոչ ածանցյալ «հիմնական» պայմանագիր, բաղկացուցիչ մաս է, որի ազդեցությամբ համակցված գործիքի որոշ դրամական միջոցների հոսքեր փոփոխվում են առանձին վերցված ածանցյալ գործիքի դրամական միջոցների հոսքերին համանման: Պարունակվող ածանցյալ գործիքը պատճառ է հանդիսանում, որպեսզի որոշ կամ բոլոր դրամական միջոցների հոսքերը, որոնք այլապես կպահանջվեին պայմանագրով, ձևափոխվեն սահմանված տոկոսադրույքի, ֆինանսական գործիքի գնի, ապրանքի գնի, արտարժույթի փոխարժեքի, գների կամ դրույքների ինդեքսի, պարտքային վարկանիշի կամ պարտքային ինդեքսի, կամ այլ փոփոխականի համապատասխան պայմանով, որ ոչ ֆինանսական փոփոխականի դեպքում այդ փոփոխականը հատուկ չէ պայմանագրի կողմերից որևէ մեկին: Ածանցյալ գործիքը, որը կցված է ֆինանսական գործիքի, բայց որը պայմանագրի համաձայն փոխանցելի է՝ այդ գործիքից անկախ, կամ որի պայմանագրային կողմը տարբերվում է այդ գործիքի պայմանագրային կողմից, ոչ թե պարունակվող ածանցյալ գործիք է, այլ առանձին ֆինանսական գործիք:
- 11 Պարունակվող ածանցյալ գործիքը պետք է առանձնացվի «հիմնական» պայմանագրից և հաշվառվի որպես ածանցյալ գործիք սույն ստանդարտի համաձայն, այն և միայն այն դեպքում, եթե՝
- (ա) պարունակվող ածանցյալ գործիքի տնտեսական բնութագրերը և ռիսկերը սերտորեն կապված չեն «հիմնական» պայմանագրի տնտեսական բնութագրերի և ռիսկերի հետ (տես Ա հավելվածի պարագրաֆներ ԿՈՒ30 և ԿՈՒ33).
 - (բ) պարունակվող ածանցյալ գործիքի պայմաններին նման պայմաններով առանձին գործիքը կբավարարեր ածանցյալ գործիքի սահմանմանը.
 - (գ) հիբրիդային (համակցված) գործիքը չի չափվում իրական արժեքով՝ իրական արժեքի փոփոխությունները ճանաչելով շահույթում կամ վնասում (այսինքն՝ ածանցյալ գործիքը, որը պարունակվում է չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության մեջ, չի առանձնացվում):

Եթե պարունակվող ածանցյալ գործիքն առանձնացվում է, ապա «հիմնական» պայմանագիրը պետք է հաշվառվի սույն ստանդարտի համաձայն, եթե այն ֆինանսական գործիք է, և այլ համապատասխան ստանդարտների համաձայն, եթե այն ֆինանսական գործիք չէ: Սույն

ստանդարտը չի անդրադառնում այն հարցին, թե արդյոք պարունակվող ածանցյալ գործիքը ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվության մեջ պետք է ներկայացվի առանձին:

- 11Ա Անկախ 11-րդ պարագրաֆից, եթե պայմանագիրը ներառում է մեկ կամ ավելի պարունակվող ածանցյալ գործիքներ, կազմակերպությունը կարող է ամբողջ հիբրիդային (համակցված) պայմանագիրը նախատեսել որպես ֆինանսական ակտիվ կամ ֆինանսական պարտավորություն՝ չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով, բացառությամբ երբ՝
- (ա) պարունակվող ածանցյալ գործիքը (գործիքները) նշանակալիորեն չի (չեն) փոփոխում դրամական միջոցների հոսքերը, որոնք այլապես կպահանջվեին պայմանագրով. կամ
 - (բ) համանման հիբրիդային (համակցված) գործիքի սկզբնական դիտարկման ժամանակ գրեթե կամ ընդհանրապես առանց վերլուծության ակնհայտ է, որ պարունակվող ածանցյալ գործիքի (գործիքների) առանձնացումը արգելված է, օրինակ՝ փոխառության մեջ պարունակվող վաղաժամկետ վճարման օպցիոնը, որը տիրապետողին թույլ է տալիս վաղաժամկետ մարել փոխառությունը դրա մոտավոր ամորտիզացված արժեքով:
- 12 Եթե սույն ստանդարտով կազմակերպությունից պահանջվում է առանձնացնել պարունակվող ածանցյալ գործիքը «հիմնական» պայմանագրից, սակայն այն ի վիճակի չէ առանձին չափել պարունակվող ածանցյալ գործիքը ո՛չ ձեռքբերման պահին, և ո՛չ էլ հետագա ֆինանսական հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում, ապա այն պետք է ամբողջ հիբրիդային (համակցված) պայմանագիրը նախատեսի որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով: Նմանապես, եթե կազմակերպությունը ի վիճակի չէ առանձին չափել պարունակվող ածանցյալ գործիքը, որը պետք է առանձնացվեր հիբրիդային (համակցված) պայմանագիրը «չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով» կատեգորիայից վերադասակարգելիս, այդ վերադասակարգումն արգելվում է: Այդպիսի հանգամանքներում հիբրիդային (համակցված) պայմանագիրը ամբողջությամբ մնում է դասակարգված որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով:
- 13 Եթե կազմակերպությունը ի վիճակի չէ արժանահավատորեն որոշել պարունակվող ածանցյալ գործիքի իրական արժեքը դրա պայմանների հիման վրա (օրինակ՝ պարունակվող ածանցյալ գործիքի՝ չգնանշված բաժնային գործիքի վրա հիմնված լինելու պատճառով), ապա պարունակվող ածանցյալ գործիքի իրական արժեքը հիբրիդային (համակցված) գործիքի իրական արժեքի և «հիմնական» պայմանագրի իրական արժեքի միջև տարբերությունն է, եթե դրանք կարող են որոշվել սույն ստանդարտի համաձայն: Եթե կազմակերպությունը ի վիճակի չէ որոշել պարունակվող ածանցյալ գործիքի իրական արժեքը՝ օգտագործելով այս մեթոդը, ապա կիրառվում է 12-րդ պարագրաֆը, և հիբրիդային (համակցված) գործիքը նախատեսվում է որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով:

Ճանաչում և ապաճանաչում

Սկզբնական ճանաչում

- 14 Կազմակերպությունը ֆինանսական ակտիվը կամ ֆինանսական պարտավորությունը իր ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում պետք է ճանաչի այն և միայն այն դեպքում, երբ նա դառնում է գործիքի պայմանագրային կողմ (ֆինանսական ակտիվների կանոնավոր կերպով գնումների վերաբերյալ տե՛ս պարագրաֆ 38):

Ֆինանսական ակտիվի ապաճանաչում

- 15 Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում 16-23-րդ պարագրաֆները և Ա հավելվածի ԿՈՒ34-ԿՈՒ52 պարագրաֆները կիրառվում են համախմբված հաշվետվությունների մակարդակով: Հետևաբար, կազմակերպությունը առաջին հերթին համախմբում է բոլոր դուստր կազմակերպությունները՝ համաձայն ՀՀՄՍ 27-ի և ՍՄԿ12 Համախմբում. հատուկ նշանակության կազմակերպություններ մեկնաբանության պահանջների, և հետո միայն առաջացող խմբի համար կիրառում է 16-23-րդ պարագրաֆները և Ա հավելվածի ԿՈՒ34-ԿՈՒ52 պարագրաֆները:

Մինչև գնահատելը, թե արդյոք և ինչ չափով է տեղին ապաճանաչումը՝ համաձայն 17-23-րդ պարագրաֆների, կազմակերպությունը որոշում է, արդյոք այդ պարագրաֆները պետք է կիրառվեն ֆինանսական ակտիվի մի մասի (կամ համանման ֆինանսական ակտիվների խմբի մի մասի), թե ամբողջ ֆինանսական ակտիվի (կամ համանման ֆինանսական ակտիվների խմբի) նկատմամբ, ինչպես ներկայացված է ստորև:

- (ա) 17-23-րդ պարագրաֆները կիրառվում են ֆինանսական ակտիվի մի մասի (կամ համանման ֆինանսական ակտիվների խմբի մի մասի) նկատմամբ այն և միայն այդ դեպքում, եթե ապաճանաչման համար դիտարկվող մասը համապատասխանում է հետևյալ երեք պայմաններից որևէ մեկին.
- (i) այդ մասը բաղկացած է միայն ֆինանսական ակտիվից (կամ համանման ֆինանսական ակտիվների խմբից) առաջացող կոնկրետ որոշված դրամական միջոցների հոսքերից: Օրինակ՝ երբ կազմակերպությունը մտնում է տոկոսադրույքի սթրիպի գործարքի մեջ, որով գործարքի կողմը իրավունք է ստանում պարտքային գործիքի տոկոսավճարների, բայց ոչ հիմնական գումարի գծով դրամական միջոցների հոսքերի նկատմամբ, 17-23-րդ պարագրաֆները կիրառվում են տոկոսավճարի գծով դրամական միջոցների հոսքերի նկատմամբ.
- (ii) այդ մասը բաղկացած է միայն ֆինանսական ակտիվից (կամ համանման ֆինանսական ակտիվների խմբից) առաջացող դրամական միջոցների հոսքերի լիովին համամասնական (pro rata) բաժնից: Օրինակ՝ երբ կազմակերպությունը համաձայնության մեջ է մտնում, որով համաձայնության կողմը իրավունք է ստանում պարտքային գործիքի բոլոր դրամական միջոցների հոսքերի 90 տոկոսը կազմող մասի նկատմամբ, 17-23-րդ պարագրաֆները կիրառվում են այդ դրամական միջոցների հոսքերի 90 տոկոսի նկատմամբ: Եթե կա համաձայնության մեկից ավելի կողմ, ապա չի պահանջվում, որ կողմերից յուրաքանչյուրն ունենա դրամական միջոցների հոսքերի համամասնական բաժին՝ պայմանով, որ փոխանցող կազմակերպությունը ունի լիովին համամասնական բաժին.
- (iii) այդ մասը բաղկացած է միայն ֆինանսական ակտիվից (կամ համանման ֆինանսական ակտիվների խմբից) առաջացող կոնկրետ որոշված դրամական միջոցների հոսքերի լիովին համամասնական (pro rata) բաժնից: Օրինակ՝ երբ կազմակերպությունը համաձայնության մեջ է մտնում, որով համաձայնության կողմը իրավունք է ստանում ֆինանսական ակտիվի տոկոսավճարի գծով դրամական միջոցների հոսքերի 90 տոկոսը կազմող մասի նկատմամբ, 17-23-րդ պարագրաֆները կիրառվում են տոկոսավճարի գծով դրամական միջոցների այդ հոսքերի 90 տոկոսի նկատմամբ: Եթե կա համաձայնության մեկից ավելի կողմ, ապա չի պահանջվում, որ կողմերից յուրաքանչյուրն ունենա կոնկրետ որոշված դրամական միջոցների հոսքերի համամասնական բաժին՝ պայմանով, որ փոխանցող կազմակերպությունը ունի լիովին համամասնական բաժին.
- (բ) բոլոր այլ դեպքերում 17-23-րդ պարագրաֆները կիրառվում են ամբողջ ֆինանսական ակտիվի (կամ ամբողջ համանման ֆինանսական ակտիվների խմբի) նկատմամբ: Օրինակ՝ երբ կազմակերպությունը փոխանցում է (i) ֆինանսական ակտիվից (կամ ֆինանսական ակտիվների խմբից) առաջացող հավաքագրվող դրամական միջոցների հոսքերի առաջին կամ վերջին 90 տոկոսի նկատմամբ իրավունքները, կամ (ii) դեբիտորական պարտքերի խմբից առաջացող դրամական միջոցների հոսքերի 90 տոկոսի նկատմամբ իրավունքները, սակայն երաշխիք է տրամադրում գնորդին փոխհատուցել դեբիտորական պարտքերի հիմնական գումարի մինչև 8 տոկոսը կազմող ցանկացած պարտքային կորուստները, 17-23-րդ պարագրաֆները կիրառվում են ամբողջ ֆինանսական ակտիվի (կամ ֆինանսական ակտիվների խմբի) նկատմամբ:

17-26-րդ պարագրաֆներում «ֆինանսական ակտիվ» տերմինը վերաբերում է ինչպես ֆինանսական ակտիվի մի մասին (կամ համանման ֆինանսական ակտիվների խմբի մի մասին), ինչպես նկարագրված է վերը նշված (ա) կետում, այնպես էլ ամբողջ ֆինանսական ակտիվին (կամ համանման ֆինանսական ակտիվների խմբին):

- 17 Կազմակերպությունը պետք է ապաճանաչի ֆինանսական ակտիվը այն և միայն այն դեպքում, երբ՝
- (ա) ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական միջոցների հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները կորցնում են իրենց ուժը. կամ
 - (բ) այն փոխանցում է ֆինանսական ակտիվը, ինչպես նշված է 18-րդ և 19-րդ պարագրաֆներում, և փոխանցումը 20-րդ պարագրաֆի համաձայն որակվում է որպես ապաճանաչման պայմանները բավարարող:
- (Տե՛ս 38-րդ պարագրաֆը ֆինանսական ակտիվների կանոնավոր կերպով վաճառքի համար):
- 18 Կազմակերպությունը փոխանցում է ֆինանսական ակտիվը այն և միայն այն դեպքում, երբ այն՝
- (ա) փոխանցում է ֆինանսական ակտիվից դրամական միջոցների հոսքերի ստացման պայմանագրային իրավունքները. կամ
 - (բ) պահպանում է ֆինանսական ակտիվից դրամական միջոցների հոսքերի ստացման պայմանագրային իրավունքները, սակայն ստանձնում է այդ դրամական միջոցների հոսքերը մեկ կամ ավելի ստացողների վճարելու պայմանագրային պարտականություն՝ ըստ համաձայնության, որը համապատասխանում է 19-րդ պարագրաֆի պայմաններին:
- 19 Երբ կազմակերպությունը պահպանում է ֆինանսական ակտիվից («սկզբնական ակտիվ») դրամական միջոցների հոսքերը ստանալու պայմանագրային իրավունքները, սակայն ստանձնում է այդ դրամական միջոցների հոսքերը մեկ կամ ավելի անձանց («վերջնական ստացողներ») վճարելու պայմանագրային պարտականություն, կազմակերպությունը այդ գործարքը դիտարկում է որպես ֆինանսական ակտիվի փոխանցում այն և միայն այն դեպքում, եթե բավարարված են հետևյալ բոլոր երեք պայմանները.
- (ա) կազմակերպությունը պարտականություն չունի գումարներ վճարելու վերջնական ստացողներին, եթե այն չի հավաքագրում համարժեք գումարներ սկզբնական ակտիվից: Կազմակերպության կողմից մայր գումարի և շուկայական տոկոսադրույքով հաշվեգրված տոկոսի ամբողջությամբ հետ ստանալու իրավունքով տրված կարճաժամկետ կանխավճարները չեն խախտում այս պայմանը.
 - (բ) փոխանցման պայմանագրի պայմաններով՝ կազմակերպությանը արգելվում է վաճառել կամ գրավադրել սկզբնական ակտիվը, բացառությամբ վերջնական ստացողների մոտ գրավադրման՝ որպես դրամական միջոցների հոսքերը նրանց վճարելու պարտականության դիմաց ապահովում.
 - (գ) կազմակերպությունը պարտականություն ունի վերջնական ստացողների անունից՝ առանց էական ուշացման փոխանցել իր կողմից հավաքագրված ցանկացած դրամական միջոցների հոսքեր: Ի լրումն՝ կազմակերպությունն այդպիսի դրամական միջոցների հոսքերը վերաներդնելու իրավունք չունի, բացառությամբ դրամական միջոցներում և դրանց համարժեքներում (ինչպես սահմանված է ՀՀՄՍ 7 Հաշվետվություն դրամական միջոցների հոսքերի մասին ստանդարտում) ներդրումների, որոնք կատարվում են վերջնահաշվարկի այն կարճ ժամանակահատվածի ընթացքում, որը ընկնում է հավաքագրման ամսաթվի և վերջնական ստացողներին պահանջվող փոխանցման ամսաթվի միջև, և երբ նման ներդրումներից վաստակած տոկոսները փոխանցվում են վերջնական ստացողներին:
- 20 Երբ կազմակերպությունը փոխանցում է ֆինանսական ակտիվը (տե՛ս պարագրաֆ 18), այն պետք է գնահատի, թե ինչ չափով է պահպանում ֆինանսական ակտիվի սեփականության հետ կապված ռիսկերն ու հատույցները: Այս դեպքում՝

- (ա) եթե կազմակերպությունը փոխանցում է ֆինանսական ակտիվի սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, ապա կազմակերպությունը պետք է ապաճանաչի ֆինանսական ակտիվը և փոխանցման ընթացքում առաջացած կամ պահպանված որևէ իրավունք և պարտականությունն ճանաչի առանձին որպես ակտիվներ կամ պարտավորություններ.
- (բ) եթե կազմակերպությունը պահպանում է ֆինանսական ակտիվի սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, ապա կազմակերպությունը պետք է շարունակի ճանաչել ֆինանսական ակտիվը.
- (գ) եթե կազմակերպությունը ոչ փոխանցում է, ոչ էլ պահպանում է ֆինանսական ակտիվի սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, ապա կազմակերպությունը պետք է որոշի՝ արդյոք այն պահպանել է ֆինանսական ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը: Այս դեպքում՝
 - (i) եթե կազմակերպությունը չի պահպանել վերահսկողությունը, այն պետք է ապաճանաչի ֆինանսական ակտիվը և փոխանցման ընթացքում առաջացած կամ պահպանված որևէ իրավունք և պարտականությունն ճանաչի առանձին որպես ակտիվներ կամ պարտավորություններ.
 - (ii) եթե կազմակերպությունը պահպանել է վերահսկողությունը, այն պետք է շարունակի ճանաչել ֆինանսական ակտիվը այնքանով, որքանով շարունակվում է իր ներգրավվածությունը ֆինանսական ակտիվի մեջ (տե՛ս պարագրաֆ 30):

21 Ռիսկերի ու հատույցների փոխանցումը (տե՛ս պարագրաֆ 20) գնահատվում է՝ համեմատելով փոխանցված ակտիվի գծով զուտ դրամական միջոցների հոսքերի գումարների և ժամանակացույցի փոփոխականությանը կազմակերպության ենթարկվածությունը փոխանցումից առաջ և փոխանցումից հետո: Կազմակերպությունը պահպանել է ֆինանսական ակտիվի սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, եթե փոխանցման արդյունքում ֆինանսական ակտիվի գծով ապագա զուտ դրամական միջոցների հոսքերի ներկա արժեքի փոփոխականությանը կազմակերպության ենթարկվածությունը նշանակալիորեն չի փոխվում (օրինակ՝ որովհետև կազմակերպությունը վաճառել է ֆինանսական ակտիվը՝ պայմանով, որ այն հետ կգնի ֆիքսված գնով կամ վաճառքի գնով՝ գումարած փոխատուի հատույցը): Կազմակերպությունը փոխանցել է ֆինանսական ակտիվի սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, եթե նրա ենթարկվածությունը այդ փոփոխականությանը այլևս նշանակալի չէ՝ համեմատած ֆինանսական ակտիվի գծով ապագա զուտ դրամական միջոցների հոսքերի ներկա արժեքի ընդհանուր փոփոխականության հետ (օրինակ՝ որովհետև կազմակերպությունը վաճառել է ֆինանսական ակտիվը միայն այն պայմանով, որ կունենա հետգնման պահի իրական արժեքով այն հետգնելու ընտրության հնարավորություն, կամ այն փոխանցել է ավելի մեծ ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական միջոցների հոսքերի լիովին համամասնական բաժինը՝ ըստ այնպիսի համաձայնության, որը բավարարում է 19-րդ պարագրաֆի պայմանները, ինչպիսին է, օրինակ, փոխառության ենթամասնակցությունը):

22 Հաճախ ակնհայտ է լինում՝ արդյոք կազմակերպությունը փոխանցել է, թե պահպանել սեփականության հետ կապված բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, և որևէ հաշվարկներ կատարելու անհրաժեշտություն չի լինում: Այլ դեպքերում անհրաժեշտ կլինի հաշվարկել և համեմատել կազմակերպության ենթարկվածությունը ապագա դրամական միջոցների հոսքերի ներկա արժեքի փոփոխականությանը՝ փոխանցումից առաջ և փոխանցումից հետո: Հաշվարկը և համեմատությունը կատարվում են՝ որպես զեղչման դրույք օգտագործելով համապատասխան ընթացիկ շուկայական տոկոսադրույքը: Հաշվի է առնվում զուտ դրամական միջոցների հոսքերի ամբողջ խելամտորեն հնարավոր փոփոխականությունը՝ ավելի մեծ կշիռ տալով այն արդյունքներին, որոնց տեղի ունենալն ավելի հավանական է:

23 Արդյոք կազմակերպությունը պահպանել է փոխանցված ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը (տե՛ս 20(գ) պարագրաֆը) կախված է այն բանից, թե արդյոք ստացողը կարող է վաճառել այդ ակտիվը: Կազմակերպությունը վերահսկողությունը չի պահպանում, եթե ստացողը գործնականում կարող է ակտիվն ամբողջությամբ վաճառել չկապակցված երրորդ կողմին, և կարող է այդ հնարավորությունն իրագործել միակողմանի՝ կարիք չունենալով փոխանցման վրա լրացուցիչ սահմանափակումներ դնելու: Մնացած բոլոր դեպքերում կազմակերպությունը պահպանում է վերահսկողությունը:

Փոխանցումներ, որոնք որակվում են որպես ապաճանաչման ենթակա (տե՛ս 20(ա) և գ(i) պարագրաֆները)

24 Եթե կազմակերպությունը փոխանցում է որևէ ֆինանսական ակտիվ այնպիսի փոխանցման գործարքով, որն ամբողջությամբ որակվում է որպես ապաճանաչման ենթակա, և պահպանում է այդ ֆինանսական ակտիվը վճարի դիմաց սպասարկելու իրավունքը, ապա այդ սպասարկման պայմանագրի գծով այն պետք է ճանաչի սպասարկման ակտիվ կամ սպասարկման պարտավորություն: Եթե չի ակնկալվում, որ ստացվելիք վճարը համապատասխան չափով կհատուցի կազմակերպությանը սպասարկում իրականացնելու դիմաց, ապա սպասարկման պարտականության գծով պետք է ճանաչվի սպասարկման պարտավորություն՝ դրա իրական արժեքով: Եթե, ըստ ակնկալության, ստացվելիք վճարը ավելի քան համապատասխան չափով կհատուցի սպասարկում իրականացնելու դիմաց, ապա սպասարկման իրավունքի գծով պետք է ճանաչվի սպասարկման ակտիվ՝ այն գումարով, որը որոշվում է ավելի մեծ ֆինանսական ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի բախշման հիման վրա՝ համաձայն 27-րդ պարագրաֆի:

25 Եթե փոխանցման արդյունքում ֆինանսական ակտիվն ամբողջությամբ ապաճանաչվում է, սակայն փոխանցման արդյունքում կազմակերպությունը ձեռք է բերում նոր ֆինանսական ակտիվ կամ ստանձնում է նոր ֆինանսական պարտավորություն կամ սպասարկման պարտավորություն, ապա կազմակերպությունը պետք է նոր ֆինանսական ակտիվը, ֆինանսական պարտավորությունը կամ սպասարկման պարտավորությունը ճանաչի իրական արժեքով:

26 Ֆինանսական ակտիվը ամբողջությամբ ապաճանաչելիս՝
(ա) հաշվեկշռային արժեքի և
(բ) (i) ստացված հատուցման (ներառյալ ձեռք բերված որևէ նոր ակտիվ՝ հանած ստանձնած որևէ նոր պարտավորություն) և (ii) այլ համապարփակ եկամտում նախկինում ճանաչված (տե՛ս 55(բ) պարագրաֆը) կուտակված որևէ օգուտի կամ վնասի գումարի
տարբերությունը պետք է ճանաչվի շահույթում կամ վնասում:

27 Եթե փոխանցված ակտիվը ավելի մեծ ֆինանսական ակտիվի մաս է (օրինակ՝ երբ կազմակերպությունը փոխանցում է պարտքային գործիքի մաս հանդիսացող տոկոսավճարների գծով դրամական միջոցների հոսքերը., տե՛ս պարագրաֆ 16(ա)), և փոխանցված մասը ամբողջությամբ որակվում է որպես ապաճանաչման ենթակա, ապա ավելի մեծ ֆինանսական ակտիվի նախկին հաշվեկշռային արժեքը պետք է բաշխվի այն մասի, որը շարունակվում է ճանաչվել, և ապաճանաչված մասի միջև՝ փոխանցման ամսաթվի դրությամբ այդ մասերի հարաբերական իրական արժեքների հիման վրա: Այս նպատակով, պահպանված սպասարկման ակտիվը պետք է դիտարկվի որպես մաս, որը շարունակում է ճանաչվել: Ստորև նշվածների տարբերությունը՝

- (ա) ապաճանաչված մասի վրա բաշխված հաշվեկշռային արժեքի և
- (բ) (i) ապաճանաչված մասի դիմաց ստացված հատուցման (ներառյալ ձեռք բերված որևէ նոր ակտիվ՝ հանած ստանձնած որևէ նոր պարտավորություն) և (ii) դրա վրա բաշխված այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում նախկինում ճանաչված (տե՛ս 55(բ) պարագրաֆը) կուտակված որևէ օգուտի կամ վնասի գումարի,

պետք է ճանաչվի շահույթում կամ վնասում: Այլ համապարփակ ֆինանսական աղյուսքում ճանաչված կուտակված օգուտը կամ վնասը բաշխվում է այն մասի, որը շարունակվում է ճանաչվել, և ապաճանաչված մասի միջև՝ այդ մասերի հարաբերական իրական արժեքների հիման վրա:

28 Երբ կազմակերպությունը ավելի մեծ ֆինանսական ակտիվի նախկին հաշվեկշռային արժեքը բաշխում է այն մասի, որը շարունակվում է ճանաչվել, և ապաճանաչված մասի միջև, անհրաժեշտ է որոշել այն մասի իրական արժեքը, որը շարունակվում է ճանաչվել: Երբ կազմակերպությունն ունի այնպիսի մասերի վաճառքի պատմություն, որոնք համանման են այն մասին, որը շարունակվում է ճանաչվել, կամ այդպիսի մասերի գծով գոյություն ունեն այլ շուկայական գործարքներ, ապա փաստացի գործարքների վերջին գները իրենցից ներկայացնում են իրական արժեքի լավագույն գնահատականը: Երբ չկան գնանշումներ կամ վերջերս իրականացված շուկայական գործարքներ, որոնք կարող են հիմնավորել այն մասի իրական արժեքը, որը շարունակվում է ճանաչվել, ապա դրա իրական արժեքի լավագույն գնահատականը ամբողջությամբ վերցրած ավելի մեծ ֆինանսական ակտիվի և դրա ապաճանաչված մասի դիմաց՝ դրա ստացողից ստացված հատուցման միջև տարբերությունն է:

Փոխանցումներ, որոնք չեն որակվում որպես ապաճանաչման ենթակա (տե՛ս 20 (բ) պարագրաֆը)

29 Եթե փոխանցումը չի հանգեցնում ապաճանաչման, քանի որ կազմակերպությունը պահպանել է փոխանցված ակտիվի սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, կազմակերպությունը պետք է շարունակի փոխանցված ակտիվն ամբողջությամբ ճանաչել, իսկ ստացված հատուցման գծով պետք է ճանաչի ֆինանսական պարտավորություն: Հետագա ժամանակաշրջաններում կազմակերպությունը պետք է ճանաչի փոխանցված ակտիվից ստացված ցանկացած եկամուտ և ֆինանսական պարտավորության գծով կրած ցանկացած ծախս:

Փոխանցված ակտիվներում շարունակվող ներգրավվածությունը (տե՛ս 20 (բ) (ii) պարագրաֆը)

30 Եթե կազմակերպությունը ոչ փոխանցում է, ոչ էլ պահպանում է ֆինանսական ակտիվի սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, սակայն պահպանում է փոխանցված ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը, ապա կազմակերպությունը շարունակում է ճանաչել ֆինանսական ակտիվը այնքանով, որքանով շարունակվում է իր ներգրավվածությունը ֆինանսական ակտիվի մեջ: Փոխանցված ակտիվում կազմակերպության շարունակվող ներգրավվածության չափը այն չափն է, որով նա ենթարկված է փոխանցված ակտիվի արժեքի փոփոխությունների ազդեցությանը: Օրինակ.

- (ա) երբ կազմակերպության շարունակվող ներգրավվածությունը ստանում է փոխանցված ակտիվի երաշխավորման ձև, կազմակերպության շարունակվող ներգրավվածության չափը հետևյալ երկու մեծություններից նվազագույնն է. (i) ակտիվի արժեքից և (ii) ստացված հատուցման այն առավելագույն գումարից, որը կազմակերպությունից կարող է պահանջվել վերադարձնել («երաշխիքի գումար»).
- (բ) երբ կազմակերպության շարունակվող ներգրավվածությունը ստանում է փոխանցված ակտիվի գծով տրված կամ ձեռք բերված օպցիոնի (կամ դրանց երկուսի) ձև, ապա կազմակերպության շարունակվող ներգրավվածության չափը փոխանցված ակտիվի այն արժեքն է, որը կազմակերպությունը կարող է հետգնել: Այնուամենայնիվ, իրական արժեքով չափվող ակտիվի գծով տրված վաճառքի օպցիոնի դեպքում, կազմակերպության շարունակվող ներգրավվածության չափը սահմանափակված է փոխանցված ակտիվի իրական արժեքից և օպցիոնի իրագործման արժեքից նվազագույնով (տե՛ս ԿՌԻ 48 պարագրաֆը).
- (գ) երբ կազմակերպության շարունակվող ներգրավվածությունը ստանում է փոխանցված ակտիվի գծով դրամական միջոցներով մարվող օպցիոնի կամ համանման այլ դրույթի ձև, կազմակերպության շարունակվող ներգրավվածությունը չափվում է նույն կերպ, ինչպես և ոչ դրամական միջոցներով մարվող օպցիոնների դեպքում առաջացող շարունակվող ներգրավվածությունը՝ ըստ վերը նշված (բ) կետում ներկայացվածի:

- 31 Եթե կազմակերպությունը շարունակում է ճանաչել ակտիվը իր շարունակվող ներգրավվածության չափով, ապա ճանաչում է նաև դրա հետ կապված պարտավորություն: Չնայած սույն ստանդարտի` չափմանը վերաբերող այլ պահանջների, փոխանցված ակտիվը և համապատասխան պարտավորությունը չափվում են այնպիսի հիմունքով, որն արտացոլում է կազմակերպության կողմից պահպանած իրավունքներն ու պարտականությունները: Համապատասխան պարտավորությունը չափվում է այնպես, որ փոխանցված ակտիվի և համապատասխան պարտավորության գուտ հաշվեկշռային արժեքը`
- (ա) կազմակերպության կողմից պահպանած իրավունքների և պարտականությունների ամորտիզացված արժեքն է, եթե փոխանցված ակտիվը չափվում է ամորտիզացված արժեքով. կամ
 - (բ) հավասար է կազմակերպության կողմից պահպանած իրավունքների և պարտականությունների իրական արժեքին` առանձին չափվելու դեպքում, եթե փոխանցված ակտիվը չափվում է իրական արժեքով:
- 32 Կազմակերպությունը պետք է շարունակի ճանաչել փոխանցված ակտիվից առաջացող ցանկացած եկամուտ իր շարունակվող ներգրավվածության չափով, և պետք է ճանաչի համապատասխան պարտավորության գծով առաջացող ցանկացած ծախս:
- 33 Հետագա չափման նպատակով` փոխանցված ակտիվի և համապատասխան պարտավորության իրական արժեքի ճանաչվող փոփոխությունները հաշվառվում են միանման կերպով` համաձայն 55-րդ պարագրաֆի, և չպետք է հաշվանցվեն:
- 34 Եթե կազմակերպության շարունակվող ներգրավվածությունը ֆինանսական ակտիվի միայն մի մասով է (օրինակ` երբ կազմակերպությունը պահպանում է փոխանցված ակտիվի մի մասը հետզմելու օպցիոն, կամ պահպանում է մնացորդային մասնակցություն, որը չի հանգեցնում սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերի և հատույցների պահպանման, սակայն կազմակերպությունը պահպանում է վերահսկողությունը), ապա կազմակերպությունը ֆինանսական ակտիվի նախկին հաշվեկշռային արժեքը բաշխում է այն մասի, որն այն շարունակում է ճանաչել շարունակվող ներգրավվածության ներքո, և այն մասի միջև, որն այն այլևս չի ճանաչում` փոխանցման ամսաթվի դրությամբ այդ մասերի հարաբերական իրական արժեքների հիման վրա: Այս նպատակով կիրառվում են 28-րդ պարագրաֆի պահանջները: Ստորև նշվածների տարբերությունը`
- (ա) այլևս չճանաչվող մասի վրա բաշխված հաշվեկշռային արժեքի, և
 - (բ) (i) այլևս չճանաչվող մասի դիմաց ստացված հատուցման և (ii) դրա վրա բաշխված այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում ճանաչված կուտակված որևէ օգուտի կամ վնասի գումարի,
- պետք է ճանաչվի շահույթում կամ վնասում: Այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում ճանաչված կուտակված օգուտը կամ վնասը բաշխվում է այն մասի, որը շարունակվում է ճանաչվել, և այլևս չճանաչվող մասի միջև` այդ մասերի հարաբերական իրական արժեքների հիման վրա:
- 35 Եթե փոխանցվող ակտիվը չափվում է ամորտիզացված արժեքով, սույն ստանդարտով տրամադրված ընտրության հնարավորությունը, ըստ որի` ֆինանսական պարտավորությունը կարող է նախատեսվել որպես չափվող իրական արժեքով` շահույթի կամ վնասի միջոցով, չի կիրառվում համապատասխան պարտավորության նկատմամբ:

Բոլոր փոխանցումները

- 36 Եթե փոխանցված ակտիվը շարունակվում է ճանաչվել, ապա ակտիվը և համապատասխան պարտավորությունը չպետք է հաշվանցվեն: Նմանապես, կազմակերպությունը չպետք է հաշվանցի փոխանցված ակտիվից առաջացող ցանկացած եկամուտ համապատասխան պարտավորության գծով կրած ցանկացած ծախսի հետ (տե՛ս ՀՀՄՍ 32-ի 42-րդ պարագրաֆը):
- 37 Եթե փոխանցողը ստացողին տրամադրում է ոչ դրամական գրավ (օրինակ` պարտքային կամ բաժնային գործիք), ապա ստացողի և փոխանցողի մոտ գրավի հաշվառումը կախված է այն բանից, թե արդյոք ստացողը իրավունք ունի վաճառելու կամ վերագրավադրելու գրավը ,և թե արդյոք փոխանցողը չի կատարել իր պարտականությունները: Փոխանցողը և ստացողը գրավը պետք է հաշվառեն հետևյալ կերպ.

- (ա) եթե ստացողը՝ ըստ պայմանագրի կամ ըստ սովորույթի, իրավունք ունի վաճառելու կամ վերագրավաղորդելու գրավը, ապա փոխանցողը իր ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվության մեջ պետք է այդ ակտիվը վերադասակարգի (օրինակ՝ փոխառության գծով ակտիվ, գրավադրված բաժնային գործիքներ կամ հետգնման դեբիտորական պարտք) մյուս ակտիվներից առանձին.
- (բ) եթե ստացողը վաճառում է իր մոտ գրավադրված գրավը, ապա պետք է ճանաչի վաճառքից մուտքերը, ինչպես նաև գրավը վերադարձնելու իր պարտականության գծով պարտավորություն՝ չափված իրական արժեքով.
- (գ) եթե փոխանցողը չի կատարել իր պարտականությունները ըստ պայմանագրի պայմանների և այլևս իրավունք չունի հետգնելու գրավը, ապա պետք է ապաճանաչի գրավը, իսկ ստացողը պետք է ճանաչի գրավը որպես իր ակտիվ, որը սկզբնապես չափվում է իրական արժեքով, կամ եթե այն արդեն վաճառել է գրավը՝ ապաճանաչի գրավի վերադարձման իր պարտականությունը.
- (դ) բացառությամբ (գ) կետում նշվածի, փոխանցողը պետք է շարունակի հաշվառել գրավը որպես իր ակտիվ, իսկ ստացողը չպետք է ճանաչի գրավը որպես ակտիվ:

Ֆինանսական ակտիվի կանոնավոր կերպով գնումը կամ վաճառքը

38 Ֆինանսական ակտիվի կանոնավոր կերպով գնումը կամ վաճառքը պետք է ճանաչվի և ապաճանաչվի՝ օգտագործելով առևտրի ամսաթվի հաշվառումը կամ վերջնահաշվարկի ամսաթվի հաշվառումը՝ ըստ կիրառելիության (տե՛ս Ա հավելվածի ԿՈՒ53-ԿՈՒ56 պարագրաֆները):

Ֆինանսական պարտավորության ապաճանաչումը

39 Կազմակերպությունը պետք է իր ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունից հեռացնի ֆինանսական պարտավորությունը (կամ ֆինանսական պարտավորության մի մասը) այն ու միայն այն դեպքում, երբ այն մարվում է, այսինքն՝ երբ պայմանագրում նշված պարտականությունը կատարվում է կամ չեղյալ է համարվում կամ ուժը կորցնում է:

40 Գոյություն ունեցող փոխառուի և փոխատուի միջև նշանակալիորեն տարբերվող պայմաններով պարտքային գործիքների փոխանակությունը պետք է հաշվառվի որպես սկզբնական ֆինանսական պարտավորության մարում և նոր ֆինանսական պարտավորության ճանաչում: Նմանապես, գոյություն ունեցող ֆինանսական պարտավորության կամ դրա մի մասի պայմանների նշանակալի վերափոխումը (անկախ այն բանից, արդյոք այն վերագրելի է փոխառուի ֆինանսական դժվարություններին) պետք է հաշվառվի որպես սկզբնական ֆինանսական պարտավորության մարում և նոր ֆինանսական պարտավորության ճանաչում:

41 Մարված կամ այլ կողմի փոխանցված ֆինանսական պարտավորության (կամ ֆինանսական պարտավորության մի մասի) հաշվեկշռային արժեքի և վճարված հատուցման (ներառյալ փոխանցված ցանկացած ոչ դրամական ակտիվները կամ ստանձնած պարտավորությունները) միջև տարբերությունը պետք է ճանաչվի շահույթում կամ վնասում:

42 Եթե կազմակերպությունը հետ է գնում ֆինանսական պարտավորության մի մասը, ապա կազմակերպությունը պետք է ֆինանսական պարտավորության նախկին հաշվեկշռային արժեքը բաշխի այն մասի, որը շարունակվում է ճանաչվել, և ապաճանաչված մասի միջև՝ հաշվի առնելով հետգնման ամսաթվի դրությամբ այդ մասերի հարաբերական իրական արժեքները: Ստորև նշվածների տարբերությունը՝ (ա) ապաճանաչված մասի վրա բաշխված հաշվեկշռային արժեքի և (բ) վճարված հատուցման, ներառյալ ապաճանաչված մասի գծով փոխանցված ցանկացած ոչ դրամական ակտիվ կամ ստանձնած պարտավորություն, պետք է ճանաչվի շահույթում կամ վնասում:

Չափումը

Ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների սկզբնական չափումը

- 43 Ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության սկզբնական ճանաչման պահին կազմակերպությունը պետք է այն չափի իր իրական արժեքով՝ գումարած՝ այն դեպքում, երբ դա ֆինանսական ակտիվ կամ ֆինանսական պարտավորություն է, չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով, գործարքի հետ կապված այն ծախսումները, որոնք ուղղակիորեն վերագրելի են ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության ձեռքբերմանը կամ թողարկմանը:
- 44 Երբ կազմակերպությունը վերջնահաշվարկի ամսաթվով հաշվառում է վարում մի ակտիվի համար, որի հետագա չափումն իրականացվում է սկզբնական արժեքով կամ ամորտիզացված արժեքով, ապա այդ ակտիվի սկզբնական չափումն իրականացվում է առևտրի ամսաթվի դրությամբ դրա իրական արժեքով (տե՛ս Հավելված Ա, պարագրաֆներ ԿՈՒ53–ԿՈՒ56):

Ֆինանսական ակտիվների հետագա չափումը

- 45 Ֆինանսական ակտիվի սկզբնական ճանաչումից հետո չափման նպատակով սույն ստանդարտը ֆինանսական ակտիվները դասակարգում է հետևյալ չորս կատեգորիաների, որոնք սահմանված են 9-րդ պարագրաֆում՝

- (ա) ֆինանսական ակտիվներ, չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով.
- (բ) մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումներ.
- (գ) փոխառություններ և դեբիտորական պարտքեր.
- (դ) վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվներ:

Այս կատեգորիաները կիրառվում են սույն ստանդարտի ներքո չափման և շահույթի կամ վնասի ճանաչման համար: Ֆինանսական հաշվետվություններում տեղեկատվություն ներկայացնելիս կազմակերպությունը կարող է օգտագործել այլ բնութագրիչներ այս կատեգորիաների համար կամ այլ դասակարգումներ: Կազմակերպությունը պետք է ծանոթագրություններում բացահայտի ՖՀՄՍ 7-ի համաձայն պահանջվող տեղեկատվությունը:

- 46 Սկզբնական ճանաչումից հետո կազմակերպությունը պետք է ֆինանսական ակտիվները, ներառյալ ակտիվ հանդիսացող ածանցյալ գործիքները, չափի իրենց իրական արժեքներով՝ առանց կատարելու որևէ նվազեցում գործարքի հետ կապված այն ծախսումների գծով, որոնք այն կարող է կրել վաճառքի կամ այլ ձևով օտարման ժամանակ, բացառությամբ հետևյալ ֆինանսական ակտիվների՝

- (ա) փոխառությունների և դեբիտորական պարտքեր, ինչպես սահմանված է 9-րդ պարագրաֆում, որոնք պետք է չափվեն ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը.
- (բ) մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումներ, ինչպես սահմանված է 9-րդ պարագրաֆում, որոնք պետք է չափվեն ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը.
- (գ) բաժնային գործիքների մեջ ներդրումներ, որոնք գործող շուկայում չունեն գնանշված շուկայական գին, և որոնց իրական արժեքը չի կարող արժանահավատորեն չափվել, ինչպես նաև ածանցյալ գործիքներ, որոնք կապված են դրանց հետ և պետք է մարվեն այդպիսի չգնանշվող բաժնային գործիքների մատակարարման միջոցով, որոնք պետք է չափվեն սկզբնական արժեքով (տե՛ս Ա հավելվածի ԿՈՒ80 և ԿՈՒ81 պարագրաֆները):

Ֆինանսական ակտիվները, որոնք նախատեսվում են որպես հեջավորված հոդվածներ, ենթակա են չափման՝ համաձայն 89–102-րդ պարագրաֆներում ներկայացված հեջի հաշվառման պահանջների: Բոլոր ֆինանսական ակտիվները, բացառությամբ նրանց, որոնք չափվում են իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով, ենթակա են վերանայման՝ արժեզրկված լինելու տեսանկյունից՝ համաձայն 58–70-րդ պարագրաֆների և Ա հավելվածի ԿՈՒ84-ԿՈՒ93 պարագրաֆների:

Ֆինանսական պարտավորությունների հետագա չափում

47 Սկզբնական ճանաչումից հետո կազմակերպությունը պետք է բոլոր ֆինանսական պարտավորությունները չափի ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը, բացառությամբ՝

- (ա) ֆինանսական պարտավորությունների՝ չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով: Այսպիսի պարտավորությունները, ներառյալ պարտավորություն հանդիսացող ածանցյալ գործիքները, պետք է չափվեն իրական արժեքով, բացառությամբ այն ածանցյալ գործիք հանդիսացող պարտավորությանը, որը կապակցված է և պետք է մարվի չզնանշվող բաժնային գործիքների մատակարարման միջոցով, որի իրական արժեքը չի կարող արժանահավատորեն չափվել, և որը պետք է չափվի սկզբնական արժեքով.
- (բ) ֆինանսական պարտավորությունների, որոնք առաջանում են, երբ ֆինանսական ակտիվի փոխանցումը չի որակվում որպես ապաձանաչման ենթակա, կամ երբ կիրառելի է շարունակվող ներգրավվածության մոտեցումը: 29-րդ և 31-րդ պարագրաֆները վերաբերում են այդպիսի ֆինանսական պարտավորությունների չափմանը.
- (գ) ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրերի, ինչպես սահմանված է 9-րդ պարագրաֆում: Սկզբնական ճանաչումից հետո այդպիսի պայմանագիր թողարկողը պետք է (բացի այն դեպքերից, երբ կիրառելի են 47 (ա) կամ (բ) պարագրաֆները) այն չափի հետևյալ երկու գումարներից առավելագույնով.
 - (i) ՀՀՄՍ 37-ի համաձայն որոշված գումար.
 - (ii) սկզբնապես ճանաչված գումար (տե՛ս պարագրաֆ 43)՝ հանած, համապատասխան դեպքերում, ՀՀՄՍ 18-ի համաձայն ճանաչված կուտակված ամորտիզացիան.
- (դ) շուկայականից ցածր տոկոսադրույքով փոխառություն տրամադրելու պարտավորվածությունների: Սկզբնական ճանաչումից հետո այսպիսի պարտավորվածություն թողարկողը պետք է (բացի այն դեպքերից, երբ կիրառելի է 47(ա) պարագրաֆը) այն չափի հետևյալ երկու գումարներից առավելագույնով.
 - (i) ՀՀՄՍ 37-ի համաձայն որոշված գումար.
 - (ii) սկզբնապես ճանաչված գումար (տե՛ս պարագրաֆ 43)՝ հանած, համապատասխան դեպքերում, ՀՀՄՍ 18-ի համաձայն ճանաչված կուտակված ամորտիզացիան:

Ֆինանսական պարտավորությունները, որոնք նախատեսված են որպես հեջավորված հոդվածներ, ենթակա են 89–102-րդ պարագրաֆներում ներկայացված հեջի հաշվառման պահանջներին:

Իրական արժեքի չափման նկատառումները

48 Սույն ստանդարտը, ՀՀՄՍ 32-ը կամ ՖՀՄՍ 7-ը կիրառելու նպատակով ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության իրական արժեքը որոշելիս կազմակերպությունը պետք է կիրառի Ա հավելվածի ԿՈՒ69–ԿՈՒ82 պարագրաֆները:

48Ա Իրական արժեքի լավագույն վկայությունը գործող շուկայի գնանշված շուկայական գներն են: Եթե ֆինանսական գործիքի շուկան գործող չէ, ապա կազմակերպությունը որոշում է իրական արժեքը՝ օգտագործելով գնահատման տեխնիկա: Գնահատման տեխնիկայի օգտագործելու նպատակն է որոշել, թե չափման ամսաթվի դրությամբ որքան կլինեն գործարքային գինը՝ սովորական գործարար նկատառումների հիման վրա կատարված «անկախ կողմերի միջև գործարքում»: Գնահատման տեխնիկաները ներառում են շուկայում վերջերս կատարված իրազեկ, պատրաստական «անկախ կողմերի միջև գործարքների» օգտագործումը, դրանց առկայության դեպքում, մեկ այլ էականորեն չտարբերվող գործիքի ընթացիկ իրական արժեքին հղումը, զեղչված դրամական միջոցների հոսքերի վերլուծությունը և օպցիոնների գնահատման մոդելները:

Եթե գոյություն ունի գնահատման տեխնիկա, որը սովորաբար օգտագործվում է շուկայի մասնակիցների կողմից գործիքի գինը որոշելու համար, և ցուցադրվել է, որ այդ տեխնիկան հնարավորություն է տալիս ստանալու իրական շուկայական գործարքների գների արժանահավատ գնահատականներ, ապա կազմակերպությունը օգտագործում է այդ մեթոդը:

Ընտրված գնահատման մեթոդը պետք է որպես մուտքային տվյալներ առավելագույնս օգտագործի շուկայական տվյալները և նվազագույնս հիմնվի կազմակերպությանը յուրահատուկ տվյալների վրա: Այն պետք է ներառի բոլոր այն գործոնները, որոնք շուկայի մասնակիցները հաշվի կառնեին գինը որոշելիս, և համապատասխանի ֆինանսական գործիքների գնահատման ընդունված տնտեսագիտական մեթոդաբանությաններին:

Պարբերաբար կազմակերպությունը պետք է ստուգի գնահատման մեթոդը և քննի դրա հիմնավորված լինելը՝ օգտագործելով նույն գործիքի (այսինքն՝ առանց վերափոխման կամ «վերափաթեթավորման») որևէ դիտարկելի ընթացիկ շուկայական գործարքների գները, կամ հիմնվելով որևէ առկա դիտարկելի շուկայական տվյալների վրա:

49 Ցպահանջ հատկանիշով ֆինանսական պարտավորության (օրինակ՝ ցպահանջ ավանդի) իրական արժեքը չի կարող պակաս լինել վճարման ենթակա ցպահանջ գումարից՝ զեղչված այն առաջին ամսաթվից սկսած, երբ կարող է ներկայացվել գումարը վճարելու պահանջ:

Վերադասակարգումները

50 Կազմակերպությունը՝

(ա) չպետք է վերադասակարգի ածանցյալ գործիքը՝ հանելով չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով կատեգորիայից, քանի դեռ այն պահվում է կամ թողարկված է:

(բ) չպետք է վերադասակարգի ածանցյալ գործիքը՝ հանելով չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով կատեգորիայից, եթե սկզբնական ճանաչման ժամանակ այն կազմակերպության կողմից նախատեսվել է որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով:

(գ) կարող է, եթե ֆինանսական ակտիվը այլևս չի պահվում կարճ ժամանակամիջոցում այն վաճառելու կամ վերագնելու նպատակով (չնայած այն բանին, որ այդ ֆինանսական ակտիվը կարող է ձեռք բերված կամ ստանձնված լինել հիմնականում կարճ ժամանակամիջոցում այն վաճառելու կամ վերագնելու նպատակով), վերադասակարգել այդ ֆինանսական ակտիվը՝ հանելով չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով կատեգորիայից, եթե բավարարվում են 50Բ կամ 50Դ պարագրաֆների պահանջները:

Կազմակերպությունը չպետք է սկզբնական ճանաչումից հետո վերադասակարգի որևէ ֆինանսական ակտիվ չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով կատեգորիայի:

50Ա 50-րդ պարագրաֆի նպատակներով՝ հանգամանքների հետևյալ փոփոխությունները չեն համարվում վերադասակարգում:

- (ա) ածանցյալ գործիքը, որը նախկինում հանդիսացել է նախատեսված և արդյունավետ հեջավորման գործիք դրամական միջոցների հոսքերի հեջում կամ զուտ ներդրման հեջում, այլևս չի որակվում որպես այդպիսին.
 - (բ) ածանցյալ գործիքը դառնում է նախատեսված և արդյունավետ հեջավորման գործիք դրամական միջոցների հոսքերի հեջում կամ զուտ ներդրման հեջում.
 - (գ) ֆինանսական ակտիվները վերադասակարգվում են, երբ ապահովագրական ընկերությունը փոխում է իր հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը՝ համաձայն ՖՀՄՍ 4-ի 45-րդ պարագրաֆի:
- 50Բ Ֆինանսական ակտիվը, որի նկատմամբ կիրառվում է 50(գ) պարագրաֆը (բացառությամբ 50Դ պարագրաֆում նկարագրված ֆինանսական գործիքի տեսակի), միայն հազվագյուտ հանգամանքներում կարող է վերադասակարգվել՝ դուրս բերվելով չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով կատեգորիայից:
- 50Գ Եթե կազմակերպությունը վերադասակարգում է ֆինանսական ակտիվը՝ հանելով չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով կատեգորիայից՝ համաձայն 50Բ պարագրաֆի, ապա ֆինանսական ակտիվը պետք է վերադասակարգվի վերադասակարգման ամսաթվի դրությամբ դրա իրական արժեքով: Շահույթում կամ վնասում արդեն ձանաչված ցանկացած օգուտ կամ վնաս չպետք է հակադարձվի: Ֆինանսական ակտիվի իրական արժեքը վերադասակարգման ամսաթվի դրությամբ դառնում է համապատասխանաբար դրա նոր սկզբնական արժեք կամ ամորտիզացված արժեք:
- 50Դ Ֆինանսական ակտիվը, որի նկատմամբ կիրառվում է 50(գ) պարագրաֆը, և որը կհամապատասխաներ փոխառությունների և դեբիտորական պարտքերի սահմանմանը (եթե չպահանջվեր, որ ֆինանսական ակտիվը սկզբնական ձանաչման պահին դասակարգվեր որպես առևտրական նպատակներով պահվող), կարող է վերադասակարգվել՝ դուրս բերվելով չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով կատեգորիայից, եթե կազմակերպությունը մտադրված է և ի վիճակի է այդ ֆինանսական ակտիվը պահել տեսանելի ապագայում կամ մինչև մարումը:
- 50Ե Որպես վաճառքի համար մատչելի դասակարգված ֆինանսական ակտիվը, որը կհամապատասխաներ փոխառությունների և դեբիտորական պարտքերի սահմանմանը (եթե այն նախատեսված չլիներ որպես վաճառքի համար մատչելի) կարող է վերադասակարգվել վաճառքի համար մատչելի կատեգորիայից դեպի փոխառությունների և դեբիտորական պարտքերի կատեգորիա, եթե կազմակերպությունը մտադրված է և ի վիճակի է ֆինանսական ակտիվը պահել տեսանելի ապագայում կամ մինչև մարումը:
- 50Զ Եթե կազմակերպությունը վերադասակարգում է ֆինանսական ակտիվը՝ հանելով չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով կատեգորիայից՝ համաձայն 50Դ պարագրաֆի, կամ հանելով վաճառքի համար մատչելի կատեգորիայից՝ համաձայն 50Ե պարագրաֆի, ապա այն պետք է վերադասակարգի ֆինանսական ակտիվը վերադասակարգման ամսաթվի դրությամբ դրա իրական արժեքով: Ըստ 50Դ պարագրաֆի վերադասակարգված ֆինանսական ակտիվի դեպքում շահույթում կամ վնասում արդեն ձանաչված ցանկացած օգուտ կամ վնաս չպետք է հակադարձվի: Ֆինանսական ակտիվի իրական արժեքը վերադասակարգման ամսաթվի դրությամբ դառնում է համապատասխանաբար դրա նոր սկզբնական արժեքը կամ ամորտիզացված արժեքը: Ըստ 50Ե պարագրաֆի վերադասակարգված, այսինքն՝ վաճառքի համար մատչելի կատեգորիայից դուրս բերված ֆինանսական ակտիվի դեպքում, այդ ակտիվից առաջացած ցանկացած օգուտ կամ վնաս, որը նախկինում ձանաչվել է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում՝ համաձայն 55(բ) պարագրաֆի, պետք է հաշվառվի 54-րդ պարագրաֆի համաձայն:
- 51 Եթե մտադրության կամ կարողության փոփոխության արդյունքում այլևս նպատակահարմար չէ դասակարգել ներդրումը որպես մինչև մարման ժամկետը պահվող, այն պետք է վերադասակարգվի որպես վաճառքի համար մատչելի և վերաչափվի իրական արժեքով, և դրա հաշվեկշռային արժեքի և իրական արժեքի միջև տարբերությունը պետք է հաշվառվի՝ համաձայն 55(բ) պարագրաֆի:

- 52 Այն պահին, երբ մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումների նշանակալի մասի վաճառքը կամ վերադասակարգումը չեն համապատասխանում 9-րդ պարագրաֆի պայմաններից որևէ մեկին, մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումների մնացած մասը պետք է վերադասակարգվի որպես վաճառքի համար մատչելի: Այդպիսի վերադասակարգման դեպքում դրանց հաշվեկշռային արժեքի և իրական արժեքի միջև տարբերությունը պետք է հաշվառվի 55(բ) պարագրաֆի համաձայն:
- 53 Եթե առաջանում է արժանահավատ չափման հնարավորություն որևէ ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության համար, որի համար այդ հնարավորությունը նախկինում առկա չէր, և պահանջվում է, որ այդ ակտիվը կամ պարտավորությունը չափվի իրական արժեքով, եթե գոյություն ունի վերջինիս արժանահավատ չափման հնարավորություն (տե՛ս 46(գ) և 47 պարագրաֆները), ապա ակտիվը կամ պարտավորությունը պետք է վերաչափվի իրական արժեքով, և դրա հաշվեկշռային արժեքի և իրական արժեքի միջև տարբերությունը պետք է հաշվառվի 55-րդ պարագրաֆի համաձայն:
- 54 Եթե, մտադրության կամ կարողության փոփոխության արդյունքում կամ այն հազվագյուտ հանգամանքներում, երբ իրական արժեքի արժանահավատ չափումն այլևս հնարավոր չէ (տե՛ս 46(գ) և 47 պարագրաֆները) կամ այն պատճառով, որ 9-րդ պարագրաֆում նշված «երկու նախորդող ֆինանսական տարիները» արդեն անցել են, ապա իրական արժեքով հաշվեկշռային արժեքը այդ պահի դրությամբ դառնում է համապատասխանաբար դրա նոր սկզբնական արժեքը կամ ամորտիզացված արժեքը: Ցանկացած օգուտ կամ վնաս, որը նախկինում ձանաչվել է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում՝ համաձայն 55(բ) պարագրաֆի, պետք է հաշվառվի հետևյալ կերպ.
- (ա) ֆիքսված մարման ժամկետով ֆինանսական ակտիվի դեպքում օգուտը կամ վնասը պետք է ամորտիզացվի շահույթում կամ վնասում մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումների մնացած ժամկետի ընթացքում՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Նոր ամորտիզացված արժեքի և մարման գումարի միջև տարբերությունը նույնպես պետք է ամորտիզացվի ֆինանսական ակտիվի մնացած ժամկետի ընթացքում՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը՝ պարզապահի կամ գեղջի ամորտիզացիային համանման: Եթե ֆինանսական ակտիվը հետագայում արժեզրկվում է, ապա այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում ձանաչված ցանկացած օգուտ կամ վնաս վերադասակարգվում է՝ դուրս բերվելով սեփական կապիտալից և ներառվելով շահույթում կամ վնասում՝ համաձայն 67-րդ պարագրաֆի.
 - (բ) այն դեպքում, երբ ֆինանսական ակտիվը չունի ֆիքսված մարման ժամկետ, օգուտը կամ վնասը պետք է ձանաչվեն շահույթում կամ վնասում ֆինանսական ակտիվի վաճառքի կամ այլ կերպ օտարման ժամանակ: Եթե ֆինանսական ակտիվը հետագայում արժեզրկվում է, ապա այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում ձանաչված ցանկացած օգուտ կամ վնաս վերադասակարգվում են՝ դուրս բերվելով սեփական կապիտալից և ներառվելով շահույթում կամ վնասում՝ համաձայն 67-րդ պարագրաֆի:

Օգուտներ և վնասներ

- 55 Հեջավորման փոխհարաբերության մաս չհանդիսացող ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության իրական արժեքի փոփոխությունից առաջացած օգուտը կամ վնասը (տե՛ս 89–102 պարագրաֆները) պետք է ձանաչվի հետևյալ կերպ.
- (ա) որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով դասակարգված ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության գծով օգուտը կամ վնասը պետք է ձանաչվի շահույթում կամ վնասում.
 - (բ) որպես վաճառքի համար մատչելի դասակարգված ֆինանսական ակտիվի գծով օգուտը կամ վնասը պետք է ձանաչվի այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում, բացառությամբ արժեզրկումից կորուստների (տե՛ս 67–70-րդ պարագրաֆները) և արտաբյուջի փոխարժեքից առաջացած օգուտների կամ

վնասների (տե՛ս Ա հավելվածի ԿՈՒ83 պարագրաֆը), քանի դեռ այդ ակտիվը ապաճանաչված չէ: Այդ ժամանակ, նախկինում այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում ճանաչված կուտակված օգուտը կամ վնասը պետք է վերադասակարգվի՝ դուրս բերվելով սեփական կապիտալից և ներառվելով շահույթում կամ վնասում որպես վերադասակարգման ճշգրտում (տե՛ս ՀՀՄՍ 1 *Ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացում* ստանդարտը (2007 թ. վերանայված տարբերակ)): Այնուամենայնիվ, արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով հաշվարկված տոկոսը (տե՛ս պարագրաֆ 9) ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում (տե՛ս ՀՀՄՍ 18): Վաճառքի համար մատչելի բաժնային գործիքի գծով շահաբաժինները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում, երբ հաստատվում է վճարը ստադնալու կազմակերպության իրավունքը (տե՛ս ՀՀՄՍ 18):

- 56 Ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների դեպքում (տե՛ս 46-րդ և 47-րդ պարագրաֆները), օգուտը կամ վնասը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում, երբ ֆինանսական ակտիվը կամ ֆինանսական պարտավորությունը ապաճանաչվում է կամ արժեզրկվում, ինչպես նաև՝ ամորտիզացիայի միջոցով: Այնուամենայնիվ, այն ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունների դեպքում, որոնք հեջավորված հոդվածներ են (տե՛ս 78–84-րդ պարագրաֆները և Ա հավելվածի ԿՈՒ98–ԿՈՒ101 պարագրաֆները), օգուտի կամ վնասի հաշվառումը պետք է հետևի 89-102-րդ պարագրաֆներին:
- 57 Եթե կազմակերպությունը ճանաչում է ֆինանսական ակտիվը՝ օգտագործելով վերջնահաշվարկի ամսաթվով հաշվառումը (տե՛ս 38-րդ պարագրաֆը և Ա հավելվածի ԿՈՒ53–ԿՈՒ56 պարագրաֆները), ապա առևտրի օրվա և վերջնահաշվարկի օրվա միջև ժամանակահատվածում ստացվելիք ակտիվի իրական արժեքի ցանկացած փոփոխություն չի ճանաչվում սկզբնական արժեքով կամ ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ակտիվների դեպքում (բացառությամբ արժեզրկումից կորուստների): Իրական արժեքով հաշվառվող ակտիվների դեպքում, սակայն, իրական արժեքի փոփոխությունը պետք է ճանաչվի շահույթում կամ վնասում, կամ սեփական կապիտալում՝ համաձայն 55-րդ պարագրաֆի:

Ֆինանսական ակտիվների արժեզրկումը և անհավաքագրելիությունը

- 58 Յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում կազմակերպությունը պետք է գնահատի, թե արդյոք առկա է որևէ անկողմնակալ վկայություն, որ ֆինանսական ակտիվը կամ ֆինանսական ակտիվների խումբը արժեզրկված է: Եթե գոյություն ունի որևէ նման վկայություն, ապա կազմակերպությունը պետք է կիրառի 63-րդ պարագրաֆը (ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվների դեպքում), 66-րդ պարագրաֆը (սկզբնական արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվների դեպքում), կամ 67-րդ պարագրաֆը (վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվների դեպքում)՝ ցանկացած արժեզրկումից կորստի գումարը որոշելու համար:
- 59 Ֆինանսական ակտիվը կամ ֆինանսական ակտիվների խումբը արժեզրկված է, և կրվում են արժեզրկումից կորուստներ, միայն և միայն այն դեպքում, երբ գոյություն ունի արժեզրկման անկողմնակալ վկայություն որպես մեկ կամ ավելի դեպքերի արդյունք՝ տեղի ունեցած ակտիվի սկզբնական ճանաչումից հետո («կորստի դեպք»), և այդ կորստի դեպքը (կամ դեպքերը) այնպիսի ազդեցություն ունեն տվյալ ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական ակտիվների խմբի ապագա գնահատված դրամական միջոցների հոսքերի վրա, որը հնարավոր է արժանահավատորեն գնահատել: Կարող է հնարավոր չլինել որոշել արժեզրկման պատճառ հանդիսացող մեկ եզակի, առանձին դեպք: Ավելի շուտ՝ արժեզրկման պատճառ կարող է հանդիսանալ մի քանի դեպքերի համակցված ազդեցություն: Ապագայում սպասվող դեպքերից կորուստները՝ անկախ դրանց հավանականությունից, չեն ճանաչվում: Ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական ակտիվների խմբի արժեզրկման անկողմնակալ վկայությունը ներառում է ակտիվի տիրապետողին հայտնի դարձած դիտարկելի տվյալները կորստի հետևյալ դեպքերի վերաբերյալ՝

(ա) թողարկողի կամ փոխառուի նշանակալի ֆինանսական դժվարությունները.

- (բ) պայմանագրի խախտումը, օրինակ՝ տոկոսների կամ հիմնական գումարի չվճարումը կամ վճարման ուշացումը.
- (գ) փոխառուի ֆինանսական դժվարությունների հետ կապված տնտեսական կամ իրավական պատճառներով, փոխատուի կողմից փոխառուին զիջումների տրամադրումը, որը փոխատուն այլապես չէր նախատեսի.
- (դ) փոխառուի հավանական սնանկացումը կամ այլ ֆինանսական վերակազմավորում.
- (ե) ֆինանսական դժվարությունների հետևանքով այդ ֆինանսական ակտիվի համար գործող շուկայի վերացումը. կամ
- (զ) դիտարկելի տվյալներ՝ այն մասին վկայող, որ ֆինանսական ակտիվների խմբի գծով, դրանց սկզբնական ճանաչումից հետո, առկա է գնահատված ապագա դրամական միջոցների հոսքերի չափելի նվազում, թեև դեռևս հնարավոր չէ որոշել այդ նվազումը խմբի առանձին ֆինանսական ակտիվների գծով, ներառյալ՝
 - (i) խմբում փոխառուների վճարումների կարգավիճակի բացասական փոփոխությունները (օրինակ՝ վճարումների ուշացումների թվի ավելացումը կամ վարկային քարտերով փոխառուների թվի ավելացումը, որոնք հասել են իրենց պարտքային սահմանաչափին և կատարում են նվազագույն ամսական վճարում). կամ
 - (ii) ազգային կամ տեղական տնտեսական պայմանները, որոնք կռեւիացիայի մեջ են խմբի ակտիվների գծով ձախողումների հետ (օրինակ՝ փոխառուների աշխարհագրական շրջանում գործազրկության մակարդակի աճը, համապատասխան շրջանում հիպոտեկային անշարժ գույքի գների նվազումը, նավթի գնի նվազումը նավթարտադրողներին տրամադրած փոխառության գծով ակտիվների դեպքում, կամ արդյունաբերության ճյուղի պայմանների բացասական փոփոխությունները, որոնք ազդում են խմբի փոխառուների վրա):

60. Գործող շուկայի վերանալն այն պատճառով, որ կազմակերպության ֆինանսական գործիքները այլևս չեն շրջանառվում բաց շուկայում, դեռևս արժեզրկման վկայություն չէ: Կազմակերպության պարտքային վարկանիշի իջեցումը, որպես այդպիսին, արժեզրկման վկայություն չէ՝ չնայած այն կարող է հանդիսանալ արժեզրկման վկայություն՝ դիտարկվելով այլ առկա տեղեկատվության հետ մեկտեղ: Ֆինանսական ակտիվի իրական արժեքի նվազումը իր սկզբնական արժեքից կամ ամորտիզացված արժեքից ցածր պարտադիր չէ, որ հանդիսանա արժեզրկման վկայություն (օրինակ՝ պարտքային գործիքում ներդրման իրական արժեքի նվազումը, որը ռիսկից զերծ տոկոսադրույքի աճի արդյունք է):

61. Ի լրումն 59-րդ պարագրաֆում նշված դեպքերի տեսակներին՝ բաժնային գործիքում ներդրման արժեզրկման անկողմնակալ վկայությունը ներառում է տեղեկատվություն բացասական ազդեցություն ունեցող նշանակալի փոփոխությունների վերաբերյալ, որոնք տեղի են ունեցել տեխնոլոգիական, շուկայական, տնտեսական կամ իրավական միջավայրում, որում իր գործունեությունն է ծավալում թողարկողը, և ցույց է տալիս, որ բաժնային գործիքում ներդրման սկզբնական արժեքը հնարավոր է, որ չվերադարձվի: Բաժնային գործիքում ներդրման իրական արժեքի՝ իր սկզբնական արժեքից նշանակալի կամ տևողական նվազումը նույնպես հանդիսանում է արժեզրկման անկողմնակալ վկայություն:

62. Որոշ դեպքերում դիտարկելի տվյալները, որոնք պահանջվում են՝ ֆինանսական ակտիվի արժեզրկումից կորստի չափը գնահատելու համար, կարող են լինել սահմանափակ կամ այլևս ոչ ամբողջությամբ առնչվող տվյալ հանգամանքների: Օրինակ՝ դա կարող է տեղի ունենալ, երբ փոխառուն ֆինանսական դժվարությունների մեջ է, և համանման փոխառուների վերաբերյալ քիչ պատմական տվյալներ կան: Այդպիսի դեպքերում, ցանկացած արժեզրկումից կորստի չափը գնահատելու համար, կազմակերպությունը օգտագործում է փորձի վրա հիմնված իր դատողությունը: Նմանապես, կազմակերպությունը օգտագործում է փորձի վրա հիմնված իր դատողությունը, որպեսզի ճշգրտի ֆինանսական ակտիվների խմբի վերաբերյալ դիտարկելի տվյալները՝ ընթացիկ հանգամանքները արտացոլելու համար (տես ԿՈՒՑ89 պարագրաֆը): Խելամիտ գնահատականների օգտագործումը ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման կարևորագույն մասերից է, և այն չի վնասում դրանց արժանահավատությանը:

Ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվները

- 63 Եթե գոյություն ունի անկողմնակալ վկայություն, որ ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող փոխառությունների և դեբիտորական պարտքերի կամ մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումների գծով առկա է արժեզրկումից կորուստ, ապա կորուստի գումարը չափվում է որպես ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի և գնահատված ապագա դրամական միջոցների հոսքերի ներկա արժեքի միջև տարբերություն (բացառելով ապագա պարտքային վնասները, որոնք դեռևս տեղի չեն ունեցել)՝ զեղչված ֆինանսական ակտիվի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով (այսինքն՝ սկզբնական ճանաչման ժամանակ հաշվարկված արդյունավետ տոկոսադրույքով): Ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը պետք է նվազեցվի կամ ուղղակիորեն, կամ օգտագործելով կարգավորող հաշիվը: Կորուստի գումարը պետք է ճանաչվի շահույթում կամ վնասում:
- 64 Կազմակերպությունը նախ գնահատում է, թե արդյոք գոյություն ունի արժեզրկման անկողմնակալ վկայություն այն առանձին ֆինանսական ակտիվների գծով, որոնք առանձին վերցված նշանակալի են, և ապա առանձին կամ հավաքական հիմունքով՝ այն ֆինանսական ակտիվների գծով, որոնք առանձին վերցված նշանակալի չեն (տե՛ս պարագրաֆ 59): Եթե կազմակերպությունը եզրակացնում է, որ առանձին գնահատված ֆինանսական ակտիվի գծով՝ լինի այն նշանակալի կամ ոչ նշանակալի, արժեզրկման անկողմնակալ վկայություն չկա, ապա այն ներառում է այդ ակտիվը պարտքային ռիսկի համանման բնութագրերով ֆինանսական ակտիվների խմբում և դրանք հավաքական հիմունքով գնահատում արժեզրկման տեսանկյունից: Այն ակտիվները, որոնք առանձին են գնահատվում արժեզրկման տեսանկյունից, և որոնց գծով արժեզրկումից կորուստը ճանաչվում կամ շարունակվում է ճանաչվել, չեն ներառվում արժեզրկման հավաքական հիմունքով գնահատման մեջ:
- 65 Եթե հետագա ժամանակաշրջանում արժեզրկումից կորուստի գումարը նվազում է, և նվազումը կարելի է անկողմնակալ ձևով կապել մի դեպքի հետ, որը տեղի է ունեցել արժեզրկումը ճանաչելուց հետո (ինչպիսին է, օրինակ, պարտապանի պարտքային վարկանիշի բարելավումը), ապա նախկինում ճանաչված արժեզրկումից կորուստը պետք է հակադարձվի կամ ուղղակիորեն, կամ կարգավորող հաշիվը ճշգրտելու միջոցով: Հակադարձումը չպետք է հանգեցնի այն բանին, որ ֆինանսական ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը գերազանցի այն ամորտիզացված արժեքը, որը առկա կլիներ արժեզրկման հակադարձման ամսաթվի դրությամբ, եթե արժեզրկումը ճանաչված չլիներ: Հակադարձման գումարը պետք է ճանաչվի շահույթում կամ վնասում:

Սկզբնական արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվները

- 66 Եթե առկա է անկողմնակալ վկայություն, որ արժեզրկումից կորուստ է տեղի ունեցել այնպիսի չզննանշվող բաժնային գործիքի գծով, որը չի հաշվառվում իրական արժեքով, քանի որ դրա իրական արժեքը հնարավոր չէ արժանահավատորեն չափել, կամ այնպիսի ածանցյալ գործիք հանդիսացող ակտիվի գծով, որը կապված է և պետք է մարվի այդպիսի չզննանշվող բաժնային գործիքի մատակարարման միջոցով, ապա արժեզրկումից կորուստի գումարը չափվում է որպես ֆինանսական ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի և համանման ֆինանսական ակտիվի համար ընթացիկ շուկայական հատույցադրույքով զեղչված ապագա գնահատված դրամական միջոցների հոսքերի ներկա արժեքի միջև տարբերություն (տե՛ս 46(գ) պարագրաֆը և Ա հավելվածի ԿՈՒ80 և ԿՈՒ81 պարագրաֆները): Այդպիսի արժեզրկումից կորուստները չպետք է հակադարձվեն:

Վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվները

- 67 Եթե վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվի իրական արժեքի նվազումը ճանաչվել է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում, և առկա է անկողմնակալ վկայություն, որ ակտիվը արժեզրկված է (տե՛ս պարագրաֆ 59), ապա այն կուտակված կորուստը, որը ճանաչվել է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում, պետք է վերադասակարգվի՝ դուրս բերվելով սեփական կապիտալից և ներառվելով շահույթում կամ վնասում որպես վերադասակարգման ճշգրտում, նույնիսկ եթե ֆինանսական ակտիվը չի ապաճանաչվել:

- 68 Կուտակված արժեզրկումից կորստի գումարը, որը 67-րդ պարագրաֆի ներքո վերադասակարգվում է՝ դուրս բերվելով սեփական կապիտալից և ներառվելով շահույթում կամ վնասում, պետք է լինի ծեռքբերման արժեքի (հանած հիմնական գումարի ցանկացած մարում և ամորտիզացիա) և ընթացիկ իրական արժեքի միջև տարբերությունը՝ հանած նախկինում այդ ֆինանսական ակտիվի գծով շահույթում կամ վնասում ճանաչված ցանկացած արժեզրկումից կորուստ:
- 69 Որպես վաճառքի համար մատչելի դասակարգված բաժնային գործիքում ներդրման գծով՝ շահույթում կամ վնասում ճանաչված արժեզրկումից կորուստները չպետք է հակադարձվեն շահույթի կամ վնասի միջոցով:
- 70 Եթե հետագա ժամանակաշրջանում որպես վաճառքի համար մատչելի դասակարգված պարտքային գործիքի իրական արժեքը աճում է, և աճը կարելի է անկողմնակալ ձևով կապել մի դեպքի հետ, որը տեղի է ունեցել շահույթում կամ վնասում ճանաչված արժեզրկումից կորստի ճանաչելուց հետո, ապա արժեզրկումից կորուստը պետք է հակադարձվի, իսկ հակադարձման գումարը պետք է ճանաչվի շահույթում կամ վնասում:

Հեջավորում

- 71 Եթե հեջավորման գործիքի և հեջավորված հոդվածի միջև գոյություն ունի հեջավորման նախատեսված փոխհարաբերություն, ինչպես նկարագրված է 85-88-րդ պարագրաֆներում և Ա հավելվածի ԿՈՒ102-ԿՈՒ104 պարագրաֆներում, ապա հեջավորման գործիքի և հեջավորված հոդվածի գծով օգուտի կամ վնասի հաշվառումը պետք է կատարվի 89-102-րդ պարագրաֆների համաձայն:

Հեջավորման գործիքներ

Գործիքների որակումը

- 72 Սույն ստանդարտով չեն սահմանափակվում այն հանգամանքները, որոնց դեպքում ածանցյալ գործիքը կարող է նախատեսվել որպես հեջավորման գործիք, եթե բավարարված են 88-րդ պարագրաֆի պայմանները, բացառությամբ որոշ տրված օպցիոնների (տե՛ս Ա հավելվածի ԿՈՒ94 պարագրաֆը): Այնուամենայնիվ, ոչ ածանցյալ ֆինանսական ակտիվը կամ ոչ ածանցյալ ֆինանսական պարտավորությունը կարող է նախատեսվել որպես հեջավորման գործիք միայն արտարժույթային ռիսկի հեջի նպատակով:
- 73 Հեջի հաշվառման նպատակներով՝ որպես հեջավորման գործիքներ կարող են նախատեսվել միայն այն գործիքները, որոնց մի կողմը հաշվետու կազմակերպության հանդեպ հանդիսանում է արտաքին կողմ (այսինքն՝ արտաքին է խմբի կամ առանձին կազմակերպության նկատմամբ, որի համար ներկայացվում են հաշվետվություններ): Թեև համախմբված խմբի կազմի մեջ մտնող առանձին կազմակերպություններ կամ կազմակերպության առանձին ստորաբաժանումներ կարող են խմբի այլ կազմակերպությունների կամ կազմակերպության այլ ստորաբաժանումների հետ իրականացնել հեջավորման գործարքներ, բոլոր այդպիսի միջխմբային գործարքները համախմբման ժամանակ փոխբացառվում են: Այդ պատճառով, նման հեջավորման գործարքները խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում չեն որակվում որպես հեջի հաշվառման ենթակա գործարքներ: Այդուհանդերձ, դրանք կարող են որակվել որպես հեջի հաշվառման ենթակա գործարքներ՝ խմբի առանձին կազմակերպությունների անհատական կամ առանձին ֆինանսական հաշվետվություններում, եթե դրանք հաշվետվություն ներկայացնող առանձին կազմակերպության նկատմամբ արտաքին հանդիսացող կողմի հետ են:

Հեջավորման գործիքների նախատեսումը

- 74 Սովորաբար գոյություն ունի հեջավորման գործիքի՝ որպես ամբողջության, մեկ իրական արժեք, և գործոնները, որոնք բերում են այդ իրական արժեքի փոփոխության՝ փոխկախված են:

Այսպիսով, կազմակերպության կողմից հեջավորման փոխհարաբերությունը նախատեսվում է հեջավորման գործիքի՝ որպես ամբողջության համար: Թույլատրվող միակ բացառություններն են՝

(ա) օպցիոնային պայմանագրի ներքին արժեքի և ժամանակային արժեքի առանձնացումը և միայն ներքին արժեքի փոփոխության նախատեսումը որպես հեջավորման գործիք՝ միաժամանակ բացառելով ժամանակային արժեքի փոփոխությունը:

(բ) ֆորվարդային պայմանագրի տոկոսային բաղադրիչի և սփոթ գնի առանձնացումը:

Այս բացառությունները թույլատրված են, որովհետև օպցիոնի ներքին արժեքը և ֆորվարդի պարզակալվածարը, սովորաբար, կարող են չափվել առանձին: Դինամիկ հեջավորման ռազմավարությունը, որը գնահատում է օպցիոնային պայմանագրի ներքին արժեքն ու ժամանակային արժեքը, կարող է որակվել որպես հեջի հաշվառման ենթակա:

75 Հեջավորման փոխհարաբերության մեջ որպես հեջավորման գործիք կարող է նախատեսվել ամբողջ հեջավորման գործիքի միայն մի մասը, օրինակ՝ անվանական արժեքի 50 տոկոսը: Սակայն հեջավորման փոխհարաբերությունը չի կարող նախատեսվել հեջավորման գործիքի գոյության ժամանակահատվածի միայն մի մասի համար:

76 Հեջավորման մեկ առանձին գործիքը կարող է նախատեսվել որպես մեկից ավելի տիպի ռիսկերի հեջ, եթե՝ (ա) հեջավորվող ռիսկերը կարող են հստակորեն որոշվել, (բ) հեջի արդյունավետությունը հնարավոր է ցուցադրել, և (գ) հնարավոր է համոզվել, որ առկա է հեջավորման գործիքի և տարբեր ռիսկային դիրքերի համար առանձնակի նախատեսում:

77 Երկու կամ ավելի ածանցյալ գործիքներ կամ դրանց մասերը (կամ արտարժույթային ռիսկի հեջի դեպքում երկու կամ ավելի ոչ ածանցյալ գործիքներ կամ դրանց մասերը, կամ ածանցյալ գործիքների և ոչ ածանցյալ գործիքների կամ դրանց մասերի համակցությունը) կարող են դիտարկվել համակցության մեջ և համատեղ նախատեսվել որպես հեջավորման գործիք, ներառյալ այն դեպքերը, երբ որոշ ածանցյալ գործիքներից առաջացող ռիսկը (ռիսկերը) փոխհատուցում է (են) մյուսներից առաջացող ռիսկերը: Այնուամենայնիվ, տոկոսադրույքի քոլարը կամ այլ ածանցյալ գործիք, որը միավորում է տրված օպցիոնը և ձեռք բերված օպցիոնը, չի որակվում որպես հեջավորման գործիք, եթե այն իրականում տրված զուտ օպցիոն է (որի համար ստացվում է զուտ պարզակալվածար): Նմանապես, երկու կամ ավելի ածանցյալ գործիքներ (կամ դրանց մասերը) կարող են նախատեսվել որպես հեջավորման գործիք միայն այն դեպքում, եթե դրանցից ոչ մեկը չի հանդիսանում տրված օպցիոն կամ տրված զուտ օպցիոն:

Հեջավորված հոդվածներ

Հոդվածների որակումը

78 Հեջավորված հոդվածը կարող է լինել ճանաչված ակտիվ կամ պարտավորություն, չճանաչված կայուն պարտավորվածություն, մեծապես հավանական կանխատեսված գործարք կամ արտերկրյա ստորաբաժանման մեջ զուտ ներդրում: Հեջավորված հոդվածը կարող է լինել՝ (ա) առանձին ակտիվ, պարտավորություն, կայուն պարտավորվածություն, մեծապես հավանական կանխատեսված գործարք կամ արտերկրյա ստորաբաժանման մեջ զուտ ներդրում, (բ) ակտիվների, պարտավորությունների, կայուն պարտավորվածությունների, մեծապես հավանական կանխատեսված գործարքների կամ արտերկրյա ստորաբաժանման մեջ զուտ ներդրումների խումբ՝ ռիսկի համանման բնութագրերով, կամ (գ) միայն տոկոսադրույքի ռիսկի համար պորտֆելի հեջի դեպքում ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունների պորտֆելի այն մասը, որը կրում է հեջավորվող միևնույն ռիսկը:

79 Ի տարբերություն փոխառությունների և դեբիտորական պարտքերի՝ մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումը չի կարող հանդիսանալ հեջավորված հոդված տոկոսադրույքի ռիսկի կամ վաղաժամկետ վճարման ռիսկի առումով, քանի որ ներդրման նախատեսումը՝ որպես մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրում, պահանջում է այն մինչև մարման ժամկետը պահելու մտադրության առկայություն՝ առանց հաշվի առնելու տոկոսադրույքների փոփոխությունների հետևանքով այդպիսի ներդրման իրական արժեքի կամ դրամական միջոցների հոսքերի փոփոխությունները: Սակայն մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումը կարող է հանդիսանալ

հեջավորված հողված՝ արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխության կամ պարտքային ռիսկի առումով:

80 Հեջի հաշվառման նպատակներով որպես հեջավորված հողվածներ կարող են նախատեսվել միայն այն ակտիվները, պարտավորությունները, չճանաչված կայուն պարտավորվածությունները կամ մեծապես հավանական կանխատեսված գործարքները, որոնցում ներգրավված է կազմակերպության նկատմամբ արտաքին կողմ: Այստեղից հետևում է, որ հեջի հաշվառումը կիրառելի է նույն խմբի կազմակերպությունների կամ սեզմենտների միջև կայացած գործարքների համար և կարող է օգտագործվել միայն այդ կազմակերպությունների կամ սեզմենտների անհատական կամ առանձին ֆինանսական հաշվետվություններում, բայց ոչ խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում: Որպես բացառություն, ներխմբային որևէ դրամային հողվածի (օրինակ՝ երկու դուստր կազմակերպությունների միջև կրեդիտորական/դեբիտորական պարտքերի) արտարժույթային ռիսկը կարող է որակվել որպես հեջավորված հողված համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում, եթե այդ ռիսկին ենթարկվածության հետևանքով համախմբման ժամանակ փոխանակման փոխարժեքից օգուտը կամ վնասը ամբողջությամբ չեն փոխբացառվել՝ համաձայն ՀՀՄՍ 21 Արտարժույթի փոխանակման փոխարժեքների փոփոխությունների հետևանքները ստանդարտի: Համաձայն ՀՀՄՍ 21-ի՝ ներխմբային դրամային հողվածների գծով փոխանակման փոխարժեքից օգուտները և վնասները ամբողջությամբ չեն փոխբացառվում համախմբման ժամանակ, եթե ներխմբային դրամային հողվածը գործարքի առարկա է խմբի երկու կազմակերպությունների միջև, որոնք ունեն տարբեր ֆունկցիոնալ արժույթներ: Բացի այդ, ներխմբային մեծապես հավանական կանխատեսված գործարքի արտարժույթային ռիսկը կարող է որակվել որպես հեջավորված հողված համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում, եթե գործարքը սահմանված է գործարք կատարող կազմակերպության ֆունկցիոնալ արժույթից տարբերվող արժույթով, և արտարժույթի փոխարժեքի ռիսկը կազդի համախմբված շահույթի կամ վնասի վրա:

Ֆինանսական հողվածների նախատեսումը որպես հեջավորված հողված

- 81 Եթե հեջավորված հողվածը ֆինանսական ակտիվ կամ ֆինանսական պարտավորություն է, այն կարող է լինել հեջավորված հողված իր դրամական միջոցների հոսքերի կամ իրական արժեքի միայն մի մասի հետ կապված ռիսկերի առնչությամբ (օրինակ՝ մեկ կամ մի քանի ընտրված պայմանագրային հոսքերը կամ դրանց մի մասը կամ իրական արժեքի որևէ տոկոսը), եթե արդյունավետությունը հնարավոր է չափել: Օրինակ՝ տոկոսակիր ակտիվի կամ տոկոսակիր պարտավորության տոկոսադրույքի ռիսկին ենթարկվածության որոշելի և առանձին չափելի մասը կարող է նախատեսվել որպես հեջավորվող ռիսկ (օրինակ՝ հեջավորված ֆինանսական գործիքի ամբողջ տոկոսադրույքի ռիսկին ենթարկվածության մեջ ոչ ռիսկային տոկոսադրույքի կամ ուղենիշային տոկոսադրույքի բաղադրիչը):
- 81Ա Ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունների պորտֆելի տոկոսադրույքի ռիսկի իրական արժեքի հեջի դեպքում (և միայն այդ դեպքում), հեջավորված մասը կարող է նախատեսվել արժույթի գումարի տեսքով (օրինակ՝ որպես որևէ գումար դոլարով, եվրոյով, ֆունտով կամ ռանդով), այլ ոչ թե որպես առանձին ակտիվներ (կամ պարտավորություններ): Թեև պորտֆելը, ռիսկի կառավարման նպատակներով, կարող է ներառել ակտիվներ և պարտավորություններ, նախատեսված գումարը իրենից ներկայացնում է որևէ գումարի ակտիվներ կամ որևէ գումարի պարտավորություններ: Ակտիվների և պարտավորությունների զուտ գումարի նախատեսում չի թույլատրվում: Կազմակերպությունը կարող է հեջավորել այդ նախատեսված գումարին առնչվող տոկոսադրույքի ռիսկի մի մասը: Օրինակ՝ վաղաժամկետ վճարման հնարավորությամբ ակտիվներ ներառող պորտֆելի հեջավորման ժամանակ կազմակերպությունը կարող է հեջավորել իրական արժեքի այն փոփոխությունը, որը վերագրելի է հեջավորված տոկոսադրույքի փոփոխությանը՝ հիմնված վերագնորոշման ակնկալվող, այլ ոչ թե պայմանագրային ամսաթվերի վրա: Երբ հեջավորված մասը հիմնված է վերագնորոշման ակնկալվող ամսաթվերի վրա, հեջավորված տոկոսադրույքի փոփոխությունների ազդեցությունը այդ ակնկալվող ամսաթվերի վրա պետք է ներառվի հեջավորված հողվածի իրական արժեքի փոփոխության հաշվարկի մեջ: Հետևաբար, վաղաժամկետ վճարման հնարավորությամբ հողվածներ ներառող պորտֆելի հեջավորումը վաղաժամկետ վճարման հնարավորություն չնախատեսող ածանցյալ գործիքով հանգեցնում է անարդյունավետության, եթե վերանայվում են հեջավորված պորտֆելի հողվածների նախապես վճարման ակնկալվող ամսաթվերը, կամ վաղաժամկետ վճարումների փաստացի ամսաթվերը տարբերվում են ակնկալվող ամսաթվերից:

Ոչ ֆինանսական հողվածների նախատեսումը որպես հեջավորված հողված

- 82 Եթե հեջավորված հողվածը ոչ ֆինանսական ակտիվ կամ ոչ ֆինանսական պարտավորություն է, այն պետք է նախատեսվի որպես հեջավորված հողված՝ (ա) արտարժույթային ռիսկերի համար, կամ (բ) ամբողջությամբ բոլոր ռիսկերի համար, քանի որ դժվար է առանձնացնել և չափել դրամական միջոցների հոսքերի կամ իրական արժեքի փոփոխության համապատասխան մասը, որը վերագրելի է արտարժույթային ռիսկերից տարբեր այլ յուրահատուկ ռիսկերի:

Հողվածների խմբի նախատեսումը որպես հեջավորված հողված

- 83 Համանման ակտիվները կամ համանման պարտավորությունները պետք է համախմբվեն և հեջավորվեն որպես մեկ խումբ, միայն եթե խմբի առանձին ակտիվները կամ առանձին պարտավորությունները կիսում են ենթարկվածությունը այն ռիսկին, որի գծով դրանք նախատեսվել են որպես հեջավորվող: Ավելին՝ խմբի յուրաքանչյուր հողվածի գծով հեջավորված ռիսկին վերագրելի իրական արժեքի փոփոխությունը, ըստ ակնկալության, պետք է մոտավորապես համեմատական լինի հողվածների այդ խմբի գծով հեջավորված ռիսկին վերագրելի իրական արժեքի ընդհանուր փոփոխությանը:
- 84 Քանի որ կազմակերպությունը գնահատում է հեջի արդյունավետությունը՝ համեմատելով հեջավորման գործիքի (կամ համանման հեջավորման գործիքների խմբի) և հեջավորված

հողվածի (կամ համանման հեջավորված հողվածների խմբի) իրական արժեքի կամ դրամական միջոցների հոսքերի փոփոխությունները, հեջավորման գործիքի համեմատումը ընդհանուր զուտ դիրքի հետ (օրինակ՝ համանման մարման ժամկետներով ֆիքսված դրույքով բոլոր ակտիվների և ֆիքսված դրույքով բոլոր պարտավորությունների զուտ գումարի հետ), այլ ոչ թե որոշակի հեջավորված հողվածի հետ, չի որակվում որպես հեջի հաշվառման ենթակա:

Հեջի հաշվառումը

- 85 Հեջի հաշվառմամբ ճանաչվում են հեջավորման գործիքի և հեջավորված հողվածի իրական արժեքների փոփոխությունների՝ միմյանց չեզոքացնող ազդեցությունները շահույթի կամ վնասի վրա:
- 86 Հեջավորման փոխհարաբերությունները լինում են երեք տեսակի՝
- (ա) *իրական արժեքի հեջ*. ճանաչված ակտիվի կամ պարտավորության կամ չճանաչված կայուն պարտավորվածության, կամ այդ ակտիվի, պարտավորության կամ կայուն պարտավորվածության որոշակիացված մասի իրական արժեքի փոփոխությունների այնպիսի ենթարկվածության հեջ, որը վերագրելի է որոշակի ռիսկի և կարող է ազդեցություն ունենալ շահույթի կամ վնասի վրա.
 - (բ) *դրամական միջոցների հոսքերի հեջ*. դրամական միջոցների հոսքերի տատանումներին ենթարկվածության հեջ, որը՝ (i) վերագրելի է ճանաչված ակտիվի կամ պարտավորության (ինչպիսիք են փոփոխական տոկոսադրույքով պարտքի գծով ապագա տոկոսային բոլոր կամ որոշ վճարումները) կամ մեծապես հավանական կանխատեսված գործարքի հետ կապված որոշակի ռիսկի, և (ii) կարող է ազդեցություն ունենալ շահույթի կամ վնասի վրա.
 - (գ) *արտերկրյա ստորաբաժանման մեջ զուտ ներդրման հեջ*, ինչպես սահմանված է ՀՀՄՍ 21-ում:
- 87 Կայուն պարտավորվածության արտարժույթային ռիսկի հեջը կարող է հաշվառվել որպես իրական արժեքի կամ դրամական միջոցների հոսքերի հեջ:
- 88 Հեջավորման փոխհարաբերությունը բավարարում է հեջի հաշվառման պահանջները ըստ 89-102-րդ պարագրաֆների այն և միայն այն դեպքում, եթե բավարարվում են բոլոր հետևյալ պայմանները.
- (ա) հեջի սկզբի դրությամբ գոյություն ունի հեջավորման փոխհարաբերության և հեջի իրականացման հետ կապված կազմակերպության ռիսկերի կառավարման նպատակների և ռազմավարության ֆորմալ նախատեսում և փաստաթղթավորում: Այդ փաստաթղթերի մեջ պետք է նույնականացվեն հեջավորման գործիքը և հեջավորված հողվածը կամ գործառնությունը, հեջավորվող ռիսկի բնույթը, և թե ինչպես է կազմակերպությունը գնահատելու հեջավորման գործիքի արդյունավետությունը՝ կապված հեջավորված հողվածների՝ հեջավորված ռիսկերին վերագրելի իրական արժեքի կամ դրամական միջոցների հոսքերի փոփոխություններին ենթարկվածությունը չեզոքացնելու հետ.
 - (բ) ակնկալվում է, որ հեջը կլինի մեծապես արդյունավետ (տես Ա հավելվածի ԿՈՒ105-ԿՈՒ113 պարագրաֆները) հեջավորված ռիսկին վերագրելի իրական արժեքի կամ դրամական միջոցների հոսքերի փոփոխությունների չեզոքացման գործում՝ տվյալ հեջավորման փոխհարաբերության գծով ռիսկերի կառավարման սկզբնապես փաստաթղթավորված ռազմավարությանը համապատասխան.
 - (գ) դրամական միջոցների հոսքերի հեջերի դեպքում հեջի առարկա հանդիսացող կանխատեսված գործարքը պետք է լինի մեծապես հավանական և պետք է ցուցաբերի ենթարկվածություն դրամական միջոցների հոսքերի տատանումների նկատմամբ, որոնք, ի վերջո, կարող են ազդել շահույթի կամ վնասի վրա.

- (դ) հեջի արդյունավետությունը հնարավոր է արժանահավատորեն չափել, այսինքն՝ հեջավորված հողվածի իրական արժեքը կամ դրամական միջոցների հոսքերը, որոնք վերագրելի են հեջավորված ռիսկին, ինչպես նաև հեջավորման գործիքի իրական արժեքը հնարավոր է արժանահավատորեն չափել (իրական արժեքը որոշելու ցուցումների համար տե՛ս 46-րդ և 47-րդ պարագրաֆները և Ա հավելվածի ԿՈՒ80 և ԿՈՒ81 պարագրաֆները)։
- (ե) հեջը գնահատվում է անընդհատ հիմունքով և որոշվում է, որ այն փաստացի եղել է մեծապես արդյունավետ այն հաշվետու ֆինանսական ժամանակաշրջանների ընթացքում, որոնց համար այն նախատեսված էր։

Իրական արժեքի հեջեր

89 Եթե իրական արժեքի հեջը ժամանակաշրջանի ընթացքում բավարարում է 88-րդ պարագրաֆի պայմանները, ապա այն պետք է հաշվառվի հետևյալ կերպ.

- (ա) հեջավորման գործիքի՝ իրական արժեքով վերաչափումից օգուտը կամ վնասը (հեջավորման ածանցյալ գործիքի դեպքում), կամ դրա հաշվեկշռային արժեքի՝ ՀՀՄՍ 21-ի համաձայն չափված արտարժույթային բաղադրիչը (հեջավորման ոչ ածանցյալ գործիքի դեպքում) պետք է ճանաչվեն շահույթում կամ վնասում։
- (բ) հեջավորված ռիսկին վերագրելի՝ հեջավորված հողվածի գծով օգուտը կամ վնասը պետք է ճշգրտի հեջավորված հողվածի հաշվեկշռային արժեքը և ճանաչվի շահույթում կամ վնասում։ Այս դրույթը կիրառվում է, եթե հեջավորված հողվածը այլապես կչափվեր սկզբնական արժեքով։ Հեջավորված ռիսկին վերագրելի օգուտի կամ վնասի ճանաչումը շահույթում կամ վնասում կիրառվում է, եթե հեջավորված հողվածը վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվ է։

89Ա Ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունների պորտֆելի մի մասի՝ տոկոսադրույքի ռիսկին ենթակարկվածության համար իրական արժեքի հեջի դեպքում (և միայն նման հեջի դեպքում) 89(բ) պարագրաֆի պահանջները կարող են բավարարվել՝ հեջավորված հողվածին վերագրելի օգուտը կամ վնասը ներկայացնելով՝

- (ա) ակտիվների մեջ մեկ առանձին տողային հողված՝ վերագնորոշման այն ժամանակահատվածների համար, որոնց ընթացքում հեջավորված հողվածն ակտիվ է. կամ
- (բ) պարտավորությունների մեջ մեկ առանձին տողային հողված՝ վերագնորոշման այն ժամանակահատվածների համար, որոնց ընթացքում հեջավորված հողվածը պարտավորություն է։

Վերևում (ա) և (բ) կետերում նշված առանձին տողային հողվածները պետք է ներկայացվեն ֆինանսական ակտիվներից կամ ֆինանսական պարտավորություններից անմիջապես հետո։ Նշված տողային հողվածներում ներառված գումարները պետք է հանվեն ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունից, երբ ապաճանաչվեն այն ակտիվները կամ պարտավորությունները, որոնց դրանք վերաբերում են։

90 Եթե հեջավորվում են հեջավորված հողվածին վերագրելի միայն որոշակի ռիսկեր, ապա հեջավորված հողվածի իրական արժեքի ճանաչվող փոփոխությունները, որոնք չեն առնչվում հեջավորված ռիսկի հետ, ճանաչվում են 55-րդ պարագրաֆում նշվածի համաձայն։

91 Կազմակերպությունը պետք է առաջընթաց կիրառմամբ դադարեցնի 89-րդ պարագրաֆով նախատեսված հեջի հաշվառումը, եթե՝

- (ա) հեջավորման գործիքի ժամկետը լրանում է, կամ այն վաճառվում, դադարեցվում կամ իրագործվում է (այս վերջին դեպքում հեջավորման գործիքի փոխարինումը կամ վերածնակերպումը մեկ այլ հեջավորման գործիքի չի դիտվում որպես ժամկետի լրացում կամ դադարեցում, եթե նման փոխարինումը կամ վերածնակերպումը կազմակերպության փաստաթղթավորված հեջավորման ռազմավարության մասն է կազմում)։

(բ) տվյալ հեջը այլևս չի բավարարում հեջի հաշվառման պահանջների կիրառման վերաբերյալ 88-րդ պարագրաֆում նշված չափանիշները. կամ

(գ) կազմակերպությունը չեղյալ է համարում հեջի նախատեսումը:

92 Հեջավորված ֆինանսական գործիքի հաշվեկշռային արժեքի 89(բ) պարագրաֆից բխող ցանկացած ճշգրտում, որի համար կիրառվում է արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը (կամ տոկոսադրույքի ռիսկի պորտֆելային հեջի դեպքում՝ 89Ա պարագրաֆում նկարագրված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվության առանձին տողային հոդվածի ցանկացած ճշգրտում) պետք է ամորտիզացվի շահույթում կամ վնասում: Ամորտիզացիան կարող է սկսվել այն պահից, երբ առկա է ճշգրտում, բայց ոչ ուշ, քան երբ դադարեցվում է հեջավորված հոդվածի ճշգրտումը՝ հեջավորվող ռիսկին վերագրելի իր իրական արժեքի փոփոխությունների մասով: Ճշգրտումը հիմնվում է ամորտիզացիան սկսելու ամսաթվի դրությամբ վերահաշվարկված արդյունավետ տոկոսադրույքի վրա: Սակայն ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունների տոկոսադրույքի ռիսկին ենթակարկվածության համար իրական արժեքի հեջի դեպքում (և միայն նման հեջի դեպքում), եթե վերահաշվարկված արդյունավետ տոկոսադրույքի վրա հիմնված ամորտիզացիան իրագործելի չէ, ճշգրտումը պետք է ամորտիզացվի գծային մեթոդով: Ճշգրտման գումարը պետք է ամորտիզացվի ամբողջովին մինչև ֆինանսական գործիքի մարման ժամկետը, կամ պորտֆելի տոկոսադրույքի ռիսկի հեջավորման դեպքում՝ մինչև համապատասխան վերագնորոշման ժամանակահատվածի ավարտը:

93 Երբ չճանաչված կայուն պարտավորվածությունը նախատեսվում է որպես հեջավորված հոդված, հեջավորված ռիսկին վերագրելի՝ կայուն պարտավորվածության իրական արժեքի հետագա կուտակային փոփոխությունը ճանաչվում է որպես ակտիվ կամ պարտավորություն, իսկ դրա համապատասխան օգուտը կամ վնասը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում (տե՛ս 89(բ) պարագրաֆը): Հեջավորման գործիքի իրական արժեքի փոփոխությունները ևս ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում:

94 Երբ կազմակերպությունը ակտիվ ձեռք բերելու կամ պարտավորություն ստանձնելու կայուն պարտավորվածության մեջ է մտնում, որը իրենից ներկայացնում է իրական արժեքի հեջի ներքո հեջավորված հոդված, ակտիվի կամ պարտավորության սկզբնական հաշվեկշռային արժեքը, որը ստացվում է կազմակերպության կողմից կայուն պարտավորվածության կատարման արդյունքում, ճշգրտվում է՝ ներառելու համար հեջավորված ռիսկին վերագրելի կայուն պարտավորվածության իրական արժեքի կուտակային փոփոխությունը, որը ճանաչվել էր ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում:

Ղրամական միջոցների հոսքերի հեջեր

95 Եթե ղրամական միջոցների հոսքերի հեջը ժամանակաշրջանի ընթացքում բավարարում է 88-րդ պարագրաֆի պայմանները, այն պետք է հաշվառվի հետևյալ կերպ.

(ա) հեջավորման գործիքի օգուտի կամ վնասի այն մասը, որը որոշված է որպես արդյունավետ հեջ (տե՛ս պարագրաֆ 88) պետք է ճանաչվի այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում.

(բ) հեջավորման գործիքի օգուտի կամ վնասի ոչ արդյունավետ մասը պետք է ճանաչվի շահույթում կամ վնասում:

96 Ավելի ստույգ, ղրամական միջոցների հոսքերի հեջը հաշվառվում է հետևյալ կերպ.

(ա) սեփական կապիտալի առանձին բաղադրիչը, որը կապված է հեջավորված հոդվածի հետ, ճշգրտվում է հետևյալ երկու մեծություններից նվազագույնի չափով (բացարձակ մեծություններով)՝

(i) հեջի սկզբից հեջավորման գործիքի գծով կուտակված օգուտը կամ վնասը.

(ii) հեջի սկզբից հեջավորված գործիքից ակնկալվող ապագա ղրամական միջոցների հոսքերի իրական արժեքի (ներկա արժեքի) կուտակային փոփոխությունը.

- (բ) հեջավորման գործիքի կամ դրա որևէ նախատեսված բաղադրիչի գծով ցանկացած այլ մնացորդային օգուտ կամ վնաս (որը արդյունավետ հեջ չէ) ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:
- (գ) եթե կազմակերպության ռիսկերի կառավարման փաստաթղթավորված ռազմավարությամբ տվյալ հեջավորման փոխհարաբերության համար հեջի արդյունավետության գնահատումից բացառվում է հեջավորման գործիքի գծով օգուտի կամ վնասի, կամ դրամական միջոցների համապատասխան հոսքերի որոշակի բաղադրիչ (տե՛ս 74-րդ, 75-րդ և 88(ա) պարագրաֆները), ապա օգուտի կամ վնասի այդ բացառվող բաղադրիչը ճանաչվում է 55-րդ պարագրաֆի համաձայն:

97 Եթե կանխատեսված գործարքի հեջը հետագայում հանգեցնում է ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության ճանաչման, ապա դրա հետ կապված օգուտները կամ վնասները, որոնք ճանաչվել էին այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում՝ համաձայն 95-րդ պարագրաֆի, պետք է վերադասակարգվեն՝ դուրս բերվելով սեփական կապիտալից և ներառվելով շահույթում կամ վնասում որպես վերադասակարգման ճշգրտում (տե՛ս ՀՀՄՍ 1 (2007 թ. վերանայված տարբերակը)) այն նույն ժամանակաշրջանում կամ ժամանակաշրջաններում, որոնցում ձեռք բերված ակտիվը կամ ստանձնած պարտավորությունը ազդում է շահույթի կամ վնասի վրա (օրինակ՝ այն ժամանակաշրջաններում, երբ ճանաչվում է տոկոսային եկամուտը կամ տոկոսային ծախսը): Սակայն, եթե կազմակերպությունը ակնկալում է, որ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում ճանաչված վնասը ամբողջությամբ կամ մասամբ չի փոխհատուցվի մեկ կամ մի քանի ապագա ժամանակաշրջանների ընթացքում, ապա այն գումարը, որն ըստ ակնկալիքների չի փոխհատուցվելու, կազմակերպությունը պետք է վերադասակարգի՝ այն ներառելով շահույթում կամ վնասում:

98 Եթե կանխատեսված գործարքի հեջը հետագայում հանգեցնում է ոչ ֆինանսական ակտիվի կամ ոչ ֆինանսական պարտավորության ճանաչման, կամ ոչ ֆինանսական ակտիվի կամ ոչ ֆինանսական պարտավորության գծով կանխատեսված գործարքը դառնում է կայուն պարտավորվածություն, որի համար կիրառվում է իրական արժեքի հեջի հաշվառում, ապա կազմակերպությունը պետք է որդեգրի ստորև նշված (ա) կամ (բ) կետերում շարադրված մոտեցումներից որևէ մեկը.

- (ա) այն վերադասակարգում է համապատասխան օգուտները կամ վնասները, որոնք ճանաչվել էին այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում՝ համաձայն 95-րդ պարագրաֆի՝ ներառվելով շահույթում կամ վնասում որպես վերադասակարգման ճշգրտում (տե՛ս ՀՀՄՍ 1 (2007 թ. վերանայված տարբերակը)) այն նույն ժամանակաշրջանում կամ ժամանակաշրջաններում, որոնցում ձեռք բերված ակտիվը կամ ստանձնած պարտավորությունը ազդում են շահույթի կամ վնասի վրա (օրինակ՝ այն ժամանակաշրջաններում, երբ ճանաչվում է մաշվածության գծով ծախսը կամ վաճառքի ինքնարժեքը): Սակայն, եթե կազմակերպությունը ակնկալում է, որ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում ճանաչված վնասը ամբողջությամբ կամ մասամբ չի փոխհատուցվի մեկ կամ մի քանի ապագա ժամանակաշրջանների ընթացքում, ապա այն գումարը, որն ըստ ակնկալիքների չի փոխհատուցվելու, կազմակերպությունը պետք է վերադասակարգի՝ այն դուրս բերելով սեփական կապիտալից և ներառելով շահույթում կամ վնասում որպես վերադասակարգման ճշգրտում:

- (բ) այն դուրս է բերում համապատասխան օգուտները կամ վնասները, որոնք ճանաչվել էին այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում համաձայն 95-րդ պարագրաֆի, և դրանք ներառում է ակտիվի կամ պարտավորության սկզբնական արժեքի կամ այլ հաշվեկշռային արժեքի մեջ:
- 99 Կազմակերպությունը 98-րդ պարագրաֆի (ա) կամ (բ) կետերում շարադրված մոտեցումներից որևէ մեկը պետք է որդեգրի որպես հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն և հետևողականորեն կիրառի այն բոլոր այն հեջերի նկատմամբ, որոնց վերաբերում է 98-րդ պարագրաֆը:
- 100 Դրամական միջոցների հոսքերի հեջերի դեպքում, բացառությամբ 97-րդ և 98-րդ պարագրաֆներում քննարկվածների, այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում ճանաչված գումարները պետք է վերադասակարգվեն՝ դուրս բերվելով սեփական կապիտալից և ներառվելով շահույթում կամ վնասում որպես վերադասակարգման ճշգրտում (տե՛ս ՀՀՄՍ 1 (2007 թ. վերանայված տարբերակը)) այն նույն ժամանակաշրջանում կամ ժամանակաշրջաններում, որոնցում հեջավորված կանխատեսված գործարքը ազդում է շահույթի կամ վնասի վրա (օրինակ՝ երբ տեղի է ունենում կանխատեսված վաճառք):
- 101 Հետևյալ հանգամանքներից ցանկացածի դեպքում կազմակերպությունը առաջընթաց կիրառմամբ պետք է դադարեցնի 95-100-րդ պարագրաֆներով նախատեսված հեջի հաշվառումը.
- (ա) հեջավորման գործիքի ժամկետը լրանում է, կամ այն վաճառվում, դադարեցվում կամ իրագործվում է (այս վերջին դեպքում հեջավորման գործիքի փոխարինումը կամ վերաձևակերպումը մեկ այլ հեջավորման գործիքի չի դիտվում որպես ժամկետի լրացում կամ դադարեցում, եթե նման փոխարինումը կամ վերաձևակերպումը կազմակերպության փաստաթղթավորված հեջավորման ռազմավարության մասն է կազմում): Այս դեպքում հեջավորման գործիքի գծով կուտակված օգուտը կամ վնասը, որը ճանաչվել էր այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում հեջի արդյունավետ լինելու ժամանակաշրջանից սկսած (տե՛ս 95(ա) պարագրաֆը), պետք է շարունակվի առանձին արտացոլվել սեփական կապիտալում մինչև կանխատեսված գործարքի տեղի ունենալը: Երբ այդ գործարքը տեղի է ունենում, կիրառվում են 97-րդ, 98-րդ կամ 100-րդ պարագրաֆները.
- (բ) տվյալ հեջը այլևս չի բավարարում հեջի հաշվառման կիրառման վերաբերյալ 88-րդ պարագրաֆում նշված չափանիշները: Այս դեպքում հեջավորման գործիքի գծով կուտակված օգուտը կամ վնասը, որը ճանաչվել էր այլ համապարփակ եկամտում հեջի արդյունավետ լինելու ժամանակաշրջանից սկսած (տե՛ս 95(ա) պարագրաֆը), պետք է շարունակվի առանձին արտացոլվել սեփական կապիտալում մինչև կանխատեսված գործարքի տեղի ունենալը: Երբ այդ գործարքը տեղի է ունենում, կիրառվում են 97-րդ, 98-րդ կամ 100-րդ պարագրաֆները.
- (գ) այլևս չի ակնկալվում, որ կանխատեսված գործարքը տեղի կունենա, որի դեպքում հեջավորման գործիքի գծով համապատասխան կուտակված օգուտը կամ վնասը, որը ճանաչվել էր այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում հեջի արդյունավետ լինելու ժամանակաշրջանից սկսած (տե՛ս 95(ա) պարագրաֆը) պետք է վերադասակարգվի՝ դուրս բերվելով սեփական կապիտալից և ներառվելով շահույթում կամ վնասում որպես վերադասակարգման ճշգրտում: Կանխատեսված գործարքի տեղի ունենալը, որն այլևս մեծապես հավանական չէ (տե՛ս 88(գ) պարագրաֆը), այնուամենայնիվ, դեռևս կարող է ակնկալվել.
- (դ) կազմակերպությունը չեղյալ է համարում նախատեսումը: Կանխատեսված գործարքի հեջավորման դեպքում հեջավորման գործիքի գծով համապատասխան կուտակված օգուտը կամ վնասը, որը ճանաչվել էր այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում հեջի արդյունավետ լինելու ժամանակաշրջանից սկսած (տե՛ս 95(ա) պարագրաֆը), պետք է շարունակվի առանձին արտացոլվել սեփական կապիտալում մինչև կանխատեսված գործարքի տեղի ունենալը կամ մինչև այն պահը, երբ դրա տեղի ունենալն այլևս չի ակնկալվում: Երբ գործարքը տեղի է ունենում, կիրառվում են 97-րդ, 98-րդ կամ 100-րդ պարագրաֆները: Եթե գործարքի տեղի ունենալն այլևս չի

ակնկալվում, կուտակված օգուտը կամ վնասը, որը ճանաչվել էր այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում, պետք է վերադասակարգվի՝ դուրս բերվելով սեփական կապիտալից և ներառվելով շահույթում կամ վնասում որպես վերադասակարգման ճշգրտում:

Ձուտ ներդրման հեջեր

102 Արտերկրյա ստորաբաժանման մեջ զուտ ներդրման հեջերը՝ ներառյալ դրամային հոդվածի հեջը, որը հաշվառվում է որպես զուտ ներդրման մի մաս (տե՛ս ՀՀՄՍ 21), պետք է հաշվառվեն դրամական միջոցների հոսքերի հեջերի հաշվառմանը համանման.

(ա) հեջավորման գործիքի օգուտի կամ վնասի այն մասը, որը որոշված է որպես արդյունավետ հեջ (տե՛ս պարագրաֆ 88), պետք է ճանաչվի այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում.

(բ) անարդյունավետ մասը պետք է ճանաչվի շահույթում կամ վնասում:

Հեջի արդյունավետ մասին վերաբերող հեջավորման գործիքի գծով օգուտը կամ վնասը, որը ճանաչվել էր այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում, պետք է վերադասակարգվի՝ դուրս բերվելով սեփական կապիտալից և ներառվելով շահույթում կամ վնասում որպես վերադասակարգման ճշգրտում (տե՛ս ՀՀՄՍ 1 (2007 թ. վերանայված տարբերակը))՝ համաձայն ՀՀՄՍ 21-ի 48-49-րդ պարագրաֆների, արտերկրյա ստորաբաժանման օտարման կամ մասնակի օտարման ժամանակ:

Ուժի մեջ մտնելը և անցումային դրույթներ

103 Կազմակերպությունը պետք է սույն ստանդարտը (ներառյալ 2004 թ. մարտին լույս տեսած փոփոխությունները) կիրառի 2005 թ. հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Ավելի վաղ կիրառումը թույլատրվում է: Կազմակերպությունը չպետք է սույն ստանդարտը (ներառյալ 2004 թ. մարտին լույս տեսած փոփոխությունները) կիրառի մինչև 2005 թ. հունվարի 1-ը սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար, եթե միայն չի կիրառում նաև ՀՀՄՍ 32-ը (լույս տեսած 2003 թ. դեկտեմբերին): Եթե կազմակերպությունը *swaps* ստանդարտը կիրառում է մինչև 2005 թ. հունվարի 1-ը սկսվող ժամանակաշրջանի համար, այն պետք է բացահայտի այդ փաստը:

103Ա Կազմակերպությունը պետք է 2(ժ) պարագրաֆի փոփոխությունը կիրառի 2006 թ. հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Եթե կազմակերպությունը ՖՀՄՍԿ 5 Ապագործարկման, վերակառուցման և շրջակա միջավայրի վերականգնման ֆոնդերում մասնակցության իրավունքը մեկնաբանությունը կիրառում է ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, ապա այս փոփոխությունը պետք է կիրառվի այդ վաղ ժամանակաշրջանի համար:

103Բ 2005 թ. օգոստոսին լույս տեսած ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրերով (փոփոխություններ ՀՀՄՍ 39-ում և ՖՀՄՍ 4-ում) փոփոխվեցին 2(ե) և (ը), 4-րդ, 47-րդ և ԿՈՒ4 պարագրաֆները, ավելացվեց ԿՈՒ4Ա պարագրաֆը, 9-րդ պարագրաֆում ավելացվեց ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրերի նոր սահմանումը, հանվեց 3-րդ պարագրաֆը: Կազմակերպությունը պետք է այդ փոփոխությունները կիրառի 2006 թ. հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Ավելի վաղ կիրառումը խրախուսվում է: Եթե կազմակերպությունը այս փոփոխությունները կիրառում է ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, այն պետք է բացահայտի այդ փաստը և միաժամանակ կիրառի ՀՀՄՍ 322-ի և ՖՀՄՍ 4-ի համապատասխան փոփոխությունները:

103Գ ՀՀՄՍ 1-ը (2007 թ. վերանայված տարբերակը) փոփոխեց ՖՀՄՍ-ներում օգտագործվող տերմինաբանությունը: Բացի այդ, այն փոփոխեց 26-րդ, 27-րդ, 34-րդ, 54-րդ, 55-րդ, 57-րդ, 67-րդ, 68-րդ, 95(ա), 97-րդ, 98-րդ, 100-րդ, 102-րդ, 105-րդ, 108-րդ, ԿՈՒ4Դ, ԿՈՒ4Ե(դ)(i), ԿՈՒ56, ԿՈՒ67, ԿՈՒ83 և ԿՈՒ99Բ պարագրաֆները: Կազմակերպությունը պետք է այդ փոփոխությունները կիրառի 2009 թ. հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների

² Եթե կազմակերպությունը կիրառում է ՖՀՄՍ 7-ը, ապա ՀՀՄՍ 32-ին հղումը փոխարինվում է ՖՀՄՍ 7-ով:

- համար: Եթե կազմակերպությունը ՀՀՄՍ 1-ը (2007 թ. փոփոխված տարբերակը) կիրառում է ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, այս փոփոխությունները պետք է կիրառվեն այդ ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար:
- 103Դ ՖՀՄՍ 3-ը (2008 թ. վերանայված տարբերակը) գործածությունից հանեց 2(գ) պարագրաֆը: Կազմակերպությունը պետք է այդ փոփոխությունը կիրառի 2009 թ. հուլիսի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Եթե կազմակերպությունը ՖՀՄՍ 3-ը (2008 թ. վերանայված տարբերակը) կիրառում է ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, այն պետք է կիրառի այս փոփոխությունը ևս այդ ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար:
- 103Ե ՀՀՄՍ 27-ը (2008 թ. փոփոխված տարբերակը) փոփոխեց 102-րդ պարագրաֆը: Կազմակերպությունը պետք է այդ փոփոխությունը կիրառի 2009 թ. հուլիսի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Եթե կազմակերպությունը ՀՀՄՍ 27-ը (2008 թ. փոփոխված տարբերակը) կիրառում է ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, այն պետք է այս փոփոխությունը կիրառի այդ ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար:
- 103Զ Կազմակերպությունը պետք է 2-րդ պարագրաֆի փոփոխությունը կիրառի 2009 թ. հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Եթե կազմակերպությունը 2008 թ. փետրվարին լույս տեսած Վաճառքի իրավունքով ֆինանսական գործիքներ և լուծարման ժամանակ առաջացող պարտավորությունները (փոփոխություններ ՀՀՄՍ 32-ում և ՀՀՄՍ 1-ում) կիրառում է ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, ապա 2-րդ պարագրաֆի փոփոխությունը պետք է կիրառվի այդ ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար:
- 103Է Կազմակերպությունը պետք է ԿՈՒ99Բ, ԿՈՒ99Ե, ԿՈՒ99Զ, ԿՈՒ110Ա և ԿՈՒ110Բ պարագրաֆները կիրառի հետընթաց 2009 թ. հուլիսի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար ՀՀՄՍ 8 Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն, փոփոխություններ հաշվապահական հաշվառման գնահատումներում և սխալներ ստանդարտի համաձայն: Ավելի վաղ կիրառումը թույլատրվում է: Եթե կազմակերպությունը Որակավորվող հեջավորված հոդվածները (փոփոխություն ՀՀՄՍ 39-ում) կիրառում է մինչև 2009 թ. հուլիսի 1-ը սկսվող ժամանակաշրջանների համար, ապա այն պետք է բացահայտի այդ փաստը:
- 103Ը 2008 թ. հոկտեմբերին լույս տեսած Ֆինանսական ակտիվների վերադասակարգումը (փոփոխություններ ՀՀՄՍ 39-ում և ՖՀՄՍ 7-ում) փոփոխեց 50-րդ և ԿՈՒ8 պարագրաֆները, ավելացրեց 50Բ–50Զ պարագրաֆները: Կազմակերպությունը պետք է այդ փոփոխությունները կիրառի 2008 թ. հուլիսի 1-ին կամ դրանից հետո: Կազմակերպությունը չպետք է վերադասակարգի որևէ ֆինանսական ակտիվ 50Բ, 50Դ կամ 50Ե պարագրաֆների համաձայն մինչև 2008 թ. հուլիսի 1-ը: 2008 թ. նոյեմբերի 1-ին կամ դրանից հետո ֆինանսական ակտիվի ցանկացած վերադասակարգում պետք է ուժի մեջ մտնի միայն այն ամսաթվից, երբ կատարվում է վերադասակարգումը: Ֆինանսական ակտիվի ցանկացած վերադասակարգում 50Բ, 50Դ կամ 50Ե պարագրաֆների համաձայն չպետք է կիրառվի հետընթաց մինչև 2008 թ. հուլիսի 1-ը:
- 103Թ 2008 թ. նոյեմբերին լույս տեսած Ֆինանսական ակտիվների վերադասակարգում. ուժի մեջ մտնելը և անցումային դրույթները (փոփոխություններ ՀՀՄՍ 39-ում և ՖՀՄՍ 7-ում) փոփոխեց 103Ը պարագրաֆը: Կազմակերպությունը պետք է այդ փոփոխությունը կիրառի 2008 թ. հուլիսի 1-ին կամ դրանից հետո:
- 103Ժ Կազմակերպությունը պետք է 12-րդ պարագրաֆը՝ փոփոխված ըստ 2009 թ. մարտին լույս տեսած Պարունակվող ածանցյալ գործիքների (փոփոխություններ ՖՀՄՍ 9-ում և ՖՀՄՍ 39-ում), կիրառի 2009 թ. հունիսի 30-ին կամ դրանից հետո ավարտվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար:
- 104 Սույն ստանդարտը պետք է կիրառվի հետընթաց, բացառությամբ 105–108-րդ պարագրաֆներում սահմանված դեպքերի: Ներկայացված ամենավաղ նախորդ ժամանակաշրջանի չբաշխված շահույթի սկզբնական մնացորդը և համադրելի բոլոր այլ գումարներ պետք է ճշգրտվեն այնպես, կարծես այս ստանդարտը միշտ գործածության մեջ է եղել, բացառությամբ եթե տեղեկատվության վերաներկայացումն անհրաժեշտ է: Եթե վերաներկայացումն անհրաժեշտ է, կազմակերպությունը պետք է բացահայտի այդ փաստը և նշի, թե ինչ չափով է վերաներկայացվել տեղեկատվությունը:

- 105 Սույն ստանդարտն առաջին անգամ կիրառելիս կազմակերպությանը թույլատրվում է նախատեսել նախկինում ճանաչված ֆինանսական ակտիվը որպես վաճառքի համար մատչելի: Ցանկացած այդպիսի ֆինանսական ակտիվի համար կազմակերպությունը պետք է ճանաչի իրական արժեքի բոլոր կուտակային փոփոխությունները որպես սեփական կապիտալի առանձին բաղկացուցիչ միջև հետագա ապաճանաչումը կամ արժեզրկումը, որի դեպքում կազմակերպությունը պետք է վերադասակարգի այդ կուտակային օգուտը կամ վնասը՝ այն դուրս բերելով սեփական կապիտալից և ներառելով շահույթում կամ վնասում որպես վերադասակարգման ճշգրտում (տե՛ս ՀՀՄՍ 1 (2007 թ. վերանայված տարբերակ)): Կազմակերպությունը պետք է նաև.
- (ա) համադրելի ֆինանսական հաշվետվություններում վերաներկայացնի ֆինանսական ակտիվը կիրառելով նոր նախատեսումը.
 - (բ) բացահայտի ֆինանսական ակտիվների իրական արժեքը նախատեսման ամսաթվի դրությամբ և նախորդ ֆինանսական հաշվետվություններում դրանց դասակարգումն ու հաշվեկշռային արժեքը:
- 105Ա Կազմակերպությունը պետք է 11Ա, 48Ա, ԿՈՒ4Բ–ԿՈՒ4ԺԱ, ԿՈՒ33Ա և ԿՈՒ33Բ պարագրաֆները և 9-րդ, 12-րդ և 13-րդ պարագրաֆների 2005 թ. փոփոխությունները կիրառի 2006 թ. հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Ավելի վաղ կիրառումը խրախուսվում է:
- 105Բ Կազմակերպությունը, որը 11Ա, 48Ա, ԿՈՒ4Բ–ԿՈՒ4ԺԱ, ԿՈՒ33Ա և ԿՈՒ33Բ պարագրաֆները և 9-րդ, 12-րդ և 13-րդ պարագրաֆների 2005 թ. փոփոխությունները առաջին անգամ կիրառում է մինչև 2006 թ. հունվարի 1-ը սկսվող իր տարեկան ժամանակաշրջանի համար՝
- (ա) այդ նոր կամ փոփոխված պարագրաֆներն առաջին անգամ կիրառելիս կարող է նախատեսել որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով, նախկինում ճանաչված ցանկացած ֆինանսական ակտիվ կամ ֆինանսական պարտավորություն, որն այդ ժամանակ բավարարում է այդպիսի նախատեսման պահանջները: Եթե տարեկան ժամանակաշրջանն սկսվում է մինչև 2005 թ. սեպտեմբերի 1-ը, այդ նախատեսումները պարտադիր չէ, որ ավարտված լինեն մինչև 2005 թ. սեպտեմբերի 1-ը, և կարող են նաև ներառել այդ տարեկան ժամանակաշրջանի սկզբից մինչև 2005 թ. սեպտեմբերի 1-ը ընկած ժամանակահատվածում ճանաչված ֆինանսական ակտիվներ կամ ֆինանսական պարտավորություններ: Անկախ 91-րդ պարագրաֆի դրույթներից՝ սույն ենթապարագրաֆի համաձայն որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով նախատեսվող ցանկացած ֆինանսական ակտիվներ և ֆինանսական պարտավորություններ, որոնք նախկինում նախատեսվել էին որպես հեջավորված հոդված իրական արժեքի հեջի հաշվառման փոխհարաբերություններում, պետք է ապանախատեսվեն այդ փոխհարաբերություններից, դրանց՝ որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով նախատեսվելուն միաժամանակ.
 - (բ) պետք է բացահայտի (ա) ենթապարագրաֆի համաձայն նախատեսված ցանկացած ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունների իրական արժեքը՝ նախատեսման ամսաթվի դրությամբ, և նախորդ ֆինանսական հաշվետվություններում դրանց դասակարգումն ու հաշվեկշռային արժեքը.
 - (գ) պետք է ապանախատեսի ցանկացած ֆինանսական ակտիվ կամ ֆինանսական պարտավորություն, որը նախկինում նախատեսվել էր որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով, եթե այն չի որակվում որպես այդպիսի նախատեսման ենթակա՝ այս նոր և փոփոխված պարագրաֆների համաձայն: Եթե ապանախատեսումից հետո ֆինանսական ակտիվը կամ ֆինանսական պարտավորությունը չափվելու է ամորտիզացված արժեքով, ապանախատեսման ամսաթիվը համարվում է դրա սկզբնական ճանաչման ամսաթիվ:
 - (դ) պետք է բացահայտի (գ) ենթապարագրաֆի համաձայն ապանախատեսված ցանկացած ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունների իրական արժեքը՝ ապանախատեսման ամսաթվի դրությամբ, և դրանց նոր դասակարգումները:

- 105Գ Կազմակերպությունը, որը 11Ա, 48Ա, ԿՈՒ4Բ–ԿՈՒ4ԺԱ, ԿՈՒ33Ա և ԿՈՒ33Բ պարագրաֆները և 9-րդ, 12-րդ և 13-րդ պարագրաֆների 2005 թ. փոփոխությունները առաջին անգամ կիրառում է 2006 թ. հունվարի 1-ին և դրանից հետո սկսվող իր տարեկան ժամանակաշրջանի համար՝
- (ա) պետք է ապանախատեսի ցանկացած ֆինանսական ակտիվ կամ ֆինանսական պարտավորություն, որը նախկինում նախատեսվել էր որպես չափվող իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով, միայն եթե այն չի որակվում որպես այդպիսի նախատեսման ենթակա՝ այս նոր և փոփոխված պարագրաֆների համաձայն: Երբ ապանախատեսումից հետո ֆինանսական ակտիվը կամ ֆինանսական պարտավորությունը չափվելու է ամորտիզացված արժեքով, ապանախատեսման ամսաթիվը համարվում է դրա սկզբնական ճանաչման ամսաթիվ:
 - (բ) նախկինում ճանաչված ցանկացած ֆինանսական ակտիվ կամ ֆինանսական պարտավորություն չպետք է նախատեսի որպես չափվող իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով:
 - (գ) պետք է բացահայտի (ա) ենթապարագրաֆի համաձայն ապանախատեսված ցանկացած ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունների իրական արժեքը ապանախատեսման ամսաթվի դրությամբ, և դրանց նոր դասակարգումները:
- 105Դ Կազմակերպությունը պետք է վերաներկայացնի իր համադրելի ֆինանսական հաշվետվությունները՝ օգտագործելով 105Բ կամ 105Գ պարագրաֆների նոր նախատեսումները՝ պայմանով, որ որպես չափվող իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով նախատեսված ֆինանսական ակտիվի, ֆինանսական պարտավորության կամ ֆինանսական ակտիվների խմբի, ֆինանսական պարտավորությունների խմբի կամ ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների խմբի դեպքում, այդ միավորները կամ խմբերը կբավարարեն 9(բ)(i), 9(բ)(ii) կամ 11Ա պարագրաֆների չափանիշները համադրելի ժամանակաշրջանի սկզբում կամ, եթե ձեռք են բերվել համադրելի ժամանակաշրջանի սկզբից հետո, կբավարարեն 9(բ)(i), 9(բ)(ii) կամ 11Ա պարագրաֆների չափանիշները սկզբնական ճանաչման ամսաթվի դրությամբ:
- 106 Բացառությամբ 107-րդ պարագրաֆով թույլատրված դեպքերի, կազմակերպությունը պետք է 15–37-րդ պարագրաֆների և Ա հավելվածի ԿՈՒ36–ԿՈՒ52 պարագրաֆների ապաճանաչման պահանջները կիրառի առաջընթաց կերպով: Համապատասխանաբար, եթե կազմակերպությունը ապաճանաչել է ֆինանսական ակտիվներ ըստ ՀՀՄՍ 39-ի (2000 թ. վերանայված տարբերակ)՝ մինչև 2004 թ. հունվարի 1-ը տեղի ունեցած գործարքի արդյունքում, և եթե այդ ակտիվներն ըստ այս ստանդարտի չէին ապաճանաչվի, այն չպետք է ճանաչի այդ ակտիվները:
- 107 Անկախ 106-րդ պարագրաֆի դրույթներից՝ կազմակերպությունը կարող է 15–37-րդ պարագրաֆների և Ա հավելվածի ԿՈՒ36–ԿՈՒ52 պարագրաֆների ապաճանաչման պահանջները կիրառել հետընթաց կերպով, կազմակերպության կողմից որոշված ամսաթվից սկսած՝ պայմանով, որ նախկին գործարքների արդյունքում ապաճանաչված ակտիվների և պարտավորությունների նկատմամբ ՀՀՄՍ 39-ը կիրառելու համար անհրաժեշտ տեղեկատվությունը ձեռք էր բերվել այդ գործառնությունների գծով սկզբնական հաշվառում իրականացնելու ժամանակ:
- 107A Անկախ 104-րդ պարագրաֆի դրույթներից՝ կազմակերպությունը կարող է պարագրաֆ ԿՈՒ76-ի վերջին նախադասության և պարագրաֆ ԿՈՒ76Ա-ի պահանջները կիրառել ներկայացված եղանակներից որևէ մեկով՝
- (ա) առաջընթաց 2002 թ. հոկտեմբերի 25-ից հետո կատարված գործարքների համար. կամ
 - (բ) առաջընթաց 2004 թ. հունվարի 1-ից հետո կատարված գործարքների համար:
- 108 Կազմակերպությունը չպետք է ճշգրտի ոչ ֆինանսական ակտիվների և ոչ ֆինանսական պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքը՝ բացառելու համար դրամական միջոցների հոսքերի հեջերի հետ կապված օգուտները և վնասները, որոնք ներառվել էին հաշվեկշռային արժեքի մեջ մինչև այն ֆինանսական տարվա սկիզբը, որում առաջին անգամ կիրառվում է սույն ստանդարտը: Այն ֆինանսական ժամանակաշրջանի սկզբում, որում առաջին անգամ կիրառվում է սույն ստանդարտը, կայուն պարտավորվածության հեջի գծով շահույթից կամ վնասից դուրս (այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում կամ անմիջապես սեփական կապիտալում)

ճանաչված ցանկացած գումար, որն ըստ այս ստանդարտի հաշվառվում է որպես իրական արժեքի հեջ, պետք է վերադասակարգվի որպես ակտիվ կամ պարտավորություն, բացառությամբ արտարժույթային ռիսկի հեջի, որը շարունակում է համարվել դրամական միջոցների հոսքերի հեջ:

108Ա Կազմակերպությունը պետք է 80-րդ պարագրաֆի վերջին նախադասությունը և ԿՈՒ99Ա և ԿՈՒ99Բ պարագրաֆները կիրառի 2006 թ. հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Ավելի վաղ կիրառումը խրախուսվում է: Եթե կազմակերպությունը նախատեսել է որպես հեջավորված հոդված արտաքին կանխատեսվող գործարք, որը`

- (ա) արտահայտված է գործարքի մեջ մտնող կազմակերպության ֆունկցիոնալ արժույթով.
- (բ) առաջացնում է ռիսկ, որը ազդեցություն կունենա համախմբված շահույթի կամ վնասի վրա (այսինքն արտահայտված է խմբի ներկայացման արժույթից տարբեր արժույթով).
- (գ) կորակվեր որպես հեջի հաշվառման ենթակա, եթե արտահայտված չլիներ այդ գործարքի մեջ մտնող կազմակերպության ֆունկցիոնալ արժույթով.

այն կարող է համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում կիրառել հեջի հաշվապահական հաշվառում մինչև պարագրաֆ 80-ի վերջին նախադասության և ԿՈՒ99Ա և ԿՈՒ99Բ պարագրաֆների կիրառման ամսաթիվն ընկած ժամանակաշրջան(ներ)ում:

108Բ Կազմակերպությունը կարող է չկիրառել ԿՈՒ99Բ պարագրաֆը մինչև 80-րդ պարագրաֆի վերջին նախադասության և ԿՈՒ99Ա պարագրաֆի կիրառման ամսաթիվն ընկած ժամանակաշրջաններին վերաբերող համադրելի տեղեկատվության նկատմամբ:

108Գ 9-րդ, 73-րդ and ԿՈՒ8 պարագրաֆները փոփոխվել են, և ավելացվել է 50Ա պարագրաֆը, 2008 թ. մայիսին լույս տեսած ՖՀՄՍ-ների բարելավումներով: Կազմակերպությունը պետք է այդ փոփոխությունները կիրառի 2009 թ. հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Կազմակերպությունը պետք է 9-րդ և 50Ա պարագրաֆների փոփոխությունները կիրառի նույն ամսաթվից և նույն եղանակով, ինչ 105Ա պարագրաֆում նկարագրված 2005 թ. փոփոխությունների կիրառման դեպքում: Բոլոր փոփոխությունների ավելի վաղ կիրառումը թույլատրվում է: Եթե կազմակերպությունը փոփոխությունները կիրառում է ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, ապա այն պետք է բացահայտի այդ փաստը:

Այլ ակտերի ուժը կորցրած ճանաչում

109 Սույն ստանդարտը փոխարինում է ՀՀՄՍ 39 ֆինանսական գործիքներ. ճանաչումը և չափումը ստանդարտի 2000 թ. հոկտեմբերին վերանայված տարբերակը:

110 Սույն ստանդարտը և դրան կից Իրագործման ուղեցույցը փոխարինում են նախկին ՀՀՄՍ4-ի կողմից ձևավորված ՀՀՄՍ 39 Իրագործման ուղեցույցների կոմիտեի թողարկած Իրագործման ուղեցույցը:

Հավելված Ա Կիրառման ուղեցույց

Սույն հավելվածը սույն ստանդարտի անբաժանելի մասն է:

Գործողության ոլորտը (2–7-րդ պարագրաֆներ)

ԿՈՒ1 Որոշ պայմանագրեր պահանջում են վճարում` հիմնված կլիմայական, երկրաբանական կամ այլ ֆիզիկական փոփոխականների վրա: (Կլիմայական փոփոխականների վրա հիմնվածները երբեմն կոչվում են «եղանակային ածանցյալ գործիքներ»): Եթե այդ պայմանագրերը ՖՀՄՍ 4-ի գործողության ոլորտում չեն, ապա դրանք սույն ստանդարտի գործողության ոլորտում են:

ԿՈՒ2 Սույն ստանդարտը չի փոխում ՀՀՄՍ 26 *Թռչակային հատուցումների պլանների հաշվապահական* հաշվառումը և հաշվետվությունները ստանդարտին համապատասխանող աշխատակիցների հատուցումների պլաններին և ՀՀՄՍ 18-ի համաձայն հաշվառվող վաճառքի

ծավալի կամ ծառայություններից հասույթի վրա հիմնված ռոյալթիների պայմանագրերին վերաբերող պահանջները:

ԿՈՒ3 Երբեմն կազմակերպությունը կատարում է, ինչպես ինքն է համարում, «ռազմավարական ներդրում» այլ կազմակերպության կողմից թողարկված բաժնային գործիքներում՝ մտադրություն ունենալով ստեղծել կամ պահպանել երկարաժամկետ գործառնական հարաբերություններ այն կազմակերպության հետ, որում կատարվում է այդ ներդրումը: Ներդրող կազմակերպությունն օգտագործում է ՀՀՄՍ 28-ը՝ որոշելու համար, թե արդյոք այդ ներդրման համար տեղին է բաժնեմասնակցության մեթոդով հաշվառումը: Նմանապես, ներդրող կազմակերպությունն օգտագործում է ՀՀՄՍ 31-ը՝ որոշելու համար, թե արդյոք այդ ներդրման համար տեղին է համամասնական համախմբումը, թե բաժնեմասնակցության մեթոդը: Եթե ոչ բաժնեմասնակցության, ոչ էլ համամասնական համախմբման մեթոդները տեղին չեն, կազմակերպությունն այդ ռազմավարական ներդրման նկատմամբ կիրառում է սույն ստանդարտը:

ԿՈՒ3Ա Սույն ստանդարտը կիրառվում է ապահովագրողների ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների նկատմամբ, բացառությամբ այն իրավունքների և պարտականությունների, որոնք բացառվում են 2(ե) պարագրաֆով, քանի որ դրանք առաջանում են ՖՀՄՍ 4-ի գործողության ոլորտում գտնվող պայմանագրերի ներքո:

ԿՈՒ4 Ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրերը կարող են ունենալ տարբեր իրավական ձևեր, ինչպիսիք են երաշխիքը, ակրեդիտիվների որոշակի տեսակները, պարտքային պարտավորությունների չկատարման դեպքերը նախատեսող պայմանագիրը կամ ապահովագրական պայմանագիրը: Դրանց հաշվառման մոտեցումը կախված չէ դրանց իրավական ձևից: Ստորև ներկայացված են համապատասխան մոտեցումների օրինակներ (տես 2(ե) պարագրաֆը)։

(ա) չնայած ֆինանսական երաշխավորության պայմանագիրը բավարարում է ՖՀՄՍ 4-ի ապահովագրական պայմանագրի սահմանմանը՝ եթե փոխանցվող ռիսկը նշանակալի է, ապա ապահովագրողը կիրառում է սույն ստանդարտը: Այդուհանդերձ, եթե ապահովագրողը նախկինում բացահայտ կերպով հայտարարել է, որ այդպիսի պայմանագրերը համարում է ապահովագրական պայմանագրեր և օգտագործել է ապահովագրական պայմանագրերի համար կիրառելի հաշվառումը, ապա այդպիսի երաշխավորության պայմանագրերի համար ապահովագրողը կարող է իր ընտրությամբ կիրառել կամ սույն ստանդարտը, կամ ՖՀՄՍ 4-ը: Եթե կիրառվում է սույն ստանդարտը, ապա 43-րդ պարագրաֆը պահանջում է, որ ապահովագրողը սկզբնական ճանաչման ժամանակ ֆինանսական երաշխավորության պայմանագիրը ճանաչի իրական արժեքով: Եթե ֆինանսական երաշխավորության պայմանագիրը թողարկվել է չկապակցված կողմին՝ առանձին «անկախ կողմերի միջև գործարքի» շրջանակներում, ապա սկզբնավորման պահին դրա իրական արժեքն ամենայն հավանականությամբ հավասար կլինի ստացված պարզևավճարին, եթե միայն առկա չէ վկայություն հակառակի վերաբերյալ: Հետագայում, միայն եթե ֆինանսական երաշխավորության պայմանագիրը սկզբնավորման պահին չէր նախատեսվել որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով, կամ եթե կիրառելի չեն 29–37-րդ և ԿՈՒ47–ԿՈՒ52 պարագրաֆները (երբ ֆինանսական ակտիվի փոխանցումը չի որակվում որպես ապաճանաչման ենթակա կամ կիրառելի է շարունակվող ներգրավվածության մոտեցումը), թողարկողն այն չափում է ստորև նշվածներից առավելագույնով՝

- (i) ՀՀՄՍ 37-ի համաձայն որոշված գումար.
- (ii) սկզբնապես ճանաչված գումար՝ հանած, համապատասխան դեպքերում, ՀՀՄՍ 18-ի համաձայն (տես 47(գ) պարագրաֆը) ճանաչված կուտակված ամորտիզացիան.

(բ) պարտքի հետ առնչվող որոշ երաշխավորություններ որպես վճարման նախապայման չեն պահանջում, որ դրանց տիրապետողը ենթարկված լինի երաշխավորված ակտիվի գծով պարտապանի կողմից վճարումները ժամանակին չկատարելու ռիսկին և վնաս կրի դրանից: Այդպիսի երաշխավորության օրինակ է այն երաշխավորությունը, որով պահանջվում է կատարել վճարումներ՝ ի պատասխան որոշակի պարտքային վարկանիշի կամ վարկային ինդեքսի փոփոխությունների: Այդպիսի երաշխավորությունները սույն ստանդարտով սահմանված ֆինանսական երաշխավոր-

րության պայմանագրեր չեն, ինչպես նաև ՖՀՄՍ 4-ով սահմանված ապահովագրական պայմանագրեր չեն: Այդպիսի երաշխավորությունները ածանցյալ գործիքներ են, և թողարկողը դրանց նկատմամբ կիրառում է սույն ստանդարտը:

(գ) Եթե ֆինանսական երաշխավորության պայմանագիրը թողարկվել է ապրանքների վաճառքի հետ կապված, ապա երաշխավորությունից և ապրանքի վաճառքից հասույթի ձևաչման պահը որոշելիս թողարկողը կիրառում է ՀՀՄՍ 18-ը:

ԿՈՒ4Ա Հայտարարություններն առ այն, որ թողարկողը պայմանագրերը համարում է ապահովագրական պայմանագրեր, սովորաբար հայտնվում են թողարկողի հաղորդակցություններում հաճախորդների և կարգավորող մարմինների հետ, պայմանագրերում, գործարար փաստաթղթերում և ֆինանսական հաշվետվություններում: Ավելին՝ ապահովագրական պայմանագրերը հաճախ ենթակա են հաշվառման այնպիսի պահանջների կիրառման, որոնք տարբերվում են այլ տիպի գործարքների (օրինակ՝ բանկերի կամ առևտրային ընկերությունների կողմից թողարկված պայմանագրերին) ներկայացվող պահանջներից: Նման դեպքերում թողարկողի ֆինանսական հաշվետվությունները սովորաբար ներառում են դրույթ, որ թողարկողը կիրառել է հաշվառման նշված պահանջները:

Սահմանումներ (8-րդ և 9-րդ պարագրաֆներ)

Նախատեսումը որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով

ԿՈՒ4Բ Սույն ստանդարտի 9-րդ պարագրաֆը կազմակերպությանը թույլատրում է ֆինանսական ակտիվը, ֆինանսական պարտավորությունը կամ ֆինանսական գործիքների խումբը (ֆինանսական ակտիվներ, ֆինանսական պարտավորություններ, կամ ֆինանսական ակտիվներ և ֆինանսական պարտավորություններ) նախատեսել որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով, եթե դրա արդյունքում ստացվում է ավելի տեղին տեղեկատվություն:

ԿՈՒ4Գ Կազմակերպության որոշումը՝ ֆինանսական ակտիվը կամ ֆինանսական պարտավորությունը նախատեսել որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով, նման է հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ընտրությանը (թեև, ի տարբերություն հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ընտրությանը, չի պահանջվում, որ այն կիրառվի հետևողականորեն բոլոր համանման գործարքների նկատմամբ): Երբ կազմակերպությունն ունի նման ընտրություն, ՀՀՄՍ 8 Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն, փոփոխություններ հաշվապահական հաշվառման գնահատումներում և սխալներ ստանդարտի 14(բ) պարագրաֆը պահանջում է, որ ընտրված քաղաքականությունը հանգեցնի այն բանին, որ ֆինանսական հաշվետվությունները արժանահավատ և ավելի տեղին տեղեկատվություն ներկայացնեն կազմակերպության ֆինանսական վիճակի, ֆինանսական արդյունքների կամ դրամական միջոցների հոսքերի վրա՝ գործառնությունների, այլ դեպքերի և պայմանների ազդեցության վերաբերյալ: Որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով նախատեսման դեպքում 9-րդ պարագրաֆը ներկայացնում է այն երկու հանգամանքները, որոնց դեպքում ավելի տեղին տեղեկատվության վերաբերյալ պահանջը բավարարված կլինի: Համապատասխանաբար, 9-րդ պարագրաֆի համաձայն այդպիսի նախատեսում ընտրելու համար կազմակերպությունը պետք է ցուցադրի այդ հանգամանքներից որևէ մեկում (կամ միաժամանակ երկուսում) իր գտնվելը:

Պարագրաֆ 9(բ)(i). Նախատեսումը վերացնում կամ նշանակալիորեն նվազեցնում է չափման կամ ձանաչման անհետևողականությունը, որն այլապես կառաջանար:

ԿՈՒ4Դ Համաձայն ՀՀՄՍ 39-ի՝ ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության չափումը և դրա արժեքի ձանաչված փոփոխությունների դասակարգումը որոշվում են այդ հոդվածի դասակարգումից և այն բանից, թե արդյոք այդ հոդվածը մաս է կազմում նախատեսված հեջավորման փոխհարաբերության: Այդ պահանջները կարող են ստեղծել չափման կամ ձանաչման անհետևողականություն (որը երբեմն կոչվում է «հաշվառման անհամապատասխանություն»), երբ, օրինակ, որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով նախատեսման բացակայության դեպքում ֆինանսական ակտիվը դասակարգվեր որպես վաճառքի համար մատչելի (որի իրական արժեքի փոփոխությունների մեծ մասը կձանաչվեր այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում), իսկ պարտավորությունը,

որը կազմակերպությունը համարում է տվյալ ակտիվի հետ կապված, չափվեր ամորտիզացված արժեքով (որի իրական արժեքի փոփոխությունները չէին ձանաչվի): Այդպիսի հանգամանքներում կազմակերպությունը կարող է եզրակացնել, որ իր ֆինանսական հաշվետվությունները կտրամադրեին ավելի տեղին տեղեկատվություն, եթե և՛ ակտիվը, և՛ պարտավորությունը դասակարգվեին որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով:

ԿՌԿԵ Հետևյալ օրինակները ցույց են տալիս, թե երբ կարող է բավարարված լինել այս պայմանը: Բոլոր դեպքերում կազմակերպությունը կարող է այս պայմանը օգտագործել ֆինանսական ակտիվները կամ ֆինանսական պարտավորությունները որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով նախատեսելու համար, միայն եթե այն բավարարում է 9(բ)(i) պարագրաֆում ներկայացված սկզբունքին:

- (ա) Կազմակերպությունն ունի պարտավորություններ, որոնց գծով դրամական միջոցների հոսքերը ըստ պայմանագրի հիմնված են ակտիվների, որոնք այլապես կդասակարգվեին որպես վաճառքի համար մատչելի, կատարողականի վրա: Օրինակ՝ ապահովագրողը կարող է ունենալ ըստ հայեցողության մասնակցության հատկանիշ պարունակող պարտավորություններ, որոնց գծով վճարվում են հատուցումներ՝ հիմնված ապահովագրողի ակտիվների որոշակի խմբի իրացված և/կամ չիրացված ներդրումային հատույցների վրա: Եթե այդ պարտավորությունների չափումը արտացոլում է ընթացիկ շուկայական գները, ապա ակտիվների դասակարգումը որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով, նշանակում է, որ ֆինանսական ակտիվի իրական արժեքի փոփոխությունները ձանաչվում են շահույթում կամ վնասում նույն ժամանակաշրջանում, ինչ պարտավորությունների արժեքի՝ ակտիվի հետ կապված փոփոխությունները:
- (բ) Կազմակերպությունն ունի ապահովագրական պայմանագրերի գծով պարտավորություններ, որոնց չափումը պարունակում է ընթացիկ տեղեկատվությունը (ինչպես թույլատրված է ՖՀՄՍ 4-ի 24-րդ պարագրաֆով), ինչպես նաև ֆինանսական ակտիվներ, որոնք կազմակերպությունը համարում է դրանց հետ կապված, և որոնք այլապես կդասակարգվեին որպես վաճառքի համար մատչելի կամ կչափվեին ամորտիզացված արժեքով:
- (գ) Կազմակերպությունն ունի ֆինանսական ակտիվներ, ֆինանսական պարտավորություններ, կամ ֆինանսական ակտիվներ և ֆինանսական պարտավորություններ, որոնք կիսում են այնպիսի մի ռիսկ, օրինակ՝ տոկոսադրույքի ռիսկը, որն առաջացնում է իրական արժեքների հակառակ ուղղությամբ փոփոխություններ, որոնք միտում ունեն փոխադարձ չեզոքացվելու: Սակայն միայն որոշ գործիքներ կչափվեին իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով (այսինքն՝ ածանցյալ գործիքներ են կամ դասակարգված են որպես առևտրական նպատակներով պահվող): Հնարավոր է նաև այնպիսի դեպք, երբ բավարարված չլինեն հեջի հաշվառման պահանջները, օրինակ՝ 88-րդ պարագրաֆի արդյունավետության պահանջների բավարարված չլինելու պատճառով:
- (դ) Կազմակերպությունն ունի ֆինանսական ակտիվներ, ֆինանսական պարտավորություններ, կամ ֆինանսական ակտիվներ և ֆինանսական պարտավորություններ, որոնք կիսում են այնպիսի մի ռիսկ, օրինակ՝ տոկոսադրույքի ռիսկը, որն առաջացնում է իրական արժեքների հակառակ ուղղությամբ փոփոխություններ, որոնք միտում ունեն փոխադարձ չեզոքացվելու, և կազմակերպությունը չի որակվում որպես հեջի հաշվառման ենթակա, քանի որ գործիքներից ոչ մեկն ածանցյալ գործիք չէ: Ավելին՝ հեջի հաշվառման բացակայության պարագայում առկա է օգուտների և վնասների ձանաչման նշանակալի անհետևողականություն: Օրինակ.
- (i) կազմակերպությունն ունի ֆիքսված տոկոսադրույքով ակտիվների մի պորտֆել, որոնք այլապես կդասակարգվեին որպես վաճառքի համար մատչելի, և որոնք այն ֆինանսավորել է ֆիքսված տոկոսադրույքով պարտատոմսերի միջոցով: Ընդ որում, այդ ակտիվների և պարտատոմսերի իրական արժեքների փոփոխությունները միտում ունեն փոխադարձ չեզոքացվելու: Ակտիվների ու պարտատոմսերի ներկայացումը որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի

կամ վնասի միջոցով, ուղղում է անհետևողականությունը, որն այլապես կառաջանար, եթե ակտիվները չափվեին իրական արժեքով՝ ճանաչելով փոփոխություններն այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում, իսկ պարտատոմսերը՝ ամորտիզացված արժեքով.

- (ii) կազմակերպությունը ֆինանսավորել է տրամադրված փոխառությունների որոշակի խումբ՝ թողարկելով շրջանառվող պարտատոմսեր: Ընդ որում, դրանց իրական արժեքների փոփոխությունները միտում ունեն փոխադարձ չեզոքացվելու: Եթե, ի լրումն, կազմակերպությունը պարբերաբար գնում և վաճառում է պարտատոմսերը, բայց հազվադեպ է գնում և վաճառում փոխառությունները, եթե երբևէ գնում կամ վաճառում է դրանք, ապա փոխառությունների ու պարտատոմսերի ներկայացումը որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով, վերացնում է օգուտների և վնասների ճանաչման ժամանակային անհետևողականությունը, որն այլապես կառաջանար դրանք երկուսն էլ ամորտիզացված արժեքով չափելու և օգուտը կամ վնասը՝ պարտատոմսի յուրաքանչյուր հետգնման ժամանակ ճանաչելու արդյունքում:

ԿՌԻ4Զ Նախորդ պարագրաֆում նկարագրված և նման այլ դեպքերում, սկզբնական ճանաչման պահին ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների նախատեսումը որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով, եթե այլապես դրանք այդպես չէին չափվի, կարող է վերացնել կամ նշանակալիորեն նվազեցնել չափման կամ ճանաչման անհետևողականությունը և ներկայացնել ավելի տեղին տեղեկատվություն: Կիրառական նկատառումներով պարտադիր չէ, որ չափման կամ ճանաչման անհետևողականություն առաջացնող բոլոր ակտիվներն ու պարտավորությունները կազմակերպության մոտ առաջանան ճշգրիտ միևնույն ժամանակ: Խելամիտ ժամանակային շեղումը թույլատրելի է, եթե յուրաքանչյուր գործարք սկզբնական ճանաչման պահին նախատեսվում է որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով, և եթե այդ պահի դրությամբ մնացած գործարքները, ըստ ակնկալության, տեղի կունենան:

ԿՌԻ4Է Անհետևողականություն առաջացնող ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների միայն որոշ մասի նախատեսումը որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով, ընդունելի չէ, եթե դա չի վերացնի կամ նշանակալիորեն նվազեցնի չափման կամ ճանաչման անհետևողականությունը և, հետևաբար, չի հանգեցնի ավելի տեղին տեղեկատվության: Այնուամենայնիվ, մի շարք համանման ֆինանսական ակտիվների կամ համանման ֆինանսական պարտավորությունների միայն մի մասի նախատեսումն ընդունելի է, եթե դա ապահովում է անհետևողականության նշանակալի նվազում (և, հավանաբար, ավելի մեծ նվազում, քան թույլատրելի այլ նախատեսումները): Օրինակ՝ ենթադրենք կազմակերպությունն ունի մի շարք համանման ֆինանսական պարտավորություններ, որոնց գումարը կազմում է 100 ԱՄՅ, և մի շարք համանման ֆինանսական ակտիվներ, որոնց գումարը կազմում է 50 ԱՄ, բայց որոնք չափվում են տարբեր հիմունքներով: Կազմակերպությունը կարող է նշանակալիորեն նվազեցնել չափման անհետևողականությունը՝ սկզբնական ճանաչման ժամանակ նախատեսելով բոլոր ակտիվները, սակայն պարտավորությունների միայն որոշ մասը (օրինակ՝ 45 ԱՄ ընդհանուր գումարով առանձին պարտավորությունները) որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով: Սակայն, քանի որ նախատեսումը որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով, կարող է կիրառվել միայն ամբողջ ֆինանսական գործիքի նկատմամբ, այս օրինակում կազմակերպությունը պետք է նախատեսի մեկ կամ մի քանի պարտավորություններ ամբողջությամբ: Այն չի կարող նախատեսել ոչ պարտավորության որևէ մի բաղադրիչ (օրինակ՝ միայն մեկ ռիսկին վերագրելի արժեքի փոփոխությունները, ինչպիսիք են ուղենիշային տոկոսադրույքի փոփոխությունները), ոչ էլ պարտավորության որևէ մի մասը (այսինքն՝ որևէ տոկոսը):

Պարագրաֆ 9(բ)(ii). ֆինանսական ակտիվների, ֆինանսական պարտավորությունների կամ ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների խումբը կառավարվում է, և

³ Սույն ստանդարտում դրամական արտահայտությամբ գումարները արտահայտված են «արժույթի միավորներով» (ԱՄ):

դրա կատարողականը գնահատվում է իրական արժեքի հիմունքով՝ ռիսկերի կառավարման կամ ներդրումային փաստաթղթավորված ռազմավարության համաձայն:

ԿՌԴԸ Կազմակերպությունը կարող է ֆինանսական ակտիվների, ֆինանսական պարտավորությունների կամ ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների խումբը կառավարել և դրա կատարողականը գնահատել այնպես, որ այդ խմբի չափումը իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով, հանգեցնի ավելի տեղին տեղեկատվության: Այս դեպքում շեշտը դրվում է կազմակերպության կողմից կառավարման և կատարողականի գնահատման եղանակի, այլ ոչ թե ֆինանսական գործիքների բնույթի վրա:

ԿՌԴԹ Հետևյալ օրինակները ցույց են տալիս, թե երբ կարող է բավարարված լինել այս պայմանը: Բոլոր դեպքերում կազմակերպությունը կարող է այս պայմանն օգտագործել ֆինանսական ակտիվները կամ ֆինանսական պարտավորությունները որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով նախատեսելու համար, միայն եթե այն բավարարում է 9(բ)(ii) պարագրաֆում ներկայացված սկզբունքին:

(ա) Կազմակերպությունը վենչուրային կապիտալի կազմակերպություն, փոխադարձ ֆոնդ, բաժնային տրաստ կամ նմանատիպ կազմակերպություն է, որի գործունեությունը ֆինանսական ակտիվներում ներդրումն է՝ դրանց ընդհանուր հատույցից օգուտ քաղելու նպատակով՝ տոկոսավճարների կամ շահաբաժինների տեսքով, ինչպես նաև իրական արժեքի փոփոխությունների տեսքով: ՀՀՄՍ 28-ը և ՀՀՄՍ 31-ը թույլատրում են, որպեսզի այդպիսի ներդրումները բացառվեն դրանց գործողության ոլորտից՝ պայմանով, որ դրանք չափվում են իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով: Կազմակերպությունը կարող է հաշվապահական հաշվառման նույն քաղաքականությունը կիրառել նաև այլ ներդրումների նկատմամբ, որոնք կառավարվում են ընդհանուր հատույցի հիմունքով, բայց որոնց նկատմամբ կազմակերպության ազդեցությունը բավարար չէ, որպեսզի դրանք լինեն ՀՀՄՍ 28-ի կամ ՀՀՄՍ 31-ի գործողության ոլորտում:

(բ) Կազմակերպությունն ունի ֆինանսական ակտիվներ և ֆինանսական պարտավորություններ, որոնք կիսում են միևնույն ռիսկը կամ ռիսկերը, և այդ ռիսկերը կառավարվում և գնահատվում են իրական արժեքի հիմունքով՝ ակտիվների և պարտավորությունների կառավարման փաստաթղթավորված քաղաքականության համաձայն: Օրինակ կարող է հանդիսանալ կազմակերպությունը, որը թողարկել է բազմակի պարունակվող ածանցյալ գործիքներ ներառող «կառուցված գործիքներ», և առաջացող ռիսկերը կառավարում է իրական արժեքի հիմունքով՝ օգտագործելով ածանցյալ և ոչ ածանցյալ ֆինանսական գործիքների համակցությունը: Նմանատիպ օրինակ կարող է ներկայացնել կազմակերպությունը, որը տրամադրում է ֆիքսված տոկոսադրույքով փոխառություններ և կառավարում է առաջացող ուղենիշային տոկոսադրույքի ռիսկը՝ օգտագործելով ածանցյալ և ոչ ածանցյալ ֆինանսական գործիքների համակցություն:

(գ) Կազմակերպությունն ապահովագրական ընկերություն է, որն ունի ֆինանսական ակտիվների պորտֆել, կառավարում է այդ պորտֆելը՝ իր ընդհանուր հատույցը (այսինքն՝ տոկոսավճարը կամ շահաբաժինները, ինչպես նաև իրական արժեքի փոփոխությունները) առավելագույնի հասցնելու նպատակով, և գնահատում է դրա կատարողականը ընդհանուր հատույցի հիմունքով: Պորտֆելը կարող է պահվել՝ որպես որոշակի պարտավորությունների, սեփական կապիտալի կամ պարտավորությունների և սեփական կապիտալի ապահովման միջոց: Եթե պորտֆելը պահվում է որպես որոշակի պարտավորությունների ապահովման միջոց, ապա այդ ակտիվների համար 9(բ)(ii) պարագրաֆի պայմանը կարող է բավարարված լինել՝ անկախ այն բանից, թե արդյոք ապահովագրողը պարտավորությունները կառավարում և գնահատում է իրական արժեքի հիմունքով: 9(բ)(ii) պարագրաֆի պայմանը կարող է բավարարված լինել, երբ ապահովագրողի նպատակն է համեմատաբար երկար ժամանակահատվածում ակտիվներից ստացվող ընդհանուր հատույցը առավելագույնի հասցնելը, նույնիսկ եթե մասնակցող պայմանագրերի տիրապետողներին վճարվող գումարները կախված են այլ գործոններից, ինչպիսիք են ավելի կարճ (օրինակ՝ մեկ տարի) ժամանակահատվածում իրացված օգուտների գումարը, կամ վճարվում են ապահովագրողի հայեցողությամբ:

ԿՌԴԺ Ինչպես վերևում նշված է, այս պայմանը հիմնվում է այն եղանակի վրա, որով կազմակերպությունը իրականացնում է դիտարկվող ֆինանսական գործիքների խմբի կառավարումը և կատարողականի գնահատումը: Համապատասխանաբար (սկզբնական ճանաչման ժամանակ նախատեսման պահանջի բավարարման պայմանով), կազմակերպությունը այս պայմանի հիման վրա ֆինանսական գործիքները որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով նախատեսելիս պետք է այդպես դասակարգի բոլոր այն որակավորվող ֆինանսական գործիքները, որոնք կառավարվում և գնահատվում են միասին:

ԿՌԴԻ Պարտադիր չէ, որ կազմակերպության ռազմավարության փաստաթղթավորումը լինի ընդարձակ, սակայն այն պետք է լինի բավարար՝ 9(բ)(ii) պարագրաֆին համապատասխանությունը ցուցադրելու համար: Այդպիսի փաստաթղթավորում չի պահանջվում յուրաքանչյուր առանձին հոդվածի համար. այն կարող է լինել պորտֆելի մակարդակով: Օրինակ՝ եթե որևէ ստորաբաժանման արդյունքների (կատարողականի) կառավարման համակարգը՝ կազմակերպության առանցքային ղեկավար անձնակազմի կողմից հաստատված, հստակ ցուցադրում է, որ այդ ստորաբաժանման արդյունքները (կատարողականը) գնահատվում է ընդհանուր հատույցի հիմունքով, ապա 9(բ)(ii) պարագրաֆին համապատասխանությունը ցուցադրելու համար որևէ այլ փաստաթղթավորում չի պահանջվում:

Արդյունավետ տոկոսադրույք

ԿՌԴ5 Որոշ դեպքերում ֆինանսական ակտիվները ձեռք են բերվում նշանակալի գեղջով, որն արտացոլում է կրած պարտքային վնասները: Կազմակերպությունը այս պարտքային վնասները ներառում է դրամական միջոցների գնահատվող հոսքերի մեջ՝ արդյունավետ տոկոսադրույքը հաշվարկելիս:

ԿՌԴ6 Արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը կիրառելիս կազմակերպությունը, սովորաբար, ամորտիզացնում է արդյունավետ տոկոսադրույքի հաշվարկի մեջ ներառվող բոլոր վճարները, վճարված կամ ստացված «կետերը», գործարքի հետ կապված ծախսումները և այլ պարզևավճարներ կամ գեղջեր՝ գործիքի ակնկալվող գործողության ժամանակահատվածի ընթացքում: Սակայն կիրառվում է ավելի կարճ ժամանակահատված, եթե այդպիսի ժամանակահատվածի հետ են կապված վճարները, վճարված կամ ստացված «կետերը», գործարքի հետ կապված ծախսումները, պարզևավճարները կամ գեղջերը: Դա կարող է տեղի ունենալ, երբ այն փոփոխականը, որի հետ կապված են վճարները, վճարված կամ ստացված «կետերը», գործարքի հետ կապված ծախսումները, պարզևավճարները կամ գեղջերը, վերագորոշվում է համապատասխան շուկայական դրույքների՝ մինչև գործիքի ակնկալվող մարման ժամկետը: Նման դեպքում ամորտիզացիայի համապատասխան ժամանակահատվածը մինչև հաջորդ վերագորոշման ամսաթիվն ընկած ժամանակահատվածն է: Օրինակ՝ եթե լողացող դրույքով գործիքի պարզևավճարը կամ գեղջը արտացոլում է այն տոկոսավճարը, որը գործիքի վրա հաշվեգրվել է տոկոսավճարի վերջին վճարումից հետո, կամ շուկայական դրույքների փոփոխությունը, որ տեղի է ունեցել տոկոսադրույքը շուկայական դրույքներին համապատասխանեցնելուց հետո, ապա այն կամորտիզացվի մինչև հաջորդ ամսաթիվը, երբ լողացող տոկոսադրույքը համապատասխանեցվելու է շուկայական դրույքներին: Սա այն պատճառով է, որ պարզևավճարը կամ գեղջը վերաբերում են մինչև տոկոսադրույքի հաջորդ վերանայման ամսաթիվն ընկած ժամանակահատվածին, քանի որ այդ ամսաթիվն այն փոփոխականը, որին վերաբերում են պարզևավճարը կամ գեղջը (այսինքն՝ տոկոսադրույքները) համապատասխանեցվում է շուկայական դրույքներին: Եթե, այնուամենայնիվ, պարզևավճարը կամ գեղջը առաջանում է գործիքի համար որոշված լողացող դրույքի նկատմամբ պարտքային սփրեդի փոփոխության արդյունքում կամ այլ փոփոխականներից, որոնք չեն համապատասխանեցվում շուկայական դրույքներին, ապա այն ամորտիզացվում է գործիքի ակնկալվող գործողության ժամանակահատվածի ընթացքում:

ԿՌԴ7 Լողացող դրույքով ֆինանսական ակտիվների և լողացող դրույքով ֆինանսական պարտավորությունների դեպքում շուկայական տոկոսադրույքների փոփոխություններն արտացոլելու համար դրամական միջոցների հոսքերի պարբերաբար վերանայումը փոփոխում է արդյունավետ տոկոսադրույքը: Եթե լողացող դրույքով ֆինանսական ակտիվը կամ լողացող դրույքով ֆինանսական պարտավորությունը սկզբնապես ճանաչվում է մարման ժամանակ ստացվելիք կամ վճարվելիք հիմնական գումարի չափով, ապագա տոկոսային վճարումների

վերանայումը, սովորաբար, նշանակալի ազդեցություն չի ունենում ակտիվի կամ պարտավորության հաշվեկշռային արժեքի վրա:

ԿՈՒ8 Եթե կազմակերպությունը վերանայում է վճարվող կամ ստացվող գումարների իր գնահատականները, կազմակերպությունը պետք է ճշգրտի ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության (կամ ֆինանսական գործիքների խմբի) հաշվեկշռային արժեքը՝ արտացոլելու համար դրամական միջոցների փաստացի և վերանայված գնահատվող հոսքերը: Կազմակերպությունը վերահաշվարկում է հաշվեկշռային արժեքը՝ հաշվելով դրամական միջոցների գնահատվող ապագա հոսքերի ներկա արժեքը ֆինանսական գործիքի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով կամ, երբ կիրառելի է, վերանայված արդյունավետ տոկոսադրույքով՝ ըստ 92-րդ պարագրաֆի հաշվարկված: Ճշգրտումը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում որպես եկամուտ կամ ծախս: Եթե ֆինանսական ակտիվը վերադասակարգվում է 50Բ, 50Դ կամ 50Ե պարագրաֆի համաձայն, և կազմակերպությունը հետագայում բարձրացնում է ապագայում ստացվելիք դրամական միջոցների վերաբերյալ իր գնահատականը այդ ստացվելիք դրամական միջոցների վերադարձելիության աճի արդյունքում, ապա այդ աճի ազդեցությունը պետք է ճանաչվի որպես արդյունավետ տոկոսադրույքի ճշգրտում գնահատականի փոփոխության ամսաթվից ի վեր, այլ ոչ թե որպես գնահատականի փոփոխության ամսաթվի դրությամբ ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի ճշգրտում:

Ածանցյալ գործիքներ

ԿՈՒ9 Ածանցյալ գործիքների տիպային օրինակներ են ֆյուչերսները և ֆորվարդները, սվոպային և օպցիոնային պայմանագրերը: Ածանցյալ գործիքը սովորաբար ունենում է պայմանական քանակ, որն արժույթի որոշակի գումար է, բաժնետոմսերի քանակ, քաշի կամ ծավալի միավորների կամ պայմանագրում նշված այլ միավորների քանակ: Սակայն ածանցյալ գործիքը չի պահանջում, որ դրա տիրապետողը կամ տրամադրողը պայմանագրի սկզբում ներդնի կամ ստանա այդ պայմանական քանակը: Կամ ածանցյալ գործիքը կարող է պահանջել հաստատուն վճարում կամ մի գումարի վճարում, որը կարող է փոխվել (բայց ոչ հիմքում ընկածի փոփոխության համամասնությամբ) պայմանական քանակի հետ չկապված ապագա որևէ իրադարձության արդյունքում: Օրինակ՝ պայմանագիրը կարող է պահանջել 1000 ԱՄ-ի հաստատուն վճարում, եթե վեցամսյա ԼԻԲՈՐ-ն աճի 100 բազիսային կետով: Այսպիսի պայմանագիրը ածանցյալ գործիք է, թեև պայմանական քանակը չի սահմանված:

ԿՈՒ10 Սույն ստանդարտում ածանցյալ գործիքի սահմանումը ներառում է այնպիսի պայմանագրեր, որոնք մարվում են համախառն հիմունքով՝ հիմքում ընկած հողվածի մատակարարմամբ (օրինակ՝ հաստատուն դրույքով պարտքային գործիքի ձեռքբերման ֆորվարդային պայմանագիրը): Կազմակերպությունը կարող է ունենալ ոչ ֆինանսական հողվածի գնման կամ վաճառքի պայմանագիր, որը կարող է մարվել զուտ հիմունքով՝ դրամական միջոցներով կամ մեկ այլ ֆինանսական գործիքով, կամ ֆինանսական գործիքների փոխանակմամբ (օրինակ՝ ապագա ամսաթվին ֆիքսված գնով ապրանքի գնման կամ վաճառքի պայմանագիր): Այդպիսի պայմանագիրը սույն ստանդարտի գործողության ոլորտում է, եթե միայն չի կնքվել և շարունակվում է պահվել ոչ ֆինանսական հողվածի մատակարարման նպատակով՝ ըստ կազմակերպության ակնկալվող գնման, վաճառքի կամ օգտագործման պահանջների (տես 5-7-րդ պարագրաֆները):

ԿՈՒ11 Ածանցյալ գործիքի բնորոշ հատկանիշներից է այն, որ այն ունի սկզբնական զուտ ներդրում, որն ավելի փոքր է, քան կպահանջվեր այլ տիպի պայմանագրերի համար, որոնք, ըստ ակնկալիքների, նմանատիպ կերպով կարծազանքեին շուկայական գործոնների փոփոխություններին: Օպցիոնային պայմանագիրը բավարարում է այդ սահմանմանը, քանի որ պարզապես ավելի փոքր է, քան ներդրումը, որը կպահանջվեր հիմքում ընկած այն ֆինանսական գործիքի ձեռքբերման համար, որի հետ կապված է օպցիոնը: Արժույթային սվոպը, որը պահանջում է հավասար իրական արժեքներով տարբեր արժույթների սկզբնական փոխանակում, բավարարում է սահմանմանը, քանի որ այն ունի զրոյական սկզբնական զուտ ներդրում:

ԿՈՒ12 Կանոնավոր կերպով գնումը կամ վաճառքը առաջացնում է ֆիքսված գնով պարտավորվածություն գործարքի օրվա և վերջնահաշվարկի օրվա միջև, որը բավարարում է ածանցյալ գործիքի սահմանմանը: Սակայն պարտավորվածության կարճ ժամկետայնության

պատճառով այն չի ճանաչվում որպես ածանցյալ ֆինանսական գործիք: Փոխարենը՝ սույն ստանդարտը նախատեսում է հատուկ հաշվառում այդպիսի կանոնավոր կերպով գնման կամ վաճառքի պայմանագրերի համար (տես 38-րդ և ԿՈՒ53–ԿՈՒ56 պարագրաֆները):

ԿՈՒ12Ա Ածանցյալ գործիքի սահմանումը վերաբերում է ոչ ֆինանսական փոփոխականների, որոնք հատուկ չեն պայմանագրային կողմին: Դրանք ներառում են որոշակի տարածաշրջանում երկրաչափից վնասների ինդեքսը և որոշակի քաղաքում ջերմաստիճանների ինդեքսը: Պայմանագրային կողմին հատուկ ոչ ֆինանսական փոփոխականները ներառում են հրդեհի առաջանալը կամ չառաջանալը, որը վնասում կամ ոչնչացնում է պայմանագրային կողմի ակտիվը: Ոչ ֆինանսական ակտիվի իրական արժեքի փոփոխությունը հատուկ է դրա սեփականատիրոջը, եթե իրական արժեքն արտացոլում է ոչ միայն այդպիսի ակտիվների շուկայական գների փոփոխությունները (ֆինանսական փոփոխական), այլ նաև տիրապետվող ոչ ֆինանսական ակտիվի վիճակը (ոչ ֆինանսական փոփոխական): Օրինակ՝ եթե որոշակի ավտոմեքենայի մնացորդային արժեքի երաշխիքը երաշխավորողին ենթարկում է ավտոմեքենայի ֆիզիկական վիճակի փոփոխությունների ռիսկին, այդ մնացորդային արժեքի փոփոխությունը հատուկ է ավտոմեքենայի սեփականատիրոջը:

Գործարքի հետ կապված ծախսումներ

ԿՈՒ13 Գործարքի հետ կապված ծախսումները ներառում են գործակալներին (ներառյալ որպես վաճառքի գործակալներ հանդես եկող աշխատակիցներին), խորհրդատուներին, բրոքերներին և դիլերներին վճարված վարձատրությունը և միջնորդավճարները, կարգավորող գործակալությունների և արժեթղթերի բորսաների կողմից գանձումները և փոխանցման հարկերն ու տուրքերը: Գործարքի հետ կապված ծախսումները չեն ներառում պարտքի պարգևավճարներն ու զեղչերը, ֆինանսավորման ծախսումները կամ ներքին կառավարչական կամ պահպանման ծախսումները:

Առևտրական նպատակներով պահվող ֆինանսական ակտիվներ և ֆինանսական պարտավորություններ

ԿՈՒ14 Առևտուրը սովորաբար արտացոլում է ակտիվ և հաճախակի առքուվաճառք, և առևտրական նպատակներով պահվող ֆինանսական գործիքները սովորաբար օգտագործվում են գների կարճաժամկետ տատանումներից կամ դիլերի մարժայից շահույթ ստանալու նպատակով:

ԿՈՒ15 Առևտրական նպատակներով պահվող ֆինանսական պարտավորությունները ներառում են՝

- (ա) ածանցյալ պարտավորություններ, որոնք չեն հաշվառվում որպես հեջավորման գործիքներ.
- (բ) կարճ դիրքով վաճառողի (այսինքն՝ կազմակերպության, որը վաճառում է ֆինանսական ակտիվներ, որոնք այն փոխառել է, բայց դեռ որոնց սեփականատերը չէ) կողմից փոխառված ֆինանսական ակտիվների մատակարարման պարտականություններ.
- (գ) ֆինանսական պարտավորություններ, որոնք ստանձնվել են կարճ ժամանակամիջոցում դրանց հետգնման մտադրությամբ (օրինակ՝ գնանշված պարտքային գործիք, որը թողարկողը կարող է հետգնել կարճ ժամանակամիջոցում՝ կախված դրա իրական արժեքի փոփոխություններից).
- (դ) ֆինանսական պարտավորություններ, որոնք նույնականացվող ֆինանսական գործիքների պորտֆելի մի մաս են, որոնք կառավարվում են միասին, և որոնց համար առկա է վկայություն կարճ ժամկետում շահույթ ստանալու արդիական փաստացի պատկերի վերաբերյալ:

Այն փաստը, որ պարտավորությունը օգտագործվում է առևտրային գործունեությունը ֆինանսավորելու համար, ինքնին այդ պարտավորությունը չի դարձնում առևտրական նպատակներով պահվող:

Մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումներ

ԿՈՒ16 Կազմակերպությունը չունի ֆիքսված մարման ժամկետով ֆինանսական ակտիվում ներդրումը մինչև մարման ժամկետը պահելու հստակ մտադրություն, եթե՝

- (ա) կազմակերպությունը ֆինանսական ակտիվը անորոշ ժամկետով պահելու մտադրություն ունի.
- (բ) կազմակերպությունը պատրաստ է վաճառել ֆինանսական ակտիվը (բացի այն դեպքերից, երբ առաջանում է չկրկնվող իրավիճակ, որը չէր կարող խելամտորեն կանխատեսվել կազմակերպության ակտիվների անհրաժեշտության, այլընտրանքային ներդրումների առկայության և եկամտաբերության փոփոխությունների, ֆինանսավորման աղբյուրների և պայմանների փոփոխությունների կամ արտարժույթային ռիսկի փոփոխությունների. կամ
- (գ) թողարկողն իրավունք ունի մարելու ֆինանսական ակտիվը դրա ամորտիզացված արժեքից նշանակալիորեն ցածր գումարով:

ԿՈՒ17 Փոփոխուն տոկոսադրույքով պարտքային գործիքը կարող է բավարարել մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրման չափանիշները: Բաժնային գործիքները չեն կարող լինել մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումներ կամ այն պատճառով, որ դրանք ունեն անորոշ ժամկետ (օրինակ՝ հասարակ բաժնետոմսերը), կամ այն պատճառով, որ գումարը, որ դրանց տիրապետողը կարող է ստանալ, կարող է տատանվել չկանխորոշված կերպով (օրինակ՝ բաժնետոմսերի օպցիոնների, վարանտների և նմանատիպ իրավունքների դեպքում): Մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումների սահմանման հետ կապված՝ ֆիքսված կամ որոշելի վճարումները և ֆիքսված մարման ժամկետը նշանակում են, որ պայմանագրային համաձայնությունը սահմանում է տիրապետողին կատարվելիք վճարումների գումարները և ժամկետները, ինչպիսիք են տոկոսավճարի և հիմնական գումարի վճարումները: Չվճարման նշանակալի ռիսկը չի բացառում ֆինանսական ակտիվի դասակարգումը որպես մինչև մարման ժամկետը պահվողի, քանի դեռ դրա պայմանագրային վճարումները ֆիքսված կամ որոշելի են և այդ դասակարգման համար այլ չափանիշները բավարարված են: Եթե անժամկետ պարտքային գործիքի պայմանները նախատեսում են տոկոսային վճարումներ անորոշ ժամանակահատվածի ընթացքում, ապա այդ գործիքը չի կարող դասակարգվել որպես մինչև մարման ժամկետը պահվող, քանի որ մարման ժամկետ գոյություն չունի:

ԿՈՒ18 Թողարկողի կողմից հետգնման իրավունքով ֆինանսական ակտիվի համար որպես մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրում դասակարգվելու չափանիշները բավարարված են, եթե դրա տիրապետողը մտադիր է և ի վիճակի է այն պահել մինչև դրա հետգնումը կամ մինչև մարման ժամկետը, և տիրապետողին կփոխհատուցվի դրա ըստ էության ամբողջ հաշվեկշռային արժեքը: Թողարկողի գնման օպցիոնը, իրագործման դեպքում, պարզապես մոտեցնում է ակտիվի մարման ժամկետը: Սակայն, եթե ֆինանսական ակտիվը կարող է հետգնվել այնպիսի հիմունքով, որի արդյունքում տիրապետողին չի փոխհատուցվի դրա ըստ էության ամբողջ հաշվեկշռային արժեքը, ապա ֆինանսական ակտիվը չի կարող դասակարգվել որպես մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրում: Որոշելիս, թե արդյոք հաշվեկշռային արժեքը ըստ էության փոխհատուցվելու է, կազմակերպությունը դիտարկում է ցանկացած վճարված պարգևավճար և գործարքի հետ կապված կապիտալացված ծախսումներ:

ԿՈՒ19 Հետվաճառքի իրավունքով ֆինանսական ակտիվը (այսինքն՝ երբ դրա տիրապետողն իրավունք ունի պահանջելու, որ թողարկողը վճարի կամ մարի ֆինանսական ակտիվը մինչև դրա մարման ժամկետը) չի կարող դասակարգվել որպես մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրում, քանի որ ֆինանսական ակտիվի հետվաճառքի հատկության համար վճարելը հակասում է ֆինանսական ակտիվը մինչև մարման ժամկետը պահելու մտադրության դրսևորմանը:

ԿՈՒ20 Ֆինանսական ակտիվների մեծամասնության համար իրական արժեքը ավելի համապատասխան չափանիշ է, քան ամորտիզացված արժեքը: Որպես մինչև մարման ժամկետը պահվող դասակարգումը բացառություն է, բայց միայն եթե կազմակերպությունն ունի ներդրումը մինչև մարման ժամկետը պահելու հստակ մտադրություն և կարողություն: Երբ կազմակերպության գործողությունները կասկած են առաջացնում այսպիսի ներդրումը մինչև մարման ժամկետը պահելու նրա մտադրության և կարողության վերաբերյալ, 9-րդ պարագրաֆը չի թույլատրում նշված բացառության կիրառումը խելամիտ ժամանակահատվածի համար:

ԿՈՒ21 Ճգնաժամային սցենարը, որի առաջանալու հավանականությունը աննշան է, ինչպիսին է բանկից ավանդների զանգվածային դուրսբերումը կամ ապահովագրողի վրա ազդող նմանատիպ իրավիճակը, այնպիսի գործոն չէ, որ պետք է հաշվի առնվի կազմակերպության կողմից՝ որոշելու

համար, թե արդյոք այն ունի ներդրումը մինչև մարման ժամկետը պահելու հստակ մտադրություն և կարողություն:

ԿՈՒ22 Մինչև մարման ժամկետը վաճառքը կարող է բավարարել 9-րդ պարագրաֆի պայմանը և այդպիսով հարց չառաջացնել կազմակերպության կողմից այլ ներդրումները մինչև մարման ժամկետը պահելու մտադրության վերաբերյալ, եթե դրանք վերագրելի են հետևյալից որևէ մեկին.

- (ա) թողարկողի վարկունակության նշանակալի վատթարացումը: Օրինակ՝ արտաքին վարկանիշավորող գործակալության կողմից պարտքային վարկանիշի իջեցմանը հետևող վաճառքը պարտադիր չէ, որ հարց առաջացնի կազմակերպության կողմից այլ ներդրումները մինչև մարման ժամկետը պահելու մտադրության վերաբերյալ, եթե պարտքային վարկանիշի իջեցումը վկայում է թողարկողի վարկունակության նշանակալի վատթարացման մասին՝ դատելով սկզբնական ճանաչման պահին դրա ունեցած պարտքային վարկանիշից: Նմանապես, եթե կազմակերպությունն օգտագործում է ներքին վարկանիշներ՝ ռիսկին ենթարկվածությունը գնահատելու համար, նման ներքին վարկանիշների փոփոխությունները կարող են օգնել բացահայտել այն թողարկողներին, որոնց վարկունակությունը նշանակալիորեն վատթարացել է, այն դեպքում, երբ ներքին վարկանիշ նշանակելու և այդ վարկանիշները փոփոխելու կազմակերպության մոտեցումը հետևողական, արժանահավատ և օբյեկտիվ գնահատական է տալիս թողարկողների պարտքային որակի վերաբերյալ: Եթե կա վկայություն, որ ֆինանսական ակտիվն արժեզրկված է (տե՛ս 58-րդ և 59-րդ պարագրաֆները), վարկունակության վատթարացումը հաճախ համարվում է նշանակալի.
- (բ) հարկային օրենսդրության փոփոխությունը, որը վերացնում կամ նշանակալիորեն նվազեցնում է մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումից տոկոսավճարի՝ հարկումից ազատված լինելու կարգավիճակը (բայց ոչ հարկային օրենսդրության փոփոխությունը, որը վերանայում է տոկոսային եկամտի հարկման սահմանային դրույքաչափերը).
- (գ) ձեռնարկատիրական գործունեության խոշոր միավորումը կամ խոշոր օտարումը (ինչպիսին է սեզմենտի վաճառքը), որն անհրաժեշտություն է առաջացնում վաճառելու կամ փոխանցելու մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումները՝ պահպանելու համար կազմակերպության տոկոսադրույքի ռիսկի առկա դիրքը կամ պարտքային ռիսկի քաղաքականությունը (թեև ձեռնարկատիրական գործունեության միավորումը կազմակերպության վերահսկողության տակ գտնվող իրադարձություն է, իր տոկոսադրույքի ռիսկի դիրքը կամ պարտքային ռիսկի քաղաքականությունը պահպանելու նպատակով ներդրումային պորտֆելի փոփոխությունը կարող է հանդիսանալ հետևանք, այլ ոչ թե լինել կանխատեսված).
- (դ) օրենսդրական կամ կարգավորող պահանջների փոփոխությունը, որը նշանակալիորեն վերափոխում է կամ թույլատրվող ներդրումների շրջանակը, կամ որոշակի տեսակի ներդրումների առավելագույն սահմանը՝ այդպիսով պատճառ հանդիսանալով, որպեսզի կազմակերպությունը օտարի մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումը.
- (ե) տնտեսության տվյալ ճյուղի կազմակերպությունների կապիտալի նկատմամբ կանոնակարգող մարմինների պահանջների նշանակալի ավելացումը, ինչը կազմակերպությանը նդում է կրճատումների՝ մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումների օտարման միջոցով.
- (զ) մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումների՝ ռիսկով կշռման գործակիցների նշանակալի աճը, որոնք օգտագործվում են ռիսկի վրա հիմնված կապիտալի կարգավորման նպատակներով:

ԿՈՒ23 Կազմակերպությունը չունի ֆիքսված մարման ժամկետով ֆինանսական ակտիվի մեջ ներդրումը մինչև մարման ժամկետը պահելու ցուցադրելի կարողություն, եթե՝

- (ա) այն չունի առկա ֆինանսական ռեսուրսներ՝ մինչև մարման ժամկետը ներդրման ֆինանսավորումը շարունակելու համար. կամ
- (բ) այն ենթակա է առկա իրավական կամ այլ սահմանափակման, որը կարող է խափանել ֆինանսական ակտիվը մինչև մարման ժամկետը պահելու կազմակերպության

մտադրությունը: (Այնուամենայնիվ, թողարկողի գնման օպցիոնը պարտադիր չէ, որ խափանի ֆինանսական ակտիվը մինչև մարման ժամկետը պահելու կազմակերպության մտադրությունը. տե՛ս պարագրաֆ ԿՈՒ18):

- ԿՈՒ24 ԿՈՒ16-ԿՈՒ23 պարագրաֆներում նկարագրվածներից տարբեր հանգամանքները կարող են մատնանշել, որ կազմակերպությունը չունի ֆինանսական ակտիվը մինչև մարման ժամկետը պահելու հստակ մտադրություն կամ կարողություն:
- ԿՈՒ25 Կազմակերպությունը մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումը մինչև մարման ժամկետը պահելու իր մտադրությունը և կարողությունը գնահատում է ոչ միայն այդ ֆինանսական ակտիվների սկզբնական ճանաչման ժամանակ, այլ նաև յուրաքանչյուր հետագա հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում:

Փոխառություններ և դեբիտորական պարտքեր

- ԿՈՒ26 Ֆիքսված կամ որոշելի վճարումներով ցանկացած ոչ ածանցյալ ֆինանսական ակտիվ (ներառյալ փոխառության գծով ակտիվները, առևտրային դեբիտորական պարտքերը, պարտքային գործիքներում ներդրումները և բանկային ավանդները), հնարավոր է, կարող է բավարարել փոխառությունների և դեբիտորական պարտքերի սահմանմանը: Սակայն գործող շուկայում գնանշված ֆինանսական ակտիվը (ինչպիսին է գնանշվող պարտքային գործիքը. տե՛ս ԿՈՒ71 պարագրաֆը) չի որակվում որպես փոխառություններ կամ դեբիտորական պարտքեր դասակարգելու ենթակա: Փոխառությունների և դեբիտորական պարտքերի սահմանմանը չբավարարող ֆինանսական ակտիվները կարող են դասակարգվել որպես մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումներ, եթե դրանք բավարարում են այդ դասակարգման պայմանները (տե՛ս 9-րդ պարագրաֆը և ԿՈՒ16-ԿՈՒ25 պարագրաֆները): Որևէ ֆինանսական ակտիվի սկզբնական ճանաչման ժամանակ, որն այլապես կդասակարգվեր որպես փոխառություն կամ դեբիտորական պարտք, կազմակերպությունը կարող է այն նախատեսել որպես ֆինանսական ակտիվ չափվող իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով, կամ որպես վաճառքի համար մատչելի:

Պարունակվող ածանցյալ գործիքներ (10–13-րդ պարագրաֆներ)

- ԿՈՒ27 Եթե «հիմնական» պայմանագիրը չունի սահմանված կամ նախորոշված մարման ժամկետ և իրենից ներկայացնում է որևէ կազմակերպության զուտ ակտիվներում մնացորդային մասնակցություն, ապա դրա տնտեսական բնութագրերը և ռիսկերը բաժնային գործիքի տնտեսական բնութագրեր և ռիսկեր են, և պարունակվող ածանցյալ գործիքը պետք է ունենա նույն կազմակերպության հետ կապված սեփական կապիտալի բնութագրեր, որպեսզի համարվի սերտորեն կապված: Եթե «հիմնական» պայմանագիրը բաժնային գործիք չէ և բավարարում է ֆինանսական գործիքի սահմանմանը, ապա դրա տնտեսական բնութագրերը և ռիսկերը պարտքային գործիքի տնտեսական բնութագրեր և ռիսկեր են:
- ԿՈՒ28 Պարունակվող ոչ օպցիոնային ածանցյալ գործիքը (ինչպիսին է պարունակվող ֆորվարդը կամ սվոպը) իր «հիմնական» պայմանագրից առանձնացվում է իր սահմանված կամ ենթադրվող հիմնական պայմանների հիման վրա այնպես, որ արդյունքում այն սկզբնական ճանաչման պահին ունենա զրոյական իրական արժեք: Օպցիոնի վրա հիմնված պարունակվող ածանցյալ գործիքը (ինչպիսիք են պարունակվող վաճառքի օպցիոնը, գնման օպցիոնը, քեփը, ֆլորը կամ սվոպցիոնը) առանձնացվում է իր «հիմնական» պայմանագրից օպցիոնային հատկանիշի սահմանված պայմանների հիման վրա: «Հիմնական» գործիքի սկզբնական հաշվեկշռային արժեքը պարունակվող ածանցյալ գործիքն առանձնացնելուց հետո մնացորդային գումարն է:
- ԿՈՒ29 Սովորաբար մեկ գործիքի մեջ բազմակի պարունակվող ածանցյալ գործիքները դիտարկվում են որպես մեկ բաղադրյալ պարունակվող ածանցյալ գործիք: Սակայն որպես սեփական կապիտալ դասակարգված պարունակվող ածանցյալ գործիքները (տե՛ս ՀՀՄՍ 32) հաշվառվում են որպես ակտիվներ կամ պարտավորություններ դասակարգվածներից առանձին: Բացի այդ, եթե գործիքն ունի մեկից ավելի պարունակվող ածանցյալ գործիք, և այդ ածանցյալ գործիքները կապված են տարբեր ռիսկերի հետ և հեշտությամբ առանձնացվող ու միմյանցից անկախ են, ապա դրանք հաշվառվում են միմյանցից առանձին:
- ԿՈՒ30 Հետևյալ օրինակներում պարունակվող ածանցյալ գործիքի տնտեսական բնութագրերը և ռիսկերը սերտորեն կապված չեն «հիմնական» պայմանագրի հետ (պարագրաֆ 11(ա)): Այս

օրինակներում, ենթադրելով, որ բավարարված են 11(բ) և (գ) պարագրաֆների պայմանները, կազմակերպությունը պարունակվող ածանցյալ գործիքը հաշվառում է «հիմնական» պայմանագրից առանձին:

- (ա) Որևէ գործիքում պարունակվող վաճառքի օպցիոնը, որը դրա տիրապետողին հնարավորություն է տալիս թողարկողից պահանջելու հետզնել գործիքը դրամական միջոցների կամ այլ ակտիվների մի գումարով, որը տատանվում է որևէ բաժնային գործիքի կամ ապրանքի գնի կամ ինդեքսի հիման վրա, սերտորեն կապված չէ «հիմնական» պարտքային գործիքի հետ:
- (բ) Բաժնային գործիքում պարունակվող գնման օպցիոնը, որը թողարկողին հնարավորություն է տալիս որոշակի գնով հետզնելու այդ բաժնային գործիքը, տիրապետողի տեսանկյունից սերտորեն կապված չէ «հիմնական» բաժնային գործիքի հետ (թողարկողի տեսանկյունից գնման օպցիոնը բաժնային գործիք է պայմանով, որ այն բավարարում է այդպիսի դասակարգման պայմանները՝ ըստ ՀՀՄՍ 32-ի, որի դեպքում այն սույն ստանդարտի գործողության ոլորտից դուրս է):
- (գ) Պարտքային գործիքի՝ մինչև մարման ժամկետը մնացյալ ժամանակահատվածը երկարաձգելու օպցիոնը կամ ավտոմատ պայմանը սերտորեն կապված չէ «հիմնական» պարտքային գործիքի հետ, բացառությամբ եթե երկարաձգման պահին միաժամանակ տեղի է ունենում տոկոսադրույքի ճշգրտում՝ ըստ մոտավոր ընթացիկ շուկայական դրույքի: Եթե կազմակերպությունը թողարկում է պարտքային գործիք, և այդ պարտքային գործիքի տիրապետողը երրորդ կողմին տրամադրում է այդ պարտքային գործիքի գնման օպցիոն, ապա թողարկողը գնման օպցիոնը համարում է պարտքային գործիքի մարման ժամկետը երկարաձգող՝ պայմանով, որ գնման օպցիոնի իրագործման արդյունքում թողարկողից կարող է պահանջվել մասնակցել կամ օժանդակել պարտքային գործիքի վերատեղաբաշխմանը:
- (դ) Բաժնային գործիքներով ինդեքսավորվող տոկոսավճարի կամ հիմնական գումարի վճարումները, որոնք պարունակվում են «հիմնական» պարտքային գործիքում կամ ապահովագրական պայմանագրում, որով տոկոսավճարի կամ հիմնական գումարի գումարները ինդեքսավորվում են ըստ բաժնային գործիքների արժեքի, սերտորեն կապված չեն «հիմնական» գործիքի հետ, քանի որ «հիմնական» գործիքի և պարունակվող ածանցյալ գործիքի ներհատուկ ռիսկերը համանման չեն:
- (ե) Ապրանքների գներով ինդեքսավորվող տոկոսավճարի կամ հիմնական գումարի վճարումները, որոնք պարունակվում են «հիմնական» պարտքային գործիքում կամ ապահովագրական պայմանագրում, որով տոկոսավճարի կամ հիմնական գումարի գումարներն ինդեքսավորվում են ըստ որևէ ապրանքի (օրինակ՝ ոսկու) գնի, սերտորեն կապված չեն «հիմնական» գործիքի հետ, քանի որ «հիմնական» գործիքի և պարունակվող ածանցյալ գործիքի ներհատուկ ռիսկերը համանման չեն:
- (զ) Փոխարկվող պարտքային գործիքում պարունակվող բաժնային գործիքի փոխարկման հատկությունը գործիքի տիրապետողի տեսանկյունից սերտորեն կապված չէ «հիմնական» պարտքային գործիքի հետ (թողարկողի տեսանկյունից բաժնային գործիքի փոխարկման օպցիոնը բաժնային գործիք է և սույն ստանդարտի գործողության ոլորտից դուրս է՝ պայմանով, որ այն բավարարում է այդպիսի դասակարգման պայմանները՝ ըստ ՀՀՄՍ 32-ի):
- (է) «Հիմնական» պարտքային պայմանագրում կամ «հիմնական» ապահովագրական պայմանագրում պարունակվող գնման, վաճառքի կամ վաղաժամկետ վճարման օպցիոնը սերտորեն կապված չէ «հիմնական» պայմանագրի հետ, եթե միայն օպցիոնի իրագործման գինը իրագործման յուրաքանչյուր ամսաթվի դրությամբ մոտավորապես հավասար չէ «հիմնական» պարտքային գործիքի անորտիզացված արժեքին կամ «հիմնական» ապահովագրական պայմանագրի հաշվեկշռային արժեքին: Գնման կամ վաճառքի օպցիոնի հատկանիշով պարունակվող փոխարկվող պարտքային գործիք թողարկողի տեսանկյունից գնահատումը, թե արդյոք գնման կամ վաճառքի օպցիոնը սերտորեն կապված է «հիմնական» պարտքային պայմանագրի հետ, կատարվում է մինչև սեփական կապիտալի տարրն ըստ ՀՀՄՍ 32-ի առանձնացնելը:

(ը) Պարտքային ածանցյալ գործիքները, որոնք պարունակվում են «հիմնական» պարտքային գործիքում և մի կողմին («շահառուին») թույլ են տալիս որոշակի նշված ակտիվի, որը կարող է իր սեփականությունը չլինել, պարտքային ռիսկը փոխանցել մեկ այլ կողմի («երաշխավորող»), սերտորեն կապված չեն «հիմնական» պարտքային գործիքի հետ: Այսպիսի պարտքային ածանցյալ գործիքները երաշխավորողին թույլ են տալիս ստանձնել նշված ակտիվի հետ կապված պարտքային ռիսկը՝ առանց դրա ուղղակի սեփականատերը լինելու:

ԿՈՒ31 Հիբրիդային գործիքի օրինակ է ֆինանսական գործիքը, որը տիրապետողին իրավունք է տալիս ֆինանսական գործիքը հետ վաճառելու դրա թողարկողին՝ փոխանակելով այն դրամական միջոցների կամ այլ ֆինանսական ակտիվների մի գումարի հետ, որը տատանվում է որևէ բաժնային գործիքի կամ ապրանքի ինդեքսի փոփոխման հիման վրա, որը կարող է աճել կամ նվազել («վաճառքի իրավունքով գործիք»): Եթե միայն թողարկողը վաճառքի իրավունքով գործիքը սկզբնական ճանաչման պահին չի նախատեսում որպես ֆինանսական պարտավորություն՝ չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով, ապա պահանջվում է առանձնացնել պարունակվող ածանցյալ գործիքը (այսինքն՝ հիմնական գումարի ինդեքսավորված վճարը)՝ համաձայն 11-րդ պարագրաֆի, քանի որ «հիմնական» պայմանագիրը պարտքային գործիք է՝ համաձայն ԿՈՒ27 պարագրաֆի, և հիմնական գումարի ինդեքսավորված վճարը սերտորեն կապված չէ «հիմնական» պարտքային գործիքի հետ՝ համաձայն ԿՈՒ30(ա) պարագրաֆի: Քանի որ հիմնական գումարի վճարը կարող է աճել և նվազել, պարունակվող ածանցյալ գործիքը ոչ օպցիոնային ածանցյալ գործիք է, որի արժեքն ինդեքսավորվում է ըստ հիմքում ընկած փոփոխականի:

ԿՈՒ32 Վաճառքի իրավունքով գործիքի դեպքում, որը ցանկացած ժամանակ կարող է հետ վաճառվել կազմակերպության գուտ ակտիվների արժեքի համամասնական մասնաբաժնին հավասար դրամական միջոցների դիմաց (ինչպիսիք են բաց տիպի փոխադարձ ֆոնդի միավորները կամ միավորներին կապակցված որոշ ներդրումային հողվածներ), պարունակվող ածանցյալ գործիքն առանձնացնելու և յուրաքանչյուր բաղադրիչն առանձին հաշվառելու արդյունքն այն է, որ համակցված գործիքը կչափվի մարման գումարով, որը ենթակա է վճարման հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում, եթե տիրապետողն իրագործել է գործիքը դրա թողարկողին հետ վաճառելու իր իրավունքը:

ԿՈՒ33 Հետևյալ օրինակներում պարունակվող ածանցյալ գործիքի տնտեսական բնութագրերը և ռիսկերը սերտորեն կապված են «հիմնական» պայմանագրի տնտեսական բնութագրերի և ռիսկերի հետ: Այս դեպքերում կազմակերպությունը պարունակվող ածանցյալ գործիքը չի հաշվառում «հիմնական» պայմանագրից առանձին:

(ա) Պարունակվող ածանցյալ գործիքը, որի հիմքում ընկածը տոկոսադրույք է կամ տոկոսադրույքի ինդեքս, որը կարող է փոփոխել տոկոսավճարի գումարը, որն այլապես կվճարվեր կամ կստացվեր տոկոսակիր «հիմնական» պարտքային պայմանագրի կամ ապահովագրական պայմանագրի շրջանակներում, սերտորեն կապված է «հիմնական» պայմանագրի հետ, բացառությամբ եթե համակցված գործիքը կարող է մարվել այնպես, որ դրա տիրապետողին չփոխհատուցվի ըստ էության ամբողջ ճանաչված ներդրումը, կամ եթե պարունակվող ածանցյալ գործիքը կարող է առնվազն կրկնապատկել «հիմնական» պայմանագրից տիրապետողի հատույցի սկզբնական դրույքը և կարող է հանգեցնել այնպիսի հատույցադրույքի, որն առնվազն կրկնակին է այն շուկայական դրույքի, որը կստացվեր «հիմնական» պայմանագրի միևնույն պայմաններով պայմանագրի գծով:

(բ) Պարտքային պայմանագրի կամ ապահովագրական պայմանագրի տոկոսադրույքի պարունակվող նվազագույն (ֆլոր) կամ առավելագույն (քեփ) մակարդակը սերտորեն կապված է «հիմնական» պայմանագրի հետ՝ պայմանով, որ պայմանագիրը թողարկելու ժամանակ քեփը հավասար կամ մեծ է շուկայական տոկոսադրույքից, և ֆլորը հավասար կամ փոքր է շուկայական տոկոսադրույքից, և քեփը կամ ֆլորը լծակավորված (լեվերիջ) չեն «հիմնական» պայմանագրի նկատմամբ: Նմանապես, ակտիվի (օրինակ՝ որևէ ապրանքի) գնման կամ վաճառքի պայմանագրում ներառված դրույթները, որոնք ակտիվի համար վճարվող կամ ստացվող գնի նկատմամբ սահմանում են առավելագույն (քեփ) և նվազագույն (ֆլոր) մակարդակներ, սերտորեն կապված են «հիմնական» պայմանագրի

հետ, եթե և՛ քելը, և՛ ֆլորը սկզբնավորման պահին անշահավետ են օպցիոնի իրագործման համար, և լծակավորված (լեվերիջ) չեն:

- (գ) Պարունակվող արտարժույթային ածանցյալ գործիքը, որը նախատեսում է հիմնական գումարի կամ տոկոսավճարի՝ արտարժույթով արտահայտված վճարումների հոսք, և որը պարունակվում է «հիմնական» պարտքային գործիքում (օրինակ՝ երկակի արժույթով պարտատոմս) սերտորեն կապված է «հիմնական» պարտքային պայմանագրի հետ: Այսպիսի ածանցյալ գործիքը չի առանձնացվում «հիմնական» պայմանագրից, քանի որ ՀՀՄՍ 21-ը պահանջում է, որ դրամային հոդվածների գծով արտարժույթային օգուտները և վնասները ճանաչվեն շահույթում կամ վնասում:
- (դ) Այնպիսի «հիմնական» պայմանագրում պարունակվող արտարժույթային ածանցյալ գործիքը, որն ապահովագրական պայմանագիր է կամ ֆինանսական գործիք չէ (ինչպիսին է ոչ ֆինանսական հոդվածի գնման կամ վաճառքի պայմանագիրը, որում գինն արտահայտված է արտարժույթով), սերտորեն կապված է «հիմնական» պայմանագրի հետ՝ պայմանով, որ այն լծակավորված չէ, չի պարունակում օպցիոնային հատկանիշ և պահանջում է վճարումներ՝ արտահայտված հետևյալ արժույթներից որևէ մեկով՝
 - (i) այդ պայմանագրի հիմնական կողմերից որևէ մեկի ֆունկցիոնալ արժույթով.
 - (ii) այն արժույթով, որով համապատասխան ձեռք բերվող կամ մատակարարվող ապրանքի կամ ծառայության գինը սովորաբար արտահայտվում է աշխարհի տարբեր երկրներում կատարվող առևտրային գործարքներում (ինչպես, օրինակ՝ ԱՄՆ դոլարը նավթի գործարքների դեպքում). կամ
 - (iii) այն արժույթով, որը սովորաբար կիրառվում է ոչ ֆինանսական հոդվածների գնման կամ վաճառքի պայմանագրերում այն տնտեսական միջավայրում, որում տեղի է ունենում գործարքը (օրինակ՝ համեմատաբար կայուն և իրացվելի արժույթը, որը սովորաբար կիրառվում է տեղական ձեռնարկատիրական գործարքներում կամ արտաքին առևտրում):
- (ե) Պարունակվող վաղաժամկետ վճարման օպցիոնը միայն տոկոսավճարի կամ միայն հիմնական գումարի սթրիպի դեպքում սերտորեն կապված է «հիմնական» պայմանագրի հետ՝ պայմանով, որ «հիմնական» պայմանագիրը՝ (i) սկզբնապես ձևավորվել է այնպիսի ֆինանսական գործիքի պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքերի ստացման իրավունքի առանձնացումից, որն իրենում և իրենով չէր ներառում պարունակվող ածանցյալ գործիք, և (ii) չի պարունակում որևէ պայման, որն առկա չէր սկզբնական «հիմնական» պարտքային պայմանագրում:
- (զ) «Հիմնական» վարձակալության պայմանագրում պարունակվող ածանցյալ գործիքը սերտորեն կապված է «հիմնական» պայմանագրի հետ, եթե պարունակվող ածանցյալ գործիքը՝ (i) սղաձի հետ կապված ինդեքս է, ինչպիսին է վարձավճարների ինդեքսը՝ կապված սպառողական գների ինդեքսի հետ (պայմանով, որ վարձակալությունը լծակավորված չէ, և ինդեքսը կապված է կազմակերպության տնտեսական միջավայրի սղաձի հետ), (ii) պայմանական վարձավճարներ է՝ հիմնված դրա հետ առնչվող վաճառքների վրա, կամ (iii) պայմանական վարձավճարներ է՝ հիմնված փոփոխուն տոկոսադրույքների վրա:
- (է) «Հիմնական» ֆինանսական գործիքում կամ «հիմնական» ապահովագրական պայմանագրում պարունակվող միավորին կապակցման հատկանիշը սերտորեն կապված է «հիմնական» գործիքի կամ «հիմնական» պայմանագրի հետ, եթե միավորներով արտահայտված վճարումները չափվում են միավորների ընթացիկ արժեքով, որոնք արտացոլում են ֆոնդի ակտիվների իրական արժեքը: Միավորին կապակցման հատկանիշը պայմանագրային դրույթ է, որը պահանջում է վճարումներ՝ արտահայտված ներքին կամ արտաքին ներդրումային հիմնադրամի միավորներով:
- (ը) Ապահովագրական պայմանագրում պարունակվող ածանցյալ գործիքը սերտորեն կապված է «հիմնական» ապահովագրական պայմանագրի հետ, եթե պարունակվող ածանցյալ գործիքը և «հիմնական» ապահովագրական պայմանագիրը այնքան փոխկա-

պակցված են, որ կազմակերպությունը չի կարող չափել պարունակվող ածանցյալ գործիքն առանձին (այսինքն՝ առանց հաշվի առնելու «հիմնական» պայմանագիրը):

Պարունակվող ածանցյալ գործիքներ ներառող գործիքներ

ԿՈՒ33Ա Երբ կազմակերպությունը դառնում է հիբրիդային (համակցված) գործիքի կողմ, որը ներառում է մեկ կամ ավելի պարունակվող ածանցյալ գործիքներ, 11-րդ պարագրաֆը պահանջում է, որ կազմակերպությունը բացահայտի ցանկացած այդպիսի պարունակվող ածանցյալ գործիք, գնահատի, թե արդյոք այն պահանջվում է առանձնացնել «հիմնական» պայմանագրից, և առանձնացման ենթակա ածանցյալ գործիքները չափի իրական արժեքով սկզբնական ճանաչման ժամանակ և հետագայում: Այս պահանջները կարող են լինել ավելի բարդ, կամ կարող են հանգեցնել պակաս արժանահավատ չափումների, քան ամբողջ գործիքի չափումը իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով: Այդ պատճառով, սույն ստանդարտը թույլատրում է նախատեսել ամբողջ գործիքը որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով:

ԿՈՒ33Բ Այդպիսի նախատեսումը կարող է օգտագործվել՝ անկախ այն բանից, թե արդյոք 11-րդ պարագրաֆը պահանջում է պարունակվող ածանցյալ գործիքներն առանձնացնել «հիմնական» պայմանագրից, թե արգելում է այդ առանձնացումը: Սակայն 11Ա պարագրաֆը հիբրիդային (համակցված) գործիքի նախատեսումը որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով, հիմնավոր չի համարում 11Ա(ա) և (բ) պարագրաֆներում շարադրված դեպքերում, քանի որ այդպիսով չի նվազեցվի բարդությունը կամ բարելավվի արժանահավատությունը:

Ճանաչում և ապաճանաչում (14–42-րդ պարագրաֆներ)

Սկզբնական ճանաչում (պարագրաֆ 14)

ԿՈՒ34 Որպես 14-րդ պարագրաֆի սկզբունքի հետևանք՝ կազմակերպությունը ճանաչում է ածանցյալ գործիքների հետ կապված իր բոլոր պայմանագրային իրավունքներն ու պարտականությունները իր ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում որպես, համապատասխանաբար, ակտիվներ և պարտավորություններ, բացառությամբ այն ածանցյալ գործիքների, որոնք խոչընդոտում են ֆինանսական ակտիվների փոխանցման հաշվառումը որպես վաճառք (տե՛ս ԿՈՒ49 պարագրաֆը): Եթե ֆինանսական ակտիվի փոխանցումը չի որակվում որպես ապաճանաչման ենթակա, ապա ստացողը չի ճանաչում փոխանցված ակտիվը որպես իր ակտիվ (տե՛ս ԿՈՒ50 պարագրաֆը):

ԿՈՒ35 Ստորև ներկայացված են 14-րդ պարագրաֆի սկզբունքի կիրառման օրինակներ.

(ա) առանց վերապահումների դեբիտորական և կրեդիտորական պարտքերը ճանաչվում են որպես ակտիվներ և պարտավորություններ, երբ կազմակերպությունը դառնում է պայմանագրային կողմ և, որպես հետևանք, ունենում է դրամական միջոցներ ստանալու իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք կամ վճարելու իրավական պարտականություն.

(բ) ապրանքների կամ ծառայությունների գնման կամ վաճառքի կայուն պարտավորվածության արդյունքում ձեռքբերման ենթակա ակտիվները և ստանձնվելիք պարտավորությունները սովորաբար չեն ճանաչվում, քանի դեռ կողմերից առնվազն մեկը չի կատարել իր պայմանագրային պարտականությունները: Օրինակ՝ կազմակերպությունը, որը ստանում է կայուն պատվեր, սովորաբար չի ճանաչում ակտիվ (և պատվեր կատարող կազմակերպությունը չի ճանաչում պարտավորություն) պարտավորվածության առաջացման ժամանակ, այլ փոխարենը հետաձգում է ճանաչումը մինչև պատվիրված ապրանքների կամ ծառայությունների առաքումը, մատակարարումը կամ մատուցումը: Եթե ոչ ֆինանսական հոդվածների գնման կամ վաճառքի կայուն պարտավորվածությունը սույն ստանդարտի գործողության ոլորտում է՝ ըստ 5–7-րդ պարագրաֆների, դրա զուտ իրական արժեքը ճանաչվում է որպես ակտիվ կամ պարտավորություն պարտավորվածության ձևավորման ամսաթվին (տե՛ս ստորև (գ) կետը): Բացի այդ, եթե նախկինում չճանաչված կայուն պարտավորվածությունը նախատեսվում է որպես հեջավորված հոդված իրական

արժեքի հեջի շրջանակներում, հեջավորված ռիսկին վերագրելի զուտ իրական արժեքի ցանկացած փոփոխություն ճանաչվում է որպես ակտիվ կամ պարտավորություն հեջի սկզբնավորման պահից հետո (տե՛ս 93-րդ և 94-րդ պարագրաֆները)։

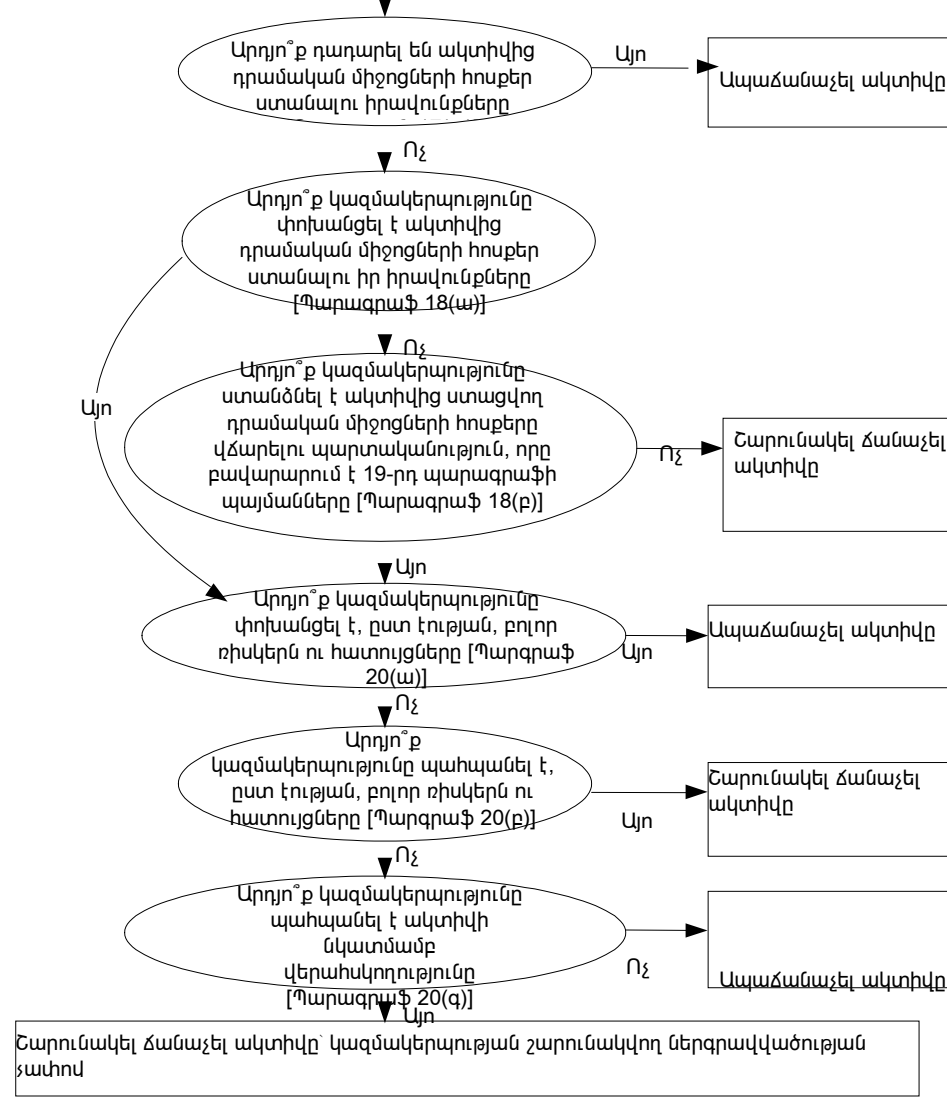
- (գ) ֆորվարդային պայմանագիրը, որը սույն ստանդարտի գործողության ոլորտում է (տե՛ս 2–7-րդ պարագրաֆները), ճանաչվում է որպես ակտիվ կամ պարտավորություն պարտավորվածության ծնավորման ամսաթվին, այլ ոչ թե այն ամսաթվին, երբ իրականացվում է վերջնահաշվարկ։ Երբ կազմակերպությունը դառնում է ֆորվարդային պայմանագրի կողմ, իրավունքի և պարտականության իրական արժեքները հաճախ հավասար են, այդպիսով ֆորվարդի զուտ իրական արժեքը զրո է։ Եթե իրավունքի և պարտականության զուտ իրական արժեքը զրո չէ, ապա պայմանագիրը ճանաչվում է որպես ակտիվ կամ պարտավորություն։
- (դ) օպցիոնային պայմանագրերը, որոնք սույն ստանդարտի գործողության ոլորտում են (տե՛ս 2–7-րդ պարագրաֆները), ճանաչվում են որպես ակտիվներ կամ պարտավորություններ, երբ տիրապետողը կամ տրամադրողը դառնում է պայմանագրային կողմ։
- (ե) պլանավորված ապագա գործարքները՝ անկախ դրանց հավանականությունից, ակտիվներ և պարտավորություններ չեն, քանի որ կազմակերպությունը չի դարձել պայմանագրային կողմ։

Ֆինանսական ակտիվի ապաճանաչում (15–37-րդ պարագրաֆներ)

ԿՈՒՅԵ Հետևյալ սխեմայում ցուցադրվում է այն հարցի գնահատման ընթացքը, թե արդյոք և ինչ չափով պետք է ապաճանաչվի ֆինանսական ակտիվը։

Համախմբել բոլոր դուստր կազմակերպությունները (ներառյալ բոլոր ՀՍԿ-ները) [Պարագրաֆ 15]

Որոշել, թե արդյոք ստորև ներկայացված ապաճանաչման սկզբունքները կիրառելի են ակտիվի (կամ նմանատիպ ակտիվների խմբի) մի մասի, թե ամբողջի նկատմամբ [Պարագրաֆ 16]

Համաձայնություններ, որոնցով կազմակերպությունը պահպանում է ֆինանսական ակտիվից դրամական միջոցների հոսքերի ստացման պայմանագրային իրավունքները, սակայն ստանձնում է պայմանագրային պարտականություն վճարել այդ դրամական միջոցների հոսքերը մեկ կամ ավելի ստացողների (պարագրաֆ 18(բ))

ԿՈՒ37 18(բ) պարագրաֆում նկարագրված իրավիճակը (երբ կազմակերպությունը պահպանում է ֆինանսական ակտիվից դրամական միջոցների հոսքերի ստացման պայմանագրային իրավունքները, սակայն ստանձնում է պայմանագրային պարտականություն վճարել այդ դրամական միջոցների հոսքերը մեկ կամ ավելի ստացողների) առաջանում է, օրինակ, եթե կազմակերպությունը հատուկ նշանակության կազմակերպություն է կամ տրաստ և ներդրողներին տրամադրում է շահառուական մասնակցություն հիմքում ընկած ֆինանսական ակտիվներում, որոնք պատկանում են իրեն և որոնք նա սպասարկում է: Այս

դեպքում ֆինանսական ակտիվները որակվում են որպես ապաճանաչման ենթակա, եթե բավարարվում են 19-րդ և 20-րդ պարագրաֆների պայմանները:

ԿՌԻ38 19-րդ պարագրաֆը կիրառելիս կազմակերպությունը կարող է լինել, օրինակ, ֆինանսական ակտիվի սկզբնավորողը, կամ կարող է լինել խումբ, որը ներառում է համախմբված հատուկ նշանակության կազմակերպություն, որը ձեռք է բերել ֆինանսական ակտիվը և դրանական միջոցների հոսքերը փոխանցում է չկապակցված երրորդ կողմ հանդիսացող ներդրողների:

Սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերի ու հատույցների փոխանցման գնահատումը (պարագրաֆ 20)

ԿՌԻ39 Կազմակերպության կողմից սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերի ու հատույցների փոխանցման օրինակներ են՝

- (ա) ֆինանսական ակտիվի՝ առանց վերապահումների վաճառքը.
- (բ) ֆինանսական ակտիվի վաճառքը՝ հետգնման ամսաթվի իրական արժեքով այն հետգնելու իրավունքի տրամադրմամբ.
- (գ) ֆինանսական ակտիվի վաճառքը՝ վաճառքի կամ գնման օպցիոնի տրամադրմամբ, որի իրագործումը մեծապես անշահավետ է (այսինքն՝ այնպիսի օպցիոն է, որի իրագործումն այնքան անշահավետ է, որ գրեթե անհավանական է, որ այն դառնա շահավետ մինչև ժամկետի լրանալը):

ԿՌԻ40 Կազմակերպության կողմից սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերի ու հատույցների պահպանման օրինակներ են՝

- (ա) վաճառքի և հետգնման գործարքը, որտեղ հետգնման գինը ֆիքսված գին է կամ հավասար է վաճառքի գնին՝ գումարած փոխատուի հատույցը.
- (բ) արժեթղթերի փոխառության համաձայնագիրը.
- (գ) ֆինանսական ակտիվի վաճառքը՝ ընդհանուր հատույցների սվոպով, որը շուկայական ռիսկին ենթարկվածությունը հետ է փոխանցում կազմակերպությանը.
- (դ) ֆինանսական ակտիվի վաճառքը՝ վաճառքի կամ գնման օպցիոնի տրամադրմամբ, որի իրագործումը մեծապես շահավետ է (այսինքն՝ այնպիսի օպցիոն է, որի իրագործումն այնքան շահավետ է, որ մեծապես անհավանական է, որ այն դառնա անշահավետ մինչև ժամկետի լրանալը).
- (ե) կարճաժամկետ դեբիտորական պարտքերի վաճառքը, որի դեպքում կազմակերպությունը երաշխավորում է ստացողին փոխհատուցել պարտքային կորուստները, որոնք կարող են առաջանալ:

ԿՌԻ41 Եթե կազմակերպությունը որոշում է, որ փոխանցման արդյունքում այն փոխանցել է փոխանցված ակտիվի սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, այն նորից չի ձանաչում փոխանցված ակտիվն ապագա ժամանակաշրջանում, եթե միայն նորից ձեռք չի բերում փոխանցված ակտիվը նոր գործարքում:

Վերահսկողության փոխանցման գնահատումը

ԿՌԻ42 Կազմակերպությունը չի պահպանել փոխանցված ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը, եթե ստացողը գործնականում հնարավորություն ունի վաճառելու փոխանցված ակտիվը: Կազմակերպությունը պահպանել է փոխանցված ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը, եթե ստացողը գործնականում հնարավորություն չունի վաճառելու փոխանցված ակտիվը: Ստացող կողմը գործնականում հնարավորություն ունի վաճառելու փոխանցված ակտիվը, եթե այն շրջանառվում է գործող շուկայում, քանի որ ստացողը կարող է հետգնել փոխանցված ակտիվը շուկայից, եթե այն պետք է ակտիվը վերադարձնի կազմակերպությանը: Օրինակ՝ ստացողը կարող է գործնականում հնարավորություն ունենալ վաճառելու փոխանցված ակտիվը, եթե փոխանցված ակտիվը կապված է օպցիոնի հետ, որը կազմակերպությանն այն հետգնելու իրավունք է տալիս,

բայց ստացողը կարող է փոխանցված ակտիվը հեշտությամբ ձեռք բերել շուկայից, եթե օպցիոնն իրագործվի: Ստացող կողմը գործնականում հնարավորություն չունի վաճառելու փոխանցված ակտիվը, եթե կազմակերպությունը ունի այդպիսի օպցիոն, իսկ ստացողը չի կարող հեշտությամբ ձեռք բերել փոխանցված ակտիվը շուկայից, եթե կազմակերպությունն իրագործի իր օպցիոնը:

ԿՈՒ43 Ստացող կողմը գործնականում հնարավորություն ունի վաճառելու փոխանցված ակտիվը, միայն եթե կարող է փոխանցված ակտիվն ամբողջությամբ վաճառել երրորդ չկապակցված կողմին, և կարող է դա անել միակողմանի և առանց փոխանցման վրա լրացուցիչ սահմանափակումներ դնելու: Կարևոր հարցն այն է, թե գործնականում ինչ կարող է անել ստացողը, և ոչ թե այն, թե ստացողն ինչ պայմանագրային իրավունքներ ունի՝ կապված այն բանի հետ, թե նա ինչ կարող է անել փոխանցված ակտիվի հետ, կամ թե ինչ պայմանագրային սահմանափակումներ գոյություն ունեն: Մասնավորապես՝

- (ա) փոխանցված ակտիվն օտարելու պայմանագրային իրավունքն ունի փոքր գործնական նշանակություն, եթե փոխանցված ակտիվի համար շուկա չկա:
- (բ) փոխանցված ակտիվն օտարելու հնարավորությունն ունի փոքր գործնական նշանակություն, եթե այն չի կարող ազատորեն իրագործվել: Այդ պատճառով՝
 - (i) փոխանցված ակտիվն օտարելու՝ ստացողի հնարավորությունը պետք է անկախ լինի այլ կողմերի գործողություններից (այսինքն՝ դա պետք է լինի միակողմանի կարողություն):
 - (ii) ստացողը պետք է հնարավորություն ունենա օտարելու փոխանցված ակտիվը՝ առանց փոխանցման վրա սահմանափակող պայմաններ կամ «կապեր» դնելու կարիք ունենալու (օրինակ՝ պայմաններ, թե ինչպես է մարվում փոխառության գծով ակտիվը, կամ օպցիոն, որը ստացողին ակտիվը հետզնելու իրավունք է տալիս):

ԿՈՒ44 Այն, որ քիչ հավանական է, որ ստացողը կվաճառի փոխանցված ակտիվը, ինքնին չի նշանակում, որ փոխանցողը պահպանել է փոխանցված ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը: Սակայն, եթե վաճառքի օպցիոնը կամ երաշխիքը հետ են պահում ստացողին փոխանցված ակտիվը վաճառելուց, ապա փոխանցողը պահպանել է փոխանցված ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը: Օրինակ՝ եթե վաճառքի օպցիոնը կամ երաշխիքը բավական արժեքավոր են, ապա դա ստացողին հետ է պահում փոխանցված ակտիվը վաճառելուց, բանի որ ստացողը գործնականում չէր վաճառի փոխանցված ակտիվը երրորդ կողմին՝ առանց նմանատիպ օպցիոն կամ այլ սահմանափակող պայմաններ առաջադրելու: Փոխարենը՝ ստացողը կպահեր փոխանցված ակտիվը երաշխիքի կամ վաճառքի օպցիոնի դիմաց վճարումներ ստանալու նպատակով: Նման հանգամանքներում փոխանցողը պահպանել է փոխանցված ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը:

Փոխանցումներ, որոնք որակվում են որպես ապաճանաչման ենթակա

ԿՈՒ45 Կազմակերպությունը կարող է պահպանել փոխանցված ակտիվի տոկոսային վճարումների մի մասը ստանալու իրավունքը՝ որպես այդ ակտիվների սպասարկման փոխհատուցում: Տոկոսային վճարումների այն մասը, որից կազմակերպությունը կիրառարվեր սպասարկման պայմանագիրը դադարեցնելիս կամ փոխանցելիս, բաշխվում է սպասարկման ակտիվի կամ սպասարկման պարտավորության վրա: Տոկոսային վճարումների այն մասը, որից կազմակերպությունը չէր զրկվի, ստացվելիք մաքուր տոկոսային սթրիպ է: Օրինակ՝ եթե սպասարկման պայմանագիրը դադարեցնելիս կամ փոխանցելիս կազմակերպությունը չէր զրկվի որևէ տոկոսավճարից, ապա ամբողջ տոկոսային սթրիպը ստացվելիք մաքուր տոկոսային սթրիպ է: 27-րդ պարագրաֆի կիրառման նպատակով՝ սպասարկման ակտիվի և ստացվելիք մաքուր տոկոսային սթրիպի իրական արժեքներն օգտագործվում են՝ բաշխելու համար դեբիտորական պարտքի հաշվեկշռային արժեքն ակտիվի այն մասի, որն ապաճանաչվում է, և այն մասի միջև, որը շարունակվում է ճանաչվել: Եթե սպասարկման վճարը սահմանված չէ, կամ եթե չի ակնկալվում, որ ստացվելիք վճարը բավարար չափով կփոխհատուցի կազմակերպությանը սպասարկումն իրականացնելու համար, ապա սպասարկման պարտականության մասով ճանաչվում է պարտավորություն իրական արժեքով:

ԿՈՒԴ6 27-րդ պարագրաֆի կիրառման նպատակով՝ այն մասի, որն ապաճանաչվում է, և այն մասի, որը շարունակվում է ճանաչվել, իրական արժեքները գնահատելիս կազմակերպությունը, ի լրումն 28-րդ պարագրաֆի, կիրառում է նաև 48–49-րդ և ԿՈՒԴ69–ԿՈՒԴ82 պարագրաֆների՝ իրական արժեքի չափման պահանջները:

Փոխանցումներ, որոնք չեն որակվում որպես ապաճանաչման ենթակա

ԿՈՒԴ47 Հետևյալը 29-րդ պարագրաֆում ներկայացված սկզբունքի կիրառությունն է: Եթե կազմակերպության կողմից փոխանցված ակտիվի գծով՝ դրա գծով ձախողման կորուստների համար տրամադրված երաշխիքը խոչընդոտում է փոխանցված ակտիվի ապաճանաչումը, քանի որ կազմակերպությունը պահպանել է փոխանցված ակտիվի սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, փոխանցված ակտիվը շարունակում է ամբողջությամբ ճանաչվել, իսկ ստացված հատուցումը ճանաչվում է որպես պարտավորություն:

Շարունակվող ներգրավվածությունը փոխանցված ակտիվում

ԿՈՒԴ48 Ստորև ներկայացված են օրինակներ, թե ինչպես է կազմակերպությունը փոխանցված ակտիվը և դրա հետ կապված պարտավորությունը չափում ըստ 30-րդ պարագրաֆի:

Բոլոր ակտիվները

(ա) Եթե կազմակերպության կողմից փոխանցված ակտիվի գծով ձախողման կորուստների համար տրամադրված երաշխիքը խոչընդոտում է փոխանցված ակտիվի ապաճանաչումը շարունակվող ներգրավվածության չափով, փոխանցման ամսաթվի դրությամբ փոխանցված ակտիվը չափվում է ստորև նշվածներից նվազագույնով. (i) ակտիվի հաշվեկշռային արժեքից և (ii) ստացված հատուցման այն առավելագույն գումարից, որը կազմակերպությունից կարող է պահանջվել վերադարձնել («երաշխիքի գումար»): Համապատասխան պարտավորությունը սկզբնապես չափվում է երաշխիքի գումարով՝ գումարած երաշխիքի իրական արժեքը (որը սովորաբար երաշխիքի համար ստացված հատուցումն է): Հետագայում երաշխիքի սկզբնական իրական արժեքը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում ժամանակային համամասնության հիմունքով (տես ՀՀՄՍ 18), իսկ ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը նվազեցվում է ցանկացած արժեզրկման կորստի չափով

Ամորտիզացված արժեքով չափվող ակտիվները

(բ) Եթե կազմակերպության կողմից տրված վաճառքի օպցիոնային պարտականությունը կամ տիրապետվող գնման օպցիոնային իրավունքը խոչընդոտում է փոխանցված ակտիվի ապաճանաչումը, և կազմակերպությունը փոխանցված ակտիվը չափում է ամորտիզացված արժեքով, ապա համապատասխան պարտավորությունը չափվում է իր սկզբնական արժեքով (այսինքն՝ ստացված հատուցման գումարով)՝ ճշգրտված այդ սկզբնական արժեքի և օպցիոնի գործողության ժամկետի ավարտի ամսաթվի դրությամբ փոխանցված ակտիվի ամորտիզացված արժեքի միջև տարբերության ամորտիզացիայի չափով: Օրինակ՝ ենթադրենք, որ փոխանցման ամսաթվի դրությամբ ակտիվի ամորտիզացված արժեքը և հաշվեկշռային արժեքը 98 ԱՄ է, իսկ ստացված հատուցումը՝ 95 ԱՄ: Օպցիոնի իրագործման ամսաթվի դրությամբ ակտիվի ամորտիզացված արժեքը կլինի 100 ԱՄ: Համապատասխան պարտավորության սկզբնական հաշվեկշռային արժեքը 95 ԱՄ է, իսկ 95 ԱՄ-ի ու 100 ԱՄ-ի միջև տարբերությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Եթե օպցիոնը իրագործվում է, ապա համապատասխան պարտավորության հաշվեկշռային արժեքի և իրագործման գնի միջև ցանկացած տարբերություն ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Իրական արժեքով չափվող ակտիվներ

(գ) Եթե կազմակերպության կողմից պահպանված գնման օպցիոնային իրավունքը խոչընդոտում է փոխանցված ակտիվի ապաճանաչումը, և կազմակերպությունը փոխանցված ակտիվը չափում է իրական արժեքով, ապա ակտիվը շարունակվում է չափվել իրական արժեքով: Համապատասխան պարտավորությունը չափվում է՝ (i)

օպցիոնի իրագործման գնով հանած օպցիոնի ժամանակային արժեքը, եթե օպցիոնի իրագործումը շահավետ է, կամ եթե դրա իրագործման գինը հավասար է հիմքում ընկած ակտիվների շուկայական գնին, կամ (ii) փոխանցված ակտիվի իրական արժեքով հանած օպցիոնի ժամանակային արժեքը, եթե օպցիոնի իրագործումը անշահավետ է: Համապատասխան պարտավորության չափման ճշգրտումն ապահովում է, որպեսզի ակտիվի և համապատասխան պարտավորության հաշվեկշռային գուտ արժեքը հավասար լինի գնման օպցիոնային իրավունքի իրական արժեքին: Օրինակ՝ եթե հիմքում ընկած ակտիվի իրական արժեքը 80 ԱՄ է, օպցիոնի իրագործման գինը՝ 95 ԱՄ և օպցիոնի ժամանակային արժեքը՝ 5 ԱՄ, ապա համապատասխան պարտավորության հաշվեկշռային արժեքը 75 ԱՄ է (80 ԱՄ – 5 ԱՄ), իսկ փոխանցված ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը՝ 80 ԱՄ (այսինքն՝ դրա իրական արժեքը):

(դ) Եթե կազմակերպության կողմից տրված վաճառքի օպցիոնը խոչընդոտում է փոխանցված ակտիվի ապաճանաչումը, և կազմակերպությունը փոխանցված ակտիվը չափում է իրական արժեքով, ապա համապատասխան պարտավորությունը չափվում է օպցիոնի իրագործման գնով՝ զումարած օպցիոնի ժամանակային արժեքը: Ակտիվի չափումը իրական արժեքով սահմանափակվում է իրական արժեքից և օպցիոնի իրագործման գնից նվազագույնով, քանի որ կազմակերպությունը իրավունք չունի փոխանցված ակտիվի իրական արժեքի այնպիսի աճի նկատմամբ, որը կգերազանցի օպցիոնի իրագործման գինը: Սա ապահովում է, որ ակտիվի և համապատասխան պարտավորության հաշվեկշռային գուտ արժեքը հավասար լինի վաճառքի օպցիոնային պարտականության իրական արժեքին: Օրինակ՝ եթե ակտիվի իրական արժեքը 120 ԱՄ է, օպցիոնի իրագործման գինը՝ 100 ԱՄ և օպցիոնի ժամանակային արժեքը՝ 5 ԱՄ, ապա համապատասխան պարտավորության հաշվեկշռային արժեքը կլինի 105 ԱՄ (100 ԱՄ + 5 ԱՄ), իսկ ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը՝ 100 ԱՄ (տվյալ դեպքում՝ օպցիոնի իրագործման գինը):

(ե) Եթե ձեռք բերված գնման օպցիոնի և տրված վաճառքի օպցիոնի միջոցով ձևավորված «քոլարը» խոչընդոտում է փոխանցված ակտիվի ապաճանաչումը, և կազմակերպությունը փոխանցված ակտիվը չափում է իրական արժեքով, ապա ակտիվը շարունակվում է չափվել իրական արժեքով: Համապատասխան պարտավորությունը չափվում է՝ (i) գնման օպցիոնի իրագործման գնի և վաճառքի օպցիոնի իրական արժեքի զումարով՝ հանած գնման օպցիոնի ժամանակային արժեքը, եթե գնման օպցիոնի իրագործումը շահավետ է, կամ եթե դրա իրագործման գինը հավասար է հիմքում ընկած ակտիվների շուկայական գնին, կամ (ii) ակտիվի իրական արժեքի և վաճառքի օպցիոնի իրական արժեքի զումարով՝ հանած գնման օպցիոնի ժամանակային արժեքը, եթե գնման օպցիոնի իրագործումը շահավետ չէ: Համապատասխան պարտավորության ճշգրտումն ապահովում է, որ ակտիվի և համապատասխան պարտավորության հաշվեկշռային գուտ արժեքը հավասար լինի կազմակերպության կողմից տիրապետվող և տրված օպցիոնների իրական արժեքին: Օրինակ՝ ենթադրենք կազմակերպությունը փոխանցում է ֆինանսական ակտիվ, որը չափվում է իրական արժեքով՝ միաժամանակ ձեռք բերելով գնման օպցիոն 120 ԱՄ իրագործման գնով և տրամադրելով վաճառքի օպցիոն 80 ԱՄ իրագործման գնով: Ենթադրենք նաև, որ փոխանցման ամսաթվի դրությամբ ակտիվի իրական արժեքը 100 ԱՄ է: Վաճառքի և գնման օպցիոնների ժամանակային արժեքները համապատասխանաբար 1 ԱՄ և 5 ԱՄ են: Այս դեպքում կազմակերպությունը ճանաչում է ակտիվ 100 ԱՄ-ով (ակտիվի իրական արժեք) և պարտավորություն 96 ԱՄ-ով [(100 ԱՄ + 1 ԱՄ) – 5 ԱՄ]: Սա հանգեցնում է 4 ԱՄ արժեքով գուտ ակտիվի, ինչը կազմակերպության կողմից տիրապետվող և տրամադրված օպցիոնների իրական արժեքն է:

Բոլոր փոխանցումները

ԿՈՒԴ9 Այնքանով, որքանով ֆինանսական ակտիվի փոխանցումը չի որակվում որպես ապաճանաչման ենթակա, փոխանցման հետ կապված փոխանցողի պայմանագրային իրավունքները կամ պարտականությունները չեն հաշվառվում առանձին՝ որպես ածանցյալ գործիքներ, եթե ածանցյալ գործիքի և փոխանցված ակտիվի կամ փոխանցումից առաջացած պարտավորության ճանաչումը կհանգեցնի նույն իրավունքների և պարտականությունների կրկնակի ճանաչման: Օրինակ՝ փոխանցողի կողմից

պահպանված գնման օպցիոնը կարող է խոչընդոտել ֆինանսական ակտիվի փոխանցման հաշվառումը որպես վաճառք: Այդ դեպքում գնման օպցիոնը չի ձանաչվում առանձին որպես ածանցյալ գործիք հանդիսացող ակտիվ:

ԿՈՒ50 Այնքանով, որքանով ֆինանսական ակտիվի փոխանցումը չի որակվում որպես ապաճանաչման ենթակա, ստացողը չի ձանաչում փոխանցված ակտիվը որպես իր ակտիվ: Ստացողը ապաճանաչում է դրամական միջոցները կամ այլ վճարված հատուցումը և ձանաչում է ստացվելիք գումար փոխանցողից: Եթե փոխանցողն ունի և՛ իրավունք, և՛ պարտականություն՝ ֆիքսված գումարով հետ ստանալու ամբողջ փոխանցված ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը (օրինակ՝ համաձայն հետգնման պայմանագրի), ստացողը կարող է հաշվառել իր ստացվելիք գումարը որպես փոխառություն կամ դեբիտորական պարտք:

Օրինակներ

ԿՈՒ51 Հետևյալ օրինակները ցուցադրում են սույն ստանդարտի ապաճանաչման սկզբունքների կիրառությունը:

- (ա) *Հետգնման պայմանագրեր և արժեթղթերի փոխատվություն:* Եթե ֆինանսական ակտիվը վաճառվում է՝ համաձայնությամբ, որ այն հետ կգնվի ֆիքսված գնով կամ վաճառքի գնով՝ գումարած փոխատուի հատույցը, կամ եթե այն հանձնվում է փոխատվության՝ այն փոխանցողին վերադարձնելու համաձայնությամբ, ապա այն չի ապաճանաչվում, քանի որ փոխանցողը պահպանում է սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները: Եթե ստացողն իրավունք է ստանում վաճառելու կամ գրավադրելու ակտիվը, ապա փոխանցողը իր ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվության մեջ վերադասակարգում է ակտիվը, օրինակ՝ որպես փոխառության գծով ակտիվ կամ հետգնման գծով դեբիտորական պարտք:
- (բ) *Հետգնման պայմանագրեր և արժեթղթերի փոխատվություն՝ ակտիվներ, որոնք, ըստ էության, նույնն են:* Եթե ֆինանսական ակտիվը վաճառվում է՝ համաձայնությամբ, որ նույն կամ, ըստ էության, նույն ակտիվը հետ կգնվի ֆիքսված գնով կամ վաճառքի գնով՝ գումարած փոխատուի հատույցը, կամ եթե ֆինանսական ակտիվը վերցվում կամ հանձնվում է փոխատվության նույն կամ, ըստ էության, նույն ակտիվը փոխանցողին վերադարձնելու համաձայնությամբ, ապա այն չի ապաճանաչվում, քանի որ փոխանցողը պահպանում է սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները:
- (գ) *Հետգնման պայմանագրեր և արժեթղթերի փոխատվություն՝ փոխարինման իրավունք:* Եթե ֆիքսված հետգնման գնով կամ վաճառքի գին՝ գումարած փոխատուի հատույցին հավասար գնով հետգնման պայմանագիրը, կամ նմանատիպ արժեթղթերի փոխատվության գործարքը, ստացողին իրավունք են տալիս փոխարինելու փոխանցված ակտիվները նմանատիպ և հետգնման ամսաթվի դրությամբ հավասար իրական արժեքով ակտիվներով, հետգնման կամ արժեթղթերի փոխատվության գործարքով վաճառված կամ փոխատվությամբ տրված ակտիվը չի ապաճանաչվում, քանի որ փոխանցողը պահպանում է սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները:
- (դ) *Իրական արժեքով հետգնման առաջին ընտրության իրավունք:* Եթե կազմակերպությունը վաճառում է ֆինանսական ակտիվ և ստանում է միայն իրական արժեքով հետգնման առաջին ընտրության իրավունք՝ ստացողի կողմից հետագայում դրա վաճառքի դեպքում, ապա կազմակերպությունը ապաճանաչում է ակտիվը, քանի որ այն փոխանցել է սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները:
- (ե) *«Լվացման վաճառքի» գործարք:* Ֆինանսական ակտիվի հետգնումը վաճառքից կարճ ժամանակ անց երբեմն կոչվում է «լվացման վաճառք»: Այսպիսի հետգնումը չի բացառում ապաճանաչումը, եթե սկզբնական գործարքը բավարարում էր ապաճանաչման պահանջները: Սակայն, եթե ֆինանսական ակտիվի վաճառքի պայմանագիրը կնքվել է նույն ակտիվը ֆիքսված գնով կամ վաճառքի գին՝ գումարած փոխատուի հատույցին հավասար գումարով հետգնման պայմանագրի հետ միաժամանակ, ապա ակտիվը չի ապաճանաչվում:

- (գ) *Վաճառքի կամ գնման օպցիոններ, որոնց իրագործումը մեծապես շահավետ է:* Եթե փոխանցված ֆինանսական ակտիվը կարող է հետզման (հետկանչվել) փոխանցողի կողմից, և գնման օպցիոնի իրագործումը մեծապես շահավետ է, փոխանցումը չի որակվում որպես ապաճանաչման ենթակա, քանի որ փոխանցողը պահպանել է սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները: Նմանապես, եթե ֆինանսական ակտիվը կարող է հետ վաճառվել ստացողի կողմից, և վաճառքի օպցիոնի իրագործումը մեծապես շահավետ է, փոխանցումը չի որակվում որպես ապաճանաչման ենթակա, քանի որ փոխանցողը պահպանել է սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները:
- (ե) *Վաճառքի կամ գնման օպցիոններ, որոնց իրագործումը մեծապես անշահավետ է:* Ֆինանսական ակտիվը, որի փոխանցումը միայն զուգորդվում է ստացողի կողմից պահվող այնպիսի վաճառքի օպցիոնով, որի իրագործումը մեծապես անշահավետ է, կամ փոխանցողի կողմից պահվող այնպիսի գնման օպցիոնով, որի իրագործումը մեծապես անշահավետ է, ապաճանաչվում է: Դրա պատճառն այն է, որ փոխանցողը փոխանցել է սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները:
- (ը) *Հեշտությամբ ձեռք բերվող ակտիվներ, որոնք ենթակա են գնման օպցիոնի, որի իրագործումը ոչ մեծապես շահավետ է, ոչ էլ մեծապես անշահավետ:* Եթե կազմակերպությունն ունի որևէ ակտիվի գնման օպցիոն, որը հեշտությամբ ձեռք բերվող է շուկայում, և օպցիոնի իրագործումը ոչ մեծապես շահավետ է, ոչ էլ մեծապես անշահավետ, ապա ակտիվը ապաճանաչվում է: Դրա պատճառն այն է, որ կազմակերպությունը՝ (i) ոչ պահպանել, ոչ էլ փոխանցել է սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, և (ii) չի պահպանել վերահսկողությունը: Սակայն, եթե ակտիվը հեշտությամբ ձեռք բերվող չէ շուկայում, ապաճանաչումը բացառվում է այն գումարի չափով, որը ենթակա է գնման օպցիոնի, քանի որ կազմակերպությունը պահպանել է վերահսկողությունը ակտիվի նկատմամբ:
- (թ) *Հեշտությամբ ձեռք չբերվող ակտիվ, որը ենթակա է կազմակերպության կողմից տրված վաճառքի օպցիոնի, որի իրագործումը ոչ մեծապես շահավետ է, ոչ էլ մեծապես անշահավետ:* Եթե կազմակերպությունը փոխանցում է ֆինանսական ակտիվ, որը հեշտությամբ ձեռք բերվող չէ շուկայում, և տրամադրում է վաճառքի օպցիոն, որի իրագործումը մեծապես անշահավետ չէ, կազմակերպությունը ոչ պահպանել է, ոչ էլ փոխանցել սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները տրված վաճառքի օպցիոնի պատճառով: Կազմակերպությունը պահպանում է ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը, եթե վաճառքի օպցիոնը բավարար արժեքավոր է, որպեսզի կանխի ստացողի կողմից ակտիվի վաճառքը, որի դեպքում ակտիվը շարունակվում է ճանաչվել փոխանցողի շարունակվող ներգրավվածության չափով (տես ԿՈՒ44 պարագրաֆը): Կազմակերպությունը փոխանցում է ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը, եթե վաճառքի օպցիոնը բավարար արժեքավոր չէ, որպեսզի կանխի ստացողի կողմից ակտիվի վաճառքը, որի դեպքում ակտիվն ապաճանաչվում է:
- (ժ) *Ակտիվներ, որոնք իրական արժեքով վաճառքի կամ գնման օպցիոնի, կամ հետզման ֆորվարդային պայմանագրի առարկա են:* Ֆինանսական ակտիվի փոխանցումը, որը առարկա է միայն վաճառքի կամ գնման օպցիոնի կամ հետզման ֆորվարդային պայմանագրի, որի իրագործման կամ հետզման գինը հավասար է հետզման ժամանակ ֆինանսական ակտիվի իրական արժեքին, հանգեցնում է ապաճանաչման, քանի որ փոխանցվել են սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները:
- (ժա) *Դրամական միջոցներով մարվող վաճառքի կամ գնման օպցիոններ:* Կազմակերպությունը գնահատում է ֆինանսական ակտիվի փոխանցումը, որը առարկա է վաճառքի կամ գնման օպցիոնի կամ հետզման ֆորվարդային պայմանագրի, որը մարվելու է զուտ հիմունքով դրամական միջոցներով, որպեսզի որոշի, արդյոք այն պահպանել, թե փոխանցել է սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները: Եթե կազմակերպությունը չի պահպանել փոխանցված ակտիվի սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, այն որոշում է, թե արդյոք պահպանել է վերահսկողությունը փոխանցված ակտիվի նկատմամբ: Այն, որ վաճառքի

կամ գնման օպցիոնը կամ հետգնման ֆորվարդային պայմանագիրը մարվելու է զուտ հիմունքով՝ դրամական միջոցներով, ինքնաբերաբար չի նշանակում, որ կազմակերպությունը փոխանցել է վերահսկողությունը (տես ԿՈՒ44 և վերը ներկայացված (է), (ը) և (թ) պարագրաֆները):

- (ժբ) *Հաշիվների դուրսբերման պայման:* Հաշիվների դուրսբերման պայմանը հետգնման (հետկանչի) անվերապահ օպցիոն է, որը կազմակերպությանը իրավունք է տալիս հետ պահանջելու փոխանցված ակտիվները՝ որոշակի սահմանափակումներով: Եթե այսպիսի օպցիոնը հանգեցնում է այն բանին, որ կազմակերպությունը ոչ պահպանել, ոչ էլ փոխանցել է սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, ապա այն բացառում է ապաճանաչումը միայն այն գումարի չափով, որը ենթակա է հետգնման (ենթադրելով, որ ստացողը չի կարող վաճառել այդ ակտիվները): Օրինակ՝ եթե փոխառության գծով ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը և դրանց փոխանցումից ստացված գումարը 100000 ԱՄ է, և յուրաքանչյուր առանձին փոխառություն կարող է հետգնվել, բայց փոխառությունների ընդհանուր գումարը, որ կարող է հետգնվել, չի կարող գերազանցել 10000 ԱՄ, ապա 90000 ԱՄ գումարով փոխառությունները կորակվեն որպես ապաճանաչման ենթակա:
- (ժգ) *«Մաքրման» գնման օպցիոններ:* Կազմակերպությունը, որը կարող է լինել փոխանցողը, և որը սպասարկում է փոխանցված ակտիվները, կարող է «մաքրման» գնման օպցիոն ունենալ փոխանցված ակտիվների մնացորդի գնման համար, երբ ակտիվների առկա գումարը նվազում է մինչև որոշակի մակարդակը, որի դեպքում այդ ակտիվների սպասարկման ծախսումները դառնում են անձեռնտու՝ սպասարկման գծով հատուցումների համեմատությամբ: Եթե այսպիսի «մաքրման» գնման օպցիոնը հանգեցնում է այն բանին, որ կազմակերպությունը ոչ պահպանում, ոչ էլ փոխանցում է սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, իսկ ստացողը չի կարող վաճառել ակտիվները, ապա այն բացառում է ապաճանաչումը ակտիվների միայն այն գումարի չափով, որը գնման օպցիոնի առարկա է:
- (ժդ) *Ստորադաս պահպանված մասնակցություններ և պարտքային երաշխիքներ:* Կազմակերպությունը ստացողին կարող է ապահովել պարտքային դիրքի ամրացում՝ ստորադասելով փոխանցված ակտիվում իր պահպանած մասնակցությունը մասամբ կամ ամբողջությամբ: Որպես այլընտրանք՝ կազմակերպությունը ստացողին կարող է ապահովել պարտքային դիրքի ամրացում պարտքային երաշխիքի ձևով, որը կարող է լինել անսահմանափակ կամ որոշակի գումարով սահմանափակված: Եթե կազմակերպությունը պահպանում է փոխանցված ակտիվի սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, ակտիվը շարունակվում է ճանաչվել ամբողջությամբ: Եթե կազմակերպությունը պահպանում է որոշ, բայց սեփականության հետ կապված, ըստ էության, ոչ բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, սակայն պահպանում է վերահսկողությունը, ապա ապաճանաչումը բացառվում է դրամական միջոցների կամ այլ ակտիվների այն գումարի չափով, որը կազմակերպությունից կարող է պահանջվել վճարել:
- (ժե) *Ամբողջ հատույցի սվոպեր:* Կազմակերպությունը կարող է վաճառել ֆինանսական ակտիվ և ստացողի հետ կնքել ամբողջ հատույցների սվոպ, որով հիմքում ընկած ակտիվից տոկոսային վճարումների գծով ամբողջ դրամական միջոցների հոսքերը փոխանցվում են կազմակերպությանը ֆիքսված վճարի կամ փոփոխուն դրույքով վճարի դիմաց, և հիմքում ընկած ակտիվի իրական արժեքի ցանկացած աճ կամ նվազում կլանվում է կազմակերպության կողմից: Նման դեպքում ամբողջ ակտիվի ապաճանաչումն արգելված է:
- (ժզ) *Տոկոսադրույքի սվոպեր:* Կազմակերպությունը կարող է ստացողին փոխանցել ֆիքսված տոկոսադրույքով ֆինանսական ակտիվ և ստացողի հետ մտնել տոկոսադրույքի սվոպի մեջ՝ ստանալու համար ֆիքսված տոկոսադրույք և վճարելու փոփոխուն տոկոսադրույք՝ հիմնված անվանական գումարի վրա, որը հավասար է փոխանցված ֆինանսական ակտիվի հիմնական գումարին: Տոկոսադրույքի սվոպը չի բացառում փոխանցված ակտիվի ապաճանաչումը՝ պայմանով, որ սվոպի գծով վճարումները պայմանավորված չեն փոխանցված ակտիվի գծով կատարվող վճարումներով:

(ԺԷ) *Ամորտիզացվող տոկոսադրույքի սվոպ:* Կազմակերպությունը կարող է ստացողին փոխանցել ֆիքսված տոկոսադրույքով ֆինանսական ակտիվ, որը մարվում է ժամանակի ընթացքում, և ստացողի հետ մտնել ամորտիզացվող տոկոսադրույքի սվոպի մեջ՝ ստանալու համար ֆիքսված տոկոսադրույք և վճարելու փոփոխուն տոկոսադրույք՝ հիմնված որևէ անվանական գումարի վրա: Եթե սվոպի անվանական գումարը ամորտիզացվում է այնպես, որ ժամանակի յուրաքանչյուր պահի դրությամբ այն հավասար է փոխանցված ֆինանսական ակտիվի մնացորդային հիմնական գումարին, ապա սվոպը սովորաբար հանգեցնում է այն բանին, որ կազմակերպությունը պահպանում է վաղաժամկետ վճարման նշանակալի ռիսկ, որի դեպքում կազմակերպությունը կան շարունակում է ճանաչել ամբողջ փոխանցված ակտիվը, կան շարունակում է ճանաչել փոխանցված ակտիվը իր շարունակվող ներգրավվածության չափով: Եվ հակառակը՝ եթե սվոպի անվանական գումարի ամորտիզացիան կապված չէ փոխանցված ակտիվի մնացորդային հիմնական գումարի հետ, ապա այսպիսի սվոպը չի հանգեցնում այն բանին, որ կազմակերպությունը պահպանի ակտիվի վաղաժամկետ վճարման նշանակալի ռիսկը: Այդպիսով, այն չի բացառի փոխանցված ակտիվի ապաճանաչումը՝ պայմանով, որ սվոպի գծով վճարումները պայմանավորված չեն փոխանցված ակտիվի գծով կատարվող տոկոսային վճարումներով, և սվոպը չի հանգեցնում այն բանին, որ կազմակերպությունը պահպանի փոխանցված ակտիվի սեփականության հետ կապված այլ նշանակալի ռիսկեր ու հատույցներ:

ԿՈՒ52 Այս պարագրաֆը ցուցադրում է շարունակվող ներգրավվածության մոտեցման կիրառությունը, երբ կազմակերպությունը շարունակվող ներգրավվածություն ունի ֆինանսական ակտիվի միայն որևէ մասի մեջ:

Ենթադրենք, կազմակերպությունն ունի վաղաժամկետ վճարման հնարավորությամբ փոխառությունների պորտֆել, որի արժեկտրոնային և արդյունավետ տոկոսադրույքը 10 տոկոս է, և որի հիմնական գումարը և ամորտիզացված արժեքը 10000 ԱՄ է: Այն մտնում է գործարքի մեջ, որով 9115 ԱՄ գումարի վճարման դիմաց ստացողը իրավունք է ձեռքբերում հիմնական գումարի ցանկացած հավաքագրումներից ստանալու 9000 ԱՄ՝ գումարած դրա նկատմամբ հաշվարկված տոկոսավճարներ՝ 9,5 տոկոս տոկոսադրույքով: Կազմակերպությունը իրավունքներ է պահպանում հիմնական գումարի հավաքագրումներից 1000 ԱՄ-ի, գումարած դրա նկատմամբ 10 տոկոս տոկոսադրույքով հաշվարկված տոկոսավճարների, գումարած մնացած 9000 ԱՄ հիմնական գումարի նկատմամբ 0,5 տոկոս տոկոսադրույքով հաշվարկված լրացուցիչ սփրեդի նկատմամբ: Վաղաժամկետ վճարումներից հավաքագրումները բաշխվում են կազմակերպության և ստացողի միջև համամասնորեն 1:9 հարաբերակցությամբ, բայց ցանկացած չվճարում նվազեցվում է կազմակերպության 1000 ԱՄ մասնաբաժնից մինչև այդ մասնաբաժնի սպառվելը: Փոխառությունների իրական արժեքը գործարքի ամսաթվի դրությամբ 10100 ԱՄ է, իսկ 0,5 տոկոս լրացուցիչ սփրեդի գնահատված իրական արժեքը 40 ԱՄ է:

Կազմակերպությունը որոշում է, որ փոխանցել է սեփականության հետ կապված որոշ նշանակալի ռիսկեր ու հատույցներ (օրինակ՝ վաղաժամկետ վճարման նշանակալի ռիսկը), բայց նաև պահպանել է սեփականության հետ կապված որոշ նշանակալի ռիսկեր ու հատույցներ (իր ստորադաս պահպանված մասնակցության պատճառով), և պահպանել է վերահսկողությունը: Այն, հետևաբար, կիրառում է շարունակվող ներգրավվածության մոտեցումը:

Սույն ստանդարտի կիրառման նպատակով՝ կազմակերպությունը վերլուծում է գործարքը որպես՝ (ա) լիովին համամասնական 1000 ԱՄ մասնաբաժնի պահպանում, գումարած (բ) այդ պահպանված մասնակցության ստորադասում՝ ստացողի պարտքային վնասների մասով պարտքային դիրքի ամրացման նպատակով:

Կազմակերպությունը հաշվարկում է, որ ստացված 9115 ԱՄ վճարից 9090 ԱՄ-ն (90 տոկոս \times 10100 ԱՄ) ներկայացնում է լիովին համամասնական 90 տոկոս մասնաբաժնի համար հատուցումը: Ստացված հատուցման մնացած մասը (25 ԱՄ) ներկայացնում է ստացողի պարտքային վնասների մասով պարտքային դիրքի ամրացման նպատակով կազմակերպության կողմից պահպանած մասնաբաժնի ստորադասման համար ստացված հատուցումը: Բացի այդ, 0,5 տոկոս լրացուցիչ սփրեդը ներկայացնում է պարտքային դիրքի ամրացման համար ստացված հատուցում: Հետևաբար, պարտքային դիրքի ամրացման համար ստացված ամբողջ հատուցումը կազմում է 65 ԱՄ (25 ԱՄ + 40 ԱՄ):

Կազմակերպությունը հաշվարկում է դրամական միջոցների հոսքերի 90 տոկոս մասնաբաժնի վաճառքից օգուտը կամ վնասը: Ենթադրելով, որ փոխանցված 90 տոկոս մասի և պահպանված 10 տոկոս մասի առանձին իրական արժեքները առկա չեն փոխանցման ամսաթվի դրությամբ՝ կազմակերպությունը բաշխում է ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը 28-րդ պարագրաֆի համաձայն հետևյալ կերպ.

	<i>Չնահատված արժեք</i>	<i>իրական</i>	<i>Տոկոս</i>	<i>Բաշխված հաշվեկշռային արժեք</i>
Փոխանցված մաս	9090		90%	9000
Պահպանված մաս	1010		10%	1000
Ընդամենը	10100			10000

Կազմակերպությունը հաշվարկում է դրամական միջոցների հոսքերի 90 տոկոս մասնաբաժնի վաճառքից իր օգուտը կամ վնասը՝ ստացված հատուցումից հանելով փոխանցված մասի բաշխված հաշվեկշռային արժեքը, այսինքն՝ 90 ԱՄ (9090 ԱՄ – 9000 ԱՄ): Կազմակերպության կողմից պահպանված մասի հաշվեկշռային արժեքը 1000 ԱՄ է:

Բացի այդ, կազմակերպությունը ճանաչում է շարունակվող ներգրավվածությունը, որն առաջանում է պարտքային կորուստների մասով իր պահպանած մասնաբաժնի ստորադասումից: Հետևաբար, այն ճանաչում է 1000 ԱՄ գումարով ակտիվ (դրամական միջոցների հոսքերի առավելագույն գումարը, որն այն կարող է չստանալ ստորադասման հետևանքով) և համապատասխան պարտավորություն 1065 ԱՄ գումարով (որը դրամական միջոցների հոսքերի առավելագույն գումարն է, որ այն կարող է չստանալ ստորադասման հետևանքով, այսինքն՝ 1000 ԱՄ՝ գումարած ստորադասման իրական արժեքը՝ 65 ԱՄ):

Գործարքը հաշվառելու համար կազմակերպությունն օգտագործում է վերը նշված տեղեկությունները հետևյալ կերպ.

	<i>Ղեբետ</i>	<i>Կրեդիտ</i>
Սկզբնական ակտիվ	–	9000
Ստորադասումից կամ մնացորդային մասնակցությունից ակտիվի ճանաչում	1000	–
Լրացուցիչ սփրեդի տեսքով ստացված հատուցման գծով ակտիվ	40	–
Շահույթ կամ վնաս (փոխանցումից օգուտ)	–	90
Պարտավորություն	–	1065
Ստացված դրամական միջոցներ	9115	–
Ընդամենը	10155	10155

Գործարքից անմիջապես հետո ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը 2040 ԱՄ է՝ բաղկացած 1000 ԱՄ-ից, որը ներկայացնում է պահպանված մասի սկզբնական արժեքի բաշխումը, և 1040 ԱՄ-ից, որը ներկայացնում է կազմակերպության լրացուցիչ շարունակվող ներգրավվածությունը պարտքային կորուստների մասով իր պահպանած մասնակցության ստորադասումից (որը ներառում է 40 ԱՄ լրացուցիչ տոկոսային սփրեդը):

Հետագա ժամանակաշրջաններում կազմակերպությունը ճանաչում է պարտքային դիրքի ամրացման համար ստացված հատուցումը (65 ԱՄ) ժամանակային համամասնության հիմունքով, ճանաչված ակտիվի վրա հաշվեգրում է տոկոս՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը, և ճանաչում է ցանկացած պարտքային արժեզրկում՝ ճանաչված ակտիվների գծով: Որպես վերջինիս օրինակ՝ ենթադրենք, որ հաջորդ տարում հիմքում ընկած փոխառությունների գծով առկա է արժեզրկումից վնաս 300 ԱՄ գումարով: Կազմակերպությունը

նվազեցնում է իր ճանաչած ակտիվը 600 ԱՄ-ով (300 ԱՄ իր պահպանած մասնակցության մասով և 300 ԱՄ լրացուցիչ շարունակվող ներգրավվածության մասով, որն առաջանում է պարտքային կորուստների գծով իր պահպանած մասնակցության ստորադասումից) և նվազեցնում է իր ճանաչած պարտավորությունը 300 ԱՄ-ով: 300 ԱՄ գումարով զուտ արդյունքը պարտքային արժեզրկման ճանաչումն է շահույթում կամ վնասում:

Ֆինանսական ակտիվի կանոնավոր կերպով գնում կամ վաճառք (պարագրաֆ 38)

- ԿՈՒ53 Ֆինանսական ակտիվների կանոնավոր կերպով գնումը կամ վաճառքը ճանաչվում է՝ օգտագործելով կամ առևտրի ամսաթվով հաշվառումը, կամ վերջնահաշվարկի ամսաթվով հաշվառումը, ինչպես նկարագրված է ԿՈՒ55 և ԿՈՒ56 պարագրաֆներում: Կիրառվող մեթոդն օգտագործվում է հետևողականորեն այն ֆինանսական ակտիվների բոլոր գնումների և վաճառքների նկատմամբ, որոնք պատկանում են 9-րդ պարագրաֆով սահմանված միևնույն կատեգորիայի ֆինանսական ակտիվներին: Այս նպատակով՝ առևտրական նպատակներով պահվող ակտիվները առանձնացվում են որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով նախատեսված ակտիվներից՝ կազմելով առանձին կատեգորիա:
- ԿՈՒ54 Պայմանագիրը, որը պահանջում կամ թույլատրում է պայմանագրի իրական արժեքի փոփոխության մարում զուտ հիմունքով, կանոնավոր կերպով պայմանագիր չէ: Փոխարենը՝ այդպիսի պայմանագիրը հաշվառվում է որպես ածանցյալ գործիք առևտրի ամսաթվի և վերջնահաշվարկի ամսաթվի միջև ընկած ժամանակահատվածում:
- ԿՈՒ55 Առևտրի ամսաթվին այն ամսաթվին է, երբ կազմակերպությունը պարտավորվում է գնել կամ վաճառել ակտիվ: Առևտրի ամսաթվով հաշվառումը վերաբերում է՝ (ա) ստացման ենթակա ակտիվի և դրա դիմաց վճարման պարտավորության ճանաչմանը առևտրի ամսաթվի դրությամբ, և (բ) վաճառված ակտիվի ապաճանաչմանը, օտարումից ցանկացած օգուտի կամ վնասի ճանաչմանը և գնորդից ստացվելիք գումարի գծով դեբիտորական պարտքի ճանաչմանը առևտրի ամսաթվի դրությամբ: Սովորաբար, ակտիվի և համապատասխան պարտավորության գծով տոկոսավճարի հաշվեգրումը չի սկսվում մինչև վերջնահաշվարկի ամսաթվը, երբ փոխանցվում է սեփականության իրավունքը:
- ԿՈՒ56 Վերջնահաշվարկի ամսաթվին այն ամսաթվին է, երբ որևէ ակտիվ մատակարարվում է կազմակերպությանը կամ նրա կողմից: Վերջնահաշվարկի ամսաթվով հաշվառումը վերաբերում է՝ (ա) ակտիվի ճանաչմանը կազմակերպության կողմից դրա ստացման օրվա դրությամբ, և (բ) ակտիվի ապաճանաչմանը, օտարումից օգուտի կամ վնասի ճանաչմանը կազմակերպության կողմից դրա մատակարարման օրվա դրությամբ: Երբ կիրառվում է վերջնահաշվարկի ամսաթվով հաշվառումը, առևտրի ամսաթվի և վերջնահաշվարկի ամսաթվի միջև ընկած ժամանակահատվածի ընթացքում կազմակերպությունը հաշվառում է ստացման ենթակա ակտիվի իրական արժեքի ցանկացած փոփոխություն այնպես, ինչպես կհաշվառեր ձեռք բերված ակտիվը: Այլ կերպ ասած՝ արժեքի փոփոխությունը չի ճանաչվում սկզբնական արժեքով կամ ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ակտիվների դեպքում. այն ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում՝ որպես չափվող իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով դասակարգված ֆինանսական ակտիվների դեպքում. և ճանաչվում է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում որպես վաճառքի համար մատչելի դասակարգված ակտիվների դեպքում:

Ֆինանսական պարտավորության ապաճանաչում (39–42-րդ պարագրաֆներ)

- ԿՈՒ57 Ֆինանսական պարտավորությունը (կամ դրա մի մասը) մարվում է, երբ պարտապանը՝
 - (ա) մարում է պարտավորությունը (կամ դրա մի մասը)՝ վճարելով պարտատիրոջը՝ սովորաբար դրամական միջոցներով, այլ ֆինանսական ակտիվներով, ապրանքներով կամ ծառայություններով. կամ
 - (բ) իրավաբանորեն ազատվում է պարտավորության (կամ դրա մի մասի) գծով հիմնական պատասխանատվությունից՝ իրավական ընթացակարգով կամ պարտատիրոջ կողմից: (Եթե պարտապանը տրամադրել է երաշխիք, այս պայմանը, միևնույն է, կարող է բավարարվել:)

- ԿՈՒ58 Եթե պարտքային գործիքի թողարկողը հետ է գնում այդ գործիքը, պարտքը մարվում է, եթե նույնիսկ թողարկողն այդ գործիքի «մարկետ մեյքեր» է կամ մտադրված է վաճառել այն կարճ ժամանակամիջոցում:
- ԿՈՒ59 Երրորդ կողմին, ներառյալ որևէ տրաստի, վճարումը (որ երբեմն կոչվում է «ըստ էության չեղյալ ճանաչում») ինքնին պարտապանին չի ազատում իր սկզբնական պարտականությունից պարտատիրոջ նկատմամբ, եթե առկա չէ իրավական տեսանկյունից ազատում:
- ԿՈՒ60 Եթե պարտապանը վճարում է երրորդ կողմին՝ պարտականություն ստանձնելու համար, և տեղեկացնում է պարտատիրոջը, որ երրորդ կողմը ստանձնել է իր պարտքային պարտականությունը, ապա պարտապանը չի ապաճանաչում պարտքային պարտականությունը, քանի դեռ չի բավարարվել ԿՈՒ57(բ) պարագրաֆի պայմանը: Եթե պարտապանը վճարում է երրորդ կողմին՝ պարտականություն ստանձնելու համար, և պարտատիրոջից ստանում է իրավական ազատում, ապա պարտապանը մարել է պարտքը: Սակայն, եթե պարտապանը համաձայն է կատարել պարտքի գծով վճարումներ երրորդ կողմին կամ ուղղակիորեն իր սկզբնական պարտատիրոջը, ապա պարտապանը ճանաչում է նոր պարտքային պարտականություն երրորդ կողմի հանդեպ:
- ԿՈՒ61 Թեև իրավական, դատական կարգով կամ պարտատիրոջ կողմից ազատումը հանգեցնում է պարտավորության ապաճանաչման, կազմակերպությունը կարող է ճանաչել նոր պարտավորություն, եթե փոխանցված ֆինանսական ակտիվների համար բավարարված չեն 15–37-րդ պարագրաֆների ապաճանաչման չափանիշները: Եթե այդ չափանիշները բավարարված չեն, փոխանցված ակտիվները չեն ապաճանաչվում, և կազմակերպությունը ճանաչում է փոխանցված ակտիվների հետ կապված նոր պարտավորություն:
- ԿՈՒ62 40-րդ պարագրաֆի նպատակներով՝ պայմանները, ըստ էության, տարբեր են, եթե նոր պայմաններով դրամական միջոցների հոսքերի զեղչված ներկա արժեքը, ներառյալ վճարված վճարները գտված ստացված վճարներով և զեղչված սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով, նվազագույնը 10 տոկոսով տարբերվում է սկզբնական ֆինանսական պարտավորության մնացած դրամական միջոցների հոսքերի զեղչված ներկա արժեքից: Եթե պարտքային գործիքների փոխանակումը կամ պայմանների վերափոխումը հաշվառվում է որպես մարում, ապա ցանկացած կրած ծախսում կամ վճար ճանաչվում է որպես մարումից օգուտի կամ վնասի մաս: Եթե փոխանակումը կամ պայմանների վերափոխումը չի հաշվառվում որպես մարում, ապա ցանկացած կրած ծախսում կամ վճար ճշգրտում է պարտավորության հաշվեկշռային արժեքը և ամորտիզացվում վերափոխված պարտավորության մնացորդային ժամանակահատվածում:
- ԿՈՒ63 Որոշ դեպքերում պարտատերը պարտապանին ազատում է վճարումները կատարելու իր ներկա պարտականությունից, բայց պարտապանը ստանձնում է վճարելու երաշխիքային պարտականություն, եթե հիմնական պատասխանատվությունը ստանձնած կողմը չկատարի պայմանագրային պարտավորությունները: Այս դեպքում պարտապանը՝
- (ա) ճանաչում է նոր ֆինանսական պարտավորություն՝ հիմնված երաշխիքի գծով իր պարտականության իրական արժեքի վրա.
 - (բ) ճանաչում է օգուտ կամ վնաս՝ հիմնված հետևյալ գումարների տարբերության վրա՝ (i) վճարված որևէ գումարի և (ii) սկզբնական ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքի՝ հանած նոր ֆինանսական պարտավորության իրական արժեքը:

Չափում (43–70-րդ պարագրաֆներ)

Ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների սկզբնական չափում (պարագրաֆ 43)

- ԿՈՒ64 Ֆինանսական գործիքի իրական արժեքը սկզբնական ճանաչման պահին սովորաբար գործարքի գինն է (այսինքն՝ վճարված կամ ստացված հատուցման իրական արժեքը. տե՛ս նաև ԿՈՒ76 պարագրաֆը): Սակայն, եթե վճարված կամ ստացված հատուցման մի մասը ֆինանսական գործիքի դիմաց չէ, ապա ֆինանսական գործիքի իրական արժեքը գնահատվում է՝ օգտագործելով գնահատման տեխնիկա (տե՛ս ԿՈՒ74–ԿՈՒ79 պարագրաֆները): Օրինակ՝ երկարաժամկետ փոխառության կամ դեբիտորական պարտքի իրական արժեքը, որն անտոկոս է, կարելի է գնահատել որպես բոլոր ապագա դրամական միջոցների մուտքերի ներկա արժեք՝

գեղչված օգտագործելով համանման պարտքային վարկանիշով համանման գործիքների (համանման արժույթի, ժամկետի, տոկոսադրույքի տեսակի և այլ գործոնների տեսանկյունից) համար շուկայում գերակշռող տոկոսադրույքը (տոկոսադրույքները): Փոխառությամբ տրված ցանկացած լրացուցիչ գումար ծախս է կամ եկամտի նվազեցում, եթե միայն այն չի որակվում որպես որևէ այլ տիպի ակտիվ ճանաչվելու ենթակա:

ԿՈՒ65 Եթե կազմակերպությունը տրամադրում է փոխառություն, որը կրում է շուկայականից տարբեր տոկոսադրույք (օրինակ՝ 5 տոկոս, երբ համանման փոխառությունների շուկայական տոկոսադրույքը 8 տոկոս է), և որպես հատուցում ստանում է նախավճար, ապա կազմակերպությունը ճանաչում է փոխառությունը իրական արժեքով, այսինքն՝ ստացված վճարից զուտ: Կազմակերպությունը գեղչը վերագրում է շահույթին կամ վնասին՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

Չափումը (պարագրաֆներ 43–70)

Ֆինանսական ակտիվների հետագա չափումը (45-րդ և 46-րդ պարագրաֆներ)

ԿՈՒ66 Եթե ֆինանսական գործիքը, որը նախկինում ճանաչվել է որպես ֆինանսական ակտիվ, չափվում է իրական արժեքով, և դրա իրական արժեքը դառնում է գրոյից ցածր, ապա այն ֆինանսական պարտավորություն է, որը չափվում է 47-րդ պարագրաֆի համաձայն:

ԿՈՒ67 Հետևյալ օրինակը ցուցադրում է գործարքի հետ կապված ծախսումների հաշվառումը վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվի սկզբնական և հետագա չափման ժամանակ: Ակտիվը ծեռք է բերվել 100 ԱՄ-ով՝ գումարած ծեռքբերման միջնորդավճար՝ 2 ԱՄ: Ակտիվը սկզբնապես ճանաչվում է 102 ԱՄ-ով: Հաշվետու ժամանակաշրջանը ավարտվում է մեկ օր անց, երբ ակտիվի գնանշված շուկայական գինը 100 ԱՄ է: Եթե ակտիվը վաճառվեր, ապա կվճարվեր 3 ԱՄ միջնորդավճար: Այդ ամսաթվի դրությամբ ակտիվը չափվում է 100 ԱՄ-ով (առանց հաշվի առնելու վաճառքի հնարավոր միջնորդավճարը) և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում ճանաչվում է 2 ԱՄ վնաս: Եթե վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվն ունի ֆիքսված կամ որոշելի վճարումներ, ապա գործարքի հետ կապված ծախսումները ամորտիզացվում են շահույթի կամ վնասի միջոցով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Եթե վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվը չունի ֆիքսված կամ որոշելի վճարումներ, ապա գործարքի հետ կապված ծախսումները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում այն ժամանակ, երբ ակտիվը ապաճանաչվում է կամ արժեզրկվում:

ԿՈՒ68 Որպես փոխառություններ և դեբիտորական պարտքեր դասակարգված գործիքները չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ անկախ այն բանից, թե արդյոք կազմակերպությունը մտադրություն ունի դրանք պահելու մինչև մարման ժամկետը:

Իրական արժեքի չափման նկատառումները (48–49-րդ պարագրաֆներ)

ԿՈՒ69 Իրական արժեքի սահմանման հիմքում ընկած է այն ենթադրությունը, որ կազմակերպությունը գործում է անընդհատության սկզբունքով, և այն չունի լուծարվելու, գործունեության ծավալները էականորեն կրճատելու կամ անբարենպաստ պայմաններով գործարք կնքելու մտադրություն կամ անհրաժեշտություն: Հետևաբար, իրական արժեքը այն գումարը չէ, որը կազմակերպությունը կստանար կամ կվճարեր պարտադրված գործարքի, ստիպողական լուծարման կամ ձգնաժամային վաճառքի ժամանակ: Այնուամենայնիվ, իրական արժեքն արտացոլում է գործիքի պարտքային որակը:

ԿՈՒ70 Սույն ստանդարտը օգտագործում է «առքի գին» և «վաճառքի գին» տերմինները (երբեմն կիրառվում է «ընթացիկ վաճառքի գին») գնանշվող շուկայական գների ենթատեքստում, և «առքուվաճառքի սփրեդ» տերմինը՝ ներառելու համար միայն գործարքի հետ կապված ծախսումները: Իրական արժեքը ստանալու համար կատարվող այլ ճշգրտումները (օրինակ՝ կապված գործարքի կողմի պարտքային ռիսկի հետ) չեն ներառվում «առքուվաճառքի սփրեդ» տերմինում:

Գործող շուկա. գնանշված գինը

ԿՈԻ71 Ֆինանսական գործիքը համարվում է գործող շուկայում գնանշված, եթե գնանշված գները հեշտորեն և կանոնավոր կերպով հասանելի են արժեթղթերի բորսայից, դիլերից, բրոքերից, ճյուղային միավորումներից, գներ տրամադրող ծառայությունից կամ կարգավորող գործակալությունից, և այդ գները ներկայացնում են փաստացի և կանոնավոր կերպով շուկայում տեղի ունեցող «անկախ կողմերի միջև գործարքներ»։ Իրական արժեքը սահմանվում է որպես այն գինը, որը համաձայնեցվում է պատրաստական գնորդ ու պատրաստական վաճառող հանդիսացող «անկախ կողմերի միջև գործարքում»։ Գործող շուկայում շրջանառվող ֆինանսական գործիքի իրական արժեքը որոշելու նպատակն է հանգել այն գնին, որով հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ տեղի կունենար գործարք այդ գործիքի գծով (այսինքն՝ առանց վերափոխման կամ «վերափաթեթավորման») ամենաբարենպաստ գործող շուկայում, որին կազմակերպությունը անմիջական մուտք ունի։ Այնուամենայնիվ, կազմակերպությունը ճշգրտում է ամենաբարենպաստ շուկայի գինը՝ արտացոլելու համար այդ շուկայում շրջանառվող գործիքների և գնահատվող գործիքի միջև գործարքի կողմի պարտքային ռիսկի որևէ տարբերություններ։ Հրապարակվող գնանշումների առկայությունը գործող շուկայում հանդիսանում է իրական արժեքի լավագույն վկայությունը, և դրանց առկայության դեպքում դրանք օգտագործվում են ֆինանսական ակտիվը կամ ֆինանսական պարտավորությունը չափելու համար։

ԿՈԻ72 Պահվող ակտիվի կամ թողարկման ենթակա պարտավորության համար համապատասխան գնանշված շուկայական գինը սովորաբար ընթացիկ առքի գինն է, իսկ ձեռքբերման ենթակա ակտիվի կամ պահվող պարտավորության համար՝ վաճառքի գինն է։ Երբ կազմակերպությունը միմյանց չեզոքացնող շուկայական ռիսկերով ակտիվներ և պարտավորություններ ունի, այն կարող է միջին շուկայական գները օգտագործել որպես հիմք՝ չեզոքացնող ռիսկային դիրքերի իրական արժեքները որոշելու համար, և զուտ բաց դիրքի նկատմամբ կիրառել համապատասխանաբար առքի կամ վաճառքի գինը։ Եթե ընթացիկ առքի և վաճառքի գները մատչելի չեն, ապա որպես ընթացիկ իրական արժեքի վկայություն հանդես է գալիս ամենավերջին գործարքի գինը՝ այն պայմանով, որ գործարքի ամսաթվից հետո տնտեսական պայմանների նշանակալի փոփոխություններ տեղի չեն ունեցել։ Եթե գործարքի ամսաթվից հետո տնտեսական պայմանները փոփոխվել են (օրինակ՝ կորպորատիվ պարտատոմսի վերջին գնանշումից հետո փոփոխվել է ռիսկից գերծ տոկոսադրույքը), ապա իրական արժեքը արտացոլում է պայմանների փոփոխությունը՝ անդրադառնալով համանման ֆինանսական գործիքների, համապատասխանաբար, ընթացիկ գներին կամ տոկոսադրույքներին։ Նմանապես, եթե կազմակերպությունը կարող է ցուցադրել, որ վերջին գործարքի գինը իրական արժեք չէ (օրինակ՝ որովհետև այն արտացոլում է մի գումար, որը կազմակերպությունը կստանար կամ կվճարեր պարտադրված գործարքի, ստիպողական լուծարման կամ ձգնաժամային վաճառքի ժամանակ), ապա այդ գինը ճշգրտվում է։ Ֆինանսական գործիքների պորտֆելի իրական արժեքը գործիքի միավորների քանակի և դրա գնանշվող շուկայական գնի արտադրյալն է։ Եթե ֆինանսական գործիքի՝ որպես մեկ ամբողջության, գործող շուկայում հրապարակված գնանշում գոյություն չունի, սակայն գործող շուկա գոյություն ունի դրա բաղկացուցիչ մասերի համար, ապա իրական արժեքը որոշվում է բաղկացուցիչ մասերի համապատասխան շուկայական գների հիման վրա։

ԿՈԻ73 Եթե գործող շուկայում գնանշված է դրույքը (և ոչ թե գինը), կազմակերպությունը այդ շուկայական գնանշված դրույքը օգտագործում է որպես մուտքային տվյալ գնահատման տեխնիկայում իրական արժեքը որոշելու համար։ Եթե շուկայական գնանշված դրույքը չի ներառում պարտքային ռիսկը կամ այլ գործոններ, որոնք շուկայի մասնակիցները կներառեին գործիքը գնահատելիս, կազմակերպությունը ճշգրտումներ է կատարում այդ գործոնները հաշվի առնելու համար։

Գործող շուկայի բացակայություն. գնահատման տեխնիկա

ԿՈԻ74 Եթե ֆինանսական գործիքի շուկան գործող շուկա չէ, ապա կազմակերպությունը որոշում է իրական արժեքը՝ օգտագործելով գնահատման տեխնիկա։ Գնահատման տեխնիկաները ներառում են շուկայում վերջերս կատարված իրազեկ, պատրաստական «անկախ կողմերի միջև

գործարքների» օգտագործումը, դրանց առկայության դեպքում, մեկ այլ էականորեն չտարբերվող գործիքի ընթացիկ իրական արժեքին հղումը, գեղջված դրամական միջոցների հոսքերի վերլուծությունը և օպցիոնների գնահատման մոդելները: Եթե գոյություն ունի գնահատման տեխնիկա, որը սովորաբար օգտագործվում է շուկայի մասնակիցների կողմից գործիքի գինը որոշելու համար, և ցուցադրվել է, որ այդ տեխնիկան հնարավորություն է տալիս ստանալու իրական շուկայական գործարքների գների արժանահավատ գնահատականներ, ապա կազմակերպությունը օգտագործում է այդ տեխնիկան:

ԿՈՒ75 Գնահատման տեխնիկա օգտագործելու նպատակն է որոշել, թե չափման ամսաթվի դրությամբ որքան կլինեք գործարքի գինը իրազեկ, պատրաստական «անկախ կողմերի միջև» սովորական գործարար նկատառումներով պայմանավորված փոխանակման ժամանակ: Իրական արժեքը որոշվում է մի գնահատման տեխնիկայի արդյունքների հիման վրա, որն առավելագույնս օգտագործում է շուկայական մուտքային տվյալներ և նվազագույնս հիմնվում է կազմակերպությանը յուրահատուկ մուտքային տվյալների վրա: Ակնկալվում է, որ գնահատման տեխնիկան կհանգեցնի իրական արժեքի իրատեսական գնահատականի, եթե՝ (ա) այն խելամտորեն արտացոլում է, թե ինչպես, ըստ ակնկալիքների, շուկան կգնորոշի այդ գործիքը, և (բ) գնահատման տեխնիկայի մուտքային տվյալները խելամտորեն ներկայացնում են շուկայի սպասումները և ֆինանսական գործիքին ներհատուկ ռիսկ-հատույց գործոնների չափումները:

ԿՈՒ76 Հետևաբար, գնահատման տեխնիկան՝ (ա) ներառում է բոլոր գործոնները, որոնք շուկայի մասնակիցները հաշվի կառնեին գինը որոշելիս, և (բ) համապատասխանում է ֆինանսական գործիքների գնորոշման տնտեսագիտական ընդունված մեթոդաբանություններին: Պարբերաբար, կազմակերպությունը պետք է ստուգի գնահատման մեթոդը և քննի դրա հիմնավորված լինելը՝ օգտագործելով նույն գործիքի (այսինքն՝ առանց վերափոխման կամ «վերափաթեթավորման») որևէ դիտարկելի ընթացիկ շուկայական գործարքների գները, կամ հիմնվելով որևէ առկա դիտարկելի շուկայական տվյալների վրա: Կազմակերպությունը շուկայի տվյալները վերցնում է հետևողականորեն միևնույն շուկայից, որտեղ գործիքը սկիզբ է առել կամ գնվել է: Ֆինանսական գործիքի սկզբնական ճանաչման ժամանակ դրա իրական արժեքի լավագույն վկայությունը գործարքի գինն է (այսինքն՝ տրված կամ ստացված հատուցման իրական արժեքը), բացառությամբ եթե այդ գործիքի իրական արժեքի մասին վկայությունը ստացվում է նույն գործիքի գծով (այսինքն՝ առանց վերափոխման կամ «վերափաթեթավորման») այլ դիտարկելի ընթացիկ շուկայական գործարքների հետ համեմատության միջոցով, կամ գնահատման մի մոդելի հիման վրա, որի փոփոխականները ներառում են տվյալներ միայն դիտարկելի շուկաներից:

ԿՈՒ76A Ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության հետագա չափումը և օգուտների ու վնասների հետագա ճանաչումը պետք է համապատասխանի սույն ստանդարտի պահանջներին: ԿՈՒ76 պարագրաֆի կիրառումը կարող է հանգեցնել ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության սկզբնական ճանաչման ժամանակ որևէ օգուտի կամ վնասի չճանաչմանը: Այդ դեպքում ՀՀՄՍ 39-ը պահանջում է, որ սկզբնական ճանաչումից հետո օգուտը կամ վնասը ճանաչվի միայն այնքանով, որքանով այն արդյունք է այնպիսի գործոնի փոփոխության (ներառյալ ժամանակի), որը շուկայի մասնակիցները հաշվի կառնեին գին սահմանելիս:

ԿՈՒ77 Ֆինանսական ակտիվի սկզբնական ձեռքբերումը կամ սկզբնավորումը կամ ֆինանսական պարտավորության ստանձնումը հանդիսանում է շուկայական գործարք, որը հիմք է ծառայում՝ ֆինանսական գործիքի իրական արժեքը գնահատելու համար: Մասնավորապես, երբ ֆինանսական ակտիվը պարտքային գործիք է (ինչպիսին է փոխառությունը), դրա իրական արժեքը կարող է որոշվել՝ անդրադառնալով շուկայի այն պայմաններին, որոնք առկա էին դրա ձեռքբերման կամ սկզբնավորման ամսաթվին, ինչպես նաև ընթացիկ շուկայական պայմաններին, կամ տվյալ կազմակերպության կամ այլ կազմակերպությունների կողմից համանման պարտքային գործիքների (այսինքն՝ համանման՝ մինչև մարումը մնացած ժամկետով, դրամական միջոցների հոսքերի պատկերով, արժույթով, պարտքային ռիսկով, գրավով և բազիսային տոկոսադրույքով) նկատմամբ ներկայումս կիրառվող տոկոսադրույքներին:

Որպես այլընտրանք՝ եթե պարտքային գործիքի սկզբնավորումից հետո տեղի չի ունեցել պարտապանի պարտքային ռիսկի և կիրառելի պարտքային սփրեդների փոփոխություն, ընթացիկ շուկայական տոկոսադրույքի գնահատականը կարող է ստացվել՝ օգտագործելով որևէ

ուղենիշային տոկոսադրույք, որը արտացոլում է ավելի լավ պարտքային որակ, քան հիմքում ընկած պարտքային գործիքինը՝ հաստատուն պահելով պարտքային սփրեդը և կատարելով ճշգրտում՝ հաշվի առնելու համար սկզբնավորման ամսաթվից հետո տեղի ունեցած ուղենիշային տոկոսադրույքի փոփոխությունը: Եթե ամենավերջին շուկայական գործարքից հետո պայմանները փոփոխվել են, ապա գնահատվող ֆինանսական գործիքի իրական արժեքի համապատասխան փոփոխությունը որոշվում է՝ անդրադառնալով համանման ֆինանսական գործիքների ընթացիկ գներին կամ տոկոսադրույքներին՝ կատարելով համապատասխան ճշգրտում՝ գնահատվող գործիքից ցանկացած տարբերություն հաշվի առնելու համար:

ԿՈՒ78 Հնարավոր է, որ չափման յուրաքանչյուր ամսաթվի դրությամբ միևնույն տեղեկատվությունը հասանելի չլինի: Օրինակ՝ այն ամսաթվին, երբ կազմակերպությունը տրամադրում է փոխառություն կամ ձեռք է բերում պարտքային գործիք, որը ակտիվորեն չի շրջանառվում, կազմակերպությունն ունի գործարքի գին, որը նաև շուկայական գին է: Սակայն հնարավոր է, որ հաջորդ չափման ամսաթվի դրությամբ նոր գործարքի մասին տեղեկատվություն առկա չլինի, ու թեև կազմակերպությունը կարող է որոշել շուկայական տոկոսադրույքների ընդհանուր մակարդակը, այն կարող է չիմանալ, թե պարտքային կամ այլ ռիսկի ինչպիսի մակարդակ ի նկատի կունենան շուկայի մասնակիցներն այդ ամսաթվի դրությամբ գործիքի գինը որոշելիս: Կազմակերպությունը կարող է տեղեկատվություն չունենալ վերջին գործարքների վերաբերյալ՝ որոշելու համար բազիսային տոկոսադրույքից համապատասխան պարտքային սփրեդը և կիրառելու այն ներկա արժեքի հաշվարկ կատարելու նպատակով գեղչման դրույքը որոշելիս: Խելամիտ կլիներ ենթադրել, որ հակառակի մասին վկայության բացակայության դեպքում այն սփրեդը, որն առկա էր փոխառության տրամադրման ամսաթվի դրությամբ, չի փոփոխվել: Այնուամենայնիվ, ըստ ակնկալության, կազմակերպությունը խելամիտ ջանքեր կգործադրի՝ որոշելու համար, թե արդյոք գոյություն ունի վկայություն, որ այդ գործոններում տեղի է ունեցել փոփոխություն: Երբ գոյություն ունի փոփոխության վկայություն, ֆինանսական գործիքի իրական արժեքը որոշելիս կազմակերպությունը պետք է հաշվի առնի փոփոխության ազդեցությունը:

ԿՈՒ79 Ձեղչված դրամական միջոցների հոսքերի վերլուծություն կիրառելիս կազմակերպությունն օգտագործում է գեղչման մեկ կամ մի քանի դրույք, որոնք հավասար են ըստ էության միևնույն պայմաններ և բնութագրեր ունեցող (ներառյալ գործիքի պարտքային որակը, մնացած ժամկետը, որի համար ֆիքսված է պայմանագրային տոկոսադրույքը, մինչև հիմնական գումարի մարման ժամկետը մնացած ժամանակը և արժույթը, որով պետք է կատարվեն վճարումները) ֆինանսական գործիքների գերակշռող հատույցադրույքներին: Կարձաժամկետ դեբիտորական և կրեդիտորական պարտքերը, որոնք չունեն սահմանված տոկոսադրույք, կարող են չափվել հաշիվ-ապրանքագրի սկզբնական գումարով, եթե գեղչման ազդեցությունը էական չէ:

Գործող շուկայի բացակայություն. բաժնային գործիքներ

ԿՈՒ80 Գործող շուկայում շուկայական գնանշում չունեցող բաժնային գործիքներում ներդրումների, ինչպես նաև այդպիսի չգնանշված բաժնային գործիքի հետ կապակցված և դրա մատակարարմամբ մարվող ածանցյալ գործիքների իրական արժեքը (տես 46(գ) և 47-րդ պարագրաֆները) արժանահավատորեն չափելի է, եթե՝ (ա) այդ գործիքի իրական արժեքի խելամիտ գնահատականների միջակայքում փոփոխականությունը նշանակալի չէ, կամ (բ) միջակայքի մեջ ընկնող տարբեր գնահատականների հավանականությունները կարող են խելամտորեն գնահատվել և օգտագործվել իրական արժեքը որոշելիս:

ԿՈՒ81 Գոյություն ունեն բազմաթիվ իրավիճակներ, երբ շուկայական գնանշում չունեցող բաժնային գործիքներում ներդրումների և այդպիսի չգնանշվող բաժնային գործիքի հետ կապակցված և դրա մատակարարմամբ մարվող ածանցյալ գործիքների (տես պարագրաֆներ 46(գ) և 47) իրական արժեքի խելամիտ գնահատականների միջակայքում փոփոխականությունը, մեծ հավանականությամբ, նշանակալի չի լինի: Սովորաբար, մեկ այլ կազմակերպությունից ձեռք բերված ֆինանսական ակտիվի իրական արժեքը հնարավոր է գնահատել: Սակայն, եթե իրական արժեքի խելամիտ գնահատականների միջակայքը նշանակալի է, և տարբեր գնահատականների հավանականությունները հնարավոր չէ խելամտորեն գնահատել, կազմակերպությունը չի կարող գործիքը չափել իրական արժեքով:

Գնահատման տեխնիկաների մուտքային տվյալները

ԿՌԻ82 Տվյալ ֆինանսական գործիքի իրական արժեքը գնահատելու համար համապատասխան տեխնիկան պետք է ներառի շուկայական պայմանների և գործիքի իրական արժեքի վրա հնարավոր ազդեցություն ունեցող այլ գործոնների վերաբերյալ դիտարկելի շուկայական տվյալներ: Ֆինանսական գործիքի իրական արժեքը հիմնված կլինի հետևյալ գործոններից (և միգուցե նաև այլ գործոններից) մեկի կամ մի քանիսի վրա:

- (ա) *Փողի ժամանակային արժեք (այսինքն՝ տոկոսադրույք բազիսային կամ ռիսկից զերծ դրույքով)*: Բազիսային տոկոսադրույքները, սովորաբար, կարելի է ստանալ պետական պարտատոմսերի դիտարկելի գներից, և դրանք հաճախ նշվում են ֆինանսական հրապարակումներում: Այս դրույքները, սովորաբար, տատանվում են կանխատեսված դրամական միջոցների հոսքերի ակնկալվող ամսաթվերի հետ կապված տարբեր ժամանակային միջակայքերի տոկոսադրույքների եկամտաբերության կորի երկայնքով: Գործնական նկատառումներից ելնելով՝ կազմակերպությունը որպես ուղենիշային դրույք կարող է օգտագործել լայն շրջանակներում ընդունված և հեշտորեն դիտարկելի ընդհանուր դրույք, ինչպիսին է ԼԻԲՈՐ-ը կամ սվոպի դրույքը: (Քանի որ այնպիսի դրույքը, ինչպիսին է ԼԻԲՈՐ-ը, ռիսկից զերծ տոկոսադրույք չէ, որոշվում է նաև տվյալ ֆինանսական գործիքի համար համապատասխան պարտքային ռիսկի չափով ճշգրտումը՝ դրա պարտքային ռիսկի և տվյալ ուղենիշային դրույքի պարտքային ռիսկի հարաբերակցության հիման վրա:) Որոշ երկրներում կենտրոնական պետական մարմնի կողմից թողարկած պարտատոմսերը կարող են կրել էական պարտքային ռիսկ և կարող են չներկայացնել ուղենիշային բազիսային կայուն տոկոսադրույք այդ արժույթով սահմանված գործիքների համար: Այդ երկրներում որոշ կազմակերպություններ կարող են ունենալ ավելի բարձր պարտքային վարկանիշ և ավելի ցածր փոխառության դրույք, քան կենտրոնական պետական մարմինը: Նման դեպքերում բազիսային տոկոսադրույքը կարող է ավելի համապատասխան որոշվել՝ անդրադառնալով այդ երկրի արժույթով թողարկված ամենաբարձր վարկանիշ ունեցող կորպորատիվ պարտատոմսերի տոկոսադրույքներին:
- (բ) *Պարտքային ռիսկ*: Իրական արժեքի վրա պարտքային ռիսկի ազդեցությունը (այսինքն՝ պարտքային ռիսկի համար բազիսային տոկոսադրույքին գումարվող պարգևը) կարելի է ստանալ տարբեր պարտքային որակ ունեցող շրջանառվող գործիքների դիտարկելի շուկայական գներից կամ տարբեր պարտքային վարկանիշներով փոխառությունների գծով փոխատուների կողմից պահանջվող դիտարկելի տոկոսադրույքներից:
- (գ) *Արտարժույթի փոխանակման գներ*: Հիմնական արժույթների մեծամասնության համար գոյություն ունեն արտարժույթի փոխանակման գործող շուկաներ, և գները օրական կտրվածքով նշվում են ֆինանսական հրապարակումներում:
- (դ) *Ապրանքների գներ*: Բազմաթիվ ապրանքների համար գոյություն ունեն դիտարկելի շուկայական գներ:
- (ե) *Բաժնետոմսերի գներ*: Շրջանառվող բաժնային գործիքների գները (և գների ինդեքսները) հեշտորեն դիտարկելի են որոշ շուկաներում: Այն բաժնային գործիքների ընթացիկ շուկայական գները գնահատելու համար, որոնց համար դիտարկելի գներ գոյություն չունեն, կարող են օգտագործվել ներկա արժեքի վրա հիմնված տեխնիկաները:
- (զ) *Փոփոխականություն (այսինքն՝ ֆինանսական գործիքի կամ այլ հողվածի գնի ապագա փոփոխությունների չափ)*: Ակտիվորեն շրջանառվող հողվածների փոփոխականության չափերը կարող են խելամտորեն գնահատվել շուկայի պատմական տվյալների հիման վրա կամ օգտագործելով ընթացիկ շուկայական գների ենթադրվող փոփոխականությունները:
- (է) *Վաղաժամկետ վճարման ռիսկ և գիջման ռիսկ*: Ֆինանսական ակտիվների գծով ակնկալվող վաղաժամկետ վճարումների պատկերը և ֆինանսական պարտավորությունների գծով ակնկալվող գիջման պատկերը կարող է գնահատվել պատմական տվյալների հիման վրա: (Այն ֆինանսական պարտավորության իրական արժեքը, որը

գործարքի կողմը կարող է զիջել, չի կարող զիջման գումարի ներկա արժեքից պակաս լինել. տե՛ս պարագրաֆ 49:)

- (ը) *Ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության գծով սպասարկման ծախսումներ.* Սպասարկման ծախսումները կարող են գնահատվել՝ օգտագործելով համեմատություններ շուկայի այլ մասնակիցների կողմից պահանջվող ընթացիկ վճարների հետ: Եթե ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության գծով սպասարկման ծախսումները նշանակալի են, և շուկայի այլ մասնակիցները համադրելի ծախսումներ կկրեին, ապա թողարկողը պետք է դրանք հաշվի առնի ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության իրական արժեքը որոշելիս: Հավանական է, որ ապագա վճարների նկատմամբ պայմանագրային իրավունքի ձեռքբերման պահին իրական արժեքը հավասար լինի դրա համար վճարված սկզբնավորման ծախսումներին, եթե միայն ապագա վճարները և դրանց հետ կապված ծախսումները շուկայի համադրելի վճարներից չեն շեղվում:

Օգուտները և վնասները (55–57-րդ պարագրաֆներ)

- ԿՈՒ83 Կազմակերպությունը ՀՀՄՍ 21-ը կիրառում է այն ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների նկատմամբ, որոնք՝ ըստ ՀՀՄՍ 21-ի, հանդիսանում են դրամային հոդվածներ, և որոնք արտահայտված են արտարժույթով: ՀՀՄՍ 21-ի ներքո, դրամային ակտիվների և դրամային պարտավորությունների գծով փոխարժեքային ցանկացած օգուտներ և վնասներ ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում: Բացառություն է կազմում այն դրամային հոդվածը, որը նախատեսված է որպես հեջավորման գործիք դրամական միջոցների հոսքերի հեջի դեպքում (տե՛ս 95–101-րդ պարագրաֆները) կամ զուտ ներդրման հեջի դեպքում (տե՛ս պարագրաֆ 102): ՀՀՄՍ 21-ի ներքո փոխարժեքային օգուտների և վնասների ճանաչման նպատակով, վաճառքի համար մատչելի դրամային ֆինանսական ակտիվը դիտվում է այնպես, կարծես այն հաշվառվում է ամորտիզացված արժեքով՝ արտարժույթով: Համապատասխանաբար, այդպիսի ֆինանսական ակտիվի դեպքում, ամորտիզացված արժեքի փոփոխության արդյունքում առաջացած փոխարժեքային տարբերությունները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում, իսկ հաշվեկշռային արժեքի այլ փոփոխությունները ճանաչվում են 55(բ) պարագրաֆի համաձայն: Վաճառքի համար մատչելի այն ակտիվների դեպքում, որոնք չեն հանդիսանում դրամային հոդվածներ ՀՀՄՍ 21-ի ներքո (օրինակ՝ բաժնային գործիքների դեպքում), այն օգուտը կամ վնասը, որը ճանաչվում է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում՝ համաձայն 55(բ) պարագրաֆի, ներառում է ցանկացած առնչվող փոխարժեքային բաղադրիչ: Եթե առկա է հեջավորման փոխհարաբերություն ոչ ածանցյալ դրամային ակտիվի և ոչ ածանցյալ դրամային պարտավորության միջև, ապա այդ ֆինանսական գործիքների արտարժույթային բաղադրիչի փոփոխությունները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում:

Ֆինանսական ակտիվների արժեզրկումն ու անհավաքագրելիությունը (58–70-րդ պարագրաֆներ)

Ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվներ (63–65-րդ պարագրաֆներ)

- ԿՈՒ84 Ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվի արժեզրկումը չափվում է ֆինանսական ակտիվի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքի կիրառմամբ, քանի որ ընթացիկ շուկայական տոկոսադրույքով գեղջելը փաստացիորեն կնշանակեր, որ այդ ֆինանսական ակտիվները չափվում են իրական արժեքով, այնինչ դրանք պետք է չափվեն ամորտիզացված արժեքով: Եթե փոխառության, դեբիտորական պարտքի կամ մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրման պայմանները վերանայվում են բանակցությունների արդյունքում կամ մեկ այլ ձևով վերափոխվում են փոխառուի կամ թողարկողի ֆինանսական դժվարությունների պատճառով, ապա արժեզրկումը չափվում է՝ օգտագործելով մինչև պայմանների վերափոխումը սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքը: Կարճաժամկետ

դեֆիտորական պարտքերի հետ կապված դրամական միջոցների հոսքերը չեն գեղջվում, եթե գեղջման ազդեցությունը էական չէ: Եթե փոխառությունը, դեֆիտորական պարտքը կամ մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումն ունի փոփոխուն տոկոսադրույք, ապա, 63-րդ պարագրաֆի համաձայն, որևէ արժեզրկումից կորուստ չափելու նպատակով գեղջման դրույքը պայմանագրի համաձայն որոշված ընթացիկ արդյունավետ տոկոսադրույքն է (տոկոսադրույքներն են): Գործնական նկատառումներից ելնելով՝ փոխատուն կարող է չափել ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվի արժեզրկումը գործիքի իրական արժեքի հիման վրա՝ օգտագործելով դիտարկելի շուկայական գին: Գրավով ապահովված ֆինանսական ակտիվի գծով գնահատված ապագա դրամական միջոցների հոսքերի ներկա արժեքի հաշվարկը արտացոլում է այն դրամական միջոցների հոսքերը, որոնք կարող են առաջանալ գրավի հետգնման իրավունքի դադարման արդյունքում՝ հանած գրավը ստանալու և վաճառելու ծախսումները՝ անկախ այն բանից, թե հավանական է արդյոք գրավի հետգնման իրավունքի դադարումը:

- ԿՈՒ85 Արժեզրկման գնահատման գործընթացը հաշվի է առնում պարտքային ռիսկերի ենթարկվածության բոլոր տեսակները, և ոչ թե միայն ցածր պարտքային որակը: Օրինակ՝ եթե կազմակերպությունը օգտագործում է պարտքային դասակարգման ներքին համակարգ, այն հաշվի է առնում բոլոր պարտքային դասերը, և ոչ թե միայն նրանք, որոնք արտացոլում են պարտքային դիրքի խիստ վատթարացում:
- ԿՈՒ86 Արժեզրկման գումարի գնահատման գործընթացը արդյունքում կարող է հանգեցնել ինչպես մեկ գումարի, այնպես էլ մի շարք հնարավոր գումարների: Վերջին դեպքում կազմակերպությունը ճանաչում է արժեզրկումից կորուստ, որը հավասար է գնահատականների այդ շարքի լավագույն գնահատականին⁴, հաշվի առնելով մինչև ֆինանսական հաշվետվությունների հրապարակումը հասանելի ամբողջ առնչվող տեղեկատվությունը հաշվետու ժամանակահատվածի վերջի դրությամբ գոյություն ունեցող պայմանների վերաբերյալ:
- ԿՈՒ87 Արժեզրկման հավաքական գնահատման նպատակով՝ ֆինանսական ակտիվները խմբավորվում են պարտքային ռիսկի համանման բնութագրերի հիման վրա, որոնք ցույց են տալիս փոխառուների կարողությունը վճարելու բոլոր վճարվելիք գումարները ըստ պայմանագրային պայմանների (օրինակ՝ պարտքային ռիսկի գնահատման կամ դասակարգման գործընթացի հիման վրա, որը հաշվի է առնում ակտիվի տեսակը, արդյունաբերության ճյուղը, աշխարհագրական տեղամասը, գրավի տեսակը, ժամկետանցության կարգավիճակը և այլ առնչվող գործոններ): Ընտրված բնութագրերը առնչվում են այդպիսի ակտիվների խմբերի գծով ապագա դրամական միջոցների հոսքերի գնահատման հետ, քանի որ ցույց են տալիս փոխառուների կարողությունը՝ վճարելու բոլոր վճարվելիք գումարները ըստ պայմանագրային պայմանների: Այնուամենայնիվ, կորստի հավանականությունները և կորստին առնչվող այլ վիճակագրական ցուցանիշներ խմբի մակարդակով տարբերվում են ստորև նշվածների միջև. (ա) այն ակտիվների, որոնք առանձին գնահատվել են արժեզրկված լինելու տեսանկյունից և արժեզրկված չեն համարվել, և (բ) այն ակտիվների, որոնք առանձին չեն գնահատվել արժեզրկված լինելու տեսանկյունից: Նման դեպքերի արդյունքում կարող է պահանջվել արժեզրկման մեկ այլ գումար: Եթե կազմակերպությունը չունի համանման ռիսկային բնութագրերով ակտիվների խումբ, ապա այն լրացուցիչ գնահատում չի իրականացնում:
- ԿՈՒ88 Խմբային հիմունքով ճանաչված արժեզրկումից կորուստները ներկայացնում են միջանկյալ քայլ, մինչև տեղի կունենա հավաքական հիմունքով գնահատվող ֆինանսական ակտիվների խմբի առանձին ակտիվների գծով արժեզրկումից կորուստների հնարավոր բացահայտումը: Հենց որ հասանելի է դառնում տեղեկատվություն, որով կոնկրետ որոշվում են խմբի առանձին արժեզրկված ակտիվների գծով կորուստները, այդ ակտիվները դուրս են բերվում խմբից:
- ԿՈՒ89 Հավաքական հիմունքով արժեզրկված լինելու տեսանկյունից գնահատվող ֆինանսական ակտիվների խմբի ապագա դրամական միջոցների հոսքերը գնահատվում են խմբի ակտիվներին համանման պարտքային բնութագրեր ունեցող ակտիվների պատմական կորուստների փորձի հիման վրա: Այն կազմակերպությունները, որոնք չունեն կազմակերպությանը հատուկ կորուստների փորձ, կամ այդ փորձը անբավարար է, օգտագործում են համանման

⁴ ՀՀՍՍ 37-ի 39-րդ պարագրաֆը պարունակում է ուղեցույց, թե ինչպես հնարավոր էլքերի շարքում որոշել լավագույն գնահատականը:

կազմակերպությունների խմբերի ֆինանսական ակտիվների համադրելի խմբերի գծով փորձը: Կորուստների պատմական փորձը ճշգրտվում է ընթացիկ դիտարկելի տվյալների հիման վրա՝ արտացոլելու համար ընթացիկ այն պայմանների ազդեցությունը, որոնք չեն ազդել այն ժամանակահատվածի վրա, որի վրա հիմնված է կորուստների պատմական փորձը, և վերացնելու համար պատմական ժամանակահատվածի այն պայմանները, որոնք ներկայումս գոյություն չունեն: Ապագա դրամական միջոցների հոսքերի փոփոխությունների գնահատականները արտացոլում են և ուղղվածությամբ հետևողական են առնչվող դիտարկելի տվյալների փոփոխություններին՝ ժամանակահատվածից ժամանակահատված (ինչպիսիք են գործազրկության մակարդակի, անշարժ գույքի գների, ապրանքների գների, վճարումների կարգավիճակի կամ այլ գործոնների փոփոխությունը, որոնք ցույց են տալիս խմբի կրած կորուստները և դրանց չափը): Ապագա դրամական միջոցների հոսքերի գնահատման համար օգտագործվող մեթոդաբանությունը և ենթադրությունները պարբերաբար վերանայվում են՝ կորստի գնահատականների և կորստի փաստացի փորձի միջև որևէ տարբերությունները նվազեցնելու համար:

ԿՈՒ90 Որպես ԿՈՒ89 պարագրաֆի կիրառման օրինակ՝ կազմակերպությունը կարող է որոշել, հիմնվելով պատմական փորձի վրա, որ վարկային քարտերի գծով վարկի չմարման հիմնական պատճառներից մեկը վարկառուի մահն է: Կազմակերպությունը կարող է դիտարկել, որ մահացության տոկոսը տարեցտարի անփոփոխ է մնում: Այնուամենայնիվ, կազմակերպության վարկային քարտերի գծով վարկառուների խմբում որոշ վարկառուներ կարող են մահացած լինել տվյալ տարում, որը ցույց է տալիս, որ այդ վարկերի գծով արժեզրկումից կորուստ է առաջացել՝ նույնիսկ եթե տարվա վերջին կազմակերպությունը դեռևս տեղյակ չէ, թե վարկառուներից մասնավորապես ովքեր են մահացել: Ճիշտ կլիներ, որ արժեզրկումից կորուստ ճանաչվեր այդպիսի «տեղի ունեցած, բայց դեռ չզեկուցված» կորստի գծով: Սակայն ճիշտ չէր լինի արժեզրկումից կորուստ ճանաչել այն մահերի գծով, որոնք, ըստ սպասումների, տեղի կունենան ապագա ժամանակաշրջանում, քանի որ կորստի անհրաժեշտ դեպքը (վարկառուի մահը) դեռևս տեղի չի ունեցել:

ԿՈՒ91 Ապագա դրամական միջոցների հոսքերը գնահատելու ժամանակ կորստի պատմական տոկոսները օգտագործելիս կարևոր է, որ կորստի պատմական տոկոսների մասին տեղեկատվությունը կիրառվի այնպիսի խմբերի նկատմամբ, որոնք սահմանված են նույն ձևով, ինչպես և այն խմբերը, որոնց համար դիտարկվել են կորստի պատմական տոկոսները: Հետևաբար, օգտագործվող մեթոդը պետք է թույլ տա, որ յուրաքանչյուր խումբ կապակցված լինի պարտքային ռիսկի համանման բնութագրեր ունեցող ակտիվների խմբերի անցյալ կորստի փորձի վերաբերյալ տեղեկատվության, ինչպես նաև այն դիտարկելի առնչվող տվյալների հետ, որոնք արտացոլում են ընթացիկ պայմանները:

ԿՈՒ92 Բանաձևի վրա հիմնված մոտեցումները կամ վիճակագրական մեթոդները կարող են օգտագործվել՝ ֆինանսական ակտիվների խմբում արժեզրկումից կորուստը որոշելու համար (օրինակ՝ համեմատաբար փոքր փոխառությունների համար), քանի դեռ դրանք համապատասխանում են 63–65-րդ և ԿՈՒ87–ԿՈՒ91 պարագրաֆների պահանջներին: Օգտագործվող ցանկացած մոդել սովորաբար կներառի փողի ժամանակային արժեքի ազդեցությունը, հաշվի կառնի դրամական միջոցների հոսքերը ակտիվի գոյության ամբողջ մնացած ժամկետի ընթացքում (և ոչ միայն հաջորդ տարի), հաշվի կառնի պորտֆելի փոխառությունների ժամկետայնությունը և չի առաջացնի արժեզրկումից կորուստ ֆինանսական ակտիվի սկզբնական ճանաչման ժամանակ:

Տոկոսային եկամուտը արժեզրկման ճանաչումից հետո

ԿՈՒ93 Երբ ֆինանսական ակտիվի կամ համանման ֆինանսական ակտիվների խմբի արժեքը նվազեցվել է արժեզրկումից կորստի արդյունքում, այդ պահից ի վեր տոկոսային եկամուտը ճանաչվում է՝ օգտագործելով այն տոկոսադրույքը, որը կիրառվել է՝ արժեզրկման կորուստը չափելու նպատակով ապագա դրամական միջոցների հոսքերը գեղջելու համար:

Հեջավորում (71–102-րդ պարագրաֆներ)

Հեջավորման գործիքներ (72–77-րդ պարագրաֆներ)

Գործիքների որակումը (72-րդ և 73-րդ պարագրաֆներ)

- ԿՈՒ94 Կազմակերպության կողմից տրված օպցիոնի գծով պոտենցիալ վնասը կարող է նշանակալիորեն ավելի մեծ լինել, քան առնչվող հեջավորված հոդվածի արժեքի գծով պոտենցիալ օգուտը: Այլ խոսքերով, տրված օպցիոնը արդյունավետ չէ՝ հեջավորված հոդվածի գծով շահույթի կամ վնասի ռիսկին ենթարկվածությունը նվազեցնելու համար: Այդ պատճառով, տրված օպցիոնը չի որակվում որպես հեջավորման գործիք, բացառությամբ այն դեպքի, երբ այն նախատեսված է ձեռք բերված օպցիոնի չեզոքացման համար, ներառյալ մեկ այլ ֆինանսական գործիքում պարունակվող օպցիոնը (օրինակ՝ տրված գնման օպցիոն, որն օգտագործվում է հետգնման իրավունքով պարտավորության հեջի համար): Ի տարբերություն ձեռք բերված օպցիոնի գծով պոտենցիալ օգուտները հավասար են կամ ավելի մեծ են, քան վնասները, և, հետևաբար, ունեն իրական արժեքի կամ դրամական միջոցների հոսքերի փոփոխություններից շահույթի կամ վնասի ռիսկին ենթարկվածությունը նվազեցնելու պոտենցիալ: Համապատասխանաբար, այն կարող է որակվել որպես հեջավորման գործիք:
- ԿՈՒ95 Ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող՝ մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումը կարող է նախատեսվել որպես հեջավորման գործիք արտարժութային ռիսկի հեջի դեպքում:
- ԿՈՒ96 Զգնանշված բաժնային գործիքում ներդրումը, որը չի հաշվառվում իրական արժեքով, որովհետև դրա իրական արժեքը չի կարող արժանահավատորեն չափվել, կամ ածանցյալ գործիքը, որը կապակցված է և պետք է մարվի այդպիսի չզնանշված բաժնային գործիքի մատակարարմամբ (տես 46(գ) և 47-րդ պարագրաֆները), չի կարող նախատեսվել որպես հեջավորման գործիք:
- ԿՈՒ97 Կազմակերպության սեփական բաժնային գործիքները կազմակերպության ֆինանսական ակտիվները կամ ֆինանսական պարտավորությունները չեն և, հետևաբար, չեն կարող նախատեսվել որպես հեջավորման գործիք:

Հեջավորված հոդվածներ (78–84-րդ պարագրաֆներ)

Հոդվածների որակումը (78–80-րդ պարագրաֆներ)

- ԿՈՒ98 Զեռնարկատիրական գործունեության միավորման դեպքում ձեռնարկատիրական գործունեություն ձեռք բերելու կայուն պարտավորվածությունը չի կարող լինել հեջավորված հոդված, բացառությամբ փոխարժեքային ռիսկի, քանի որ այլ հեջավորման ենթակա ռիսկերը չեն կարող հստակորեն որոշակիացվել և չափվել: Այդ այլ ռիսկերը ընդհանուր ձեռնարկատիրական ռիսկեր են:
- ԿՈՒ99 Բաժնեմասնակցության մեթոդով հաշվառվող ներդրումը չի կարող լինել հեջավորված հոդված իրական արժեքի հեջում, քանի որ, ըստ բաժնեմասնակցության մեթոդի, ասոցիացված կազմակերպության շահույթի կամ վնասի ներդրողի մասնաբաժինն է ձանաչվում շահույթում կամ վնասում, այլ ոչ թե ներդրման իրական արժեքի փոփոխությունները: Նման պատճառով, համախմբված դուստր կազմակերպությունում ներդրումը չի կարող լինել հեջավորված հոդված իրական արժեքի հեջում, քանի որ համախմբման ժամանակ շահույթում կամ վնասում ձանաչվում է դուստր կազմակերպության շահույթը կամ վնասը, այլ ոչ թե ներդրման իրական արժեքի փոփոխությունները: Արտերկրյա ստորաբաժանման մեջ զուտ ներդրման հեջը տարբերվում է վերը նշվածներից, քանի որ այն արտարժութային ռիսկին ենթարկվածության հեջ է, այլ ոչ թե ներդրման արժեքի փոփոխության իրական արժեքի հեջ:
- ԿՈՒ99Ա 80-րդ պարագրաֆը նշում է, որ համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում մեծապես հավանական կանխատեսված ներխմբային գործարքի արտարժութային ռիսկը կարող է որակվել որպես հեջավորված հոդված դրամական միջոցների հոսքերի հեջում, եթե գործարքը սահմանված է գործարքի մեջ մտնող կազմակերպության ֆունկցիոնալ արժույթից տարբեր արժույթով, և արտարժութային ռիսկը կազդի համախմբված շահույթի կամ վնասի վրա: Այս նպատակով՝ «կազմակերպությունը» կարող է լինել մայր կազմակերպություն, դուստր կազմակերպություն, ասոցիացված կազմակերպություն, համատեղ ձեռնարկում կամ մասնաձյուղ: Եթե կանխատեսված ներխմբային գործարքի արտարժութային ռիսկը ազդեցություն չունի համախմբված շահույթի կամ վնասի վրա, այդ ներխմբային գործարքը չի կարող որակվել որպես հեջավորված հոդված: Սովորաբար, դա տեղի է ունենում նույն խմբի անդամների միջև

ռոյալթիի վճարումների, տոկոսային վճարումների կամ կառավարչական անձնակազմի վարձատրությունների դեպքում, եթե միայն առկա չէ առնչվող արտաքին գործարք: Սակայն, եթե կանխատեսված ներխմբային գործարքի արտարժությալին ռիսկը կազդի համախմբված շահույթի կամ վնասի վրա, այդ ներխմբային գործարքը կարող է որակվել որպես հեջավորված հոդված: Դրա օրինակներից է նույն խմբի անդամների միջև պաշարների կանխատեսված վաճառքները կամ գնումները, եթե տեղի է ունենում այդ պաշարների հետագա վաճառք խմբի նկատմամբ արտաքին կողմին: Նմանապես, հիմնական միջոցների կանխատեսված ներխմբային վաճառքը խմբի այն կազմակերպության կողմից, որն արտադրել է դրանք, խմբի այլ կազմակերպությանը, որն օգտագործելու է այդ հիմնական միջոցները իր գործունեության մեջ, կարող է ազդեցություն ունենալ համախմբված շահույթի կամ վնասի վրա: Դա կարող է տեղի ունենալ, օրինակ, այն պատճառով, որ հիմնական միջոցների գծով գնող կազմակերպությունը մաշվածություն է հաշվարկելու, և հիմնական միջոցների սկզբնապես ձանաչված գումարը կարող է փոփոխվել, եթե կանխատեսված ներխմբային գործարքն արտահայտված է գնող կազմակերպության ֆունկցիոնալ արժույթից տարբեր արժույթով:

ԿՈՒ99Բ Եթե կանխատեսված ներխմբային գործարքի հեջը որակվում է որպես հեջի հաշվառման ենթակա, ապա, 95(ա) պարագրաֆի համաձայն, այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում ձանաչված ցանկացած օգուտ կամ վնաս պետք է վերադասակարգվի՝ դուրս բերվելով սեփական կապիտալից և ներառվելով շահույթում կամ վնասում որպես վերադասակարգման ճշգրտում՝ այն նույն ժամանակահատվածում կամ ժամանակահատվածներում, որոնց ընթացքում հեջավորված գործարքի արտարժությալին ռիսկը ազդում է համախմբված շահույթի կամ վնասի վրա:

ԿՈՒ99Ա Կազմակերպությունը հեջավորման փոխհարաբերության մեջ կարող է նախատեսել հեջավորված հոդվածի դրամական միջոցների հոսքերի կամ իրական արժեքի բոլոր փոփոխությունները: Կազմակերպությունը կարող է նաև նախատեսել հեջավորված հոդվածի դրամական միջոցների հոսքերի կամ իրական արժեքի փոփոխությունները միայն որոշակի գնից կամ այլ փոփոխականից բարձր կամ ցածր (միակողմանի ռիսկ): Ձեռք բերված օպցիոն հանդիսացող հեջավորման գործիքի ներքին արժեքը (ենթադրելով, որ այն ունի նույն հիմնական պայմանները, ինչ նախատեսված ռիսկը), բայց ոչ դրա ժամանակային արժեքը, արտացոլում է հեջավորված հոդվածի միակողմանի ռիսկը: Օրինակ՝ կազմակերպությունը կարող է նախատեսել ապագա դրամական միջոցների հոսքերի ելքերի փոփոխականությունը կանխատեսված ապրանքի գնման գնի աճի արդյունքում: Այդպիսի իրավիճակում նախատեսվում են միայն որոշակի մակարդակից բարձր գնի աճի արդյունքում առաջացած դրամական միջոցների հոսքերի կորուստները: Հեջավորված ռիսկը չի ներառում ձեռք բերված օպցիոնի ժամանակային արժեքը, քանի որ ժամանակային արժեքը չի կազմում կանխատեսված գործարքի բաղադրիչ, որն ազդում է շահույթի կամ վնասի վրա (86(բ) պարագրաֆ):

Ֆինանսական հոդվածների նախատեսումը որպես հեջավորված հոդված (81-րդ և 81Ա պարագրաֆներ)

ԿՈՒ99Գ Եթե ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության դրամական միջոցների հոսքերի մի մասն է նախատեսվում որպես հեջավորված հոդված, ապա այդ նախատեսված մասը պետք է լինի ավելի փոքր, քան այդ ակտիվից կամ պարտավորությունից առաջացած ընդհանուր դրամական միջոցների հոսքերը: Օրինակ՝ պարտավորության դեպքում, որի արդյունավետ տոկոսադրույքը փոքր է ԼԻԲՈՐ-ից, կազմակերպությունը չի կարող նախատեսել՝ (ա) պարտավորության մի մասը, որը հավասար է հիմնական գումարի՝ գումարած ԼԻԲՈՐ-ի տոկոսադրույքը, և (բ) բացասական մնացորդային մասը: Այնուամենայնիվ, կազմակերպությունը կարող է ամբողջ ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության բոլոր դրամական միջոցների հոսքերը նախատեսել որպես հեջավորված հոդված և դրանք հեջավորել միայն մեկ որոշակի ռիսկի դեմ (օրինակ՝ միայն ԼԻԲՈՐ-ի փոփոխություններին վերագրելի փոփոխությունների դեմ): Օրինակ՝ ֆինանսական պարտավորության դեպքում, որի արդյունավետ տոկոսադրույքը 100 բազիսային կետով ցածր է ԼԻԲՈՐ-ից, կազմակերպությունը կարող է որպես հեջավորված հոդված նախատեսել ամբողջ պարտավորությունը (այսինքն՝ հիմնական գումարը՝ գումարած տոկոսավճար՝ «ԼԻԲՈՐ-ից հանած 100 բազիսային կետ» դրույքով) և հեջավորել ամբողջ պարտավորության իրական արժեքի կամ դրամական միջոցների հոսքերի այն փոփոխությունը, որը վերագրելի է ԼԻԲՈՐ-ի փոփոխություններին:

Կազմակերպությունը կարող է ընտրել նաև հեջավորման՝ «մեկը մեկի» գործակցից տարբեր գործակցի՝ հեջի արդյունավետությունը բարելավելու նպատակով, ինչպես նկարագրված է ԿՈՒ100 պարագրաֆում:

ԿՈՒ99Դ Բացի այդ, եթե ֆիքսված տոկոսադրույքով ֆինանսական գործիքը հեջավորվում է իր սկզբնավորումից որոշ ժամանակ անց, և այդ ընթացքում փոխվում են նաև տոկոսադրույքները, կազմակերպությունը կարող է նախատեսել այն մասը, որը հավասար է ուղենիշային տոկոսադրույքին, և որը բարձր է հողվածի գծով վճարվող պայմանագրային տոկոսադրույքից: Կազմակերպությունը կարող է այդպես վարվել, եթե ուղենիշային տոկոսադրույքն ավելի ցածր է, քան արդյունավետ տոկոսադրույքը՝ հաշվարկված այն ենթադրության հիման վրա, որ կազմակերպությունը գործիքը գնել է այն օրը, երբ առաջին անգամ նախատեսել է հեջավորված հողվածը: Օրինակ՝ ենթադրենք կազմակերպությունը սկզբնավորում է ֆիքսված տոկոսադրույքով 100 ԱՄ արժեքով ֆինանսական ակտիվ, որի արդյունավետ տոկոսադրույքը 6 տոկոս է այն ժամանակ, երբ ԼԻԲՈՐ-ը 4 տոկոս է: Կազմակերպությունը սկսում է հեջավորել այդ ակտիվը որոշ ժամանակ անց, երբ ԼԻԲՈՐ-ն աճել է մինչև 8 տոկոս, և ակտիվի իրական արժեքը նվազել է՝ դառնալով 90 ԱՄ: Կազմակերպությունը հաշվարկում է, որ եթե ակտիվը գնած լիներ այն օրը, երբ ակտիվն առաջին անգամ նախատեսել էր որպես հեջավորված հողված իր 90 ԱՄ իրական արժեքով, ապա արդյունավետ եկամտաբերությունը կլիներ 9,5 տոկոս: Քանի որ ԼԻԲՈՐ-ը ցածր է այդ արդյունավետ եկամտաբերությունից, կազմակերպությունը կարող է նախատեսել 8 տոկոս ԼԻԲՈՐ-ի մասը, որը բաղկացած է մասամբ պայմանագրային տոկոսային դրամական միջոցների հոսքերից, և մասամբ ընթացիկ իրական արժեքի (այսինքն՝ 90 ԱՄ-ի) և մարման ժամանակ վճարվելիք գումարի (այսինքն՝ 100 ԱՄ-ի) տարբերությունից:

ԿՈՒ99Ե 81-րդ պարագրաֆը կազմակերպությանը թույլատրում է նախատեսել ֆինանսական գործիքի ոչ ամբողջ իրական արժեքի փոփոխությունը կամ դրամական միջոցների հոսքերի փոփոխականությունը: Օրինակ.

- (ա) ֆինանսական գործիքի բոլոր դրամական միջոցների հոսքերը կարող են նախատեսվել այն դրամական միջոցների հոսքերի կամ իրական արժեքի փոփոխությունների գծով, որոնք վերագրելի են որոշ (բայց ոչ բոլոր) ռիսկերի. կամ
- (բ) ֆինանսական գործիքի որոշ (բայց ոչ բոլոր) դրամական միջոցների հոսքեր կարող են նախատեսվել այն դրամական միջոցների հոսքերի կամ իրական արժեքի փոփոխությունների գծով, որոնք վերագրելի են բոլոր կամ միայն որոշ ռիսկերին (այսինքն՝ ֆինանսական գործիքի դրամական միջոցների հոսքերի «մասը» կարող է նախատեսվել բոլոր կամ միայն որոշ ռիսկերին վերագրելի փոփոխությունների գծով):

ԿՈՒ99Զ Հեջի հաշվառման համար որակավորվելու համար նախատեսված ռիսկերը և ռիսկի մասերը պետք է լինեն ֆինանսական գործիքի առանձին նույնականացվող բաղադրիչներ, և նախատեսված ռիսկերի ու ռիսկի մասերի փոփոխություններից առաջացող ամբողջ ֆինանսական գործիքի դրամական միջոցների հոսքերի կամ իրական արժեքի փոփոխությունները պետք է արժանահավատորեն չափելի լինեն: Օրինակ.

- (ա) ֆիքսված տոկոսադրույքով ֆինանսական գործիքի դեպքում, որը հեջավորվում է ռիսկից գերծ կամ ուղենիշային տոկոսադրույքի փոփոխություններին վերագրելի իրական արժեքի փոփոխությունների դեմ, ռիսկից գերծ կամ ուղենիշային դրույքը, սովորաբար, համարվում է ֆինանսական գործիքի առանձին նույնականացվող բաղադրիչ, ինչպես նաև արժանահավատորեն չափելի.
- (բ) սղաճը առանձին նույնականացվող և արժանահավատորեն չափելի չէ և չի կարող նախատեսվել որպես ֆինանսական գործիքի ռիսկ կամ ռիսկի մաս, եթե միայն բավարարված չեն (գ) կետի պահանջները.
- (գ) սղաճի հետ կապակցված ճանաչված պարտատոմսի դրամական միջոցների հոսքերի՝ պայմանագրով սահմանված սղաճի մասը (ենթադրելով, որ պարունակվող ածանցյալ գործիքի առանձին հաշվառման պահանջ առկա չէ) առանձին նույնականացվող և արժանահավատորեն չափելի է, քանի դեռ սղաճի այդ մասը չի ազդում գործիքի այլ դրամական միջոցների հոսքերի վրա:

Ոչ ֆինանսական հողվածների նախատեսումը որպես հեջավորված հողված (պարագրաֆ 82)

ԿՈՒ100 Ոչ ֆինանսական ակտիվի կամ ոչ ֆինանսական պարտավորության բաղկացուցչի կամ բաղադրիչի գնի փոփոխությունը, սովորաբար, չունի կանխատեսելի, առանձին չափելի ազդեցություն հողվածի գնի վրա, որը համադրելի լինի, օրինակ, պարտատոմսի գնի վրա շուկայական տոկոսադրույքների փոփոխության ազդեցության հետ: Հետևաբար, ոչ ֆինանսական ակտիվը կամ ոչ ֆինանսական պարտավորությունը ներկայացնում է հեջավորված հողված միայն որպես ամբողջություն, կամ էլ՝ փոխարժեքային ռիսկի համար: Եթե գոյություն ունի հեջավորման գործիքի և հեջավորված հողվածի պայմանների միջև տարբերություն (օրինակ՝ բրազիլական սուրճի կանխատեսված գնման հեջի նպատակով կոլումբիական սուրճի գնման ֆորվարդային պայմանագրի օգտագործումը, որի մնացած պայմանները համանման են), այդ հեջավորման փոխհարաբերությունը կարող է դեռևս որակվել որպես հեջավորման փոխհարաբերություն, եթե բավարարվում են 88-րդ պարագրաֆի բոլոր պայմանները, ներառյալ այն, որ հեջը, ըստ ակնկալիքների, մեծապես արդյունավետ կլինի: Այս նպատակով՝ հեջավորման գործիքի գումարը կարող է մեծ կամ փոքր լինել, քան հեջավորված հողվածինը, եթե դա բարելավում է հեջավորման փոխհարաբերության արդյունավետությունը: Օրինակ՝ կարող է իրականացվել ռեգրեսիայի վերլուծություն՝ հեջավորված հողվածի (օրինակ՝ բրազիլական սուրճի գործարք) և հեջավորման գործիքի (օրինակ՝ կոլումբիական սուրճի գործարք) միջև վիճակագրական փոխհարաբերություն հաստատելու համար: Եթե երկու փոփոխականների միջև (այսինքն՝ բրազիլական սուրճի և կոլումբիական սուրճի միավորի գների միջև) առկա է հիմնավոր փոխհարաբերություն, ապա ռեգրեսիայի կորի թեքությունը կարող է օգտագործվել հեջի այն հարաբերակցության գործակիցը որոշելու համար, որը կապահովի առավելագույն ակնկալվող արդյունավետություն: Օրինակ՝ եթե ռեգրեսիայի կորի թեքությունը 1,02 է, ապա հեջավորված հողվածի 0,98 միավորի և հեջավորման գործիքի 1,00 միավորի վրա հիմնված հեջի հարաբերակցության գործակիցը կապահովի առավելագույն ակնկալվող արդյունավետություն: Այնուամենայնիվ, հեջավորման փոխհարաբերությունը կարող է հանգեցնել անարդյունավետության, որը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում հեջավորման փոխհարաբերության ժամանակահատվածում:

Հողվածների խմբի նախատեսումը որպես հեջավորված հողված (83-րդ և 84-րդ պարագրաֆներ)

ԿՈՒ101 Ընդհանուր գուտ դիրքի հեջը (օրինակ՝ համանման մարման ժամկետներով ֆիքսված տոկոսադրույքով բոլոր ակտիվների և ֆիքսված տոկոսադրույքով բոլոր պարտավորությունների գուտ դիրքը), ի տարբերություն որոշակի հեջավորված հողվածի հեջի, չի որակվում որպես հեջի հաշվառման ենթակա: Սակայն այս տեսակի հեջավորման փոխհարաբերության հեջի հաշվառման գրեթե նույն ազդեցությունը շահույթի կամ վնասի վրա կարելի է ստանալ՝ որպես հեջավորված հողված նախատեսելով հիմքում ընկած հողվածների մի մասը: Օրինակ՝ եթե բանկն ունի համանման բնույթի ռիսկերով և պայմաններով 100 ԱՄ արժեքով ակտիվներ և 90 ԱՄ արժեքով պարտավորություններ և հեջավորում է 10 ԱՄ գուտ արժեքով ռիսկի ենթարկվածությունը, այն կարող է որպես հեջավորված հողված նախատեսել այդ ակտիվների 10 ԱՄ արժեքով մասը: Նման նախատեսումը կարող է օգտագործվել, եթե այդպիսի ակտիվները և պարտավորությունները ֆիքսված տոկոսադրույքով գործիքներ են, որոնց դեպքում սա իրական արժեքի հեջ է, կամ եթե դրանք փոփոխուն տոկոսադրույքով գործիքներ են, որոնց դեպքում սա դրամական միջոցների հոսքերի հեջ է: Նմանապես, եթե կազմակերպությունն ունի 100 ԱՄ արժեքով արտարժույթով գնման կայուն պարտավորվածություն և 90 ԱՄ արժեքով արտարժույթով վաճառքի կայուն պարտավորվածություն, այն կարող է հեջավորել 10 ԱՄ արժեքով գուտ գումարը՝ ձեռք բերելով ածանցյալ գործիք և այն նախատեսելով որպես հեջավորման գործիք՝ կապված 100 ԱՄ արժեքով գնման կայուն պարտավորվածության 10 ԱՄ արժեքով մասի հետ:

Հեջի հաշվառում (85–102-րդ պարագրաֆներ)

ԿՈՒ102 Իրական արժեքի հեջի օրինակ է, տոկոսադրույքների փոփոխությունների արդյունքում, ֆիքսված տոկոսադրույքով պարտքային գործիքի իրական արժեքի փոփոխություններին

ենթարկվածության հեջը: Այսպիսի հեջ կարող է իրագործվել թողարկողի կամ տիրապետողի կողմից:

ԿՌԻ103 Դրամական միջոցների հոսքերի հեջի օրինակ է սվոպի օգտագործումը՝ փոփոխուն տոկոսադրույքով պարտքը ֆիքսված տոկոսադրույքով պարտքով փոխանակելու համար (այսինքն՝ ապագա գործարքի հեջ, երբ հեջավորման ենթակա ապագա դրամական միջոցների հոսքերը ապագա տոկոսային վճարումներն են):

ԿՌԻ104 Կայուն պարտավորվածության հեջը (օրինակ՝ վառելիքի գնի փոփոխության հեջը՝ կապված էլեկտրակայանի կողմից ֆիքսված գնով վառելիք գնելու չճանաչված պայմանագրային պարտավորվածության հետ) իրական արժեքի փոփոխության ենթարկվածության հեջ է: Համապատասխանաբար, այսպիսի հեջն իրական արժեքի հեջ է: Սակայն, ըստ 87-րդ պարագրաֆի, կայուն պարտավորվածության արտարժույթային ռիսկի հեջը, որպես այլընտրանք, կարող է նաև հաշվառվել որպես դրամական միջոցների հոսքերի հեջ:

Հեջի արդյունավետության գնահատում

ԿՌԻ105 Հեջը համարվում է մեծապես արդյունավետ, միայն եթե բավարարվում է հետևյալ երկու պայմաններից յուրաքանչյուրը.

(ա) հեջի սկզբի դրությամբ և հետագա ժամանակաշրջաններում, ըստ ակնկալության, հեջը մեծապես արդյունավետ կլինի հեջավորված ռիսկին վերագրելի իրական արժեքի կամ դրամական միջոցների հոսքերի փոփոխությունները չեզոքացնելու մեջ՝ այն ժամանակաշրջանի ընթացքում, որի համար նախատեսված է հեջը: Այդպիսի ակնկալիքները կարող են ցուցադրվել տարբեր եղանակներով՝ ներառյալ հեջավորված ռիսկին վերագրելի հեջավորված հոդվածի իրական արժեքի կամ դրամական միջոցների հոսքերի անցյալ փոփոխությունների համեմատությունը հեջավորման գործիքի իրական արժեքի կամ դրամական միջոցների հոսքերի անցյալ փոփոխությունների հետ, կամ ցուցադրելով վիճակագրական բարձր կոռելյացիան հեջավորված հոդվածի իրական արժեքի կամ դրամական միջոցների հոսքերի և հեջավորման գործիքի իրական արժեքի կամ դրամական միջոցների հոսքերի միջև: Կազմակերպությունը կարող է ընտրել հեջավորման «մեկը մեկի» գործակցից տարբեր գործակցից՝ հեջի արդյունավետությունը բարելավելու նպատակով, ինչպես նկարագրված է ԿՌԻ100 պարագրաֆում:

(բ) հեջի փաստացի արդյունքները տատանվում են 80-ից 125 տոկոսի միջակայքում: Օրինակ՝ եթե փաստացի արդյունքներն այնպիսին են, որ հեջավորման գործիքի գծով վնասը կազմում է 120 ԱՄ, իսկ դրամային գործիքի գծով օգուտը՝ 100 ԱՄ, ապա չեզոքացման արդյունքը կարող է չափվել 120/100 հարաբերակցությամբ, որը կազմում է 120 տոկոս, կամ 100/120 հարաբերակցությամբ, որը կազմում է 83 տոկոս: Այս օրինակում, ենթադրելով, որ հեջը բավարարում է (ա) կետի պայմանը, կազմակերպությունը կեզրակացներ, որ հեջը մեծապես արդյունավետ է եղել:

ԿՌԻ106 Արդյունավետությունը գնահատվում է առնվազն այն պահին, որի դրությամբ կազմակերպությունը պատրաստում է իր տարեկան կամ միջանկյալ ֆինանսական հաշվետվությունները:

ԿՌԻ107 Սույն ստանդարտը չի սահմանում հեջի արդյունավետության գնահատման որևէ մի մեթոդ: Կազմակերպության կողմից որդեգրվող հեջի արդյունավետության գնահատման մեթոդը կախված է կազմակերպության ռիսկերի կառավարման ռազմավարությունից: Օրինակ՝ եթե կազմակերպության ռիսկերի կառավարման ռազմավարությունն է՝ հեջավորված դիրքի փոփոխությունները արտացոլելու համար պարբերաբար ձգարտել հեջավորման գործիքի գումարը, ապա կազմակերպությունը պետք է ցուցադրի, որ, ըստ ակնկալիքների, հեջը կլինի մեծապես արդյունավետ միայն մինչև հեջավորման գործիքի գումարի հաջորդ ձգարտումն ընկած ժամանակաշրջանի ընթացքում: Որոշ դեպքերում կազմակերպությունը որդեգրում է տարբեր մեթոդներ հեջերի տարբեր տեսակների համար: Հեջավորման ռազմավարության վերաբերյալ կազմակերպության փաստաթղթավորումը ներառում է արդյունավետության գնահատման ընթացակարգերը: Այդ ընթացակարգերը նշում են, թե արդյոք գնահատումը ներառում է հեջավորման գործիքի գծով ողջ օգուտը կամ վնասը, թե գործիքի ժամանակային արժեքը բացառվում է:

ԿՈՒ107Ա Եթե կազմակերպությունը հեջավորում է հողվածի գծով ռիսկին ենթարկվածության 100 տոկոսից փոքր մասը, օրինակ՝ 85 տոկոսը, ապա այն պետք է նախատեսի հեջավորված հողվածը ռիսկին ենթարկվածության 85 տոկոսի չափով և պետք է չափի անարդյունավետությունը այդ նախատեսված 85 տոկոսի փոփոխության հիման վրա: Այնուամենայնիվ, հեջավորելով նախատեսված ռիսկին ենթարկվածության 85 տոկոսը՝ կազմակերպությունը կարող է օգտագործել հեջավորման «մեկը մեկի» գործակցից տարբեր գործակցից, եթե դա բարելավում է հեջի ակնկալվող արդյունավետությունը, ինչպես նկարագրված է ԿՈՒ100 պարագրաֆում:

ԿՈՒ108 Եթե հեջավորման գործիքի և հեջավորված ակտիվի, պարտավորության, կայուն պարտավորվածության կամ մեծապես հավանական կանխատեսված գործարքի հիմնական պայմանները նույնն են, ապա հավանական է, որ հեջավորվող ռիսկին վերագրելի իրական արժեքի և դրամական միջոցների հոսքերի փոփոխությունները կարող են ամբողջությամբ միմյանց չեզոքացնել՝ ինչպես հեջի սկզբի դրությամբ, այնպես էլ հետագայում: Օրինակ՝ հավանական է, որ տոկոսադրույքի սվոպը լինի արդյունավետ հեջ, եթե հեջավորման գործիքի և հեջավորված հողվածի նոմինալ և հիմնական գումարները, պայմանները, վերագնորոշման ամսաթվերը, տոկոսավճարների և հիմնական գումարների ստացման և վճարման ամսաթվերը, ինչպես նաև տոկոսադրույքների չափման հիմունքը նույնն են: Նաև հավանական է, որ ապրանքի մեծապես հավանական կանխատեսված գնման հեջը ֆորվարդային պայմանագրի միջոցով կլինի մեծապես արդյունավետ, եթե՝

- (ա) ֆորվարդային պայմանագիրը կնքված է՝ գնելու համար նույն ապրանքի նույն քանակը նույն պահին և վայրում, ինչ՝ հեջավորված կանխատեսված գնման դեպքում.
- (բ) սկզբնական պահին ֆորվարդային պայմանագրի իրական արժեքը հավասար է զրոյի.
- (գ) կամ ֆորվարդային պայմանագրի գծով զեղչի կամ պարզևավճարի փոփոխությունը բացառվում է հեջի արդյունավետության գնահատումից և ուղղակիորեն ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում, կամ էլ մեծապես հավանական կանխատեսված գործարքի գծով դրամական միջոցների հոսքերի ակնկալվող փոփոխությունը հիմնված է ապրանքի ֆորվարդային գնի վրա:

ԿՈՒ109 Երբեմն հեջավորման գործիքը չեզոքացնում է հեջավորված ռիսկի միայն մի մասը: Օրինակ՝ հեջը լիովին արդյունավետ չի լինի, եթե հեջավորման գործիքը և հեջավորված հողվածն արտահայտված են տարբեր արժույթներով, որոնց փոխարժեքները չեն փոփոխվում փոխկապակցված ձևով: Նմանապես, տոկոսադրույքի ռիսկի հեջը ածանցյալ գործիքի միջոցով չի լինի լիովին արդյունավետ, եթե ածանցյալ գործիքի իրական արժեքի փոփոխության մի մասը վերագրելի է պայմանագրային կողմի պարտքային ռիսկին:

ԿՈՒ110 Որպես հեջի հաշվառման ենթակա որակվելու համար հեջը պետք է վերաբերի որոշակի նույնականացված և նախատեսված ռիսկի, այլ ոչ թե պարզապես կազմակերպության ընդհանուր ձեռնարկատիրական ռիսկերին, և պետք է, ի վերջո, ազդի կազմակերպության շահույթի կամ վնասի վրա: Նյութական ակտիվի բարոյական մաշվածության ռիսկի կամ պետության կողմից գույքի բռնագրավման ռիսկի հեջը չի որակավորվում որպես հեջի հաշվառման պահանջներին բավարարող. դրա արդյունավետությունը հնարավոր չէ չափել, քանի որ նշված ռիսկերը արժանահավատորեն չափելի չեն:

ԿՈՒ110Ա 74(ա) պարագրաֆը կազմակերպությանը թույլատրում է առանձնացնել օպցիոնային պայմանագրի ներքին արժեքը և ժամանակային արժեքը և որպես հեջավորման գործիք նախատեսել օպցիոնային պայմանագրի միայն ներքին արժեքի փոփոխությունը: Այսպիսի նախատեսումը կարող է հանգեցնել այնպիսի հեջավորման փոխհարաբերության, որը լիովին արդյունավետ է կանխատեսված գործարքի հեջավորված միակողմանի ռիսկին վերագրելի դրամական միջոցների հոսքերի փոփոխությունները չեզոքացնելու առումով, եթե կանխատեսված գործարքի և հեջավորման գործիքի հիմնական պայմանները նույնն են:

ԿՈՒ110Բ Եթե կազմակերպությունը ձեռք բերված օպցիոնը՝ որպես ամբողջություն, նախատեսում է որպես կանխատեսված գործարքից առաջացող միակողմանի ռիսկի հեջավորման գործիք, ապա հեջավորման փոխհարաբերությունը լիովին արդյունավետ չի լինի: Դրա պատճառն այն է որ օպցիոնի համար վճարված պարզևավճարը ներառում է դրա ժամանակային արժեքը, իսկ, ինչպես նշված է ԿՈՒ99Բ պարագրաֆում, նախատեսված միակողմանի ռիսկը չի ներառում

օպցիոնի ժամանակային արժեքը: Հետևաբար, այս իրավիճակում, օպցիոնի գծով վճարված պարզևավճարի ժամանակային արժեքի հետ կապված դրամական միջոցների հոսքերը և նախատեսված հեջավորված ռիսկին վերաբերող դրամական միջոցների հոսքերը միմյանց չեն չեզոքացնի:

ԿՈՒ111 Տոկոսադրույքի ռիսկի դեպքում հեջի արդյունավետությունը կարելի է գնահատել՝ ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների համար պատրաստելով մարման ժամանակացույց, որը ցույց է տալիս յուրաքանչյուր ժամանակահատվածի համար տոկոսադրույքի գծով ռիսկին զուտ ենթարկվածությունը, եթե զուտ ենթարկվածությունը կապված է որոշակի ակտիվի կամ պարտավորության հետ (կամ ակտիվների կամ պարտավորությունների որոշակի խմբի, կամ էլ դրանց որոշակի մասի հետ)՝ առաջացնելով զուտ ենթարկվածություն, և հեջի արդյունավետությունը գնահատվում է նշված ակտիվի կամ պարտավորության նկատմամբ:

ԿՈՒ112 Հեջի արդյունավետությունը գնահատելիս կազմակերպությունը, սովորաբար, հաշվի է առնում փողի ժամանակային արժեքը: Պարտադիր չէ, որ հեջավորված հոդվածի ֆիքսված տոկոսադրույքը ստույգ համապատասխանի որպես իրական արժեքի հեջ նախատեսված սվոպի ֆիքսված տոկոսադրույքին: Պարտադիր չէ նաև, որ տոկոսակիր ակտիվի կամ պարտավորության փոփոխուն տոկոսադրույքը լինի նույնը, ինչ որպես դրամական միջոցների հոսքերի հեջ նախատեսված սվոպի փոփոխուն տոկոսադրույքը: Սվոպի իրական արժեքը ստացվում է դրա զուտ մարումներից: Սվոպի գծով ֆիքսված և փոփոխուն դրույքները կարող են փոխվել՝ առանց ազդելու զուտ մարման վրա, եթե երկուսն էլ փոփոխվում են նույն չափով:

ԿՈՒ113 Եթե կազմակերպությունը չի բավարարում հեջի արդյունավետության չափանիշները, ապա կազմակերպությունը դադարեցնում է հեջի հաշվառումը այն վերջին ամսաթվից, մինչև որը հեջի արդյունավետության չափանիշները բավարարելը ցուցադրվել է: Սակայն, եթե կազմակերպությունը բացահայտում է դեպք կամ հանգամանքների փոփոխություն, որի պատճառով հեջավորման փոխհարաբերությունը չի բավարարում արդյունավետության չափանիշը և ցուցադրում է, որ հեջը արդյունավետ էր այդ դեպքից կամ հանգամանքների փոփոխությունից առաջ, ապա կազմակերպությունը դադարեցնում է հեջի հաշվառումը այդ դեպքի կամ հանգամանքների փոփոխության ամսաթվից:

Իրական արժեքի հեջի հաշվառումը՝ տոկոսադրույքի ռիսկի պորտֆելային հեջի դեպքում

ԿՈՒ114 Ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունների պորտֆելի հետ կապված տոկոսադրույքի ռիսկի իրական արժեքի հեջի համար կազմակերպությունը կբավարարի սույն ստանդարտի պահանջները, եթե համապատասխանի (ա)–(բ) կետերում ներկայացված ընթացակարգերին և ստորև նշված ԿՈՒ115–ԿՈՒ132 պարագրաֆներին:

(ա) Որպես իր ռիսկերի կառավարման գործընթացի մաս, կազմակերպությունն առանձնացնում է այն հոդվածների պորտֆելը, որի տոկոսադրույքի ռիսկը ցանկանում է հեջավորել: Պորտֆելը կարող է բաղկացած լինել միայն ակտիվներից, միայն պարտավորություններից կամ և՛ ակտիվներից, և՛ պարտավորություններից: Կազմակերպությունը կարող է առանձնացնել երկու կամ ավելի պորտֆելներ (օրինակ՝ կազմակերպությունը կարող է խմբավորել իր վաճառքի համար մատչելի ակտիվներն առանձին պորտֆելում), որի դեպքում այն կիրառում է ստորև նշված ուղեցույցը յուրաքանչյուր պորտֆելի նկատմամբ առանձին:

(բ) Կազմակերպությունը պորտֆելը վերլուծում է ըստ վերագնորոշման ժամանակահատվածների՝ հիմնվելով ակնկալվող, այլ ոչ թե պայմանագրային վերագնորոշման ամսաթվերի վրա: Ըստ վերագնորոշման ժամանակահատվածների՝ վերլուծությունը կարող է կատարվել տարբեր եղանակներով, ներառյալ դրամական միջոցների հոսքերի բաշխումն ըստ այն ժամանակահատվածների, որոնցում դրանք, ըստ ակնկալիքների, տեղի կունենան, կամ անվանական հիմնական գումարների բաշխումն ըստ բոլոր ժամանակահատվածների՝ մինչև վերագնորոշման ակնկալվող տեղի ունենալը:

(գ) Այս վերլուծության հիման վրա կազմակերպությունը որոշում է այն գումարը, որը ցանկանում է հեջավորել: Կազմակերպությունը առանձնացված պորտֆելից

նախատեսում է որպես հեջավորված հողված ակտիվների կամ պարտավորությունների այն գումարը (և ոչ գուտ գումարը), որը հավասար է այն գումարին, որը ցանկանում է նախատեսել որպես հեջավորման ենթակա: Այս գումարը որոշում է նաև այն տոկոսային չափը, որն օգտագործվում է՝ ԿՈՒ126(բ) պարագրաֆի համաձայն արդյունավետությունը ստուգելու համար:

- (դ) Կազմակերպությունը նախատեսում է տոկոսադրույքի ռիսկը, որն այն հեջավորում է: Այդ ռիսկը կարող է ուղենիշային տոկոսադրույք (օրինակ՝ ԼԻԲՈՐ):
- (ե) Կազմակերպությունը նախատեսում է մեկ կամ ավելի հեջավորման գործիքներ գնորոշման յուրաքանչյուր ժամանակահատվածի համար:
- (զ) Օգտագործելով վերը նշված (գ)–(ե) կետերում կատարված նախատեսումները՝ կազմակերպությունը սկզբնավորման պահին և հետագա ժամանակաշրջաններում գնահատում է, թե արդյոք հեջը, ըստ ակնկալիքների, կլինի մեծապես արդյունավետ այն ժամանակաշրջանում, որի համար այն նախատեսվել է:
- (է) Կազմակերպությունը պարբերաբար չափում է հեջավորված հողվածի իրական արժեքի փոփոխությունը (ինչպես նախատեսված է (գ) կետում), որը վերագրելի է հեջավորված ռիսկին (ինչպես նախատեսված է (դ) կետում)՝ (բ) կետում որոշված վերագնորոշման ակնկալվող ամսաթվերի հիման վրա: Պայմանով, որ կազմակերպության արդյունավետության գնահատման փաստաթղթավորված մեթոդի օգտագործմամբ որոշվել է, որ հեջը փաստացի եղել է մեծապես արդյունավետ, կազմակերպությունը ճանաչում է հեջավորված հողվածի իրական արժեքի փոփոխությունը որպես օգուտ կամ վնաս շահույթում կամ վնասում և, ինչպես դա նկարագրված է 89Ա պարագրաֆում, ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվության երկու տողային հողվածներից մեկում: Անհրաժեշտություն չկա իրական արժեքի փոփոխությունը բաշխելու առանձին ակտիվների կամ պարտավորությունների վրա:
- (ը) Կազմակերպությունը չափում է հեջավորման գործիքի (գործիքների) իրական արժեքի փոփոխությունը (ինչպես նախատեսված է (ե) կետում) և այն ճանաչում է որպես օգուտ կամ վնաս շահույթում կամ վնասում: Հեջավորման գործիքի (գործիքների) իրական արժեքը ճանաչվում է որպես ակտիվ կամ պարտավորություն ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում:
- (թ) Ցանկացած անարդյունավետություն⁵ կճանաչվի շահույթում կամ վնասում որպես (է) կետում և (ը) կետում նշված իրական արժեքների փոփոխության միջև տարբերություն:

ԿՈՒ115 Այս մոտեցումն ավելի մանրամասն նկարագրված է ստորև: Այս մոտեցումը պետք է կիրառվի միայն ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունների պորտֆելի հետ կապված տոկոսադրույքի ռիսկի իրական արժեքի հեջի նկատմամբ:

ԿՈՒ116 ԿՈՒ114(ա) պարագրաֆում առանձնացված պորտֆելը կարող է ներառել ակտիվներ և պարտավորություններ: Որպես այլընտրանք՝ այն կարող է լինել միայն ակտիվներից կամ միայն պարտավորություններից բաղկացած պորտֆել: Պորտֆելն օգտագործվում է՝ ակտիվների կամ պարտավորությունների այն գումարը որոշելու համար, որը կազմակերպությունը ցանկանում է հեջավորել: Սակայն պորտֆելն ինքը չի նախատեսվում որպես հեջավորված հողված:

ԿՈՒ117 ԿՈՒ114(բ) պարագրաֆը կիրառելիս կազմակերպությունը որոշում է հողվածի ակնկալվող վերագնորոշման ամսաթիվը որպես հողվածի ակնկալվող մարման ամսաթվից և շուկայական դրույքների համապատասխան վերագնորոշման ամսաթվից ամենավաղը: Վերագնորոշման ակնկալվող ամսաթվերը գնահատվում են հեջի սկզբնավորման պահին և հեջի ուժի մեջ լինելու ամբողջ ընթացքում՝ հիմնված պատմական փորձի և այլ առկա տեղեկատվության վրա, ներառյալ վաղաժամկետ վճարումների չափերի, տոկոսադրույքների և դրանց միջև փոխհարաբերության վերաբերյալ տեղեկատվությունը և ակնկալիքները: Կազմակերպությունները, որոնք չունեն կազմակերպությանը հատուկ փորձ, կամ այդ փորձը անբավարար է, օգտագործում են համադրելի ֆինանսական գործիքների վերաբերյալ համանման կազմակերպությունների խմբի փորձը: Այս գնահատականները պարբերաբար վերանայվում են և նորացվում փորձի հիման

⁵ Այս համատեքստում կիրառվում են էականության նույն նկատառումները, ինչ բոլոր ՖՀՄՍ-ներում:

վրա: Վաղաժամկետ վճարման հնարավորությամբ ֆիքսված դրույքով հողվածի դեպքում վերագնորոշման ակնկալվող ամսաթիվն այն ամսաթիվն է, որի դրությամբ, ըստ ակնկալության, դրա գծով կկատարվի վաղաժամկետ վճարում, եթե միայն այն չի վերագնորոշվում համապատասխան շուկայական դրույքների որևէ ավելի վաղ ամսաթվին: Համանման հողվածների խմբի դեպքում վերագնորոշման ակնկալվող ամսաթվերի վրա հիմնված ըստ ժամանակահատվածների վերլուծությունը կարող է ունենալ յուրաքանչյուր ժամանակահատվածում խմբի տոկոսի, և ոչ թե առանձին հողվածների բաշխման տեսք: Այսպիսի բաշխման նպատակներով կազմակերպությունը կարող է կիրառել այլ մեթոդաբանություններ: Օրինակ՝ ակնկալվող վերագնորոշման ամսաթվերի հիման վրա ամորտիզացվող փոխառությունները ըստ ժամանակահատվածների բաշխելու համար այն կարող է օգտագործել վաղաժամկետ վճարումների չափերի բազմապատկիչ: Սակայն այսպիսի բաշխման մեթոդաբանությունը պետք է համապատասխանի կազմակերպության ռիսկերի կառավարման ընթացակարգերին և նպատակներին:

ԿՈՒ118 Որպես ԿՈՒ114(գ) պարագրաֆում նշված նախատեսման օրինակ՝ եթե վերագնորոշման որոշակի ժամանակաշրջանում կազմակերպությունը գնահատում է, որ ունի ֆիքսված տոկոսադրույքով 100 ԱՄ արժեքով ակտիվներ և ֆիքսված տոկոսադրույքով 80 ԱՄ արժեքով պարտավորություններ և որոշում է հեջավորել ամբողջ 20 ԱՄ գումարի գուտ դիրքը, ապա այն որպես հեջավորված հողված նախատեսում է 20 ԱՄ գումարի ակտիվները (ակտիվների մի մասը)⁶: Նախատեսումն արտահայտվում է որպես «արժույթի որևէ գումար» (օրինակ՝ որևէ գումարի դոլար, եվրո, ֆունտ կամ ռանդ), և ոչ թե որպես առանձին ակտիվներ: Դրանից հետևում է, որ բոլոր ակտիվները (կամ պարտավորությունները), որոնցից առանձնացվում է հեջավորված գումարը, այսինքն՝ վերը նշված օրինակում ամբողջ 100 ԱՄ արժեքով ակտիվները, պետք է լինեն՝

- (ա) հողվածներ, որոնց իրական արժեքը փոփոխվում է՝ ի պատասխան հեջավորման ենթակա տոկոսադրույքների փոփոխության.
- (բ) հողվածներ, որոնք կարող էին որակվել որպես իրական արժեքի հեջի հաշվառման ենթակա, եթե հեջավորման համար նախատեսվեին առանձին: Սասնավորապես, քանի որ ստանդարտը⁷ նշում է, որ ցպահանջ բնութագրով ֆինանսական պարտավորության (ինչպիսիք են, օրինակ, ցպահանջ ավանդները և ժամկետային ավանդների որոշ տեսակներ) իրական արժեքը ավելի փոքր չէ, քան վճարման ենթակա ցպահանջ գումարը՝ գեղչված այն առաջին ամսաթվից սկսած, երբ գումարը վճարելու պահանջը կարող է ներկայացվել, այսպիսի հողվածը չի կարող որակվել որպես իրական արժեքի հեջի հաշվառման ենթակա ցանկացած ժամանակահատվածում, որը տեղի է ունենում այն ամենակարճ ժամանակահատվածից հետո, երբ տիրապետողը կարող է ներկայացնել գումարը վճարելու պահանջ: Վերը նշված օրինակում հեջավորված դիրքը ակտիվների գումար է: Հետևաբար, այսպիսի պարտավորությունները նախատեսված հեջավորված հողվածի մաս չեն կազմում, սակայն օգտագործվում են կազմակերպության կողմից որոշելու համար ակտիվի այն գումարը, որը նախատեսվում է որպես հեջավորման ենթակա: Եթե այն դիրքը, որը կազմակերպությունը ցանկանում է հեջավորել, լիներ պարտավորությունների գումար, ապա նախատեսված հեջավորված հողվածը ներկայացնող գումարը պետք է առանձնացվեր ֆիքսված տոկոսադրույքով պարտավորություններից, որոնք տարբեր են այն պարտավորություններից, որոնք կազմակերպությունից կարող է պահանջվել վճարել ավելի վաղ ժամանակաշրջանում, և ԿՈՒ126(բ) պարագրաֆի համաձայն հեջի արդյունավետության գնահատման համար կիրառվող տոկոսային չափը կհաշվարկվեր որպես տոկոս այդ այլ պարտավորություններից: Օրինակ՝ ենթադրենք կազմակերպությունը գնահատում է, որ վերագնորոշման որոշակի ժամանակահատվածում ունի 100 ԱՄ արժեքով ֆիքսված տոկոսադրույքով պարտավորություններ՝ բաղկացած 40 ԱՄ արժեքով ցպահանջ ավանդներից և 60 ԱՄ արժեքով պարտավորություններից, որոնք չունեն ցպահանջ բնութագրեր, ինչպես նաև 70 ԱՄ արժեքով ֆիքսված տոկոսադրույքով ակտիվներ: Եթե

⁶ Ստանդարտը թույլատրում է նախատեսել առկա որակվող ակտիվների կամ պարտավորությունների ցանկացած գումարը, այսինքն՝ այս օրինակում ակտիվների ցանկացած գումար՝ 0 ԱՄ-ից մինչև 100 ԱՄ:

⁷ Տե՛ս պարագրաֆ 49:

կազմակերպությունը որոշում է հեջավորել զուտ 30 ԱՄ գումարի դիրքը ամբողջությամբ, ապա այն որպես հեջավորված հոդված նախատեսում է 30 ԱՄ արժեքով պարտավորություններ կամ առանց ցպահանջ բնութագրի պարտավորությունների 50 տոկոսը⁸:

ԿՈՒ119 Կազմակերպությունը նաև պետք է համապատասխանի նախատեսման և փաստաթղթավորման 88 (ա) պարագրաֆում նշված այլ պահանջների: Տոկոսադրույքի ռիսկի պորտֆելային հեջի դեպքում նշված նախատեսումը և փաստաթղթավորումը որոշակիացնում է կազմակերպության քաղաքականությունը բոլոր փոփոխականների նկատմամբ, որոնք օգտագործվում են հեջավորման գումարը որոշելու համար, ինչպես նաև թե ինչպես է գնահատվում արդյունավետությունը, ներառյալ հետևյալը՝

- (ա) որ ակտիվները և պարտավորությունները պետք է ներառվեն պորտֆելային հեջում և այն հիմքը, որը պետք է օգտագործվի պորտֆելից դրանք դուրս բերելու համար.
- (բ) ինչպես է կազմակերպությունը գնահատում վերագնորոշման ամսաթվերը, ներառյալ այն, թե տոկոսադրույքի վերաբերյալ ինչպիսի ենթադրություններ են ընկած վաղաժամկետ վճարումների չափերի գնահատման հիմքում, ինչպես նաև այդ գնահատականների փոփոխման հիմքերը: Նույն մեթոդն օգտագործվում է ինչպես հեջավորված պորտֆելում ակտիվի կամ պարտավորության ներառման պահին սկզբնական գնահատականների համար, այնպես էլ այդ գնահատականների հետագա վերանայումների համար.
- (գ) վերագնորոշման ժամանակահատվածների թիվը և տևողությունը.
- (դ) կազմակերպությունն ինչ հաճախականությամբ կստուգի արդյունավետությունը և ԿՈՒ126 պարագրաֆի երկու մեթոդներից որը կօգտագործի.
- (ե) այն մեթոդաբանությունը, որը կազմակերպությունը օգտագործում է՝ որպես հեջավորված հոդված նախատեսված ակտիվների կամ պարտավորությունների գումարը որոշելու համար, և, համապատասխանաբար, տոկոսային չափը, որը կազմակերպությունը օգտագործում է արդյունավետությունը ստուգելիս՝ օգտագործելով ԿՈՒ126(բ) պարագրաֆում նկարագրված մեթոդը.
- (զ) երբ կազմակերպությունը ստուգում է արդյունավետությունը՝ օգտագործելով ԿՈՒ126(բ) պարագրաֆում նկարագրված մեթոդը, արդյոք այն պետք է ստուգի արդյունավետությունը յուրաքանչյուր գնորոշման ժամանակահատվածի համար առանձին, բոլոր ժամանակահատվածների համար միասին, թե օգտագործելով նշված երկու ձևերի որևէ համակցություն:

Հեջավորման փոխհարաբերության նախատեսման և փաստաթղթավորման ընթացքում որոշակիացված քաղաքականությունը պետք է համապատասխանի կազմակերպության ռիսկերի կառավարման ընթացակարգերին և նպատակներին: Քաղաքականության փոփոխությունները չպետք է կատարվեն կամայականորեն: Դրանք պետք է արդարացված լինեն՝ հիմք ընդունելով շուկայական պայմանների փոփոխությունները և այլ գործոններ, պետք է հիմնված լինեն կազմակերպության ռիսկերի կառավարման ընթացակարգերի ու նպատակների վրա և հետևողականորեն համապատասխանեն դրանց:

ԿՈՒ120 Հեջավորման գործիքը, որին անդրադառնում է ԿՈՒ114(ե) պարագրաֆը, կարող է լինել մեկ ածանցյալ գործիք կամ ածանցյալ գործիքների պորտֆել, որոնցից բոլորը պարունակում են ԿՈՒ114(դ) պարագրաֆում նախատեսված հեջավորված տոկոսադրույքի ռիսկին ենթարկվածություն (օրինակ՝ տոկոսադրույքի սվոպերի պորտֆել, որոնցից բոլորը պարունակում են ԼԻԲՈՐ-ի ռիսկին ենթարկվածություն): Ածանցյալ գործիքների նման պորտֆելը կարող է պարունակել միմյանց չեզոքացնող ռիսկային դիրքեր: Բայց այն չի կարող պարունակել տրված օպցիոններ կամ զուտ տրված օպցիոններ, քանի որ սույն ստանդարտն⁹ արգելում է այդպիսի օպցիոնների նախատեսումը որպես հեջավորման գործիքներ (բացառությամբ երբ տրված օպցիոնը նախատեսվում է որպես չեզոքացնող՝ ձեռք բերված օպցիոնի համար): Եթե հեջավորման գործիքը հեջավորում է ԿՈՒ114(զ) պարագրաֆում նախատեսված գումարը մեկից

⁸ 30 ԱՄ փ (100 ԱՄ –40 ԱՄ) = 50 տոկոս
⁹ տես 77 և ԿՈՒ94 պարագրաֆները

ավելի վերագնորոշման ժամանակահատվածների համար, ապա այն բաշխվում է բոլոր ժամանակահատվածների վրա, որոնց այն հեջավորում է: Սակայն ամբողջ հեջավորման գործիքը պետք է բաշխվի նշված վերագնորոշման ժամանակահատվածների վրա, քանի որ սույն ստանդարտը¹⁰ թույլ չի տալիս, որ հեջավորման փոխհարաբերությունը նախատեսվի հեջավորման գործիքի այն ժամանակահատվածի մասնաբաժնի համար միայն, որի ընթացքում հեջավորման գործիքը դեռ ուժի մեջ է:

ԿՈՒ121 Երբ կազմակերպությունը վաղաժամկետ վճարման հնարավորությամբ հողվածի իրական արժեքի փոփոխությունը չափում է համաձայն ԿՈՒ114(է) պարագրաֆի, տոկոսադրույթների փոփոխությունն ազդում է վաղաժամկետ վճարման հնարավորությամբ հողվածի իրական արժեքի վրա երկու եղանակով. այն ազդում է պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքերի իրական արժեքի վրա, և վաղաժամկետ վճարման հնարավորությամբ հողվածի մեջ պարունակվող վաղաժամկետ վճարման օպցիոնի իրական արժեքի վրա: Ստանդարտի 81-րդ պարագրաֆը կազմակերպությանը թույլատրում է որպես հեջավորված հողված նախատեսել ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության մի մասը, որն ունի միևնույն ռիսկին ենթարկվածություն՝ պայմանով, որ արդյունավետությունը հնարավոր է չափել: Վաղաժամկետ վճարման հնարավորությամբ հողվածների դեպքում 81Ա պարագրաֆը թույլ է տալիս հասնել դրան՝ հեջավորված հողվածը նախատեսելով իրական արժեքի այն փոփոխության տեսանկյունից, որը վերագրելի է նախատեսված տոկոսադրույթի փոփոխությանը՝ հիմնվելով ակնկալվող, այլ ոչ թե պայմանագրային վերագնորոշման ամսաթվերի վրա: Սակայն հեջավորված տոկոսադրույթի փոփոխությունների ազդեցությունը այդ ակնկալվող վերագնորոշման ամսաթվերի վրա պետք է հաշվի առնվի հեջավորված հողվածի իրական արժեքի փոփոխությունը որոշելիս: Համապատասխանաբար, եթե ակնկալվող վերագնորոշման ամսաթվերը վերանայվում են (օրինակ՝ ակնկալվող վաղաժամկետ վճարումների փոփոխությունը արտացոլելու համար), կամ եթե փաստացի վերագնորոշման ամսաթվերը տարբերվում են ակնկալվածներից, կառաջանա անարդյունավետություն, ինչպես դա նկարագրված է ԿՈՒ126 պարագրաֆում: Եվ հակառակը՝ ակնկալվող վերագնորոշման ամսաթվերի փոփոխությունները, որոնք՝ (ա) ակնհայտորեն առաջանում են հեջավորված տոկոսադրույթի փոփոխություններից տարբեր գործոններից, (բ) կոռելյացիայի մեջ չեն հեջավորված տոկոսադրույթի փոփոխությունների հետ, և (գ) կարող են արժանահավատորեն առանձնացվել հեջավորված տոկոսադրույթին վերագրելի փոփոխություններից (օրինակ՝ վաղաժամկետ վճարումների չափերի փոփոխությունները, որոնք ակնհայտորեն առաջանում են դեմոգրաֆիական գործոնների կամ հարկային կարգավորման փոփոխությունից, այլ ոչ թե տոկոսադրույթի փոփոխություններից) բացառվում են հեջավորված հողվածի իրական արժեքի փոփոխությունը որոշելիս, քանի որ վերագրելի չեն հեջավորված ռիսկին: Եթե ակնկալվող վերագնորոշման ամսաթվերի փոփոխությունը առաջացրած գործոնի վերաբերյալ առկա է անորոշություն, կամ կազմակերպությունն անկարող է արժանահավատորեն առանձնացնել հեջավորված տոկոսադրույթից առաջացած փոփոխությունները այլ գործոններից առաջացածներից, ապա համարվում է, որ փոփոխությունն առաջացել է հեջավորված տոկոսադրույթի փոփոխություններից:

ԿՈՒ122 Սույն ստանդարտը չի որոշակիացնում տեխնիկաները, որոնք օգտագործվում են ԿՈՒ114(է) պարագրաֆում նշված գումարը որոշելու համար այսինքն՝ հեջավորված հողվածի իրական արժեքի փոփոխությունը, որը վերագրելի է հեջավորված ռիսկին: Եթե այդ չափման համար օգտագործվում են վիճակագրական կամ գնահատման այլ տեխնիկաներ, ապա ղեկավարությունը պետք է ակնկալի, որ արդյունքը շատ մոտ լինի այն արդյունքին, որը կստացվեր հեջավորված հողվածը կազմող բոլոր առանձին ակտիվները կամ պարտավորությունները չափելիս: Ճիշտ չէ ենթադրել, որ հեջավորված հողվածի իրական արժեքի փոփոխությունները հավասար են հեջավորման գործիքի արժեքի փոփոխություններին:

ԿՈՒ123 89Ա պարագրաֆը պահանջում է, որ, եթե որևէ վերագնորոշման ժամանակահատվածի համար հեջավորված հողվածն ակտիվ է, դրա արժեքի փոփոխությունը ներկայացվի ակտիվների կազմում մեկ առանձին տողային հողվածով: Եվ հակառակը՝ եթե որևէ վերագնորոշման ժամանակահատվածի համար հեջավորված հողվածը պարտավորություն է, ապա դրա արժեքի փոփոխությունը ներկայացվում է պարտավորությունների կազմում մեկ առանձին տողային

¹⁰ տես պարագրաֆ 75-ը

հողվածով: Դրանք ԿՈՒ114(է) պարագրաֆում նշված առանձին տողային հողվածներն են: Հատուկ բաշխում ըստ առանձին ակտիվների (կամ պարտավորությունների) չի պահանջվում:

ԿՈՒ124 ԿՈՒ114(թ) պարագրաֆը նշում է, որ անարդյունավետություն է առաջանում այն չափով, որով հեջավորված ռիսկին վերագրելի հեջավորված հողվածի իրական արժեքի փոփոխությունը տարբերվում է հեջավորման ածանցյալ գործիքի իրական արժեքի փոփոխությունից: Այդպիսի տարբերությունը կարող է առաջանալ մի շարք պատճառներով, ներառյալ՝

- (ա) վերագնորոշման փաստացի ամսաթվերը տարբերվում են ակնկալվածներից, կամ ակնկալվող վերագնորոշման ամսաթվերը վերանայվում են.
- (բ) հեջավորված պորտֆելի հողվածները արժեզրկվում կամ ապաճանաչվում են.
- (գ) հեջավորման գործիքի և հեջավորված հողվածի վճարման ամսաթվերը տարբերվում են.
- (դ) այլ պատճառներ (օրինակ՝ երբ հեջավորված հողվածներից մի քանիսը ավելի ցածր տոկոս են կրում, քան ուղենիշային տոկոսադրույքը, որի համար դրանք նախատեսվել են որպես հեջավորված, և առաջացող անարդյունավետությունն այնքան մեծ չէ, որպեսզի պորտֆելն ամբողջությամբ չորակվի որպես հեջի հաշվառման ենթակա):

Այսպիսի անարդյունավետությունը¹¹ պետք է բացահայտվի և ճանաչվի շահույթում կամ վնասում:

ԿՈՒ125 Սովորաբար հեջի արդյունավետությունը կբարելավվի.

- (ա) եթե կազմակերպությունը վաղաժամկետ վճարման տարբեր բնութագրերով հողվածները բաշխում է այնպես, որ հաշվի են առնվում վաղաժամկետ վճարման վարքագծերի տարբերությունները.
- (բ) երբ պորտֆելում հողվածների քանակը լինի ավելի մեծ: Երբ միայն մի քանի հողվածներ են կազմում պորտֆելը, հավանական է համեմատաբար մեծ անարդյունավետություն, եթե հողվածներից մեկի գծով վաղաժամկետ վճարումը կատարվում է ակնկալվածից ավելու վաղ կամ ուշ: Եվ հակառակը՝ երբ պորտֆելը կազմված է ավելի շատ հողվածներից, վաղաժամկետ վճարումների վարքագիծը կարելի է կանխատեսել ավելի ճշգրիտ.
- (գ) երբ օգտագործվող վերագնորոշման ժամանակահատվածներն ավելի սեղմ են (օրինակ՝ 1-ամսյա վերագնորոշման ժամանակահատվածներ 3 ամսվա փոխարեն): Ավելի սեղմ գնորոշման ժամանակահատվածները նվազեցնում են հեջավորված հողվածի և հեջավորման գործիքի վերագնորոշման և վճարման ամսաթվերի (վերագնորոշման ժամանակահատվածի ընթացքում) միջև անհամապատասխանության ազդեցությունը.
- (դ) հեջավորված հողվածի փոփոխությունները (օրինակ՝ վաղաժամկետ վճարումների ակնկալիքների փոփոխության պատճառով) արտացոլելու նպատակով հեջավորման գործիքի գումարի ճշգրտման ավելի մեծ հաճախականության դեպքում.

ԿՈՒ126 Կազմակերպությունը պարբերաբար ստուգում է արդյունավետությունը: Եթե վերագնորոշման ամսաթվերի գնահատականները փոխվում են կազմակերպության կողմից արդյունավետությունը գնահատելու որևէ ամսաթվի և հաջորդ այդպիսի ամսաթվի միջև, ապա այն պետք է հաշվարկի արդյունավետության գումարը հետևյալ եղանակներից որևէ մեկով՝

- (ա) որպես հեջավորման գործիքի իրական արժեքի փոփոխության (տես ԿՈՒ114(ը) պարագրաֆը) և հեջավորված տոկոսադրույքի փոփոխություններին (ներառյալ այն ազդեցությունը, որը հեջավորված տոկոսադրույքի փոփոխություններն ունեն որևէ պարունակվող վաղաժամկետ վճարման օպցիոնի իրական արժեքի վրա) վերագրելի ամբողջ հեջավորված հողվածի արժեքի փոփոխության տարբերություն. կամ
- (բ) օգտագործելով հետևյալ մոտարկումը: Կազմակերպությունը՝
 - (i) հաշվարկում է յուրաքանչյուր վերագնորոշման ժամանակահատվածում ակտիվների (կամ պարտավորությունների) տոկոսային համամասնությունը, որը հեջավորված էր՝ արդյունավետության ստուգման վերջին ամսաթվի դրությամբ գնահատված վերագնորոշման ամսաթվերի հիման վրա.

¹¹ Այս համատեքստում կիրառվում են էականության նույն նկատառումներն, ինչ բոլոր ՖՀՄՍ-ներում:

- (ii) այդ տոկոսը կիրառում է այդ գնորդչան Ժամանակահատվածում իր կողմից վերանայված գումարի գնահատականի նկատմամբ հաշվարկելու համար հեջավորված հողվածի գումարը՝ հիմնված իր կողմից վերանայված գնահատականի վրա.
- (iii) հաշվարկում է հեջավորված հողվածի՝ իր կողմից վերանայված գնահատականի իրական արժեքի փոփոխությունը, որը վերագրելի է հեջավորված ռիսկին, և այն ներկայացնում է ըստ ԿՈՒ114(է) պարագրաֆի.
- (iv) ճանաչում է անարդյունավետությունը, որը հավասար է (iii) կետում որոշված գումարի և հեջավորման գործիքի իրական արժեքի փոփոխության (տե՛ս ԿՈՒ114(ը) պարագրաֆը) տարբերությանը:

ԿՈՒ127 Արդյունավետությունը չափելիս կազմակերպությունը տարբերակում է առկա ակտիվների (կամ պարտավորությունների) գնահատված վերագնորդչան ամսաթվերի վերանայումները նոր ակտիվների (կամ պարտավորությունների) սկզբնավորումից միայն առաջինը համարելով անարդյունավետությունն առաջացնող: Գնահատված վերագնորդչան ամսաթվերի բոլոր վերանայումները (բացի նրանցից, որոնք բացառվում են ԿՈՒ121 պարագրաֆի համաձայն), ներառյալ առկա հողվածների ցանկացած վերաբաշխումներ Ժամանակահատվածների միջև, ներառվում են ԿՈՒ126(բ)(ii) պարագրաֆի համաձայն, որևէ Ժամանակահատվածում գնահատված գումարը վերանայելիս և, հետևաբար, արդյունավետությունը չափելիս: Անարդյունավետությունը վերը նշված ձևով ճանաչելուց հետո կազմակերպությունը յուրաքանչյուր վերագնորդչան Ժամանակահատվածում հաստատում է ընդհանուր ակտիվների (կամ պարտավորությունների) նոր գնահատական, ներառյալ նոր ակտիվները (կամ պարտավորությունները), որոնք սկզբնավորվել են արդյունավետության նախորդ գնահատումից հետո, և նախատեսում է նոր գումար որպես հեջավորված հողված և նոր տոկոսային համամասնություն որպես հեջավորված տոկոսային համամասնություն: Այնուհետև, ԿՈՒ126(բ) պարագրաֆում նշված գործընթացները կրկնում է արդյունավետության հաջորդ ստուգման ամսաթվին:

ԿՈՒ128 Հողվածները, որոնք սկզբնապես բաշխվել էին վերագնորդչան որևէ Ժամանակահատվածի վրա, կարող են ապաճանաչվել ակնկալվածից վաղ վաղաժամկետ վճարման կամ արժեզրկման արդյունքում դուրսգրումների կամ վաճառքի պատճառով: Երբ սա տեղի է ունենում, ԿՈՒ114(է) պարագրաֆում նշված առանձին տողային հողվածում ներառված իրական արժեքի փոփոխության գումարը, որը վերաբերում է ապաճանաչված հողվածին, պետք է դուրս բերվի ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունից և ներառվի այդ հողվածի ապաճանաչման արդյունքում առաջացած օգուտում կամ վնասում: Այս նպատակով՝ անհրաժեշտ է իմանալ այն վերագնորդչան Ժամանակահատվածը (Ժամանակահատվածները), որի (որոնց) վրա բաշխվել էր ապաճանաչված հողվածը, որովհետև դա որոշում է այն վերագնորդչան Ժամանակահատվածը (Ժամանակահատվածները), որից (որոնցից) այն պետք է դուրս բերվի, և, հետևաբար, այն գումարը, որը պետք է դուրս բերվի ԿՈՒ114(է) պարագրաֆում նշված առանձին տողային հողվածից: Եթե հողվածն ապաճանաչվելիս հնարավոր է որոշել, թե որ Ժամանակահատվածում էր այն ընդգրկված, ապա այն դուրս է բերվում այդ Ժամանակահատվածից: Եթե դա հնարավոր չէ որոշել, ապա այն դուրս է բերվում ամենավաղ Ժամանակահատվածից, եթե ապաճանաչումը տեղի է ունեցել ակնկալվածից մեծ վաղաժամկետ վճարումների արդյունքում, կամ բաշխվում է համակարգված և ռացիոնալ հիմքով ապաճանաչված հողվածը ներառող բոլոր Ժամանակահատվածների վրա, եթե հողվածը վաճառվել է կամ արժեզրկվել:

ԿՈՒ129 Բացի այդ, որոշակի Ժամանակահատվածի վերաբերող ցանկացած գումար, որը չի ապաճանաչվել, երբ այդ Ժամանակահատվածը լրացել է, այդ Ժամանակ ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում (տե՛ս 89Ա պարագրաֆը): Օրինակ՝ ենթադրենք կազմակերպությունը բաշխում է հողվածներ ըստ երեք վերագնորդչան Ժամանակահատվածների: Նախորդ վերանախատեսման Ժամանակ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվության առանձին տողային հողվածում ներկայացված իրական արժեքի փոփոխությունը 25 ԱՄ գումարով ակտիվ էր: Այդ գումարը ներկայացնում է համապատասխանաբար 1-ին, 2-րդ և 3-րդ Ժամանակահատվածներին վերագրելի, 7 ԱՄ, 8 ԱՄ և 10 ԱՄ գումարները: Հաջորդ վերանախատեսման Ժամանակ 1-ին Ժամանակահատվածին վերագրված ակտիվները կամ

իրացվել են, կամ վերաբաշխվել են այլ ժամանակահատվածների վրա: Հետևաբար, 7 ԱՄ գումարը ապաճանաչվում է ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունից և ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում: 8 ԱՄ և 10 ԱՄ գումարները այժմ վերագրելի են, համապատասխանաբար, 1-ին և 2-րդ ժամանակահատվածներին: Այս մնացած ժամանակահատվածներն այնուհետև ճշգրտվում են ըստ անհրաժեշտության՝ հաշվի առնելու իրական արժեքի փոփոխությունները, ինչպես նկարագրված է ԿՈՒ114(է) պարագրաֆում:

ԿՈՒ130 Որպես նախորդ երկու պարագրաֆների պահանջների լուսաբանում՝ ենթադրենք կազմակերպությունը բաշխել է ակտիվներ՝ յուրաքանչյուր վերագնորոշման ժամանակահատվածին հատկացնելով պորտֆելի որևէ տոկոսային համամասնություն: Ենթադրենք նաև, որ այն բաշխել է 100-ական ԱՄ առաջին երկու ժամանակահատվածներից յուրաքանչյուրի վրա: Երբ առաջին վերագնորոշման ժամանակահատվածը լրանում է, 110 ԱՄ գումարի ակտիվներ ապաճանաչվում են ակնկալված կամ չակնկալված մարումների պատճառով: Այս դեպքում ԿՈՒ114(է) պարագրաֆում նշված առանձին տողային հոդվածում ներառված ամբողջ գումարը, որը վերաբերում է առաջին ժամանակահատվածին՝ գումարած երկրորդ ժամանակահատվածին վերաբերող գումարի 10 տոկոսը, դուրս է բերվում ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունից:

ԿՈՒ131 Եթե վերագնորոշման որևէ ժամանակահատվածի հեջավորված գումարը նվազեցվում է՝ առանց համապատասխան ակտիվները (կամ պարտավորությունները) ապաճանաչելու, ապա ԿՈՒ114(է) պարագրաֆում նշված առանձին տողային հոդվածում ներառված գումարը, որը վերաբերում է նվազմանը, պետք է ամորտիզացվի 92-րդ պարագրաֆի համաձայն:

ԿՈՒ132 Կազմակերպությունը կարող է ցանկանալ ԿՈՒ114–ԿՈՒ131 պարագրաֆներում ներկայացված մոտեցումը կիրառել պորտֆելային հեջի նկատմամբ, որը նախկինում հաշվառվել է որպես դրամական միջոցների հոսքերի հեջ՝ համաձայն ՀՀՄՍ 39-ի: Այսպիսի կազմակերպությունը չէր պետք է համարում 101(դ) պարագրաֆի համաձայն դրամական միջոցների հոսքերի հեջի նախորդ նախատեսումը և կիրառում է այդ պարագրաֆում նշված պահանջները: Այն նաև վերանախատեսում է հեջը որպես իրական արժեքի հեջ և ԿՈՒ114–ԿՈՒ131 պարագրաֆներում ներկայացված մոտեցումը առաջընթաց կերպով կիրառում է հետագա հաշվառման ժամանակաշրջանների նկատմամբ:

Անցումային դրույթներ (103–108Բ պարագրաֆներ)

ԿՈՒ133 Կազմակերպությունը կարող է ներխմբային կանխատեսված գործարքը որպես հեջավորված հոդված նախատեսած լինել 2005 թ. հունվարի 1-ին կամ դրան հաջորդող ամսաթվին սկսվող առաջին տարեկան ժամանակաշրջանի սկզբից (կամ համեմատական տեղեկատվության վերաներկայացման նպատակով, ավելի վաղ համեմատական ժամանակաշրջանի սկզբից) այնպիսի հեջում, որը կորակվեր որպես հեջի հաշվառման ենթակա՝ համաձայն սույն ստանդարտի (փոփոխված 80-րդ պարագրաֆի վերջին նախադասությամբ): Այդպիսի կազմակերպությունը կարող է նման նախատեսումը կիրառել համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում, հեջի հաշվառման կիրառման նպատակով, 2005 թ. հունվարի 1-ին կամ դրան հաջորդող ամսաթվին սկսվող առաջին տարեկան ժամանակաշրջանի սկզբից (կամ ավելի վաղ համեմատական ժամանակաշրջանի սկզբից): Այդ կազմակերպությունը պետք է նաև կիրառի ԿՈՒ99Ա և ԿՈՒ99Բ պարագրաֆները 2005 թ. հունվարի 1-ին կամ դրան հաջորդող ամսաթվին սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանի սկզբից: Սակայն, 108Բ պարագրաֆի համաձայն, այն կարող է չկիրառել ԿՈՒ99Բ պարագրաֆը ավելի վաղ ժամանակաշրջանների համեմատական տեղեկատվության նկատմամբ: